

**002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1062**

ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Παιδαγωγικόν

ΡΟΒΙΝΣΩΝ ΚΡΟΥΣΟΣ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΠΙ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διευθυντοῦ Διδασκαλείου.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

46 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

1915

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΡΟΒΙΝΣΩΝ ΚΡΟΥΣΟΣ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΠΙ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

αω
δὲ εἶρ

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διευθυντοῦ Διδασκαλείου.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ
ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ
0 2/1/83

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

46 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

1915

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

002
ΚΛΣ
ΕΤΕΑ
1062

Αριθ. Πρωτ. 6893 }
Διεκπ. 7092 }

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Π. Π. Οἰκονόμου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν Νόμον ΒΤΓ' τῆς 13 Ἰουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα τῆς 28 Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρῦξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδακτικῶν βιβλίων τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας Ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὸ ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθὲν (**Ροδινσῶν Κροῦσσος**) ὅπως εἰσαχθῆ ἔπι πενταετίαν ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Β' τάξεως τῶν Δημοτικῶν σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρήτων καὶ ἰδιωτικῶν.

Καλεῖσθε δέ, ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου Νόμου κλπ. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρατηρήσεις.

Ὁ Ὑπουργὸς
Κ. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Στέφ. Μ. Παρίσης

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως, καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου.

Ποικιλία

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ βιβλίον τοῦτο, ὅπερ ἄνδρες σοφοί, οἳ οἱ διευθύνται τῶν Διδασκαλείων Τριπόλεως καὶ Λαρίσσης, οἱ καθηγηταὶ τῶν Διδασκαλείων Ἀθηνῶν, οἱ ἐπιθεωρηταὶ τῶν νομῶν Ἀργολίδος, Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος, μάλιστα δὲ ὁ διαπρεπέστατος ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ παιδαγωγικῇ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Χρῆστος Παπαδόπουλος, ἐξήραν ὑπὲρ τὰ ἄλλα «διὰ τὸ σπουδαῖον τῆς ὑποθέσεως, διὰ τὸ ὁμαλὸν καὶ ἀπέριττον καὶ εὐληπτον τῆς γλώσσης, διὰ τὴν φυσικὴν καὶ ἀπρόσκοπτον διήγησιν, ἣτις ἀπ' ἀρχῆς τοῦ βιβλίου μέχρι τέλους ἐξελίσσεται ἀβίαστος καὶ πιθανή, διὰ τὴν περὶ τὴν διαίρεσιν συμμετρίαν κτλ.» δὲν χρειάζεται οὔτε περισσοτέρους ἐπαίνους οὔτε περισσότερα συστατικά, ἵνα ἐπιτραπῇ καὶ αὐτῷ μία θέσις τιμητικὴ ἐν τῷ σχολείῳ. Ὁ Ῥοβινσὼν δὲν εἶναι βιβλίον ἐφήμερον, ἀλλ' αἰώνιον, ὡς εἶναι πάντα τὰ ἔργα τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐκπροσωποῦσι μίαν ἰδέαν. Ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ εἶναι ὁ Ἀγγλὸς Daniel Defoe, ὁ ἰδρυτὴς τῶν τραπεζῶν ἐν Ἀγγλίᾳ, ὁ δημιουργὸς τῶν πυρασφαλιστικῶν ἐταιρειῶν, τῶν προεξοφλητικῶν, τῶν ταμιευτηρίων, ὁ κυριώτατος δὲ ἐργάτης τῆς πολιτικῆς ἐνώσεως Ἀγγλίας καὶ Σκωτίας. Ἀφορμὴν δὲ λαβὼν ἐκ τῆς τετραετοῦς διαμονῆς τοῦ Σκότου ναύτου Ἀλεξάνδρου Σελκίρκου ἐν τῇ ἐρήμῳ νήσῳ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ Φερνανδέζη συνέγραψε τὸν Ῥοβινσῶνα Κροῦσον, ὅστις μετεφράσθη εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τοῦ κόσμου, ἀνεγνώσθη δὲ καὶ ἀναγινώσκειται ἀπλήστως ὑπὸ μεγάλων καὶ μικρῶν, ὑπὸ πλουσίων καὶ πενήτων πανταχοῦ τοῦ κόσμου. Ἐνώπιον ἡμῶν ἐκτυλίσσεται εἰκὼν μεγαλοπρεπῆς καὶ ἐπιβλητικῆς, φωτίζουσα ἡμᾶς εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἀνθρώπου πρὸς κατάκτησιν τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ Ῥοβινσὼν κατὰ τὴν προσφυᾶ ἔκφρασιν τοῦ Γερμανοῦ Hettner εἶναι εἶδος φιλοσοφίας τῆς ἱστορίας.

Τὴν μεγάλην παιδευτικὴν ἀξίαν τοῦ βιβλίου κατενόησε πρῶτος ὁ Rousseau, ὅστις ἐχαρακτήρισεν αὐτὸ ὡς τὸ μόνον πρόσφορον βιβλίον πρὸς φυσικὴν ἀνατροφὴν, ὡς τὸ βιβλίον, ὅπερ θὰ τέρπη ἡμᾶς πάντοτε, ἐφ' ὅσον ἤθελε μείνη ἀδιάφθορος ἢ καλαισθησία ἡμῶν. Ἐκτοτε τὸ βιβλίον κυκλοφορεῖ κατὰ χιλιάδας εἰς τὸ σχολεῖον καὶ εἰς τὸν οἶκον. Ἡ δὲ μεγάλη τοῦ βιβλίου ἀξία κατενόηθη ἔτι μᾶλλον, ἀφ' οὔτου ἡ ἐπιστημονικὴ παιδαγωγικὴ ὥρισεν αὐτῷ μόνιμον θέσιν

ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῦ σχολείου τάξει. Ὅτι δὲ ἡ ὕλη αὕτη εἶναι ἡ μόνη κατάλληλος διὰ τοὺς παῖδας φαίνεται ἐκ τοῦ μεγάλου ἐνδιαφέροντος, μεθ' οὗ ἀναγινώσκειται ὑπὸ τῶν μαθητῶν. Διδάσκαλοι τῶν Ἀθηνῶν, ἄλλο σύστημα ἀναγνωστικῶν βιβλίων πρεσβεύοντες, διδάξαντες τὸν Ῥοβινσῶνα ὠμολόγησαν μετὰ παρηρησίας ἀξιεπαίνου ὅτι τὸ βιβλίον ἤσκησεν ἐπὶ τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν γοητείαν, ὅτι πάντες ἐγένοντο ἐπιμελεῖς, ὅτι οἱ εὐφρέστεροι αὐτῶν διήλθον τὸ βιβλίον μόνοι, ὑπὸ ζήλου κινούμενοι νὰ ἴδωσι τὸ τέλος τοῦ μεγάλου δράματος, ὅτι πρώτην φορὰν προσήλθον γονεῖς εἰς τὸ σχολεῖον τῶν εὐχαριστοῦντες διὰ τὸ βιβλίον, ὅπερ, ὡς εἶπον, καὶ αὐτοὶ μετ' ἐνδιαφέροντος ἀνέγνωσαν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν καθαρῶς παιδευτικῶν λόγων τοῦ βιβλίου πρέπει ἰδία νὰ τονισθῇ καὶ ὁ λόγος ὁ πατριωτικὸς, ὃν ἐπιδιώκει. Θέλει νὰ πολεμήσῃ **τὴν ἐπιδημίαν τῆς ἀποδημίας**, ἣτις κατέλαβε τοὺς Ἕλληνας καὶ ἣτις πρέπει νὰ λογίζεται ἐθνικὴ συμφορὰ, ἐὰν δὲν ἀνακοπῇ. Ἐκ τοῦ βιβλίου θὰ λάβωσιν οἱ διδάσκαλοι ἀφορμὴν νὰ ὀμιλήσωσι θερμότερον εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν καὶ νὰ ἐνσταλάξωσιν εἰς τὰς ἀπαλὰς ψυχὰς αὐτῶν τὴν ἀγάπην εἰς τὴν πατρίδα τῶν, ἣτις δὲν εἶναι γνησία, ὅταν ἐγκαταλείπωσιν αὐτὴν φεύγοντες εἰς τὰ ἀπώτατα ξένα ἀνεπιστρεπτεῖ. Τὸ βιβλίον ἔρχεται ἡμῖν ἐπίκαιρον, ἵνα διαφωτίσῃ τὸν Ἕλληνικὸν λαὸν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ, ἀποτρέψῃ δὲ αὐτὸν ἀπὸ τυχοδιωκτικὰ σχέδια, ἃ φέρουσι τὴν ἐλάττωσιν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὴν βεβαίαν ἦτταν ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν ἐθνικοτήτων, καθ' οὓς καιροὺς ζῶμεν.

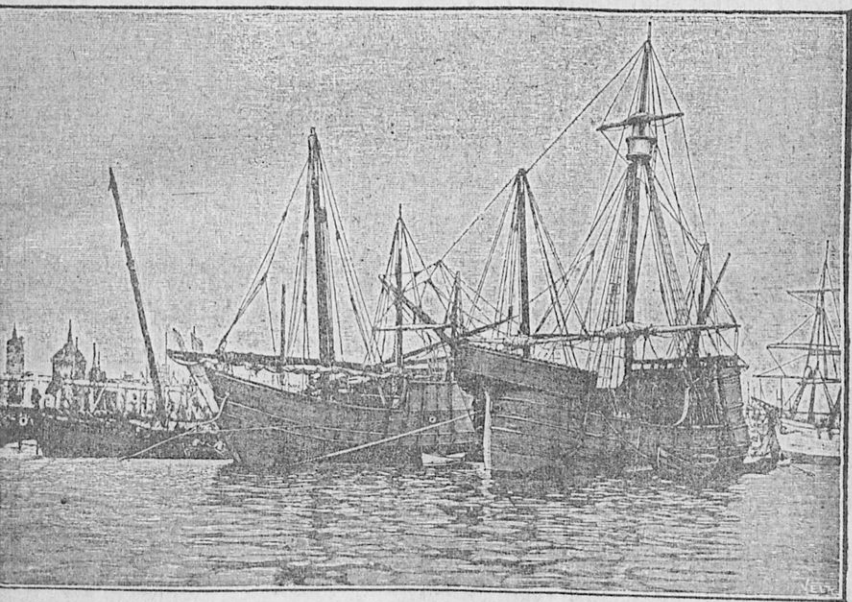
Ἐν τέλει δ' εὐγνωμονῶ εἰς τοὺς διδασκάλους διὰ τὴν ἐκθυμον ὑποστήριξιν τῶν ἐμῶν ἰδεῶν. Θὰ ἦτο ὄντως ἀντίφασις μεγάλη, καθ' ὃν χρόνον οἱ δημοδιδάσκαλοι τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς παιδείας αὐτῶν καὶ ἀρετῆς ἐπέσπασαν τὴν ἀγαθὴν τῆς κοινωνίας ὑπόληψιν, νὰ μὴ ἐδείκνυν ἅμα καὶ τὴν ὑπέροχον αὐτῶν θέσιν ἐν τῇ περιφρονήσει τῶν γελοίων καὶ μωρῶν ἀναγνωσματοαρίων, τὰ ὅποια ἀναμφισβητήτως διαφθείρουσιν καὶ νοῦν καὶ καρδίαν τῶν μαθητῶν. Διδάσκαλοι, τηρήσατε εὐλαβῶς τὸ παλλάδιον τῆς ἐπιστημονικῆς παιδαγωγικῆς, ὅπερ εἶνε τὰ κλασσικὰ ἀναγνωστικὰ βιβλία. Ἐν τούτῳ ἐμπερικλείεται ἡ εὐτυχία ἢ ἰδική σας καὶ ἡ εὐτυχία τοῦ λαοῦ, οὗ ἐτάχθητε ὑπὸ τῆς θείας προνοίας δαδούχοι καὶ ἡγεμόνες.

Π. Π. Οἰκονόμος.

ΡΟΒΙΝΣΩΝ ΚΡΟΥΣΟΣ

I.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἔζη ἐν Ἀγγλίᾳ μικρὸς ἔμπορος,

ὁ Ἰωάννης Κρούσος. Κατῴκει ἐν μιᾷ πόλει τῆς Ἀγγλίας, ἣτις λέγεται Ἰόρκη. Οὐχὶ μακρὰν τῆς πόλεως ταύτης κεῖται ἡ Χούλλη, πλησίον τῆς θαλάσσης, πόλις μεγάλη καὶ ἐμπορική. Ὁ Ἰωάννης Κρούσος εἶχεν ἓνα καὶ μόνον υἱόν, τὸν ὁποῖον ὑπερηγάπα καὶ τὸν ὁποῖον

έστελλεν εἰς τὸν σχολεῖον, ἵνα μάθῃ γράμματα καὶ γίνῃ ἄνθρωπος καλός.

2.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐγίνοντο ταξίδια μεγάλα εἰς τὸν μέγαν Ὀκεανὸν ὑπὸ τολμηρῶν θαλασσοπόρων, οἱ ὁποῖοι ἔφθανον εἰς ἀγνώστους λαούς. Καὶ τὰ ὀνόματα τῶν θαλασσοπόρων τούτων ἦσαν εἰς τὰ στόματα πάντων τῶν ἀνθρώπων. Βιβλία δὲ ἐτυποῦντο μὲ τὰς εἰκόνας τῶν ἡρώων τούτων τῆς θαλάσσης καὶ περιέγραφον τὰ ἔθη τῶν νέων τούτων λαῶν, οἵτινες ἦσαν ἀγνώστοι μέχρι τοῦδε. Τὰ πράγματα ταῦτα ἐκίνουν τὸν θαυμασμὸν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ περισσότερον τῶν νέων. Καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐπεθύμουν νὰ φύγουν καὶ αὐτοὶ μακρὰν εἰς τὴν ξένην, διὰ νὰ ἴδουν τοὺς νέους λαούς.

3.

Ἐπιθυμία λοιπὸν μεγάλη κατέλαβε τοὺς Ἄγγλους καὶ μεγάλους καὶ μικροὺς νὰ πλεύσουν εἰς τὰς ἀγνώστους χώρας. Τὴν ἐπιθυμίαν δὲ αὐτῶν ταύτην ἠΰξανεν ἡ φήμη, ὅτι ἐκεῖ, εἰς τὰς μακρινὰς ἐκείνας χώρας, εἶναι χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἀφθονος. Καὶ δὲν ἐχρειάζετο παρὰ νὰ φθάσῃ τις ἐκεῖ, ἔχων σάκκους, ἵνα γεμίσῃ τούτους μὲ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ ἐπανέλθῃ πλούσιος εἰς τὴν πατρίδα του. Συμβαίνει δὲ ἐνίοτε νὰ ἐπιστρέφουν καὶ δύο ἢ τρεῖς ἀπὸ τὴν ξένην, οἵτινες ἐκέρδισαν χρήματα, καὶ ὁ ἀπερίσκεπτος λαὸς νομίζει ὅτις πᾶς ἡμπορεῖ νὰ κερδίσῃ καὶ ὅτι τὰ χρήματα μακρὰν εἶναι ἐσκορπι-

σμένα εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ περιμένον τούτους ξένους ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν ἢ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ συλλέξουν αὐτὰ καὶ ἀποθέσουν εἰς τοὺς σάκκους των.

4.

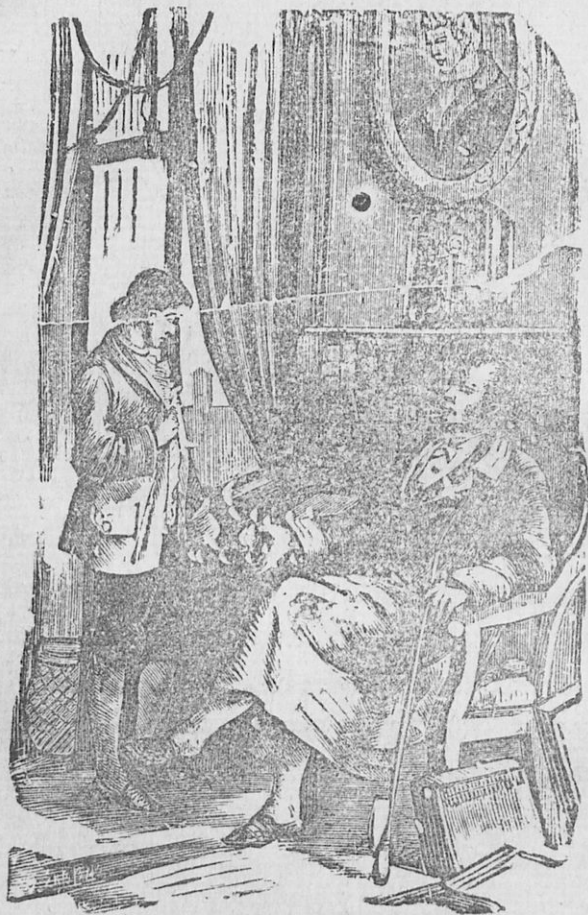
Μὲ τοιαύτας ιδέας ἐτρέφετο καὶ ὁ υἱὸς ὁ μονογενὴς τοῦ Ἰωάννου Κρούσου, ὁ ὀνομαζόμενος Ροβινσών. Μὲ τοιαύτας ιδέας ἐκοιμᾶτο καὶ μὲ τοιαύτας ἐξύπνυ, καὶ ὁ νοῦς του ὅλος ἦτο, πότε νὰ μεγαλώτῃ καὶ νὰ φύγῃ μακρὰν εἰς τὴν ξένην, διὰ νὰ ἴδῃ ξένας χώρας καὶ νὰ θησαυρίσῃ χρήματα πολλὰ. Ὅσάκις ἐδημοσιεύοντο νέα βιβλία καὶ νέοι τολμηροὶ θαλασσοπόροι ἐφθνον εἰς ἀγνώστους χώρας, ὁ Ροβινσών περιχαρὴς ἔκραζε· Πότε νὰ μεγαλώσω καὶ ἐγώ, ἵνα μεταβῶ ἐκεῖ καὶ ἴδω τοὺς ξένους τόπους καὶ τοὺς ξένους τούτους λαούς!

Εἰς τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου δὲν κατεγίνετο πλέον μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἀντὶ τῶν βιβλίων τοῦ σχολείου ἀνεγίνωσκε τὰ βιβλία τῶν περιηγητῶν, οἱ ὅποιοι ἔγραφον περὶ τῶν ξένων χωρῶν καὶ τῶν ξένων λαῶν θαυμάσια πράγματα.

5.

Οἱ διδάσκαλοι δὲν ἦσαν εὐχαριστημένοι μὲ τὸν Ροβινσῶνα καὶ ἀνέφερον εἰς τὸν πατέρα του περὶ τῆς ἀμελείας του. Ὁ δὲ πατὴρ του ἀκούσας ταῦτα ἐλυπήθη πολὺ καὶ καλέσας κατ' ἴδιαν τὸν Ροβινσῶνα συνεβούλευσεν αὐτὸν τὰ ἑξῆς·

"Όπου δήποτε και ἂν ζήσῃ ὁ ἄνθρωπος, τέκνον μου, οἶονδήποτε ἔργον και ἂν κάμνη, πρέπει νὰ γινώσκῃ γρέμματα." Ἀνθρωπος ἀγράμματος, ξύλον ἀπελέκητον.

Πατὴρ συμβουλεύων τὸν υἱόν.

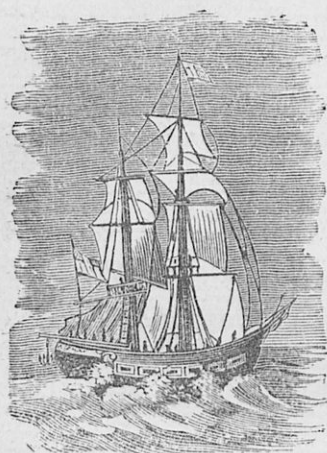
Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐπιμελῆσαι περισσότερον εἰς τὰ μαθήματά σου και νὰ ἀναγινώσκῃς περισσότερον τὰ βιβλία τοῦ σχολείου σου. Μανθάνω ὅτι θέλεις νὰ φύγῃς εἰς ξέ-

νας χώρας καὶ εἰς ξένους λαούς. Τοῦτο οὔτε νὰ σκέπτεσαι, τέκνον μου, οὔτε νὰ πράξεις ποτέ. Βλέπεις ὅτι σὺ εἶσαι ὁ μονογενὴς υἱὸς ἡμῶν καὶ χρέος ἔχεις νὰ μένης πλησίον τῶν γονέων σου. Ἡ ξενητεία εἶναι κακὸν πράγμα, Ροβινσῶν. Πολλοὶ μεταβαίνουν ἐκεῖ, ἀλλ' ὀλίγοι εὐτυχοῦν. Πόσοι δὲ ἀποθνήσκουν ἀπὸ τὸ διάφορον κλίμα τοῦ τόπου, ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν, διότι δὲν εὐρίσκουν ἐργασίαν, διότι δὲν δύνανται νὰ συνεννοηθοῦν εἰς ξένην γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν δὲν ἐννοοῦν, διότι τὰ πάντα ἐκεῖ εἶναι ξένα καὶ ἄνθρωποι καὶ ἤθη καὶ φαγητὰ καὶ ποτά! Ὁ τόπος, ὃν ἔδωκεν ὁ θεὸς εἰς ἕκαστον, εἶναι ὁ κάλλιστος τόπος, καὶ πάντες δύνανται νὰ ζήσουν εἰς αὐτόν, ἐὰν εἶναι ἐργατικοὶ καὶ ἠξεύρουν, πῶς πρέπει νὰ ἐργάζωνται καὶ νὰ κερδίζουν. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐξακολουθῆς φοιτῶν εἰς τὸ σχολεῖόν σου καὶ νὰ καταγίνεσαι ἐπιμελέστερον εἰς τὰ μαθήματά σου. Ὅταν δὲ μάθῃς γράμματα καὶ μεγαλώσῃς, τότε, ἂν ἡ ἐπιθυμία σου εἶναι νὰ γίνῃς ναυτικός, ἠμπορεῖ νὰ γίνῃς τοιοῦτος. Ἀλλὰ πᾶν πράγμα θὰ ἔλθῃ μὲ τὸν καιρὸν του. Ἄκουε ἡμᾶς, τέκνον μου, εἰς ὅ,τι σὲ συμβουλεύομεν καὶ καὶ δὲν θὰ χάσῃς. Ἐὰν ὁμως ἀκούσῃς τὴν ἰδικὴν σου ἐπιθυμίαν καὶ ὅτι σοῦ λέγουν οἱ ἀνέητοι φίλοι σου, τότε θὰ ἔλθῃ καιρὸς, ὅτε θὰ συλλογισθῆς τοὺς λόγους μου, ἀλλὰ τότε θὰ εἶναι πολὺ ἀργά.

6.

Τοιαῦτα ὠμίλησεν ὁ πατὴρ πρὸς τὸν υἱόν του, καὶ ὁ Ροβινσῶν ἤκουε μὲ προσοχὴν τοὺς φρονίμους τούτους λό-

γους. Παρήλθον τρία ἔτη καὶ οὐδέποτε ἔκαμε λόγον περὶ ταξιδίου. Εἶχεν ἤδη γίνεαι δέκα ὀκτώ ἐτῶν, ὅτε ἐτελείωσεν τὸ γυμνάσιον. Ὁ πατὴρ του ἠθέλεε νὰ γίνῃ ὁ Ροβινσὼν ἰατρός καὶ ἡ μήτηρ του ἦτο πρὸς τοῦτο σύμφωνος.

Πλοῖον

Ἀλλ' ὁ Ροβινσὼν ἠθέλεε νὰ γίνῃ ναυτικός. Ἡ παλαιὰ ἐπιθυμία νὰ ἴδῃ ξένας χώρας καὶ ξένους λαοὺς ἔγινε τώρα ζωηροτέρα. Ἐπειδὴ δὲ ἤξευρε ὅτι οὔτε ὁ πατὴρ του οὔτε ἡ μήτηρ του θὰ ἄφινον αὐτὸν νὰ φύγῃ, ἐσκέφθη νὰ φύγῃ κρυφίως. Καὶ μίαν ἡμέραν, ἐν ᾧ εὐρίσκετο εἰς τὴν πόλιν Χούλλην, συναντᾷ συμμαθητὴν του, υἱὸν τοῦ πλοίαρχου τοῦ πλοίου, τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν Γουϊνέαν

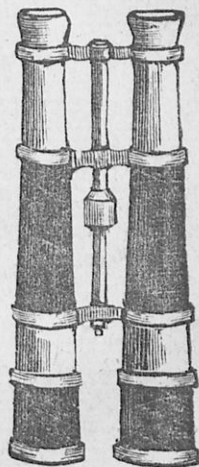
τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ φίλος του προτρέπει αὐτὸν νὰ ἀναχωρήσουν ὁμοῦ καὶ ὁ Ροβινσὼν, χωρὶς νὰ σκεφθῇ καλὰ, συμφωνεῖ καὶ ἀναχωροῦν.

7.

Ἴδου δὲ πῶς διηγεῖται ὁ ἴδιος ὁ Ροβινσὼν, ὅσα εἶδε καὶ ἔπαθεν.

Ἦτο, λέγει, ἡ πρώτη Σεπτεμβρίου, ὅτε ἀνεχωρήσαμεν ἀπὸ τὴν Χούλλην. Ὁ καιρὸς ἦτο καλὸς καὶ τὸ ταξιδίον μας ὑπῆρχε πολὺ εὐχάριστον. Ὁ πλοίαρχος μὲ ἐπεριποεῖτο πολὺ καὶ καθ' ὅλον τὸ ταξιδίον ἐκαθήμεν

ἐπάνω εἰς τὸ πλοῖον μὲ τὸν φίλον μου καὶ παρατήρουν μὲ τὸ τηλεσκόπιον τὰς χώρας τῆς Ἀγγλίας, πλησίον τῶν ὁποίων ἔπλεε τὸ πλοῖον. Ἄλλ' ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰαρμούθης, ὁ καιρὸς ἤρχισε ν' ἀλλάσῃ. Τὸ πλοῖον ἤρχισε νὰ σαλεύῃ καὶ ἐγὼ ἐκάθισα μὴ δυνάμενος νὰ ἴσταμαι ὀρθός. Ἡ τρικυμία ἐγένεε μεγάλη καὶ ἐγὼ ἔπεσα πλέον ἀσθενής. Ὁ πλοίαρχος μὲ παρέδωκεν εἰς ναύτην, ὅστις μὲ ὠδήγησε κάτω εἰς τὴν κλίνην μου. Ἐξηπλώθην ὑπτίως (ἀνάσκελα) ἐπ' αὐτῆς κατὰ συμβουλήν τοῦ ναύτου, ἀλλὰ τοῦτο εἰς οὐδὲν μὲ ὠφέλησε. Ἐμετος (ξερατὸν) ἀδιάκοπος μὲ κατέβαλε καὶ ἐνόμιζον ὅτι θὰ ἀπέθνησκον. Οὐδέποτε ἄλλοτε εὐρέθην εἰς τοιαύτην κατάστασιν. Καὶ τότε ἤρχισα νὰ συλλογίζωμαι τοὺς γονεῖς μου, νὰ ἐπιθυμῶμαι τοὺς σοφοὺς λόγους τοῦ πατρός μου καὶ νὰ μετανῶ διὰ τὸ ταξίδιον τοῦτο.

Τηλεσκόπιον.

8.

Ὁ ναύτης βλέπων με ὠχρὸν (κίτρινον) καὶ ἀπηλπισμένον ἐγέλα· διότι οὗτος ἤξευρε ὅτι ἡ ἀσθένεια αὕτη εἶναι ἡ ναυτία, ἡ ὁποία καταλαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι δὲν εἶναι συνειθισμένοι εἰς τὴν θάλασσαν. Ἰπὸ τῆς ἀσθενείας ταύτης οἱ ἄνθρωποι ἐμοῦν (ξερνοῦν), ἀλλὰ δὲν ἀποθνήσκουν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἐβασανίστην μὲ τὸν ἔμετον (ξερατὸν), ὡς ἤμην ἐξηπλωμένος

εἰς τὴν κλίνην, ἀπεκοιμήθην. Καὶ ὁ ὕπνος οὗτος ἦτο δι' ἐμὲ σωτήριος, διότι δὲν ἤσθάνθην πλέον τὴν τρικυμίαν, ἥτις κατὰ τὴν νύκτα μάλιστα ὑπῆρξε, ὡς μοῦ ἔλεγε τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ φίλος μου, ἀκόμη μεγαλητέρα. Εὐτυχῶς, ὅτε ἐξημέρωσεν, ἡ τρικυμία εἶχε παύσει. Ἄνέβην λοιπὸν πάλιν εἰς τὴν γέφυραν τοῦ πλοίου, ὅπου εὔρον τὸν φίλον μου καθήμενον. Εἶχε καὶ αὐτὸς πάθει ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀσθενείας, ἀλλὰ τώρα ἦτο καὶ αὐτὸς ὡς καὶ ἐγὼ καλά. Εἶπον εἰς αὐτὸν ὅτι μετανῶ, διότι ἔφυγον ἐκ τῆς πατρίδος μου καὶ ὅτι ἐπεθύμουν, εὐθύς ὡς ἔφθανε τὸ πλεῖον εἰς τὸ Λονδῖνον, νὰ ἀπεβιβαζόμην ἐκεῖ. Ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ πλοῖον ἦτο ἐμπορικόν, φορτωμένον μὲ ἐμπορεύματα ἀπὸ τὴν Χούλλην καὶ μετέβαινε εἰς τὴν Γουινέαν τῆς Ἀφρικῆς χωρὶς νὰ προσεγγίση εἰς κανένα λιμένα. Διὸ ἠναγκάσθην νὰ μείνω ἐντὸς τοῦ πλοίου καὶ νὰ ταξιδεύσω, χωρὶς νὰ θέλω πλέον, εἰς τὴν Ἀφρικὴν.

9

Τὸ ταξιδιὸν μας ἀπὸ τῆς Χούλλης μέχρι τῆς Γουινέας τῆς Ἀφρικῆς διήρκεσεν ὀκτῶ ἡμέρας καὶ ἄλλας τόσας νύκτας. Ἐκ τοῦ πλοίου εἶδον μακρὰν τὰ ὄρη τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰσπανίας, τῆς Πορτογαλλίας, τὸ μέγα ὄρος τῆς Ἀφρικῆς τὸν Ἄτλαντα, καὶ ἄλλας χώρας καὶ νήσους καὶ τέλος ἐφθάσαμεν εἰς ἓν κράτος τῆς Ἀφρικῆς ἐν τῇ ἄνω Γουινέᾳ, εἰς τὸ κράτος τοῦ Ἀσσαντῆ. Ἐδῶ ἐξεφορτώσαμεν τὰ ἐμπορεύματα καὶ ἐφορτώσαμεν ἄλλα τῆς Ἀφρικῆς προϊόντα, ἵνα ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ποθητὴν μας πατρίδα. Ἄλλ' ἐν ᾧ ἐπλέομεν μεταξύ τῶν Κανα-

ρίων νήτων και τοῦ Μαρόκου, εἶδομεν μακρὰν νὰ ἔρ-
χεται πρὸς ἡμᾶς πλοῖον. Ὁ πλοίαρχος ἐνόησεν ἔτι εἶναι
πειραταὶ και διέταξε τοὺς ναύτας νὰ ὀπλισθοῦν διὰ νὰ

Μάχη με τοὺς πειρατάς.

πολεμήσουν κατὰ τῶν πειρατῶν. Καὶ ἐγὼ ἐζώσθην σπα-
θιον, και λαβῶν ὄπλον και φυσίγγια παρετάχθην ὁμοῦ με
τοὺς ναύτας, ἵνα πολεμήσω. Ὡς δὲ τὸ πειρατικὸν πλοῖον
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἦλθε πλησιέστερον, ἤρχισαμεν νὰ πυροβολῶμεν κατ' αὐτοῦ
 Τοῦτο δ' ἔπραξαν καὶ οἱ πειραταί, οἵτινες ἀτρόμητοι ὄλοεν
 ἤρχοντο πλησιέστερον. Καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον μᾶς ἔφθα-
 σαν. Καὶ ἄλλοι μὲν συνέλαβον τὸ πλοῖόν μας μὲ μακρὰς
 ἀρπάγας, ἄλλοι δὲ ὡς λέοντες λυσσαλέοι ἐπήδησαν μέσα
 εἰς τὸ πλοῖόν μας καὶ διὰ μακρῶν πελέκεων ἐπετέθησαν
 καθ' ἡμῶν φονεύοντες τὸν ἓνα μετὰ τὸν ἄλλον. Οἱ ναῦ-
 ται ὄλοι καὶ ὁ πλοίαρχος ἔδειξαν θαυμαστὴν ἀνδρείαν καὶ
 πολλοὺς ἐκ τῶν κακούργων τούτων ἀνθρώπων ἐφόνευσαν.
 Ὅτε ὁμοῦς ἐφονεύθη ὁ πλοίαρχος ἡμῶν καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν
 ναυτῶν ἔπεσον, εἶδομεν ὅτι οὐδὲν κέρδος θὰ εἶχομεν ἀντι-
 στάμενοι καὶ παρεδόθημεν εἰς τοὺς πειρατάς, οἵτινες ἦσαν
 πολὺ περισσότεροι ἀπὸ ἡμᾶς. Οὗτοι ἔλαβον τὸ πλοῖον
 ἡμῶν καὶ ἔφερον αὐτὸ εἰς τὸ Σαλέ, πόλιν τοῦ Μαρόκου,
 τοὺς δὲ φονευθέντας ναύτας ὡς καὶ τὸν καλὸν πλοίαρ-
 χον ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν.

10.

Ὡς δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Σαλέ, ἐξεφόρτωσαν ὄλον τὸ
 φορτίον καὶ ὄλους ἡμᾶς δεμένους ἔφερον εἰς μίαν οἰκίαν,
 ὅπου μᾶς ἔκλεισαν. Καὶ ἐδῶ ἐπεράσαμεν ὄλην τὴν νύ-
 κτα ὀπισθάγκωνα δεμένοι, χωρὶς νὰ δοθῇ εἰς ἡμᾶς
 οὔτε τροφή, οὔτε ποτόν.

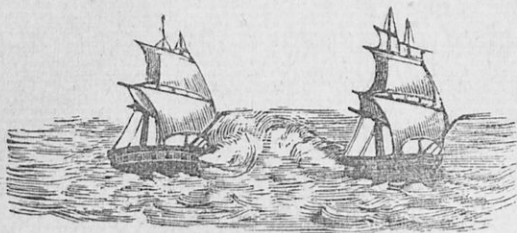
Τῇ δὲ ἄλλῃ ἡμέρᾳ ὠδήγησαν τοὺς μὲν ἄλλους ναύ-
 τας εἰς τὴν ἀγοράν, ἵνα πωλήσουν ὡς δούλους, ἐμὲ δὲ
 ἔδωκαν ὡς δῶρον εἰς τὸν ἀρχηγόν των, ὅστις μὲ εἶχεν
 ὑπερέτην ἐν τῇ οἰκίᾳ του. Κλαίοντες ἀπεχωρίσθημεν, διότι
 δὲν θὰ ἐβλέπομεν πλέον ἀλλήλους.

Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ἦτο καὶ ὁ υἱὸς τοῦ πλοιάρχου, ὅστις ἦτο ἀπαρηγόρητος καὶ διὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του καὶ διὰ τὴν ἰδικήν του συμφορὰν. Καὶ τί μὲν οἱ ἄλλοι σύντροφοί μου ἀπέγιναν, δὲν ἤξεύρω νὰ εἶπω· διότι οὐδὲν εἰς τὸ ἐξῆς περὶ αὐτῶν ἤκουσα. Ἐγὼ ὁμως ὑπέμεινα πολλὰ βάσανα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κυρίου μου. Οὔτε ἡμέραν οὔτε νύκτα εἶχον ἀνάπαυσιν. Ἄρτος ξηρὸς καὶ ὕδωρ ἦτο ἡ μόνη τροφή μου. Διὰ τὴν παραμικρὰν ἀφορμὴν μὲ ἔτυπτον (ἐκτύπων) μὲ μάλιστα (καμτσίκι) τόσον δυνατὰ, ὥστε ἀπὸ τὴν πληγὴν ἔρρεεν αἷμα. Δὲν μοῦ ἐπέτρεπετο νὰ εἶμαι Χριστιανός, ἀλλὰ Μωαμεθανός, καὶ νὰ φοιτῶ εἰς τοὺς ναυτοὺς τούτων. Τοιαύτην ἀθλίαν ζωὴν ὑπέμεινα ἐπὶ τρία ἔτη καὶ ἔβλεπον ὅτι τὰ βάσανά μου δὲν θὰ εἶχόν ποτε τέλος. Ἐσκέφθην ὅτι ἔπρεπε νὰ σωθῶ ἐκ τῶν βασάνων τούτων. Ζωὴ τοιαύτη, εἶπον, καλλίτερον νὰ μὴ ὑπάρχη. Πρέπει νὰ ζητήσω τὴν ἐλευθερίαν μου. Καλλίτερα νὰ εἶμαι νεκρός, παρὰ σκλάβος. Θὰ φύγω, ὁ θεὸς θὰ μὲ βοηθήσῃ εἰς τοῦτο.

II.

Τοιοῦτα ἐσκεπτόμην ὅλην τὴν νύκτα ἐξηπλωμένος εἰς τὸ στρῶμά μου, χωρὶς καθόλου νὰ κοιμηθῶ. Ὡς δὲ ἐξημέρωσεν, εἶπον εἰς τὸν κύριόν μου νὰ μὲ ἀφήσῃ νὰ ὑπάγω μὲ τὴν λέμβον εἰς μέρος τῆς θαλάσσης ἵνα ἀλιεύσω (ψαρεύσω) ἰχθῦς. Ὁ κύριός μου ἔδωκε πρὸς τοῦτο τὴν ἀδειαν. Ἐγὼ δὲ ἔχων ὀλίγον ξηρὸν ἄρτον καὶ ὕδωρ τὴν συνήθη τροφήν μου, εἰσῆλθον εἰς τὴν λέμβον καὶ ἀπεμακρύνθην τῆς ξηρᾶς.

Ὁ καιρὸς ἦτο καλὸς καὶ ἄνεμος ἔπνεεν οὐριος. Διὸ ἤπλωσα τὸ πανὶ τῆς λέμβου καὶ ἐχώρουν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται περισσότερον, ὅστις ἔχασεν αὐτήν, μὲ ἔκαμε νὰ μὴ λογαριάζω οὔτε κύματα οὔτε ἐχθρούς. Ἄν ἤρ-

Πλοῖον.

χοντο ἀπὸ τὸ Σαλὲ νὰ μὲ συλλάβουν, δὲν θὰ παρεδιδόμην, ἀλλὰ θὰ ἐμαχόμην ὡς ἦρωες, μέχρις ὅτου ἤ νικῆσω ἢ ἀποθάνω. Τοιαύ-

την ἔχων ἀπόφασιν ἤπλωσα καλλίτερον τὸ ἱστίον τῆς λέμβου καὶ ἔπλεον μακρὰν εἰς τὸν Ὠκεανόν, ἐμπιστευθεὶς ἐμαυτὸν εἰς τὴν εὐσπλαγχίαν τοῦ θεοῦ.

Ἄλλη σωτηρία δι' ἐμὲ δὲν ἦτο ἢ νὰ συναντήσω ἀτμόπλοιον χριστιανικόν, ἵνα μὲ παραλάβῃ καὶ μὲ σώσῃ. Διὰ τοῦτο πλέων ἔβλεπον δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ εἰς τὴν θάλασσαν, ἵνα διακρίνω που καπνὸν πλοίου, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἔβλεπον τοιοῦτον. Εἶχεν ἤδη παρέλθει τὸ δειλινὸν καὶ ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν, ὅτε διέκρινα εἰς μεγάλην ἀπόστασιν καπνὸν καὶ κατόπιν τὸν ἱστὸν (κατάρτι) πλοίου μεγάλου.

12.

Ὡς εἶδον τὸ πλοῖον μακρὰν ἐχάρην, μάλιστα ὅτε διέκρινα καλῶς τὴν Πορτογαλλικὴν σημαίαν τοῦ πλοίου. Ἀπὸ χαρὰν ἤρχισα νὰ κλαίω καὶ χωρὶς νὰ σκεφθῶ καλὰ, ἔπεσα εἰς τὰ γόνατα καὶ ὑψώσας τὰς χεῖράς μου εἰς

τὸν οὐρανὸν ἠγαρίστησα τὸν θεόν, διότι μὲ ἠλέησε καὶ μὲ ἔσωσεν ἐκ τῆς δυστυχίας.

Μέγας εἶσαι, Κύριε, ἔκραξα, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου. Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου εἰς σὲ ἀνατίθημι, Κύριε, φύλαξόν με ὑπὸ τὴν σκέπην σου.

Ταῦτα προσηχόμεν πρὸς τὸν θεόν, ὅτε εἶδον ὅτι ὁ πλοίαρχος ἔκαμε διὰ σημαιῶν σημεῖα, ἵνα δεῖξῃ ὅτι μὲ διέκρινε, καὶ ὅτι τὸ ἀτμόπλοιο ἐστράφη καὶ ἤρχετο πρὸς ἐμέ.

Ἐγὼ ἔσταθην ἀκίνητος εἰς τὴν λέμβον μου περιμένων νὰ ἔλθῃ τὸ ἀτμόπλοιο πλησίον. Ὡς δὲ ἦλθεν, ἐστάματτε καὶ ἐγὼ εὐθύς ἐκωπηλάττητα νὰ πλησιάσω εἰς τὸ πλοῖον. Εὐθύς κατεβιάσθη ἡ κλιμαξ τοῦ πλοίου καὶ ἐγὼ ἀνέβην εἰς αὐτό. Οἱ δὲ ναῦται τοῦ πλοίου κατέβησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ δέσαντες καλὰ τὴν λέμβον μου ἀέσυραν αὐτὴν καὶ ἐτοποθέτησαν ἐντὸς τοῦ πλοίου. Καὶ ὡς ταῦτα ἐγέναντο, τὸ πλοῖον ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του.

13.

Ὡς δὲ ἀνέβην εἰς τὸ πλοῖον, εὐθύς ἐζήτησα νὰ μὲ ὀδηγήτωσι πρὸς τὸν πλοίαρχον. Ἦτο οὗτος σεβασμιος γέρων μὲ λευκὴν κόμην καὶ λευκὰ γένεια. Ἐλθὼν δὲ εἰς αὐτόν, ἔπεσα εἰς τὰ γόνατα καὶ λαβὼν τὰς χειράς του ἠσπάσθην αὐτὰς κλαίων, χωρὶς νὰ δύναμαι νὰ εἶπω πρὸς αὐτὸν λέξιν. Ὁ πλοίαρχος μου εἶπε νὰ σηκωθῶ ὀρθὸς καὶ διέταξε τοὺς ναύτας νὰ φέρωσιν εἰς ἐμέ φαγητὸν καὶ ποτόν. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον, ἔπειτα ὁ πλοίαρχος μὲ ῥώτησε περὶ πάντων. Ἐγὼ δὲ εἶπόν πῶς

ὀνομάζομαι καὶ διηγήθην πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα μετ' ἀκριβείας. Ὁ πλοίαρχος ἐθαύμασε διὰ τὴν τόλμην μου νὰ φύγω ἐκ τοῦ Μαρσίου εἰς τὸν Ὠκεανὸν ἐπι μίας λέμβου καὶ μοῦ εἶπεν·

Εὔγε, Ροβινσὼν! Ὁ κόσμος εἶναι διὰ τοὺς τολμηροὺς. Ἡ ἐλευθερία εἶναι δῶρον τοῦ θεοῦ πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἐκεῖνος, ὅστις κάμνει τοὺς ἀνθρώπους δούλους, καὶ οἱ δούλοι οἱ ὁποῖοι ὑπομένουν τὴν δουλείαν καὶ δὲν φροντίζουν νὰ ἐλευθερωθοῦν, παραβαίνουν τοῦ θεοῦ τὸ θέλημα καὶ ἀμαρτάνουν εἰς τὸν θεόν.

Εἶχεν ἤδη γίνεи νύξ καὶ ἤσθάνθην τὴν ἀνάγκην ἀναπαύσεως· διότι ἤμην κατάκοπος ὑπὸ τῆς κωπηλασίας καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Ὁ πλοίαρχος διέταξε καὶ μοῦ ἠτοίμασαν κλίνην καὶ μοῦ εἶπε νὰ ὑπάγω νὰ ἀναπαυθῶ.

14.

Τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἠγέρθην πολὺ πρῶι καὶ νιφθεις ἀνέβην ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ὁ πλοίαρχος μὲ ἐκάλεσε πλησίον του καὶ μὲ ἠρώτησε περὶ τῶν γονέων μου καὶ τῶν ἀδελφῶν μου. Ὅτε δὲ ἤκουσεν ὅτι εἶμαι μόνος υἱὸς τῶν γονέων μου καὶ ὅτι ἔφυγον παρὰ τὴν θέλησίν των, ἐλυπήθη καὶ εἶπε·

Δὲν ἔκαμες καλά, Ροβινσὼν, καὶ ἰσοῦ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς παρακοῆς. Τὰ τέκνα δὲν πρέπει ποτὲ νὰ λυποῦν τοὺς γονεῖς. Οὗτοι εἶναι οἱ ἰμέγιστοι εὐεργέται τῶν τέκνων ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ τὰ τέκνα δὲν πρέπει ν' ἀποδίδουν εἰς αὐτοὺς κακὸν ἀντὶ τῶν καλῶν, τὰ ὁποῖα λαμβάνουν. Ὁ θεὸς εἶπε· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου.

Ὅστις δὲ λυπεῖ τοὺς γονεῖς του, ἀμαρτάνει πρὸς τὸν θεόν. Διὰ τοῦτο σὲ συμβουλεύω νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τοὺς γονεῖς σου. Ἀρκετὸν κόσμον εἶδες ἕως τώρα. Κανὲν μέρος δὲν εἶναι καλλίτερον τῆς πατρίδος. Ἐγὼ τώρα πηγαίνω εἰς τὴν Βρασιλίαν φέρων ἐκεῖ ἐμπορεύματα. Ἐὰν θέλῃς, ἔρχεσαι μαζί μου, ὅταν ἐγὼ ἐπιστρέψω εἰς τὴν Πορτογαλλίαν, ὁπόθεν εὐκόλως ἔπειτα μεταβαινεις εἰς τὴν πατρίδα σου.

15.

Οἱ φρόνιμοι καὶ φιλόανθρωποι λόγοι τοῦ σεβασμίου γέροντος μὲ ἔκαμαν νὰ ἐπιθυμῶ περισσότερο νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πατρίδα μου. Διὰ τοῦτο τὸν ἠὺχαρίστητα δι' ὅσα μὲ συνεβούλευσε καὶ ὑπεσχέθην ὅτι θὰ ἀκολουθήσω τὰς συμβουλὰς του.

Ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ ἐλέγομεν μετὰ τοῦ πλοιάρχου, ὅστις ἐφέρετο πρὸς ἐμέ ὡς πατὴρ πρὸς τέκνον. Καὶ φαγητὸν καὶ ποτὸν καὶ ἄλλα, ἕσα ἐχρειαζόμεν, ἔδιδε προθύμως εἰς ἐμέ, μού ἔδωκε δὲ καὶ μίαν ἐνδυμασίαν ναύτου ὡς καὶ ὑποδήματα καὶ πῖλον.

Τὸ ταξιδίόν μας εἰς τὸν Ὠκεανὸν διήρκεσεν ἐπὶ 15 ἡμέρας καὶ ἄλλας τόσας νύκτας. Τέλος δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Βρασιλίας, τὸ Ρίον Ἰανέϊρον. Κόλπος μέγας καὶ μακρὸς ὡς ποταμὸς πλατὺς ἐκτείνεται πρὸ τῆς πόλεως. Ἡ πόλις εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ λόφων. Πλοῖα Εὐρωπαϊῶν φορτώνουν ἀπ' ἐδῶ καφεΐ, ὅστις πολὺς παράγεται ἐν Βρασιλίᾳ, ὡς καὶ δέρματα ζώων, τὰ ὁποῖα φέρουν εἰς Εὐρώπην. Καὶ τὸ ἰδιὸν μας πλοῖον

ἤθελε νὰ φορτώσῃ καφέ, δέρματα, καὶ βάμβακα, ὅστις ἐνταῦθα ὡσαύτως πολὺ εὐδοκιμεῖ.

Ἄφοῦ δὲ εἰσήλθομεν εἰς τὸν λιμένα, ἐρρίψαμεν τὴν ἄγκυραν καὶ εὐθὺς ἤρχισεν ἡ ἐκφόρτωσις τοῦ πλοίου. Ἐφερε πανικὰ καὶ ἄλλα ὑφάσματα ἐκ τῆς Ἑγγλίας ἀνήκοντα εἰς Ἕγγλους ἐμπόρους, ἐμπορευομένους ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Διήρκεσε δὲ ἡ ἐκφόρτωσις δύο ὀλοκλήρους ἡμέρας. Τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν ἤρχισεν ἡ φόρτωσις σάκκων καφέ, δεμάτων πολλῶν δερμάτων ἀκατεργάστων, ὡς καὶ βάμβακος.

16.

Ὅτε δὲ τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα, ἐσηκώσαμεν τὴν ἄγκυραν καὶ τὸ ἀτμόπλοιον ἀνεχώρησεν ἐπιστρέφον εἰς τὴν Ἑγγλίαν. Ὁ καιρὸς ἦτο καλὸς καὶ ἔχαιρον ὅτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἦμην πλησίον τῶν γονέων μου. Εἶχον ἤδη παρέλθει τρεῖς ἡμέραι καὶ ἄλλαι τόσαι νύκτες, ὅτε ἠγέρθη σφοδρὰ θύελλα καὶ νέφη ζοφερὰ ἐκάλυψαν τὸν οὐρανόν. Κύματα ὡς βουνὰ ἤρχοντο καὶ ἐκτύπουν τὸ πλοῖόν μας, καὶ τοῦ ἀνέκοπτον τὸν δρόμον. Ἄλλ' ἡμεῖς δὲν ἐφοβούμεθα καὶ ἠλπίζομεν νὰ παρέλθῃ ἡ τρικυμία. Ὁ πλοίαρχος καὶ οἱ ναῦται ὅλοι ἦσαν ἄγρυπνοι καὶ προσεῖχον, μὴ συμβῇ κακόν.

Ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἐπάλαιε τὸ πλοῖον πρὸς τὰ φοβερὰ κύματα καὶ ἐφαίνετο ὅτι θὰ ἐνίκα, ὅτε αἰφνης ἐθραύσθη τοῦ πλοίου ὁ ἄξων. Εὐθὺς τὸ πλοῖον ἐσταμάτησε καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ. Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι συνέβη εἰς αὐτὸ κακόν. Ρῆγμα ἐνεφανίσθη εἰς τὸ κῦτος τοῦ πλοίου

καὶ τὰ νερὰ ἤρχισαν νὰ εἰσρέουν εἰς αὐτό. Ὁ πλοίαρχος εὐθύς ἐνόησε τὴν κίνδυνον τὸν μέγαν καὶ ἀπεφάσισε δι' ἰστιῶν νὰ διευθύνῃ τὸ πλοῖον εἰς χώραν, ἣν ἐβλεπε μακρὰν, ἵνα σώσῃ τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ ἄνεμος ἦτο ἰσχυρὸς καὶ τὸ πλοῖον ἤρχισε νὰ κινῆται διὰ τῶν ἰστιῶν. Καὶ ἐνομίζομεν ὅτι θὰ ἐφθάνομεν ὑγιεῖς εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ὅτε εἰς ἰκανὴν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἀπόστασιν τὸ πλοῖον ἤρχισε νὰ καταποντίζεται ἀποτόμως. Ὁ πλοίαρχος εὐθύς διέταξε νὰ εἰσέλθουν ὅλοι οἱ ναῦται εἰς τὰς δύο λέμβους τοῦ πλοίου, εἰς μίαν τῶν ὁποίων τελευταῖος εἰσῆλθε καὶ αὐτός. Ἐμὲ δὲ ὁ καλὸς πλοίαρχος, ἐπειδὴ δὲν ἤξευρα νὰ κολυμβῶ, μοῦ προσέδεσεν ἓν σωσίβιον, ἦτοι μηχάνημα ἐκ φελλοῦ, ὅπερ εἶχε δι' ἑαυτὸν ἐτοιμάσει, καὶ μὲ παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν λέμβον.

17.

Ἀλλὰ μόλις εἰσῆλθομεν εἰς τὴν λέμβον, ἤρχισεν ἡ φοβερά πάλη ἡμῶν μετὰ τὴν ἐξηγριωμένην θάλασσαν. Ἡ κωπηλασία ἦτο ἀδύνατος καὶ ἀφέθημεν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ. Ἐπὶ μίαν ὥραν ἐκλυδωνιζόμεθα εἰς τὸ πέλαγος, ὅτε κύμα ὡς βουνὸν εἰσώρμησεν εἰς τὴν λέμβον βυθίσαν αὐτὴν καὶ ὅλοι εὐρέθημεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ πλοίαρχος καὶ οἱ ναῦται ἠγωνίζοντο νὰ σωθοῦν κολυμβῶντες, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἀπέκαμον καὶ εὖρον θάνατον οἰκτρὸν εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης. Ἐμὲ ὅμως ἐγκράτει ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης τὸ μηχάνημα τοῦ πλοίαρχου. Καὶ ἄλλοτε μὲν τὰ κύματα μὲ ὕψωνον ὑψηλὰ μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, ἄλλοτε δὲ ἐβυθιζόμεν βαθέως εἰς τὰ ἀνοι-

γόμενα βάραθρα τῆς θαλάσσης. Καί οὕτω διήρκεσεν ἡ φεβερὰ αὕτη δοκιμασία μέχρι τοῦ μεσονυκτίου, ὅτε κῦμα μέγα μέ εσφενδόνησεν εἰς τὸν αἰγιαλόν. Ἀναίσθητος ἔμεινα ἐκεῖ ἐπὶ τινὰ χρόνον. Ὅτε δὲ συνῆλθον, ἐσηκώθην ὀρθὸς καὶ ἐνόησα ὅτι εἶμαι πλέον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς.

18.

Τὰ φορέματά μου ἦσαν διάβροχα καὶ ἤρχισα νὰ κρυώνω. Εἶχον δὲ μάθει εἰς τὸ σχελεῖον ὅτι ἡ κίνησις ζεσταίνει τὸ σῶμα καὶ ἤρχισα νὰ περιπατῶ εἰς τὴν παραλίαν. Δὲν ἀπεμακρυνόμην δὲ ἀπ' αὐτῆς, διότι δὲν ἤξευρον, ποῦ νὰ μεταβῶ. Ἐπειτα ἦτο νύξ καὶ ἐφεβούμην νὰ προχωρήσω βαθύτερον. Ἐξευρον ὅτι εἰς τοὺς τόπους τούτους κατοικοῦν βάρβαροι ἄνθρωποι ἄνθρωποφάγοι καὶ δὲν ἠθελον νὰ προσέλθω μόνος εἰς αὐτούς. Καὶ ἐδῶ εἰς τὴν παραλίαν περιφερόμην μέχρι τῆς αὐγῆς.

Ὅτε δὲ ἐξημέρωσεν, εὐρέθην πρὸ μιᾶς ωραίας χώρας. Δένδρα μεγάλα ἐκάλυπτον αὐτὴν καὶ ποταμὸς ἐκεῖ μικρὸς μέ καθαρὸν ὡς κρύσταλλον νερὸν ἐχύνετο εἰς τὴν θάλασσαν. Ἠρχισα νὰ συνέρχωμαι ἐκ τοῦ τρόμου, ὁ δὲ ἀνατέλλων ἥλιος μου ἔφερεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ θεοῦ τὴν εὐσπλαγχνίαν. Εὐθύς ὕψωσα τὰς χεῖράς μου εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ παρεκάλεσα τὸν θεὸν νὰ μέ προστατεύσῃ. Ἠλπισα εἰς τὸν θεὸν καὶ ἠρθάνθην εὐθύς τοῦ θεοῦ τὴν βοήθειαν. Ὁ θεὸς μέ ἔσωσεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν πειρατῶν, ὁ θεὸς μέ ἔσωσεν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς θαλάσσης. Ὁ θεὸς θὰ μέ σώσῃ καὶ ἐκ τῆς χώρας ταύτης καὶ θὰ μέ

φέρη εἰς τὴν πατρίδα μου. Τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ἃς εἶναι εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

19.

Ὡς δ' ἐγὼ ἐσώθην, θὰ ἐσώθησαν καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, θὰ ἐσώθῃ ἴσως καὶ ὁ καλὸς μου πλοίαρχος. Ἄλλ' ἢ θάλασσα θὰ ἔρριψεν αὐτοὺς εἰς ἄλλην παραλίαν τῆς χώρας. Τοιαῦτα διελογιζόμεν καὶ μὲ χαρὰν ἐπορεύθην κατὰ μῆκος τῆς παραλίας. Ἄλλ' ἂν καὶ πολλὰς ὥρας ἐβάδισα, ἐν τούτοις οὐδὲν ἀνεκάλυψα. Καὶ ἐπέισθην ὅτι οἱ ἄνθρωποι ὅλοι θὰ ἐπνίγησαν, θὰ ἐπνίγη δὲ καὶ ὁ καλὸς μου πλοίαρχος.

Εἶδον δὲ ἐκ τῆς ἐκδρομῆς μου ταύτης καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ὅτι καὶ ἡ χώρα, εἰς τὴν ὁποίαν τώρα εὕρισκόμεν, εἶναι νῆσος, καὶ νῆσος ἀκατοίκητος· διότι οὐδὲν σημεῖον ὑπῆρχεν ἐπὶ τοῦ τόπου τούτου κατοικίας ἀνθρώπου. Διὰ πάντα ταῦτα φοβερὰ λύπη κατέλαβε τὴν ψυχὴν μου. Ἡ ἀπελπισία τῆς νυκτὸς ἐπανῆλθε τώρα πολὺ μεγαλύτερα. Γυμνός, χωρὶς κατοικίαν, χωρὶς τροφήν, χωρὶς ἐργαλεῖα, χωρὶς βοήθειαν καμμίαν, πῶς νὰ ζήτω εἰς τὸν ἔρημον τοῦτον τόπον;

20.

Ἐπανῆλθον εἰς τὸ μέρος τοῦ αἰγιαλοῦ, ὅπου τὰ κύματα τὸ πρῶτον μὲ ἔρριψαν. Περίλυπος ἐκάθισα εἰς τὸ μέρος τοῦτο καὶ εἶπον·

Τρὶς καὶ τετράκις εὐτυχεῖς σεῖς, οἵτινες ἐπνίγητε εἰς

τὴν θάλασσαν! ὦ! νὰ ἀφηρηπάζετε καὶ ἐμὲ τότε, ἀσπλαγ-
χνα κύματα, καὶ νὰ μὲ ἐπνίγετε. Πλειοτέραν χάριν θά
σᾶς ἐχρεώστουν ἢ τώρα, ὅπου μὲ ἐρρίψατε εἰς τὸν ἔρη-
μον τοῦτον τόπον. Ἡ νύξ ἤδη πλησιάζει, ἐγὼ δὲ ποῦ νὰ
διανυκτερεύσω; Εἰς τὴν παραλίαν ταύτην δὲν πιστεύω
νὰ εἶμαι ἀσφαλῆς, εἰς τὸ δάσος πάλιν νὰ ζητήσω νὰ εἰσ-
έλθω, ἀκόμη χειρότερα. Τίς ἤξεύρει, ὅποια θηρία ἐκεῖ
ὑπάρχουν! Τοιαύτη ζωὴ εἶναι ἀνυπόφορος, ὁ θάνατος
εἶναι ἀπαλλαγὴ τῶν δεινῶν μου. Ἄς ριφθῶ εἰς τὴν θά-
λασσαν.

Ταῦτα εἶπον, ἀλλ' εὐθὺς ἠσθάνθην ἐσωτερικὴν φωνήν,
ἢ ὅποια μοῦ ἔλεγε τὰ ἐναντία.

Ὁ γενναῖος ἄνθρωπος, ἐσκέφθην, ἀγωνίζεται κατὰ
τῶν δεινῶν τῆς τύχης, μέχρις ὅτου νικήσῃ. Μόνον οἱ δει-
λοὶ ἄνθρωποι καὶ οἱ παράφορονες σκέπτονται, ὡς σὺ πρὸ
ὀλίγου, Ροβινσών. Ἔσο γενναῖος, καὶ ἔλπιζε εἰς τὸν θεόν.
Ὁ θεὸς φροντίζει περὶ ὅλων τῶν πλασμάτων του, αὐτὸς
θὰ φροντίσῃ καὶ περὶ σοῦ. Μὴ δειλιᾶς, θὰ νικήσῃς, θὰ
σωθῆς. Ἡ χάρις τοῦ θεοῦ εἶναι μεγάλη.

21.

Ἡ σκέψις αὕτη μοῦ ἔδωκεν ἀπίστευτον θάρρος. Ἀπὸ
τὴν στιγμήν ταύτην δὲν εἶχον πλέον κανένα φόβον. Εὐ-
θὺς ἐσηκώθην καὶ μετέβην νὰ εὕρω ἀσφαλὲς μέρος νὰ κοι-
μηθῶ. Ἐξέλεξα δὲ πολὺκλαδον δένδρον εἰς τὸ ὁποῖον ἀνα-
βάς ἐκοιμήθην, περιπλέξας χεῖρας καὶ πόδας εἰς τοὺς κλά-
δους τούτου, ἵνα μὴ πέσω. Ὁ ὕπνος ἐπὶ τοῦ δένδρου δὲν
ἦτο ἀναπαυτικός, πολλάκις δὲ ἐξύπνων φοβούμενος μὴ

πέσω. Ἐν τούτοις, ὅτε ἐξημέρωσεν, ἠθάνθη ἐμαυτὸν καλλίτερα. Κατέβην ἐκ τοῦ δένδρου καὶ ἐπορεύθην εἰς τὸν ποταμόν. Ἐπειτα ὕψωσα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπον·

Πάτερ ἅγιε, παντοδύναμε, πάντες σέ προσκυνοῦμεν καὶ τὴν ἀγάπην σου ἐπικαλούμεθα. Γενοῦ μοι βοηθὸς ἐν τῷ ἐρήμῳ τούτῳ τόπῳ. Φώτιζε τὸν νοῦν μου καὶ στήριζε τὴν καρδίαν μου, ἵνα διέλθω τὸν χρόνον τοῦτον τῆς δοκιμασίας, ἀφωσιωμένος εἰς τὸν θεόν μου, ὑμῶν καὶ δοξολογῶν τὸ ὄνομά σου. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁστις ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἵνα δείξῃ εἰς ἡμᾶς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, ἃς ἔλθῃ καὶ εἰς ἐμέ, καὶ ἃς ὀπλίσῃ τὴν καρδίαν μου με ὑπομονὴν καὶ με ἐλπίδα. Ἀμήν.

22.

Ταῦτα προσηυχῆθην καὶ λαβὼν ξύλον τι εἰς τὴν χεῖρα, εἰσῆλθον εἰς τὸ δάσος, ἵνα εὔρω τι νὰ φάγω. Καρποὶ πανταῖοι εὗρισκοντο ἀφθονοὶ ἐκεῖ. Πρὸ πάντων ἐκίνησαν τὴν προσοχὴν μου καρποὶ μεγάλοι τοῦ φοίνικος τοῦ καλουμένου ἀρτοκίρπου. Γίνονται μεγάλοι ὡς παρ' ἡμῖν τὰ μεγάλα κίτρα. Διατηροῦνται δὲ οἱ καρποὶ ἐπὶ τῶν δένδρων ὀκτῶ μῆνας. Καὶ μετὰ τρία τοιαῦτα δένδρα δύναται νὰ διέλθῃ ὀλόκληρον ἔτος ὁ ἄνθρωπος τρεφόμενος. Ἐπειδὴ δὲ ἐπέειν, ἀνέβην εἰς τὸ δένδρον καὶ ἔφαγα ἕνα καρπὸν, ὃν ἔφαγον. Μοῦ ἐφάνη νόστιμος εἰς τὴν γεῦσιν, νοστιμώτερος ὅμως γίνεται, ὅταν ψηθῇ εἰς τὸ πῦρ. Τότε λαμβάνει τὴν γεῦσιν καστανίου ψημένου. Ἡ παρουσία τοῦ

δένδρου τούτου με ἐθάρρυνε πολὺ καὶ ἐπίστευσα ὅτι ἐν-
τός τοῦ δάσους καὶ ἄλλα δένδρα καρποφόρα θὰ εὐρί-
σκοντο, τῶν ὁποίων οἱ καρποὶ θὰ ἐχρησίμευον εἰς ἐμέ ὡς
τροφή. Ἐκοψα λοιπὸν δύο ἀκόμη καρπούς ἐκ τοῦ δέν-
δρου καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν παραλίαν.

23.

Ἄφ' οὗ δὲ κατεπράϋνα τῆς πεινᾶν μου, ἤρχισα νὰ
σκέπτομαι περὶ κατοικίας. Ἐπάνω εἰς τὸ δένδρον νὰ κοι-
μηθῶ καὶ πάλιν δὲν εὗρισκον φρόνιμον, φοβούμενος μὴ
πέσω τὴν νύκτα κάτω καὶ φονευθῶ. Πρὸς τὸ παρὸν πρό-
χειρος κατοικία θὰ ἦτο σπήλαιον καὶ περιῆλθον τὰ πέ-
ριξ μέρη ζητῶν τοιοῦτον. Οὐχὶ μακρὰν τῆς ἐκβολῆς τοῦ
ποταμοῦ ὑπάρχει βουνὸν πετρῶδες, εἰς τὸ νότιον μέρος
τοῦ ὁποίου εἶναι σπήλαιον. Καὶ δὲν ἦτο μὲν τὸ σπήλαιον
εὐρύχωρον, ὡς ἐπεθύμουν, εἶχεν ὁμως ἄλλα πολλὰ πλεο-
νεκτῆματα.

Πρῶτον ἦτο πλησίον ὕδατος ἀφθόνου καὶ καθαροῦ
καὶ καλοῦ πρὸς πόσιν, δεύτερον δὲ ἦτο ἐστραμμένον πρὸς
νότον, καὶ οὕτω δὲν θὰ ἦτο οὔτε τὸν χειμῶνα πολὺ ψυ-
χρόν, οὔτε τὸ θέρος πολὺ θερμόν. Ἐπειτα ἦτο καὶ πλη-
σίον τῆς θαλάσσης καὶ εἰς μέρος ὑψηλόν, ὁπόθεν θὰ ἡδυνά-
μην, ἂν κατὰ τύχην προσωρμίζετο ἐκεῖ πλοῖον, νὰ ἴδω
αὐτὸ καὶ ζητήσω τὴν λύτρωσίν μου. Διὰ τοῦτο προετί-
μησα τὸ μέρος τοῦτο παντὸς ἄλλου. Εἰσῆλθον ἐντός τοῦ
σπηλαίου καὶ ἐκαθάρισα αὐτὸ ἀπὸ τοὺς λίθους καὶ τὰ
ξηρὰ χόρτα, ὅσα ἦσαν ἐντός. Ἐδῶ ἀφῆκα καὶ τὰ δύο

καρύδια, τὰ ὅποια εἶχον κόψει ἀπὸ τὸ δένδρον τοῦ ἀρτοκάρπου.

24.

Ἐπειδὴ δὲν εἶχον οὔτε στρῶμα οὔτε σκέπασμα νὰ κοιμηθῶ τὴν νύκτα, ἐπορεύθην εἰς τὴν παραλίαν νὰ μαζεύσω φύκη ξηρά, τὰ ὅποια ἡ θάλασσα σωρεύει εἰς τὴν ἄκραν. Συλλέγων τοιαῦτα κατὰ μῆκος τῆς παραλίας, ἔφθασα καὶ εἰς τὸ μέρος, ὅπου πρώτην φοράν με ἔρριψεν ἡ θάλασσα. Ἐδῶ εὔρον καὶ τὸ μηχανήμα τοῦ φελλοῦ, τὸ σωσίβιον, ὅπερ μοῦ ἐχάρισεν ἐν καιρῷ τοῦ κινδύνου ὁ καλὸς πλοίαρχος. Ἐλαβον αὐτὸ εἰς τὰς χεῖράς μου καὶ με δάκρυα τὸ ἠσπάσθην. Ἐνεθυμήθην τοὺς γονεῖς μου, τὴν πατρίδα μου, τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους μου, τὸν καλὸν πλοίαρχον, τοὺς δυστυχεῖς ναύτας καὶ ἔκλαυσα ἀπεβλέπων εἰς τὴν παρυῦσαν δυστυχίαν μου. Τὸ σωσίβιον ἔφερον καὶ αὐτὸ εἰς τὸ σπήλαιον ὁμοῦ με ἀγκάλην ἀπὸ φύκη. Κατόπιν ἔφερον καὶ ἄλλα φύκη ὡς καὶ ξηρὰ χόρτα, τὰ ὅποια ἐμάζευσα εἰς τὸ δάσος. Καὶ με αὐτὰ παρεσκεύασα τὴν κλίνην μου. Τὸ δὲ σωσίβιον ἐκρέμασα εἰς τὸ σπήλαιόν μου καὶ διετήρησα αὐτὸ καθ' ὅλην μου τὴν ζωὴν, τιμῶν καὶ ἀγαπῶν αὐτὸ διὰ τὸ καλόν, τὸ ὅποιον μοῦ εἶχε κάμει.

Εἶχε δύσει ὁ ἥλιος, ὅτε ἐγὼ εἰσῆλθον εἰς τὴν νέαν μου κατοικίαν, ἵνα φάγω τι ἐξ ὧν εἶχον καὶ κοιμηθῶ. Ἄλλὰ περίεργον! Ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου βαθὺ σκότος ἐκάλυψε τὴν γῆν. Εἰς τοὺς τόπους τούτους, ὡς ἐπέισθην κατόπιν, τὸ σκίόφως καὶ τῆς πρωίας

καὶ τῆς ἑσπέρας διαρκεῖ ὀλίγιστον χρόνον. Μετὰ τὸ φαγητόν μου προσκέφαλον θέσας λίθον ἐκοιμήθην ἐπάνω εἰς τὸ χορτάρινόν μου στῤῷμα.

25.

Ὅτε δὲ ἐφάνη ἡ πρωία, ἠγέρθην ἐκ τῆς κλίνης μου, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶχον κοιμηθῆ πολὺ ἀναπαυτικά, χωρὶς νὰ διακοπῇ καθόλου ὁ ὕπνος μου. Εὐθύς μετέβην εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἐνίφθην. Ἐπειτα ὕψωσα τοὺς ὀφθαλμούς μου πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπον τὴν πρωινήν μου προσευχήν.

Κατὰ πᾶσαν πρωίαν στρέφω τοὺς ὀφθαλμούς μου κύκλῳ καὶ λέγω· Πόθεν θὰ ἔλθῃ πρὸς ἐμέ βοήθεια; Ἡ βοήθειά μου θὰ ἔλθῃ παρὰ Κυρίου τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ὁ Κύριος θὰ με φυλάττῃ καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν ἀπὸ παντὸς κακοῦ. Ὁ Κύριος θὰ με ὠδηγῇ ἐπὶ τὴν ἀλήθειάν του καὶ ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην του. Πρὸς σὲ ὕψῳ τοὺς ὀφθαλμούς μου, Κύριε, ἐλέησόν με καὶ σῶσόν με ἐκ τῆς παρουσίας συμφορᾶς. Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλάθρωπος ὑπάρχεις καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπω νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Τὴν προσευχήν ταύτην ἔκαμνον κατὰ πᾶσαν πρωίαν καὶ ἠσθάνομην τὴν μεγάλην αὐτῆς δύναμιν. Τοῦ θεοῦ ἡ εὐσπλαγχνία μὲ ἐφώτιζε νὰ ἐφευρίσκω τέχνας καὶ ἀνακαλύπτω μέσα καὶ νὰ ζῆσω ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἐπὶ πολλὰ ἔτη μόνος, χωρὶς νὰ στερηθῶ μηδενός. Ἐὰν ἔχωμεν τὸν θεὸν βοηθόν, μὴ φοβούμεθα τίποτε. Μακάριοι οἱ ἐλπίζον-

τες εἰς τὸν θεόν. Ὁ θεὸς συντρέχει τὰ πλάσματα του καὶ σώζει αὐτά.

26.

Μόνος ὢν ἐν τῇ ἐρημίᾳ εἶχον πρό παντός ἀνάγκην ὄπλου. Θηρία παντοῖα θὰ ἐκρύπτε το δάσος καὶ ἔπρεπε νὰ εἶμαι ὠπλισμένος νὰ ὑπερασπίσω ἑμαυτόν. Διὰ τοῦτο παρεσκεύασα ἀπλούστατον ὄπλον. Ἐκοφα ῥάβδον μεγάλην εὐθείην ἐκ δένδρου καὶ παρεσκεύασα μακρὸν δόρυ. Ἐκοφα δὲ τὴν ῥάβδον ταύτην διὰ σκληροτάτου μέλανος λίθου, τὸν ὁποῖον ὀνομάζουν ἀχάτην. Ὁ λίθος οὗτος σχίζεται εἰς πλάκας. Ἐπειδὴ δὲ πέλεκυν δὲν εἶχον, ἦτο δὲ ὁ πέλεκυς χρήσιμος διὰ νὰ κόπτω, κατεσκεύασα καὶ πέλεκυν ὡς ἐξῆς. Ἐκοφα μικρὸν δένδρον διὰ μιᾶς πέτρας κοπτερᾶς καὶ ἀφ' οὗ τὸ ἐκαθάρισα. ἐκράτησα ὡς ἐν μέτρον καὶ τοῦτο ἦτο στειλεῖαρι τοῦ πελέκεως. Ἐπειτα ἔσχισα μετὰ πολλῆς δυσκολίας διὰ μιᾶς πλακὸς εἰς τὸ ἐν μέρος τὸ στειλεῖαρι τοῦτο κατὰ μῆκος καὶ εἰς τὴν σχισμὴν αὐτὴν ἐνέπηξα ἐπιμήκη λίθον ἔχοντα σχῆμα πελέκεως. Ἴνα δὲ μὴ φεύγη ὁ λίθος ἐκ τῆς σχισμῆς, ὅταν θὰ κόπτω ξύλα, ἔδεσα αὐτὸν σφιγκτὰ διὰ βούρλων καὶ οὕτως εἶχον πέλεκυν καὶ διὰ νὰ κόπτω ξύλα καὶ διὰ νὰ ὑπερασπίζωμαι ἐν ἀνάγκῃ κατὰ παντός θηρίου, διότι τὸ ὄπλον τοῦτο ἦτο φοβερόν.

27

Ἀφ' οὗ ἐπέτυχον εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ πελέκεως, ἠθέλησα νὰ κατασκευάσω καὶ ἄλλο μακρὸν δόρυ. Τὸ

πυκνὸν δάσος μὲ ἐφόβιζε καὶ ἄοπλος δὲν ἐτόλμων νὰ εἰσέλθω εἰς αὐτό. Τώρα εἶχον τὸν πέλεκυ, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἔχω καὶ ὄπλον ἄλλο καλλίτερον. Ἐπρεπε νὰ εἶναι μακρὸν πολὺ, ὥστε νὰ μὴ ἀφίνω τὸν ἐχθρὸν νὰ μὲ πλησιάσῃ. Καὶ τώρα, ὅτε εἶχον πέλεκυ, δὲν ἦτο δύσκολον νὰ κατασκευάσω τοιοῦτο. Εἰσῆλθον εἰς τὸ δάσος καὶ ἔκοψα μακρὸν καὶ εὐθυτενὲς δένδρον ὄχι πολὺ χονδρὸν, τὸ ὁποῖον ἐκαθάρισα καλῶς, κόψας τοὺς περίξ κλάδους. Κατόπιν κατέστησα αὐτὸ μυτερόν καὶ τὸ ἀφῆκα ἔξω εἰς τὸ σπήλαιόν μου, νὰ ξηραθῇ.

Ἐπειδὴ δὲ ἐπίστευον ὅτι εἰς τὴν νῆσον ταύτην θὰ κατοικεῖν ἄνθρωποι βάρβαροι, ἀνθρωποφάγοι, πρὸς τοὺς ὁποίους μίαν ἡμέραν θὰ ἤρχομην εἰς μάχην, ἐσκέφθην νὰ κατασκευάσω καὶ ἀσπίδα. Καὶ οἱ βάρβαροι τοιαῦτα ὄπλα μεταχειρίζονται, τέξα, δόρατα καὶ ἀσπίδα. Ἀλλὰ πῶς νὰ κατασκευάσω τοιαύτην; Οἱ βάρβαροι κατασκευάζουν αὐτὴν ἀπὸ δέρματα. Ἄλλ' ἐγὼ τοιοῦτό τι δὲν εἶχον. Διὸ ἠναγκάσθην νὰ κατασκευάσω ἀπὸ ξύλου, τὰ ὁποῖα προσέδεσα διὰ βούρλων τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου. Ἡ ἀσπίς μου αὕτη ἦτο τετράγωνος καὶ εἶχεν ἑνὸς πήχεως μῆκος καὶ ἑνὸς πήχεως πλάτος. Ἐκράτουν δὲ αὐτὴν διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Εἶχον δὴλα δὴ διὰ βούρλων κατασκευάσει δύο θηλειᾶς μεγάλας κατὰ τὴν μίαν ἐπιφάνειαν τῆς ἀσπίδος. Καὶ εἰς μὲν τὴν μίαν ἐπέρνων τὸν πῆχυν τῆς ἀριστερᾶς χειρός, εἰς δὲ τὴν ἄλλην τὴν χειρὰ μου τὴν ἀριστεράν, ἣ ὁποῖα καὶ συνεκράτει τὴν ἀσπίδα, χωρὶς νὰ φαίνεται ἔξωθεν. Οὕτως εἶχον μέσον προφυλακτικόν, κινῶν αὐτὴν ἄνω, κάτω, δεξιᾶ, ἀριστερᾶ κατὰ τὴν ἀνάγκην.

28

Ἄφ' οὗ κατεσκευάσα τὰ ὄπλα μου, ἔλαβον αὐτὰ ἀνά χεῖρας καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ δάσος. Ἠκολούθησα τὸν ἴδιον δρόμον, τὸν ὁποῖον εἶχον καὶ ἄλλοτε βαδίσει, διότι ἐπεθύμουν νὰ φθάσω εἰς τὸν ἀρτόκαρπον, ἵνα κόψω καὶ ἄλλους καρπούς. Ὡς δὲ ἐπλησίασα ἐκεῖ, παρατήρησα μακροθεν ζῶν τι καθ' ὅλα ὅμοιον πρὸς τὸν ἡμέτερον λαγόν, τὸ ὁποῖον καλεῖται ἀγρῦτι. Τὸ ζῶν τοῦτο εὔρε κάτω τοῦ ἀρτοκάρπου καρπὸν, τὸν ὁποῖον ἐγὼ εἶχον ἀνοίξει ἄλλοτε διὰ νὰ δοκιμάσω, ποίαν γεῦσιν εἶχε. Ἐτρωγε δὲ μετὰ λαιμαργίας τὸν καρπὸν ἔχον τὴν προσοχὴν τοῦ ὄλῃν ἐδῶ συγκεντρωμένην. Χωρὶς νὰ χάσω καιρὸν, ἔλαβον λίθον καὶ ἀκροπεδητὶ βαδίζων ἦλθον πολὺ πλησίον. Καὶ εὐθύς ἔρριψα μετὰ δυνάμεως τὴν λίθον κατὰ τοῦ ζώου, ὅπερ ἐπέτυχον καὶ συνέτριψα αὐτῷ τὸν ἕνα πόδα. Μάτην τὸ ταλαίπωρον ζῶν ἐδοκίμασε νὰ φύγη. Ἐγὼ ἔτρεξα κατόπιν καὶ εὐθύς συνέλαβον αὐτό. Ἐπειδὴ δὲ ἐφοβήθη, μήπως ψεφῆσῃ, ἔσφαξα αὐτὸ ἀποκόψας τὸν λαιμόν του διὰ τοῦ πελέκεως. Κατόπιν ἔκλιψα δύο καρπούς ἐκ τοῦ ἀρτοκάρπου καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὸ σπήλαιόν μου.

29.

Ὡς δ' ἔφθασα εἰς τὴν κατοικίαν μου, ἐξέδειρα τὸ κυνήγιόν μου καὶ ἔχαιρον ὅτι θὰ ἀξιωθῶ σήμερον νὰ φάγω καὶ κρέας. Ἐν ὅμοις ἐλύπει τὴν ψυχὴν μου ὅτι δὲν εἶχον οὔτε χύτραν οὔτε πῦρ. Διὰ τοῦτο ἀπέκοψα τὸν μηρὸν τοῦ λαγοῦ, καὶ ἀφ' οὗ ἐκοπάνισα τοῦτον ἐπὶ πέτρας

καθαρᾶς, ἔφαγον ὤμῶν τὸ κρέας. Τὸ δὲ ἄλλο κρέας ὅλον ἐκρέμασα εἰς δένδρον πλησίον τοῦ σπηλαίου, ἵνα φάγω τοῦτο αὔριον. Τὸ κρέας τοῦ ζώου μοί ἐφάνη νόστιμον, εἰ καὶ ἔφαγον τοῦτο ὤμῶν, διότι εἶχον μεγάλην πείναν καὶ ἡ πείνα νοστιμίζει ὅλα τὰ φαγητά. Ἐρχεν ἤδη γίνεαι νύξ καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ σπήλαιον, ἵνα κοιμηθῶ εἰς τὴν κλίνην μου. Ἄλλ' ἐν ᾧ ἐκοιμώμην, περὶ τὸ μεσονύκτιον ἤκουσα ἀγρίας φωνᾶς ἔξω τοῦ σπηλαίου. Ἐντρομος ἐσηκώθην εὐθύς καὶ ἔλαβον εἰς τὰς χεῖρας τὸ δόρυ. Ἄλλὰ δὲν ἐξῆλθον, διότι ἐφοβούμην. Ἐκύτταξ ὁμοίως μὲ προσοχὴν, ἵνα ἴδω, πῶς φωνάζουν. Καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης διέκρινα καὶ ἄλλα ζῶα, ἰδίως δὲ ἀνθρωπόμορφα μὲ οὐράν, τὰ ὅποια ἐφώναζον ὅλα ὁμοίως καὶ ὅλα ὁμοῦ πάλιν ἔπαυον. Ἰοιοῦτό τι ἐγὼ οὐδέποτε εἶδον. Καὶ ἐφοβήθην πολὺ νομίζων ὅτι εἶναι δαίμονες, οἵτινες ἦλθον διὰ νὰ μὲ πνίξουν ἐν τῷ σπηλαίῳ.

30

Ἦμην ἀπηλπισμένος καὶ περιέμενον ἀπὸ στιγμῆν εἰς στιγμῆν τὸν θάνατον. Ἄλλ' οἴφνης ἀκούω δοῦπον εἰς τὸ δένδρον, ὅπου εἶχον κρεμάσει τὸν λαγόν, καὶ ἄλλα μὲ ζῶα νὰ φεύγουν πρὸς τὴν παραλίαν, ἄλλα δὲ νὰ διακρίνουν ταῦτα. Εὐθύς παρηγορήθην, διότι ἐνόησα ὅτι ἦσαν ἀγρία θηρία καὶ ὅτι πολὺ πιθανὸν νὰ μοῦ ἤρπασαν τὸν λαγόν καὶ νὰ ἔφυγον. Ἡ νύξ εἶχε προχωρήσει καὶ τὰ ἀστρα ἤρχισαν κατ' ὀλίγον νὰ ἀφανίζονται. Δὲν παρηγορήθη δὲ πολὺς καιρὸς καὶ ἔγινεν ἡμέρα. Τότε ἐξῆλθον ἐκ τοῦ σπηλαίου καὶ εἶδον ὅτι ὁ λαγός μου ἔλειπε καὶ

δὲν εἶχον πλέον ἀμφιβολίαν ὅτι αἱ φωναὶ ἦσαν ἀγρίων
θηρίων.

31.

Ἡ ψυχὴ μου κατεπραῦνθη τώρα, διότι ἐπέισθην ὅτι
δὲν ἦσαν δαίμονες, ὅσοι ἦλθον τὴν νύκτα, διὰ νὰ μὲ πνί-
ξωσιν, ἀλλὰ θηρία, διὰ νὰ μοῦ ἀρπάσωσι τὸν λαγόν.
Ἄλλ' αὐτὰ τὰ θηρία ἠδύναντο νὰ σπαράξωσι καὶ ἐμὲ
κοιμώμενον. Καὶ διὰ τοῦτο ἔφραξα τὸ στόμιον τοῦ σπη-
λαιίου διὰ λίθων καὶ ἀφήκα μόνον μικρὰν εἴσοδον δι'
ἐμέ, τὴν ὁποίαν ὡσαύτως ἔκλειον τὴν νύκτα διὰ μεγά-
λου λίθου. Ἴνα δ' ἀσφαλισθῶ καλλίτερον, κατεσκεύασα
καὶ ὑψηλὸν φράκτην τριγύρω τοῦ σπηλαιίου μὲ σκόλο-
πας (παλούκια) καὶ ἀκάνθας.

Τὴν ἐργασίαν ταύτην ἄλλοτε δὲν θὰ ἐτελείωνον εἰς
δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας, διότι ἐχρειάσθην περὶ τοὺς τριά-
κοντα σκόλοπας καὶ ἀφθονίαν ἀκανθῶν διὰ τὸν φρά-
κτην. Ἀλλὰ τώρα ἐτελείωσα εἰς μίαν ἡμέραν, διότι δὲν
ἤθελον νὰ ἔλθῃ ἡ νύξ καὶ νὰ μὲ εὕρῃ ἀφροῦρητον. Ὁ
φόβος, μὴ γίνω βορὰ τῶν θηρίων, μοῦ ἐτριπλασίασε τὰς
δυνάμεις. Καὶ τὸ φαγητὸν αὐτὸ ἐλησμόνησα τὴν ἡμέραν
ταύτην. Εἶχεν ἤδη δύσει ὁ ἥλιος καὶ ἀφ' οὗ ἔφαγον ἐν
κάρυον, κατεκλίθην εἰς τὸ στρῶμά μου, κατάκοπος ὑπὸ
τῆς μεγάλης ἐργασίας.

32.

Ὅτε δὲ ἐφάνη ἡ πρωΐα, ἐξηγέρθην καὶ ἐγὼ ἐκ τῆς
κλίνης μου. Καθ' ὅλην δὲ τὴν νύκτα ἐκοιμήθην ὕπνον βα-
θύν καὶ οὐδόλως διεκόπη ὁ ὕπνος μου. Φαίνεται ὅτι δὲν

ἦλθον καὶ τὴν νύκτα ἄγρια θηρία νὰ μοῦ διαταράξωσι διὰ τῶν φωνῶν τὴν ἡσυχίαν, ὡς τὴν προτεραίαν νύκτα. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀπεφάσισα νὰ πλέξω κοφίνιον, τοῦ ὁποίου πολλάκις ἠσθάνθην τὴν ἀνάγκην. Πρὸς τοῦτο εἰσῆλθον εἰς τὸ δάσος καὶ ἔκοψα ῥαβδία λεπτά καὶ με αὐτὰ ἐπλέξα κοφίνιον ὡς ἐξῆς· Ἔστρωσα κατὰ γῆς πολλὰ ῥαβδία, ὥστε αἱ χονδρότεραι ἄκραι αὐτῶν νὰ εἶναι μαζί, αἱ δὲ ἄλλαι ἄκραι νὰ λαμβάνωσι τοιαύτην διεύθυνσιν, ὥστε νὰ σχηματίζεται κύκλος. Τὰς ἄκρας, ὅσαι ἦσαν μαζί, ἔδεσα διὰ βούρλων καλῶς. Τὰ ῥαβδία ταῦτα ἦσαν τὸ στημόνι τοῦ κοφινίου μου. Ἐλάμβανον δὲ ἓν ῥαβδίον καὶ ἐπέρνων αὐτὸ τὴν μὲν μίαν φοράν ὑποκάτω τῆς μιᾶς ῥάβδου, τὴν δὲ ἄλλην ὑπεράνω τῆς ἄλλης, καὶ ἐξηκολούθουν τὸ πλέξιμον αὐτό, μέχρις ὅτου ἤθελε τελειώσει τὸ ῥαβδίον. Κατόπιν ἐλάμβανον ἄλλο ῥαβδίον καὶ ἔπραττον ὁμοίως. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπλέξα ἰκανὸν μέρος, ὅση εἶναι ἡ ἐπιφάνεια ἑνὸς ψωμίου, τότε ἐσήκωσα τὰς ῥάβδους, ὅσαι ἦσαν τὸ στημόνι, καὶ ἔδεσα αὐτάς εἰς τὴν κορυφὴν δι' ἑνὸς βούρλου, ἵνα μένωσιν εὕτως ὀρθαί, καὶ ἐξηκολούθησα νὰ πλέκω τὸ κοφίνιον μου ὡς καὶ πρότερον. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπλέξα ὀλόκληρον δέσμην ῥαβδίων, τὸ κοφίνιον μου εἶχε γίνεαι ἀρκετὰ μέγα καὶ εἶχε καὶ βάσιν καὶ κορμόν.

Τὸ νέον ταῦτο ἔργον μου με ἔχαροποίησε πολὺ καὶ ἠ' ἔλητα νὰ χρησιμοποιοῦμαι αὐτὸ εὐθύς. Διὸ ἔθεσα αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ὄμιου καὶ κρητῶν διὰ τῶν χειρῶν μου μετέβην εἰς τὸ δάσος.

33.

Ὡς δὲ ἐπροχώρησα βαθείως εἰς τὸ δάσος, εἶδον πλη-

θος πιθήκων με μακράς ούρας και ἤρχισα νὰ γελῶ και ὁ ἴδιος τώρα διὰ τὸν φόβον τῆς προχθεσινῆς νυκτός. Οὗτοι, εἶπον, ἦσαν οἱ δαίμονες, τοὺς ὁποίους ἐφοβούμην τὴν νύκνα, μὴ με πνίξωσιν. Οἱ δυστυχεῖς, ὡς με εἶδον, ἔτρεμον και ἀνέβαινον εἰς τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τῶν δένδρων, ἵνα σωθῶσιν. Ἄλλ' ἐκτός τῶν πιθήκων ἦσαν και πλῆθος πτηνῶν και ζώων, ὅμοια τῶν ὁποίων δὲν εἶχον ἴδει ἐν τῇ πατριδί μου. Πολύ δ' ἐθαύμασα μικρὸν πτηνόν, τὸ ὁποῖον ἐπέτα ἀπὸ ἄνθος εἰς ἄνθος ὡς μέλισσα και ἀνεζήτει ἔντομα νὰ φάγη. Τὸ πτηνόν τοῦτο ὀνομάζεται κολύβριον. Ἐπειτα θελκτικὸν ἦτο τὸ κελάδημα πτηνοῦ, τὸ ὁποῖον ἦτο κατὰ μὲν τὴν ράχιν στακτόχρουν, κατὰ δὲ τὴν κοιλίαν ὑπέρυθρον, κατὰ δὲ τὴν οὐρὰν μαῦρον. Ἐνόμιζες ὅτι ἀκούεις μουσικὸν λέγοντα τοὺς τόνους τῆς μουσικῆς κλίμακος ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι, ντο. Τὸ πτηνόν τοῦτο ὀνομάζεται εὐφῶνος ὁ μουσικὸς και εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἄλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ ἐθαύμασα περισσότερον, ἦτο ἡ Ἀμερικανικὴ κίχλα, ἡ ὁποία ἐμιμεῖτο τὰ κελαδήματα ὄλων τῶν πτηνῶν.

34.

Και ὄχι μόνον τὰ πτηνὰ ἦσαν ξένα και ἄγνωστα ἐντελῶς εἰς ἐμέ, ἀλλὰ και τὰ φυτὰ. Πλῆθος περιπλοκάδων, με ζωηρότατα ποικιλόχροα ἄνθη, περιέσφιγγον ὑψηλότατα δένδρα. Ἰπῆρχον δὲ και φυτὰ ἀνευ κορμῶ, με φύλλα μακρὰ δύο πῆχεων, και σαρκώδη. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν φύλλων ἀνεβλάστανε βλαστὸς μακρὸς 6 ἕως 7 πῆχεων. Εἰς τὸ ἄκρον δὲ τοῦ βλαστοῦ ὑπῆρχον,

χιλιάδες ἀνθέων. Θέλων δὲ νὰ ἴδῃ, τί ἦτο ὁ βλαστὸς οὗτος, ἀπέκοφα διὰ τοῦ πελέκεως ἓνα ἐξ αὐτῶν. Καὶ εὐθύς ἤρχισε νὰ ῥέῃ ἀφθονώτατος χυμὸς. Ἐκ τούτου ἔλαβον πρὸς δοκιμὴν διὰ τοῦ δακτύλου μου σταγόνας τινὰς καὶ ἔθεσα εἰς τὸ στόμα μου. Τὸ ὑγρὸν τοῦτο ἦτο γλυκύτατον καὶ ἔλυπῆθην ὅτι δὲν εἶχον ἀγγεῖον νὰ γεμίσω. Ἐκτὸς δὲ τοῦ ὑγροῦ παρετήρησα ὅτι ἐκ τῶν μεγάλων φύλλων ἠδυνάμην νὰ ἔχω ἱνας, αἵτινες στρογγύμεναι μάλιστα ἔκαμνον ἰσχυρὸν σχοινίον. Τοσοῦτον ἡ ἀνάγκη μὲ εἶχε καταστήσει προσεκτικὸν εἰς πᾶν πρᾶγμα, ὥστε δὲν παρήρχετο ἡμέρα, χωρὶς νὰ κάμνω καὶ νέας ἀνακαλύψεις.

Ἐντὸς τοῦ δάσους εἰς κοιλάδα εὖρον καὶ ἀραβόσιτον, ὅστις φύεται ἄγριος. Ὁ κορμὸς γίνεται ὑψηλὸς ἕως δύο μέτρα καὶ ἐπὶ ἐκάστου κορμοῦ ὑπῆρχον δύο καὶ τρεῖς κῶνοι. Τοῦτο πολὺ μὲ ἐχαροποίησε καὶ ἤρχισα νὰ ἀναζητῶ τοιαῦτα φυτά. Ἐν ᾧ δὲ κατεγινόμεν συλλέγων τοὺς καρποὺς τοῦ ἀραβόσιτου, ἤκουσα μηκασμὸν αἰγὸς εἰς μακρινὸν λόφον. Στρέψας δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν λόφον ἐκείνον διέκρινα πλῆθος αἰγῶν. Εὐθύς ἐπορεύθην πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, φρονῶν ὅτι θὰ εὕρισκον καὶ τὸν βοσκὸν τῶν αἰγῶν. Ἄλλ' ὡς ἐπλησίασα εἰς τὰς αἰγας, αὐταὶ ἠφάνισθησαν εὐθύς. Καὶ τώρα ἐνόησα ὅτι αἱ αἰγες αὐταὶ ἦσαν ἄγριαι. Ἐσκέφθην δὲ ὅτι, ἂν ἠδυνάμην νὰ συλλάβω ὀλίγας ἐξ αὐτῶν, θὰ ἠμέρωνον αὐτάς καὶ θὰ ἔκαμνον ποίμνιον καὶ θὰ εἶχον πάντοτε καὶ χειμῶνα καὶ θέρος τροφήν. Ἐπειτα ἠδυνάμην πλησίον τοῦ σπηλαίου μου νὰ σχηματίσω ἀγρὸν καὶ νὰ σπείρω ἀραβόσιτον. Τὸν ἀγρὸν τοῦτον ἠδυνάμην καὶ νὰ ποτίζω διοχετεύων ἐκεῖ τὸ

νερόν τῆς πηγῆς. Αἱ σκέψεις αὗται μὲ κατέστησαν περιχαρῆ. Διότι ἀληθῶς τὸ νὰ εἶναι τις οἰκοκύρης ἔχων καὶ οἰκίαν καὶ ἀγρὸν καὶ ποιμνιον εἶναι κάλλιστον πρᾶγμα.

Ὅλη μου ἡ προσοχὴ τώρα ἐστράφη, πῶς νὰ σχηματίσω ποιμνιον. Εὐθύς ἔδραμον πρὸς τὸ μέρος, ὅπου εἶδον νὰ φεύγωσιν αἱ αἴγες. Διῆλθον τὸν ἕνα λόφον μετὰ τὸν ἄλλον, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἐφαίνοντο αἴγες. Καὶ ἐν ᾧ ἐβλεπον δεξιά καὶ ἀριστερά νὰ ἴδω αἴγας, ἀκούω πλησίον μου φωνὴν μεγάλην ζῶου. Χωρὶς νὰ χάσω καιρὸν, διητυνῆθην εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Ἀλλὰ τί νὰ ἴδω! φοβερός ὄφιν ὑπερμεγέθους εἶχε περιτυλιχθῆ περι τὸν κορμὸν αἰγός, καὶ ἀφ' οὗ ἐθραυσε τὰ ὀστέα αὐτῆς, κατεγίνετο νὰ σπαράξῃ τὸ δυστυχὲς ζῶον καὶ νὰ καταβροχθίσῃ αὐτό. Κρυερὸς φόβος κατέλαβέ με καὶ χωρὶς νὰ προσβλέψω πλέον εἰς τὸν ὄφιν ἐτράπην εἰς φυγὴν, χωρὶς νὰ ἤξεύρω καθόλου, ποῦ τρέχω. Εἰς τὸν παραμικρὸν δὲ φόβον, ὄν ἤκουον εἰς τὸ δάσος, ἐνόμιζον ὅτι ἐβλεπον τὸν ὄφιν. Ἀφ' οὗ δὲ ἀπεμακρύνθην πολὺ ἐκ τοῦ μέρους ἐκείνου, συνῆλθον εἰς ἑμαυτὸν καὶ ἤρχισα νὰ ἐπιπλήττω ἑμαυτὸν δ' ἀτὴν ὑπέρμετρον δειλίαν μου.

Ὁ σκοπὸς τῆς ἐκδρομῆς μου ταύτης ἐματαιώθη. Οὔτε αἴγας εἶδον, οὔτε ἄλλο ζῶον, πλὴν τοῦ φοβεροῦ ὄφεως. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἥλιος ἐκλινε πρὸς τὴν δύσιν, ἔκρινα καλὸν νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ σπήλαιόν μου, ἀφ' οὗ ἐγέμισα τὸ κοφίνιόν μου μὲ καρποὺς δένδρων.

36.

Ἐν ᾧ ἤμην ἔτοιμος νὰ ἐπανέλθω ὀπίσω εἰς τὸ σπή-

λαιόν μου, παρετήρησα ὅτι εἶχον ἀποπλανηθῆ καὶ ὅτι ἠγνόουν ἐντελῶς, εἰς ποῖον μέρος τῆς νῆσου εὐρίσκομαι. Τότε ἐκτύπησα τοὺς μηρούς μου καὶ ἐκ βάθους ψυχῆς ἤρχισα νὰ κλαίω τὴν δυστυχίαν μου, ἡ δὲ πλησιάζουσα νῦξ ἤρξανε ἐτι μᾶλλον τὴν ἀγωνίαν μου. Καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἰστάμην ἐν τῇ θέσει μου κλαίων καὶ παρατηρῶν περίξ, ὅπως ἐννοήσω ποῦ εὐρίσκομαι. Ἐπὶ τέλους ὁμῶς εἶδον ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσω μίαν διεύθυνσιν καὶ ὁ θεὸς ἔστω μοι βοηθός. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ἡ ἀποπλάνησίς μου ἐγένετο ἐτι μεγαλητέρα, καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον ἔφθασα εἰς τόπους λίαν ἀγνώστους. Ἐπειδὴ δὲ ὀλίγον μόνον μέρος τῆς ἡμέρας ὑπελείπετο, ἔσπευσα νὰ ἀναβῶ εἰς παρακείμενον λόφον, ἐλπίζων ὅτι ἐκεῖθεν θὰ ἦτο ἡ νῆσος πανταχόθεν ὁρατὴ καὶ θὰ ἀνεγνώριζον εὐκόλως τὸν τόπον τῆς κατοικίας μου. Ἐν ᾧ δὲ ἐκεῖ μετὰ σπουδῆς ἐπορευόμην, ἔφευγον πρὸ ἐμοῦ πολλὰ ζῖα, μάλιστα αἶγες, ὧν μίαν παρηκολούθουν καὶ δύο μικρὰ αἰγίδια. Ἀλλ' εἰς ταῦτα οὐδεμίαν ἔδωκα προσοχὴν, διότι ἡ ἀπώλεια τοῦ σπηλαίου μου μοὶ ἐφρίνετο μέγα καὶ φοβερόν δυστύχημα. Ὡς δὲ ἔφθασα εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους καὶ παρετήρησα περίξ, οὐδὲν ἠδυνήθην νὰ ἐννοήσω, διότι τὸ ὄρος δὲν ἦτο πολὺ ὑψηλὸν καὶ ἡ νῆσος δὲν ἦτο καθ' ὅλα τὰ μέρη περιφανής. Ἦδη εὐρέθην εἰς μεγίστην ἀμνηχανίαν καὶ δὲν ἤξευρον, ποῦ νὰ τραπῶ. Ἐν ᾧ δὲ ἐσκεπτόμην πλήρης θλίψεως καὶ ἀπελπισίας, τί κατὰ ταύτην τὴν νύκτα θὰ γίνω, ἔρημος ὧν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δάσους, εἶδον τὸν ἥλιον ἀφανισθέντα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὠκεανοῦ. Ἀκόμη δὲ καὶ σήμερον ἐνθυμοῦμαι μὲ ὄλον τὸν τρόμον, εἰς ὃν εὐρισκόμην τότε, τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα,

ὅπερ ὁ ἥλιος δύνων μοί παρουσίατεν. Ἡ θάλασσα δλη
κατὰ τὴν δύσιν ἐνεδύθη ὀλοπόρφυρον ἐσθῆτα χαίρουσα
καὶ αὐτῇ, διότι ὑπεδέχετο καὶ προέπεμπε τὸ πύρινον
ἄστρον τῆς ἡμέρας, ὅπερ ὡς βασιλεὺς διελαύνει τὴν αἰ-
ωνίαν αὐτοῦ πορείαν. Ἄλλ' ὅτε ἔδυσε ὁ ἥλιος, τότε ἐνε-
θυμήθην, ἀλλὰ δυστυχῶς ἦτο πλέον ἀργά, ὅτι τὸ σπή-
λαιον ἔκειτο πρὸς δυσμάς καὶ ὅτι ἡ πορεία, ἢ ἔκαμα, μὲ
ἔφερεν ὅλως εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος. Καὶ ἤρχισα νὰ ὀργί-
ζωμαι κατ' ἐμαυτοῦ διὰ τὴν ἐπιπολαιότητά μου, λέγων,
διατί νὰ μὴ σκεφθῶ πρότερον, καὶ ἔπειτα, ἀφ' οὗ ἤθελεν
νὰ εἰσχωρήσω βαθέως εἰς τὸ δάσος, διατί νὰ μὴ προσ-
διορίσω πρότερον μερικὰ μέρη τῆς νήσου, μάλιστα δὲ
διατί νὰ μὴ γνωρίσω ἀκκιβῶς, πού κεῖται ἡ ἄρκτος,
πού ὁ νότος, πού αἱ ἀνατολαὶ καὶ πού αἱ δυσμαὶ τοῦ
ἡλίου. Ἄλλὰ τὰ παράπονα ταῦτα κατ' ἐμαυτοῦ ἠδύ-
ναντο νὰ μὲ ὠφελήσωσιν εἰς τὸ μέλλον, εἰς τὸ ἔνεσταῶς
ὅμως ἦτο πολὺ ἀργά καὶ διὰ τοῦτο ἀνεζήτητα δένδρον
νὰ διανυκτερεύσω. Ἀφ' οὗ δὲ εὔρον τοιοῦτον, ἀνέβην καὶ
διήγαγον ἐπ' αὐτοῦ ὅλην τὴν νύκτα.

37.

Ἡ νύξ αὕτη ὑπῆρξε μίᾳ ἀπὸ τὰς τρομερωτέρας νύ-
κτας τῆς ζωῆς μου. Ἄλλ' ὡς νὰ μὴ ἤρκει ὁ φόβος τῆς
νυκτός, ἥτις τὰ πάντα παρουσιάζει τρομερά, ἠκούσθη-
σαν κατὰ τὴν δευτέραν ἢ τρίτην ὥραν τῆς νυκτός καὶ
πανταῖαι ζῶων φωναὶ ζητούντων νὰ φάγωσι τὸ ἐν τὸ
ἄλλο. Κατὰ τὸ μεσονύκτιον δὲ διέκρινα καὶ ζῶον πρὸς
τὸ φῶς τῆς σελήνης ὡς λέω φαινόμενον, ὑπὸ τὸ δένδρον

ἐλθόν, τὸ ὁπίον, ἀφ' οὗ ὡσφράνθη διὰ τῆς ρίνος τὸ κοφινόν μου, μετὰ σπουδῆς ἔτρεχε περίξ ζητοῦν νὰ εὔρη ὅ,τι ὑπεδείκνυεν εἰς αὐτὸ ἢ ὄσφρησίς του. Ἐγὼ εὐθύς ἔλαβον τὸν πέλεκύν μου καὶ ἤμην ἕτοιμος νὰ παρεμποδίσω γενναϊότερον τὴν εἰς τὸ δένδρον ἀνάθασίν του, ἂν ἤθελε τολμήσει νὰ ἀναβῆ. Εὐτυχῶς ὁμως τὸ ζῶον τοῦτο ἀπελπισθὲν περὶ τῆς λείας του καὶ δυσπιστοῦν εἰς τὴν ρινά του ἔφυγε. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ λέοντος τούτου ἱκανὸς χρόνος παρῆλθεν, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἐφαίνετο ἡ ποθητὴ ἡμέρα. Ἡ νύξ μοι ἐφαίνετο ἀπέραντος, νὰ κοιμηθῶ δὲ ἐπὶ τοῦ δένδρου, ὡς ἄλλοτε, νῦν μοι ἦτο ἀδύνατον καὶ περιέμενον μετ' ἀνυπομονησίας νὰ ἴδω τὸν ἥλιον.

Τέλος πάντων μετὰ πολὺν χρόνον ἤρχισαν τὰ ἄστρα νὰ ἀφανίζονται καὶ φῶς εἰς τὴν νῆτον νὰ ἐξαπλοῦται. Τοῦτο μοι ἐνέπνευσε θάρρος, ἀλλ' ἀπεφάσισα νὰ μὴ καταβῶ ἐκ τοῦ δένδρου, πρὶν γίνῃ ἡμέρα. Ἐν ᾧ δὲ συνέλαβον τοιαύτην ἀπόφασιν, ἤκουσα ὀλίγον μακρὰν μηκατμόν αἰγιδίου. Στραφεῖς δὲ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο εἶδον αἶγα ἀγρίαν μετὰ αἰγιδίου τρώγουσαν βλαστοὺς φυτῶν. Εὐθύς τότε κατέβην καὶ κρυφᾶ πλησιάσας ὤρμησα νὰ συλλάβω τὴν αἶγα, ἀλλ' αὕτη ἔφυγε μηκωμένη, ἠκολούθησε δὲ αὐτὴν τρέχον καὶ τὸ αἰγίδιον. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπὶ ἱκανὸν διάστημα κατεδίωξα καὶ δὲν ἠδυνήθην νὰ συλλάβω ταύτην, συνέλαβον τὸ αἰγίδιον. Καὶ τῷ ὄντι εἰς τὴν σύλληψιν τούτου οὐδεμίαν ἐδοκίμασα δυσκολίαν, διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἦτο μικρόν, εἶχεν ἤδη ἀποκάμει καὶ ἐκ τοῦ δρόμου. Ἀλλ' ὅτε ἔφερον ἐν τῇ ἀγκάλῃ μου τὸ αἰγίδιον, ἡ μήτηρ ἤρχετο μηκωμένη κατόπιν. Ἰόσην δὲ φι-

λοστοργίαν εἶχε πρὸς τὸ τέκνον τῆς, ὥστε ὡς μαινομένη ἔτρεχε περίξ ἐμοῦ ἐκβάλλουσα γοερούς μηκασμούς. Καὶ τὸ εὐχάριστον ἦτο, ὅτι ὁ θεὸς ἔκαμε τὸ ζῶν τούτου δειλόν, εἰ δὲ μή, θά ἔπασχον ὑπὸ τούτου δεινά.

38.

Ὡς δὲ ἔφθασα εἰς τὸ δένδρον, ἔλαβον τὸ κοφίνιον μου καὶ μετὰ τοῦ αἰγιδίου διητυθύνθη ἀκριβῶς πρὸς δυσμὰς διὰ νὰ εὔρω τὸ σπήλαιόν μου. Μετὰ τρίωρον δὲ ὁδοιπορίαν εἶδον ἀπὸ λόφου τινὸς τὸν λιμένα τῆς δυστυχίας μου. Ἄλλ' ἐν ᾧ εἰσῆλθον εἰς τὸ σπήλαιόν μου καὶ κατέθηκα τὸ κοφίνιον μου καὶ τὸ αἰγίδιον μου ὡς καὶ τὰ ὄπλα μου, ἤκουσα τὴν αἶγα μηκωμένην καὶ ζητοῦσεν τὸ τέκνον τῆς. Ἡ φιλοστοργία τῆς μητρὸς μὲ ἐκίνησεν εἰς αἶκτον καὶ ἐσκέφθην ἐν ἑκ τῶν δύο ὅτι ὤρειλον νὰ πράξω, ἢ νὰ ἀφήσω τὸ αἰγίδιον ἢ νὰ κατορθώσω νὰ συλλάβω καὶ τὴν αἶγα, διὰ νὰ εἶναι πάντοτε ὁμοῦ καὶ μήτηρ καὶ τέκνον. Τὸ δεύτερον μοὶ ἐφάνη καλλίτερον. Ἄλλ' ὅπως διευκολύνω τὴν εἴσοδον τῆς αἰγὸς εἰς τὴν περριοχὴν τοῦ σπηλαίου, τὸ μὲν αἰγίδιον, ἀφ' οὗ ἔδεσα αὐτοῦ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, διὰ νὰ μὴ δύναται νὰ φύγη, κατέθηκα ἐκτὸς τοῦ σπηλαίου, ἐγὼ δὲ ἀφήρσα μέρος τοῦ φράκτου μου καὶ ἀπεσύρθη εἰς μέρος τι καὶ ἐκρύφθη, παρατηρῶν ὅλας τὰς κινήσεις τῆς αἰγὸς. Αὕτη δέ, ὡς ἐγὼ ἀπεμακρύνθη ὀλίγα βήματα, εἰσῆλθε διὰ τοῦ πόρου τοῦ φράκτου εἰς τὸ τέκνον τῆς, ὅπερ ἤρχισε νὰ λείχη. Τότε ἐγὼ ἔδραμον εὐθύς εἰς τὸν πόρον καί, ἀφ' οὗ ἔφραξα τοῦτον ἐπιμελῶς, ἐχάρην, διότι ἡ αἶξ καὶ τὸ αἰ-

γίδιον ἦσαν ἤδη εἰς τὴν ἐξουσίαν μου. Ἴνα δὲ μὴ μακρηγοῦν περι τούτου, συνέλαβον μετὰ πολλοὺς κόπους τὴν αἶγα καὶ διὰ βούρλων ἔδεσα αὐτῆς τοὺς ἐμπροσθίους πόδας καὶ ἀφῆκα αὐτὴν ἐκτὸς τοῦ σπηλαίου. Ἐπειτα διὰ τοῦ πελέκεως ἀπέκοψα κλάδους δένδρων, οὓς παρέθηκα εἰς αὐτὴν πρὸς τροφήν.

39.

Ὅτε ταῦτα ἦσαν τετελεσμένα, εἶχε παρέλθει ἡ μεσημβρία. Τότε ἐνεθυμήθην τὸ φαγητὸν καὶ ἔφαγον ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια εἶχον. Ἐν ᾧ δὲ ἔτρωγον, ἐσκέφθην ὅτι σήμερον ἦτο Κυριακὴ καὶ ἐδόξασα ἐκ βάθους ψυχῆς τὸν θεὸν διὰ τὴν ἄπειρον εὐσπλαγχνίαν καὶ τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὅποια ἀφθόνως εἶχε διασκοπίζει εἰς τὴν νῆσόν μου. Τί θά ἐγινόμην, ἔλεγον κατ' ἑμαυτὸν, ἂν δὲν εὕρισκον τίποτε ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ; Καὶ ἐδῶ εὔρον τὸν αὐτὸν λαμπρὸν οὐρανὸν κεκοσμημένον μὲ τὸ ἄπειρον πλῆθος τῶν ἀστέρων· καὶ ἐδῶ ὁ ἥλιος καθ' ἡμέραν ζωογονεῖ τὴν φύσιν· καὶ ἐδῶ δένδρα καρποφόρα παράγουσι τοὺς εὐχύμους καρποὺς των· καὶ ἐδῶ ζῶα παντοῖα διαταράττουσι τὴν σιγὴν τῆς ἐρημίας· καὶ ἐδῶ πηγαὶ διαυγεῖς δροσιζουσι διὰ τῶν ναμάτων τὰ εὐώδη καὶ ποικιλόχροα ἄνθη! Ὁ τόπος δὲν εἶναι ἔρημος, τοῦτον ἐπλήρωσε ζωῆς ἡ πνοὴ τοῦ θεοῦ, ὅστις ἄνωθεν εὐλογεῖ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν του. Αἱ σκέψεις αὗται μὲ ἐζωογόνησαν καὶ ἔκτοτε ἐθεώρουν ἑμαυτὸν οὐχὶ πλέον ἐν τῇ ἐρημίᾳ ζῶντα, ἀλλ' ἐν τῇ νήσῳ τοῦ θεοῦ, τοῦ ὁποίου ἡμεῖς εἴμεθα τέκνα καὶ ὅστις φροντίζει περὶ ἡμῶν πατρικῶς. Ὁ ἄνθρωπος, ἔλεγον, δὲν

χάνεται, ὅστις ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν. Τώρα βεβαίως δὲν ἔχω τίποτε, ἀλλ' ἔχω περισσότερα παρ' ὅσα εἶχον πρότερον. Ἐπειτα πῶς δὲν ἔχω τίποτε! Ὅλη αὐτὴ ἡ νῆσος ἀνήκει εἰς ἐμὲ μὲ τὰ ἄπειρα ζῶα καὶ δένδρα. Δὲν ἔχω ἄλλο τίποτε νὰ κάμω ἢ νὰ προφυλαχθῶ ἀπὸ τὰ θηρία, νὰ μὴ περιπέσω εἰς ἀσθενείας, καὶ νὰ ἐργασθῶ διὰ νὰ καταστήσω ἑμαυτὸν εὐδαίμονα. Τὰ μέσα πρὸς τοῦτο ἔχω ἀφθονα ἐν τῇ νήσῳ. Τὰ ἀγαθὰ βεβαίως δὲν δίδει ἕτοιμα ὁ θεὸς ἐν τῷ κόσμῳ. Ἄλλ' ἕκαστος ἀνθρώπος ὀφείλει νὰ μεταχειρισθῇ τὸν νοῦν του καὶ τὰς δυνάμεις του, ἵνα καταστήσῃ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα τοῦ θεοῦ ὑπηρετικὰ τῶν ἀναγκῶν του. Ἡ δὲ ἐργασία δὲν εἶναι ἡ κόλασις, ἀλλ' ὁ παράδεισος τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅστις δὲ παραπονεῖται κατὰ τοῦ θεοῦ ὅτι δὲν τοῦ δίδει, εἶναι μωρὸς, διότι ὁ θεὸς τοῦ ἔχει δώσει ὄλα.

40.

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα ἐσκεπτόμην ἐκτὸς τοῦ σπηλαίου μου εἰς τὸν ἥλιον καθήμενος. Τὰ ὑποδήματά μου εἶχον ξεσχισθῆ, τὰ δὲ φορέματά μου εἶχον γίνει ρυπαρά. Ὡς δὲ παρετήρησα ταῦτα, νέαι μέριμναι μοῦ ἐγεννήθησαν. Σκεπτόμενος περὶ ἐνδυμάτων ἐσυλλογίσθην ὅτι προσεγγίζει ὁ χειμῶν, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ ἔχω βαρέα φορέματα καὶ ξύλα διὰ τὸ ψῦχος. Ὑπολογίσας εὖρον ὅτι ἐναυαγήσαμεν τῇ 6 Ὀκτωβρίου ἡμέρᾳ Τρίτῃ καὶ ὅτι ἡ σήμερον ἡμέρα ἦτο ἡ δεκάτη. Ἐχάρην δὲ πολὺ, διότι ἦσαν ἀκόμη 50 ἡμέραι μέχρι τοῦ χειμῶνος. Κατὰ τὸν χρόνον ὕτον ἠδυνάμην καὶ ξύλα νὰ συλλέξω καὶ τροφὰς νὰ

συγκομίσω. Ὅπως δὲ μὴ λησμονήσω τὰς ἡμέρας καὶ τοὺς μῆνας ὡς καὶ τὸ ἔτος, ἔκρινα καλὸν νὰ σημειώνω ταῦτα. Ἀλλὰ δὲν εἶχον οὔτε μελάνην οὔτε χαρτὶ οὔτε πένναν. Σκεπτόμενος δέ, πῶς νὰ ἐπαρκέσω εἰς τὴν ἀνάγκην ταύτην, ἀπεφάσισα, μέχρις οὔτου ἐπινοήσω ἄλλην σκέψιν καλλιτέραν, νὰ σημειώνω δι' ἐγκοπῶν εἰς δένδρον καὶ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς ἐβδομάδας καὶ τοὺς μῆνας ὡς καὶ τὰ ἔτη. Μοὶ ἐφαίνετο δὲ ὅτι ἡ γνῶσις τῶν ὥρων τοῦ ἔτους ἦτο ἀναγκαιοτάτη, διότι τότε θὰ ἤξευρον, πῶς νὰ κανονίζω τὸν βίον μου. Εὐθύς λοιπὸν ἐσηκώθην καὶ ἐξέλεξα δένδρον χονδρὸν μὲ καλὸν φλοιόν. Εἰς τὸν κορμὸν τοῦτον ἔγραψα διὰ λεπίδος λεπτῆς ἐξ ἀχάτου ὀλογράφως τὸ ἔτος καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἀποθιβάσεώς μου εἰς τὴν νῆσον. Ἐπειτα διήρῃσα τὴν περίμετρον τοῦ κορμοῦ εἰς δώδεκα ἴσα μέρη, τὰ ὁποῖα διεκρίνοντο ἀπ' ἀλλήλων διὰ καθέτων γραμμῶν κατὰ μῆκος τοῦ δένδρου χαραχθεισῶν, ἵνα ἐντὸς ἐκάστου μέρους χαράττω τὰς ἡμέρας ἐκάστου μηνός. Ἐντὸς δὲ τοῦ ἐνός μέρους ὀριζοντίως ἐχάραξα 10 γραμμὰς· διότι 10 ἡμέραι εἶχον παρέλθει τοῦ Ὀκτωβρίου. Ἦσαν δὲ ὄλαι αὗται ἴσαι πλὴν ἐκείνης, ἥτις ἐφανέρωνε τὴν Κυριακὴν καὶ ἥτις ἐχαράσσετο καὶ μακροτέρα καὶ παχυτέρα.

41.

Τὴν ἐργασίαν ταύτην ἐξηκολούθησα δέκα ἔτη, δηλ. καθ' ἡμέραν νὰ χαράττω καὶ μίαν γραμμὴν, καὶ δέκα δένδρα εἶχον περίξ μου μὲ ἐντομάς στολίσει, ἕως οὔτου μίαν ἡμέραν ἐφεῦρον μίαν μεγάλην καὶ πολύτιμον ἐφεύ

ρεσιν. Εἶχον κρεμάσει κατὰ τυχὴν εἰς τὸ δένδρον τὸ δέριμα τοῦ λαγοῦ Ἀγοῦτι καλουμένου. Τὸ δέριμα τοῦτο εἶχε ξηρανθῆ ἐντελῶς. Ὅτε δὲ μίαν ἡμέραν τὸ κατεβόχασα ἐκ τοῦ δένδρου διὰ νὰ ἐμβλαλώσω δι' αὐτοῦ τὸ σχισθὲν πανταλόμιόν μου, παρατήρησα ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια ἦτο στιλπνῆ. Καὶ ὡς ἀστραπὴ διῆλθε διὰ τῆς ψυχῆς μου ἡ ἰδέα τοῦ χάρτου καὶ ἀπεφάσισα νὰ χρησιμοποήσω εἰς τὸ ἐξῆς τοῦτο καὶ ὡς ἡμερολόγιόν μου, ἀλλὰ καὶ πρὸς σημείωσιν τῶν κυριωτέρων συμβάντων τῆς ζωῆς μου ἐν τῇ νήσῳ. Ἄλλ' ἡ σκέψις, ποῦ νὰ εὕρω πένναν, ποῦ νὰ εὕρω μελάνην, μοῦ ἐμετρίασε τὴν χαράν, ἕως ὅτου μετὰ μηνῶν σκέψεις καὶ ἐρεῦνας ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν μου νὰ κατασκευάσω διὰ λεπτοῦ καλάμου πένναν, μελάνην δὲ ἀπὸ ἐρυθρὸν ζωμὸν τῶν ὠρίμων καρπῶν τῆς νήσου. Διὰ τῶν ἐργαλείων τούτων ἐσημείουν ἐπὶ δερμάτων ὅτι ἄξιον λόγου παρατήρουν. Βεβαίως ἡ γραφὴ μου δὲν ἐγένετο καλὴ με ὄλους τοὺς μεγάλους κόπους, τοὺς ὁποίους κατέβαλλον, διότι ἡ πέννα μου ἦτο χονδροειδεστάτη. Καὶ ἡ ἀνάγκη αὕτη μὲ ἔκαμε νὰ μεταχειρισθῶ κατόπιν ὡς πένναν οὐχὶ κάλαμον, ἀλλὰ πτερόν χονδρόν πτηνοῦ. Διὰ τῆς πέννας ταύτης ἔγραφο: ὠραιότατα καὶ διὰ τῆς πολλῆς ἀσκήσεως τοσοῦτον ἐτελειοποιήθη εἰς τὴν γραφὴν, ὥστε ἠδυνάμην νὰ ἀγωνισθῶ πρὸς τὸν καλλίτερον καλλιγράφον τοῦ κόσμου.

42.

Ἄφ' οὗ δὲ ἐτακτοποιήσα τὸ ἡμερολόγιόν μου, ἐπανήλθον εἰς τὴν κατοικίαν μου φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων μου

κλάδους δένδρων διὰ τὰς αἰγὰς μου. Ὁ ἥλιος ἤδη ἐκλινε πρὸς τὴν δύσιν. Διὰ τοῦτο ἐγὼ ἔφαγον καὶ ἠτοιμάσθην νὰ εἰσέλθω εἰς τὸ σπήλαιόν μου διὰ νὰ κατακλιθῶ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ αἴξ μου δὲν ἤθελε νὰ φάγη, ἐφοβήθην μὴ νοσεῖ καὶ μοῦ ἀποθάνῃ. Τὴν ὑποψίαν μου δὲ ταύτην ἐνίσχυε καὶ ἡ ἐλεεινὴ τῆς αἰγῆς κατάστασις, τῆς ὁποίας τὰ λαγαρά ἐβλεπον συγκεκολλημένα. Τοῦτο μὲ ἔβαλεν εἰς μεγάλην ἀνησυχίαν καὶ δὲν ἤξευρον, τί νὰ κάμω.

Ἄφ' οὗ δὲ ἐσκέφθην καὶ οὐδὲν ἰατρικὸν εὑρισκόν, δι' οὗ νὰ σώσω τὴν αἰγά μου ἐκ τοῦ θανάτου, ἀπεφάσισα νὰ κατακλιθῶ. Ἄλλ' ἐκ τῆς λύπης δὲν ἠδυνάμην νὰ κοιμηθῶ. Καὶ διὰ τοῦτο κατὰ πᾶσαν ὥραν ἐξηγειρόμην καὶ ἐπορευόμην εἰς τὴν αἰγά, ἢ εὑρισκόν εἰς τὴν αὐτὴν ὡς καὶ πρότερον κατάστασιν. Ἄφ' οὗ δὲ τρεῖς τοῦτο ἔπραξα, ἤρχισα νὰ διψῶ. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο νύξ καὶ νερὸν δὲν εἶχον ἐν τῷ σπηλαίῳ μου, ἐκοιμήθην διψασμένος, διότι ἐβαρυνόμην νὰ ἤλθω εἰς τὸ μέρος τῆς πηγῆς νὰ πίνω. Ἄλλ' ἡ δίψα μου ἐγένετο μεγαλητέρα καὶ ἤρχισα νὰ στενοχωροῦμαι. Τότε ἐσκέφθην ὅτι καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ταύτην ἡ αἴξ μου ἦτο ἐκτεθειμένη εἰς τὸν ἥλιον καὶ οὐδόλως ἐδόθη εἰς αὐτὴν ὕδωρ νὰ πῖν. Καὶ πολὺ πιθανὸν καὶ αὐτὴ νὰ εἶχε τὴν αὐτὴν ἀσθένειαν, τὴν ὁποίαν εἶχον καὶ ἐγώ. Ἐσηκώθην λοιπὸν ὀρθὸς καὶ δέσας προχείρως τὸ δέρμα τοῦ φονευθέντος λαγοῦ ἔλαβον τοῦτο καὶ ἤλθον εἰς τὴν πηγὴν τὴν πλησίον τοῦ σπηλαίου μου. Καὶ ἀφ' οὗ ἐγὼ ἔπιον ὕδωρ, ὅσον ἐπεθύμει ἡ καρδία μου, ἐγέμισα τὸν ἀσκὸν μου καὶ ἔφερον τοῦτον εἰς τὴν αἰγά, ἥτις μὲ ὅλην τὴν ἀγριότητά της ἔπιε μετὰ μεγάλης λαιμαργίας ὅλον τὸ νερόν. Ἐπειτα ἐπορεύθην εἰς τὸ σπήλαιόν μου.

καὶ ἐκοιμήθην μέχρι τῆς πρωίας βαθύτατον καὶ ἀφρον-
τιν ὕπνον.

43.

Ὅτε δὲ τῇ πρωίᾳ ἐξηγέρθην, ἐσκέφθην ὅτι ἔπρεπε
νὰ τακτοποιήσω τὰς ἐργασίας μου καὶ νὰ μὴ ἀφίνωμαι
εἰς τὴν τύχην, διότι θὰ ἤρχετο ὁ χειμῶν καὶ θὰ μὲ εὐ-
ρισκεν ἐντελῶς ἀπαράσκευον. Καὶ πρῶτον μὲν ἔπρεπε
νὰ φροντίσω διὰ τὰ ἀναγκαιότερα πράγματά μου, καὶ
ἔπειτα, ἂν εἶχον καιρὸν, ἠδυνάμην νὰ ἐπιδοθῶ καὶ εἰς
ἄλλα. Ἦσαν δὲ ἀναγκαιότατα πρῶτον μὲν τροφή ἀφθο-
νος, τοῦλάχιστον διὰ τοὺς τρεῖς μῆνας τοῦ χειμῶνος,
ἔπειτα δὲ θερμὰ ἐνδύματα, ἵνα μὴ κρυώνω, ὅταν θὰ
ἔλθῃ ὁ χειμῶν.

Ὡς δὲ ἐσκέφθην ταῦτα, εὐθύς ἐκρέμασα ἐκ τῶν ὤμων
τὸ κοφινίόν μου καὶ λαβὼν τὰ ὄπλα μου ἔδραμον εἰς τὸ
δάσος διὰ νὰ συλλέξω καρπούς. Καὶ δὲν παρήλθε πολὺς
χρόνος καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὸ σπήλαιόν μου μὲ τὸ κοφί-
νιόν μου πλήρες παντοίων καρπῶν. Χωρὶς δὲ νὰ ἀνα-
παυθῶ καθόλου, μηδὲ νὰ καθίσω νὰ προγευματίσω, ἔλα-
θον ἀνὰ χεῖρας ὀλίγους καρπούς καὶ μασῶν ἔτρεχον
πάλιν εἰς τὸ δάσος διὰ νὰ φέρω καὶ ἄλλους καρπούς. Δὲν
εἶχε δὲ ἔλθει ἡ μεσημβρία, ὅτε ἐγὼ ἔκαμνον τὸν τρίτον
δρόμον κατάφορτος εἰς τὸ σπήλαιόν μου. Τὰ ὑποδήματά
μου εἶχον σχισθῆ ἐντελῶς, οἱ πόδες μου ἡματωμένοι
οὐδὲν παράπρονον οἱ δυστυχεῖς καὶ αὐτοὶ ἔκαμνον, διότι
ἔδλεπον ὅτι δὲν εἶχον νὰ δώσω εἰς αὐτοὺς βοήθειαν.
Ὅτε δὲ καὶ τετάρτην φορὰν ἤμην εἰς τὸ δάσος, συλλέ-
γων καρπούς, διέκρινα εἰς ἰκανὴν ἀπόστασιν τράγον

μέγαν κάτωθεν ενός βράχου κοιμώμενον. Ἐπειδὴ δὲ μοὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ συλλαβῶ τοῦτον, τὸν ὁποῖον ἄλλως καὶ ἐφοβούμην, μὴ μὲ βλάβῃ διὰ τῶν μεγάλων ὀρθίων κεράτων, ἀπεφάσισα νὰ ἔλθω κρυφᾶ ἐπάνω εἰς τὸν βράχον καὶ ἐκείθεν νὰ ῥίψω μεγάλην πέτραν, διὰ τῆς ὁποίας ἐνδεχόμενον ἦτο νὰ τὸν ἐφόνευον. Καὶ ἀληθῶς κατώρθωσα νὰ ἔλθω ἀνωθεν τοῦ βράχου, χωρὶς ὁ τράγος νὰ ἐννοήσῃ τίποτε, καὶ διὰ τῶν δύο χειρῶν μου ἔρριψα μέγαν λίθον καὶ ἐπέτυχον τὸν τράγον ἐπὶ τῆς βράχους. Ὁ τράγος ἐξέβαλε μηκασμὸν ὀδύνης καὶ ἠθέλησε νὰ φύγῃ, ἀλλὰ τοῦ ἦτο ἀδύνατον, διότι ὁ λίθος τοῦ εἶχε σπάσει τὰ πλευρά. Ἐγὼ πειοχαρῆς ἔδραμον εἰς τὸ μέρος τοῦτο καὶ δέσας τοὺς προσθίους καὶ ὀπισθίους πόδας τοῦ τράγου ἔθεσα τοῦτον ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ ἔφερον μόλις βαδίζων ὑπὸ τοῦ βάρους, στηριζόμενος δὲ καὶ εἰς τὸ δόρυ μου καὶ μὲ τὰς δύο μου χεῖρας. Εἶχεν ἤδη δύσει ὁ ἥλιος, ὅτε ἐγὼ ἔφθασα καθιδρωμένος εἰς τὸ σπήλαιον. Εὐθύς ἔσφαξα τὸν τράγον καὶ φουσκώσας αὐτὸν δι' ὀπῆς εἰς τὸν ἕνα τοῦ πόδα, τὸν ἐξέδειρα πρὸς τὸ φῶς τῆς σελήνης. Ἐπειτα ἐκάλυψα αὐτὸν πάλιν διὰ τοῦ δέρματός του καὶ ἔσυρα πλησίον τοῦ σπηλαίου μου. Μετὰ ταῦτα ἔφαγον ὅ,τι εἶχον καὶ κατεκλίθην ἐπὶ τῶν χόρτων ἐντὸς τοῦ σπηλαίου, κατάκοπος ὑπὸ τῶν ἐργασιῶν τῆς ἡμέρας.

44.

Τῇ ἐπομένῃ δὲ ἡμέρᾳ, ἀφ' οὗ ἐξετέλεσα τὰς συνήθεις ἐργασίας μου καὶ ἔφερα κλάδους πρὸς τροφήν τῶν αἰγῶν, ἐκοπάνισα διὰ λίθου μέρος τι κρέατος ἐκ τοῦ τρά-

γου καὶ ἔφαγον. Τὸ κρέας τοῦτο ἄνευ ἄλατος καὶ ἄβραστον θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ φάγω μετὰ ὀρέξεως, ἂν δὲν ἐπείνων καὶ ἂν δὲν εἶχον τόσον χρόνον νὰ γευθῶ κρέατος. Καὶ διὰ τοῦτο οὐ μόνον τοῦτο κατέφαγον εὐχαρίστως, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄλλο κρέας ἐσκεπτόμην, πῶς νὰ διατηρήσω ἐκ τῆς σήψεως καὶ τῆς δυσωδίας, ἣν λαμβάνει, ὅταν πολὺν χρόνον διαμείνη. Σκεπτόμενος δὲ εὕρισκον ὅτι διὰ τοῦ ἄλατος ἠδυνάμην νὰ διατηρήσω τοῦτο καὶ τοῦ καπνοῦ. Ἄλλὰ ποῦ νὰ εὔρω πῦρ; ποῦ νὰ εὔρω ἄλας; Εἶχον ἀκούσει ἐν τῇ πατρίδι μου ὅτι τὸ ἄλας γίνεται ἐκ τῆς θαλάσσης καὶ σκεπτόμενος εὕρισκον ἤδη τοῦτο ὀρθόν, διότι ἄλλως ἄνευ ἄλατος πῶς τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης θὰ ἦτο ἀλμυρόν; Περιχαρῆς λοιπὸν διὰ τὴν ἐφεύρεσίν μου ἀπέκοψα τεμάχια κρέατος καὶ ἔφερον νὰ ρίψω ἐντὸς τῆς θαλάσσης ἐπὶ τινα χρόνον, διὰ νὰ ἀλατισθῶσιν. Ἐν ᾧ δὲ ἔφθασα εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἀνεζήτησαν κατάλληλον μέρος ἀβαθές διὰ νὰ ἀποθέσω τὸ κρέας, παρατήρησα κατὰ τὴν παραλίαν ὄστρεα, τὰ ὅποια εἶχον προσκολληθῆ εἰς βράχον ἐντὸς τῆς θαλάσσης. Εὐθὺς ἠνοιξίξαι τινα τούτων καὶ ἔφαγον. Ἐπειδὴ δὲ εἶχον νοστιμωτάτην γεῦσιν, ἐνησχολήθην νὰ συλλέξω ὅσον ἠδυνάμην περισσότερα, πορευόμενος κατὰ μῆκος τῆς παραλίας. Χωρὶς δὲ νὰ ἐννοήσω εἶχον ἀπομακρυνθῆ ἰκανῶς ἐκ τοῦ σπηλαιῦ μου.

45.

Ἄλλ' ὁ κόπος σήμερον ἀντημείφθη βεβαίως καὶ διὰ τῶν ὄστρέων, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλου ἀκόμη πολυτιμοτέρου, τοῦ ἄλατος. Διότι, ὅτε ἔφθασα εἰς ἐν μέρος τῆς παρα-

λίας βραχῶδες, παρετήρησα εἰς λεκάνην σχηματιζομένην ἐκ δύο πετρῶν ἄλλας ἰκανόν ἀποτεθειμένον, ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω εὔρον καὶ ἄλλο καὶ ἤρχισα νὰ τὸ μαζεύω μετ' ἐπιμελείας, διότι τοῦτο ἦτο δι' ἐμέ ὁ μέγιστος θησαυρὸς τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ ποῦ νὰ τὸ ἀποθέσω; Τὸ κοφινίόν μου εἶχον ἀφήσει εἰς τὸ σπήλαιον, ἄλλο δὲ μέρος νὰ τὸ ἀποθέσω δὲν εἶχον. Τὸ ἐπανωφόριόν μου καὶ τὸ πανταλόνιον εἶχον γίνεαι ὑπὸ τῆς πολυκαιρίας καὶ τῆς καθημερινῆς ἐργασίας μέσα εἰς τὸ δάσος γεμᾶτα ἀπὸ τρύπας. Ἐπειτα εἶχον καὶ ἰκανὰ ὄστρεα συλλέξει, τὰ ὁποῖα μόνον διὰ τοῦ κοφινίου ἠδυνάμην νὰ φέρω. Ἀλλὰ τὸ σπήλαιόν μου ἦτο πολὺ μακρὰν καὶ ἔπρεπε νὰ κάμω τόσην ὁδοιπορίαν, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ μεταφέρω τὸ κοφινίόν μου. Καὶ δὲν μὲ ἠνώχλει τόσον ἢ μακρὰ ὁδοιπορία, ὅσον διότι ἐφοβούμην μήπως ἐπανελθὼν ἔπειτα δὲν εὔρω τὸ ἀλάτι μου. Ὅλαι δὲ αὐταὶ αἱ ἀνησυχίαι θὰ ἔλειπον, ἂν ἔφερον μετ' ἐμαυτοῦ τὸ κοφινίόν μου. Καὶ δὲν ἤξεύρω, ἔλεγον, διατί νὰ μὴ φέρω πάντοτε μετ' ἐμαυτοῦ τοῦτο, ἀφ' οὗ εἶμαι ἄνθρωπος, ὅστις ἔχω ἀνάγκην τῶν πάντων, διὰ νὰ θέτω ἐντὸς ὅτι εὐρίσκω χρῆσιμον. Πάντοτε θὰ εἶμαι μωρός, πάντοτε θὰ περιμένω νὰ πάθω πρότερον, διὰ νὰ μάθω. Ταῦτα καὶ ἄλλα παράπονα ἔκαμνον κατ' ἐμαυτοῦ. Ἀλλὰ ταῦτα δὲν μὲ ὠφέλουν ἐπὶ τοῦ παρόντος τίποτε, καὶ ἀφήσας τοὺς λόγους ἔδραμον εἰς τὸ σπήλαιον διὰ νὰ φέρω τὸ κοφινίόν μου.

46.

Μετὰ μεγάλης σπουδῆς ἔφθασα εἰς τὸ σπήλαιόν μου καὶ κρεμάσας ἐκ τῶν ὤμων τὸ κοφινίόν μου, λαβὼν δὲ

εἰς τὰς χεῖρας καὶ τὸ δόρυ μου ὡς καὶ τὸν πέλεκύν μου ἐπανῆλθον εἰς τὴν παραλίαν. Κατὰ μῆκος δὲ τῆς παραλίας πορευόμενος εἰσηρχόμην εἰς μέρη ἀβαθῆ τῆς θαλάσσης, ὅπου ὑπῆρχον πέτραι, καὶ συνέλεγον ὄστρεα, τὰ ὅποια εὐρίσκοντο ἐκεῖ ἐν ἀφθονίᾳ. Τέλος δὲ ἔφθασα καὶ εἰς τὸ ἄλας μου, τὸ ὅποιον ἐπιμελῶς συνέλεξα καὶ ἔθηκα εἰς τὸ κοφίνιόν μου, ἀφ' οὗ πρότερον ἔστρωσα ἄνωθεν τῶν ὀστρέων φύλλα πλατέα δένδρων τοῦ δάσους. Τοιούτοτρόπως εἶχον γεμίσει τὸ κοφίνιόν μου καὶ βαρέως φορτωμένος ἐπανηρχόμην εἰς τὸ σπήλαιόν μου. Ἀλλὰ καθ' ἑμὲ δὸν κουρασθεὶς ἠθέλησα νὰ ἀναπαυθῶ. Καὶ διὰ τοῦτο ἐπέπηξα ἐπὶ τῆς ἄμμου τὸ δόρυ μου καὶ ἐκάθισα καταέσας καὶ τὸ κοφίνιόν μου. Κατόπιν δὲ ἔλαβον τὸ ἐμπετηγμένον δόρυ μου καὶ ἐκίνησα νὰ ἔλθω εἰς τὸ σπήλαιόν μου. Ἀλλὰ μεγάλως ἐθαύμασα, ὅτε εἶδον εἰς τὴν αἰχμὴν τοῦ δόρατός μου ὑγρὸν κίτρινον. Εὐθύς ἔσκαψα διὰ τῶν χειρῶν μου ἐν τῇ ἄμμῳ καὶ εὔρον ὧς ἄνευ φλοιοῦ κενωσμένα. Τότε ἐνόησα ὅτι τὰ ὧς ταῦτα θὰ ἦσαν τῶν ἀλασσίων χελωνῶν, αἵτινες κατὰ μυριάδας ἐκεῖ εὐρίσκοντο.

Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον ἱκανὰ τούτων, τὰ ὅποια μάλιστα λατιζόμενα δὲν εἶχον κακὴν γεῦσιν, ἀνεχώρησα εἰς τὸ σπήλαιόν μου, ἀπόφασιν ἔχων νὰ ἐπιστρέψω, ὅπως συλλέξω πλείονα τούτων πρὸς τροφήν μου.

47.

Ὡς δὲ ἔφθασα εἰς τὸ σπήλαιόν μου, κατέθηκα τὸ κοφίνιόν μου, καὶ ἀφ' οὗ ἔφαγον ὀλίγον κοπανισμένον

κρέας ἐκ τοῦ τράγου, ἐνησχολήθην νὰ κατακόψω τὸ λοιπὸν εἰς μικρὰ τεμάχια. Ἐπειτα τὰ ἡλάτιστα καὶ τὰ ἔθηκα εἰς τὸν ἥλιον νὰ ξηρανθῶσι. Τοῦτο ἔπραξα καὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν ὡς καὶ τὴν ἐπομένην. Τὰ δὲ κρεάδια ταῦτα εἶχον ξηρανθῆ καὶ οὐδεὶς φόβος πλέον ὑπῆρχε νὰ σαπῶσι. Καὶ οὕτω κατὰ μέγα μέρος ἐξησφαλίσθην ἀπὸ τροφὴν κρέατος. Τὸ δὲ εὐχάριστον ἐν τούτῳ ἦτο ὅτι ἔμαθον καὶ πῶς νὰ διατηρῶ κρέας διὰ τοῦ ἁλατος καὶ τοῦ ἡλίου ἀδιάφθορον ἐπι πολὺν χρόνον. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐργασίας μου ταύτης παρετήρησα ὅτι εἶχον πολλῶν πραγμάτων ἀνάγκην. Εἶχον ἀνάγκην κορινίων πρὸς ἀποθήκην τῶν παντοίων τροφῶν μου, ἔπειτα καὶ κορινίου πυκνοτάτου, διὰ νὰ μεταφέρω χελώνης ὡς ἐκ τῆς παραλίας· ἔπειτα ἔπρεπε νὰ διορθώσω τὸ σπῆλαιόν μου, νὰ τὸ πλατύνω, νὰ τὸ ἀνοιξῶ ἔμπροσθεν καὶ νὰ κατασκευάσω ἀλλαχρῶ ἀποθήκην· διότι ἡ ὄσμη τῶν διαφόρων πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἀπέθετον ἐντὸς τοῦ σπηλαίου μου, μὲ ἠνώχλει τὴν νύκτα καὶ ἐσκέφθην ὅτι τοῦτο ἠδύνατο νὰ βλάβῃ τὴν ὑγείαν μου. Ἐπειτα ἔπρεπε νὰ κατασκευάσω στρώματα, διὰ νὰ κοιμῶμαι, καὶ ἐνδύματα, διὰ νὰ ἐνδυθῶ. Ὁ ἥλιος ἔκαιε πολὺ καὶ ἡ θερμότης μου ἔφερε πονοκέφαλον καὶ ἀνάγκη ἦτο νὰ σκεφθῶ, διὰ τίνος τρόπου ἠδυνάμην νὰ ἀποφύγω τὴν ἐνόχλησιν ταύτην. Τὸ νερὸν δὲν ἦτο πλησίον καὶ ἦτο ἀνάγκη, ὡσάκις ἐδίψων ἢ ἤθελον νὰ πλυθῶ, νὰ μεταβαίνω ἐκεῖ καὶ τοῦτο ἀφήρει πολὺν χρόνον. Ἐπειτα αἱ αἰγῆς μου ἔπρεπε νὰ ἔχωσι πάντοτε ἔμπροσθέν των ὕδωρ νὰ πίνωσιν, ὅτε ἐδίψων. Διότι ἐγώ, ἔχων τόσας ἄλλας φροντίδας νὰ ἐκτελέσω, ἐλησμόνουσαν καμμίαν φοράν νὰ δίδω

εἰς αὐτάς νερόν, ὅσον ἔπρεπε. Καὶ διὰ τοῦτο ἦτο ἀνάγκη
 νὰ εὕρω κανέν ἀγγεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ θέσω ὕδωρ, ἵνα
 ἔχωσι τοῦτο πάντοτε πρόχειρον.

48.

Ὡς δὲ ἐσκεπτόμην ταῦτα καὶ ἠρίθμουν, τί μοῦ ἔλει-
 πον, βαρεῖα λύπη μὲ κατέλαβε, διότι εἶδον ὅτι πλεῖστα
 μοῦ ἔλειπον, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ κατασκευάσω, χωρὶς
 νὰ ἤξεύρω, πῶς γίνονται. Καὶ ἐνεθυμήθην τὴν πατρίδα
 μου, ὅπου ὅλα ταῦτα ἀγοράζονται ἀντὶ ὀλίγων χρημά-
 των. Καὶ τώρα ἤρχισα πρώτην φοράν νὰ τιμῶ καὶ τὸν
 κοφινοποιὸν καὶ τὸν ἀρτοποιὸν καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας,
 οἵτινες διὰ τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα δίδουσιν εἰς ἡμᾶς ἔτοιμα,
 διευκολύνουσι πολὺ τὴν ζωὴν ἡμῶν καὶ καθιστῶσι αὐτὴν
 εὐχάριστον. Ἄλλ' εἰς τὴν νῆσόν μου ἐδῶ δυστυχῶς δὲν
 ὑπῆρχε κανεὶς τεχνίτης, ὅλα δὲ ἔπρεπεν ἐγὼ νὰ κατα-
 σκεύαζω. Ἀφ' οὗ δὲ παρήλθεν ὀλίγος χρόνος, τότε εἶπον
 κατ' ἐμαυτὸν ὅτι ἡ λύπη δὲν μὲ ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον μὲ
 βλάπτει. Καλὸν ἦτο νὰ εἶχον ὅ,τι μοῦ ἐχρειάζετο, ἀλλὰ
 ἀφ' οὗ δὲν ἔχω, δὲν εἶναι φρόνιμον νὰ πέσω νὰ ἀπο-
 θάνω, ἀλλὰ νὰ προσπαθῆσω νὰ οἰκονομηθῶ, ὅπως δύνα-
 μαι. Ἡ ὑγεία μου, εἶπον, διατηρεῖται μὲ τὴν βοήθειαν
 τοῦ θεοῦ καλὰ, ἡ δὲ νῆσος νέα καθ' ἡμέραν ἀγαθὰ μοῦ
 παρουσιάζει. Ὅλα δὲ διὰ τῆς φιλοπονίας μου θὰ κα-
 τορθώσω. Ὁ καλὸς ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ τὸ
 καλὸν καὶ νὰ ἐργάζεται, ὅσον δύναται, νὰ ὑποφέρῃ δὲ
 γενναίως ὅ,τι τοῦ δίδουσιν αἱ περιστάσεις, ἔχων πάν-
 τοτε τὰς ἐλπίδας του εἰς τὸν θεόν.

49

Αἱ ἐργασίαι, τὰς ὁποίας εἶχον νὰ ἐκτελέσω, ἦσαν
πολλαί. Καὶ διὰ τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἐκτελέσω πρῶτον μὲν
τὰς ἀναγκαιοτέρας, κατόπιν δὲ καὶ τὰς ἄλλας. Σκεπτό-
μενος δὲ νὰ ὀρίσω τὰς ἀναγκαιοτέρας ἐργασίας, ὡς
τοιαύτας εὔρον τὴν προμήθειαν τροφῶν. Καὶ διὰ τοῦτο
ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν ὡς καὶ τὴν ἐπομένην ὄλην ἐνη-
σχολήθη νὰ πλέξω κοφίνια πολλὰ διὰ λεπτιῶν ῥαβδίων,
τὰ ὁποία ἀφθονα εὔρισκον ἐν τῇ νήσῳ, ἵνα εἰς ταῦτα
ἀποθέτω τροφάς. Ἐπειτα ἐδοκίμασα νὰ κατασκευάσω
καὶ κοφίνιον τοσοῦτον πυκνόν, ὥστε νὰ δύναμαι ἐν αὐτῷ
νὰ θέτω ὕδωρ. Ἄφ' οὗ ὁμοῦ μὲ ὄλας μου τὰς προσπα-
θείας, ἅς κατέβαλον νὰ κατασκευάσω αὐτὸ στεγανόν.
μοὶ ἐστάθη ἀδύνατον, ἐσκέφθην ὅτι ἠδύνατο νὰ μὲ ὠφε-
λήσῃ πρὸς τὸν σκοπὸν μου τοῦτον γλοιώδης πηλὸς κα-
λῶς ἐζυμωμένος, πρὸς ὃν ἠδυνάμην νὰ ἐγκαταμιξῶ καὶ
ἵνας ἐκ τοῦ φλοιοῦ τοῦ δένδρου, ὅπερ ἄλλοτε μοῦ εἶχε
δώσει γλυκύτατον χυμόν. Ὡς ἐσκέφθην τοῦτο, εὐθύς
τὸ ἔθεσα καὶ εἰς ἔργον. Πρῶτον ἔφερον χῶμα λευκὸν
γλοιῶδες, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀφήρσα πάντα λίθον. Ἐπειτα
ἐμάδησα ἵνας ἐκ τῶν φύλλων ἀγάβης πλείστας, τὰς
ὁποίας εἰς μικρὰ τεμάχια κόψας ἀνέμιξα μὲ τὸ χῶμα
ὡς καὶ χόρτα ξηρὰ διαρκῆ, τὰ ὁποία συνέλεξα ἐν τῷ
δάσει. Μετὰ τοῦτο ἔφερον ὕδωρ διὰ τοῦ ἀσκοῦ καὶ χύ-
σας ἐπὶ τοῦ πηλοῦ ἐνησχολήθη μετ' ἐπιμελείας νὰ ζυ-
μῶσω τοῦτον. Ἐπειτα ἔλαβον διὰ τῶν χειρῶν μου πηλόν
καὶ ἤλειψα τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ κοφινίου.
Ἄφ' οὗ δὲ ἐτελείωσα τὴν ἐργασίαν ταύτην, τότε ἔθηκα

κατὰ μέρος τὸ κοφίνιον τοῦτο, ἵνα ξηρανθῆ, καὶ ἐπεχείρησα νὰ ἀλείψω καὶ ἄλλο κοφίνιον.

50.

Ὁ ἥλιος ἦτο θερμότατος καὶ ὁ πηλὸς μετ' οὐ πολὺν χρόνον εἶχε ξηρανθῆ. Τότε μετέβην εἰς τὴν πηγὴν νὰ γεμίσω τὸ νέον σκευὸς μου ὕδατος καὶ παρατήρησα ὅτι εἶχον θαυμασίως ἐπιτύχει. Πλέον τῶν δεκά ὀκάδων ὕδατος ἐκόμισα δι' αὐτοῦ καὶ ἀφ' οὗ ἔπιον αἱ αἱγές μου καὶ ἐγὼ ἄλλην μίαν φορὰν, ἔχυσα τὸ ἄλλο καὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ κοφινίου ἐπορεύθην νὰ κομίσω ὡς χελωνῶν. Καθ' ὁδὸν δ' ἐσκέφθην ὅτι ὀλίγον ἄλας μοῦ ἔμενεν ἀκόμη καὶ ὅτι πρὸ πάσης ἄλλης ἐργασίας ἔπρεπε νὰ οἰκονομήσω τοιοῦτο. Δρομαίως λοιπὸν ἐπορεύθην εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅπου πρότερον εἶχον εὔρει ἄλας, καὶ μεγάλως ἐχάρην μακρόθεν, ὅτε εἶδον λευκάζουσαν γῆν πλησίον τῆς θαλάσσης. Ἀλλὰ πλησιέστερον ἐλθὼν εἶδον ὅτι ἡ λευκότης αὕτη οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἀραιότατον χρεῖσμα ἄλατος, ὅπερ ἦτο ἀδύνατον νὰ συναγάγω. Σκεπτόμενος δέ, πῶς τοῦτο προῆλθεν, εὔρον τέλος μετὰ πολλὰς σκέψεις τὴν ἀλήθειαν, ὅτι εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἄλλοτε εἶχε χυθῆ νερὸν τῆς θαλάσσης ἐν καιρῷ τρικυμίας, ὅτι ὁ θερμὸς ἥλιος ἐξήτμισε τὸ ὕδωρ καὶ ἐναπέμεινε τὸ ἄλας, ὅπερ φύσει ὑπάρχει ἐντὸς τοῦ θαλασσοῦ ὕδατος. Ἡ ἐφεύρεσις αὕτη μὲ ἐχαροποίησεν, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη ἐφεύρεσις μου καὶ εὐθὺς ἔλαβον διὰ τοῦ κοφινίου μου ὕδωρ ἐκ τῆς θαλάσσης καὶ ἔχυσα ἐπὶ τῶν πετρῶν, διὰ νὰ ἴδω, κατὰ πόσον ἡ σκέψις μου αὕτη θά ἦτο ἀληθῆς τὴν ἐπομένην ἡμέραν. Ἐπειδὴ

δὲ ὁ ἥλιος ἐπλησίαζε πρὸς τὴν δύσιν, ἔλαβον τὸ κοφίνιον μου καὶ θέσας ἐντὸς τούτου ὡς χελωνῶν, τὰ ὁποῖα κατὰ χιλιάδας εὐρίσκοντο κεχωσμένα εἰς τὴν ἄμμον, ἐπανῆλθον εἰς τὸ σπήλαιόν μου. Ἐνταῦθα ἔφαγον κρέας καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ σπήλαιόν μου ἐκοιμήθην.

51.

Τῇ δὲ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ, ἀφ' οὗ ἐκόμισα τροφήν καὶ πόνον εἰς τὰς αἰγὰς μου, κατέγινα εἰς τὴν κοφινοποιίαν καὶ κεραμευτικὴν. Κατεσκεύασα μέχρι τῆς μεσημβρίας ἕξ μεγάλα κοφίνια καὶ δύο μικρότερα. Ἐπειτα μετὰ τὸ φαγητόν μου ἐπορεύθην εἰς τὴν θάλασσαν, διὰ νὰ ἴδω, τί ἀπέγινε τὸ ὕδωρ τὸ θαλάσσιον, τὸ ὁποῖον εἶχον διαχύσει τὴν προηγουμένην ἡμέραν ἐπάνω εἰς τὰς πέτρας. Ἐνταῦθα δὲ ἐλθὼν παρετήρησα ὅτι ἡ σκέψις μου ἦτο ἀρίστη, ἀλλ' ὅτι ἀναλόγως τοῦ ὕδατος, ὅπερ ἔχυσα, ὀλίγιστον ὕδωρ μετεβλήθη εἰς ἅλας. Ἐπειδὴ δὲ εἶχον ἀνάγκην πολλοῦ ἁλατος, ἐσκέφθην ὅτι ἔπρεπε νὰ φέρω ἐδῶ τὰ κοφίνιά μου ὄλα καὶ πληρώσας ταῦτα θαλασσίου ὕδατος νὰ ἀφήσω εἰς τὸν ἥλιον. Εὐθύς ἔφερον καὶ τὰ ἕξ κοφίνιά μου καὶ χύσας ὕδωρ ἐντὸς αὐτῶν ἀφήκα μακρὰν τῆς θαλάσσης εἰς τὸν ἥλιον. Ἐπειτα ἔλαβον πάλιν ὀλίγα ὡς καὶ ἦλθον εἰς τὸ σπήλαιόν μου. Ἐπειδὴ δὲ αἱ τροφαὶ ἦσαν ἀφθονοὶ, ἐνόμισα ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀσχοληθῶ ἤδη νὰ θεραπεύσω ἄλλην μου ἀνάγκην. Μεγίστην ἀνάγκην εἶχον ἐνδυμασίας, διότι τὰ φορέματά μου εἶχον σχισθῆ καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ φορῶ πλέον ταῦτα. Ἀλλὰ πῶθεν νὰ ἀγοράσω φορέματα, ἢ τοῦλάχιστον ὕφασμά τι, διὰ νὰ κατασκευάσω ὁ ἴδιος, ὅπως ἠδυνάμην, τοιαῦτα ;

Εἰς τὴν νῆσόν μου ἦσαν παντοῖα φυτά, ἐκ τῶν ὁποίων ἤδυναμην νὰ μαζεύσω ἴνας καὶ νὰ κατασκευάσω κλωστούτας. Ἀλλὰ πῶς νὰ συναρμολογήσω ἔπειτα ταύτας καὶ νὰ ἀποτελέσω ὕφασμά τι; οὔτε ἐργαλεῖα εἶχον πρὸς τοῦτο οὔτε τὴν τέχνην καθόλου ἐγνώριζον, πῶς ὑφαίνονται τὰ πανία. Βεβαίως ὑφαντήρια πολλὰ ὑπῆρχον ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ ἡ μήτηρ μου αὐτὴ ὕφαινε πολλάκις ἐν τῇ οἰκίᾳ μας διάφορα ὑφάσματα, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἔδωκά ποτε προσοχὴν, πῶς γίνεται τοῦτο. Διότι οὐδέποτε ἠλπίζον ὅτι ἐγώ, ὁ πλουσιόπαις Ροβινσών, ἠθελον χρειασθῆ νὰ γνωρίζω τὴν τέχνην τοῦ ὑφαίνειν. Πόσον ὁ ἄνθρωπος, ἀπατᾶται; Ἀλλὰ καὶ ἐν ᾧ ἔχει τόσα παραδείγματα, εἰς τὰ ὁποῖα φαίνεται τῆς τύχης τὸ ἄστατον, ζῆ ὡς νὰ μὴ εἶδεν ἢ ἠκουσεν οὐδὲν περὶ τούτων. Εὐτυχῆς ὁ ἄνθρωπος, ὅστις εἶναι παρεσκευασμένος νὰ ζήτη καλῶς, ὅπως καὶ ἂν ἠθελεν ἡ τύχη τὸν καταστήσει. Καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν μάθημα δύναται νὰ θεωρηθῆ περιττόν. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ζητῆ καὶ εἰς τὸ γῆράς του νὰ μανθάνῃ. Ἡ δὲ γνώσις εἶναι πανταχοῦ εἰς ὅλα τὰ μέση διεσπαρμένη καὶ μανθάνει, ὅστις ἐξετάζει τὰ πράγματα μετὰ προσοχῆς.

52.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἠγνόουν τὴν ὑφαντικὴν, ἀφῆκε τὸ σχέδιόν μου μὲ τὰς ἴνας καὶ ἐσκεπτόμην, πῶς ἦτο δυνατόν ἄλλως δι' εὐκολωτέρου τρόπου νὰ ἀποκτήσω φορέματα. Μετὰ παντοίας σκέψεις παρετήρησα ὅτι τοιοῦτο φόρεμα ἐκρέματο ἐν τῷ σπηλαίῳ μου λαμπρότατα ὑφασμένον, τὸ δέρμα τοῦ τράγου. Εὐθύς ἔλαβον τοῦτο εἰς τὰς χεῖ-

ράς μου και ἐπέισθην ὅτι ἦτο καταλληλότατον δι' ἐμέ φό-
 ρημα. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἦτο ἐντελῶς καθαρὸν, μάλιστα ἀνε-
 φάνη εἰς αὐτὸ και σῆψις τις, ἐσκέφθην πρῶτον μὲν νὰ τὸ
 καθαρίσω, ἀφ' οὗ μάλιστα ἀποξύσω τὰ κρέατα κατὰ τὴν
 ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν, τὰ ὁποῖα εἶχον ἀπομείνει· διότι δὲν
 ἤξευρον καλῶς τὴν τέχνην τοῦ ἐκδέρειν, ἔπειτα δὲ δὲν
 εἶχον καὶ μαχαίριον κατάλληλον, ὅτε ἐξέδειρα τὸν τρά-
 γον. Μετὰ τοῦτο δὲ νὰ τὸ ἐκτείνω κατὰ γῆς καὶ νὰ τὸ
 ἀφήσω νὰ ξηρανθῆ, ἀφ' οὗ ἐπ' αὐτοῦ ρίψω καὶ ὀλίγον
 ἄλας. Καὶ ὄντως εὐθύς ἐκόμισα τοῦτο εἰς τὴν θάλασσαν,
 καὶ ἀφ' οὗ ἐπλυνα καλῶς καὶ ἐκαθάρισα διὰ κοπτεροῦ
 λίθου, τὸ ἐξέτεινα κατὰ γῆς ἐκτὸς τοῦ σπηλαίου μου,
 στερεώσας τοῦτο διὰ ξυλίνων ἤλων καὶ ρίψας ἐπ' αὐτοῦ
 καὶ ὀλίγον ἄλας. Ἐπειτα ἐφρόντισα νὰ κατασκευάσω
 κλισιάς καὶ βελόνην. Ἐπειδὴ δὲ τὸ δέριμα ἦτο δύσκολον
 νὰ τρυπηθῆ διὰ λεπτῆς βελόνης, κατασκεύασα ἐκ σκλη-
 ροτάτου ξύλου, ὃπερ καλεῖται σιδηρόξυλον, εἶδος σουβλίου,
 διὰ τοῦ ὁποίου ἠδυνάμην νὰ ἀνοίγω εἰς τὸ δέριμα ὅπας
 πρὸς ῥαφήν. Ὅτε δὲ ταῦτα πάντα ἦσαν ἕτοιμα, ἐξεκάρ-
 φωσα τὸ τεταμένον δέριμα καὶ προσεπάθησα νὰ τὸ κόψω
 οὕτως, ὥστε νὰ κατασκευάσω καὶ ἐπανωφόριον καὶ παν-
 ταλόνιον. Ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ ξεσχισμένου ἐπανωφορίου
 ἔκοψα κατὰ πρῶτον τὸ αἰγίον ἐπανωφόριόν μου. Παρε-
 τήρησα ὁμῶς ὅτι ἡ ἀνεπιτηδειότης μου εἰς τὸ κόψιμον
 μοῦ ἔφερε ταύτην τὴν ζημίαν, μεγίστην δι' ἐμέ εἰς ἣν κατά-
 στασιν εὕρισκόμεν, ὅτι δὲν εἶχον δέριμα, διὰ νὰ κόψω καὶ
 πανταλόνιον. Μόνον λωρίδες τινὲς εἶχον περισσεύσει, καὶ
 πολλὰ ἄλλα τεμάχια, διὰ τῶν ὁποίων ἦτο ἀδύνατον νὰ

συναρμολογήσω πανταλόνιον. Μόνον λωρίδες τινές εἶχον περισσεύσει. καί πολλά ἄλλα τεμάχια, διὰ τῶν ὁποίων ἦτο ἀδύνατον νὰ συναρμολογήσω πανταλόνιον. Τώρα ἐπέισθην ὅτι τὸ νὰ δύνатаί τις δι' ὀλίγων νὰ ἐπαρκῆ εἰς τὰς ἀνάγ-

κας του εἶναι τέχνη ἐπίσης σπουδαία, ὅσον σπουδαία εἶναι καὶ ἡ τέχνη τοῦ κερδαίνειν. Ἄλλὰ τὸ πρᾶγμα ἤδη εἶχε γίνεαι καὶ ἡ συμφορὰ μου ἦτο ἀνεπανόρθωτος. Καὶ τὸ φρονιμώτερον εἰς τοιαύτην περίστασιν ἦτο νὰ σκεφθῶ, οὐχί τί ἔπρεπε νὰ ἔχω, ἀλλὰ πῶς ἠδυνάμην διὰ τῶν μέσων, ὅσα εἶχον εἰς τὴν διάθεσίν μου, νὰ οἰκονομηθῶ. Διὰ τοῦτο

κατεσκεύασα ἐκ δέρματος μὲν μόνον ἐπανωφόριον, ὡς πρὸς δὲ τὸ πανταλόνιον ἠρκέσθην εἰς τὸ παλαιόν, ἀφ' οὗ ἐμβάλωσα τοῦτο μὲ τὰ τεμάχια ἐκ τοῦ ἐπανωφορίου μου.

53.

Διὰ τῆς κατασκευῆς ἐπανωφορίου καὶ πανταλονίου ἐκάλυψα τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ σώματός μου. Ἄλλὰ δὲν ἔπρεπε νὰ ἀδιαφορήσω καὶ εἰς τὰ παράπονα τῶν ποδῶν μου, οἵτινες πολὺ πιστῶς οἱ δυστυχεῖς μὲ ὑπερέτουν. Τὰ παλαιὰ ὑποδήματά μου εἶχον ἐντελῶς ξεσχισθῆ, καὶ ἂν τὰ ἐφόρουν, ἔπραττον τοῦτο μᾶλλον πρὸς παρηγορίαν ἢ πρὸς φύλαξιν τῶν ποδῶν μου. Ἦδη δέ, ὅτε ἐνεδύθην τὸ δερμάτινον ἐπανωφόριόν μου, μοῦ ἐγεννήθη περισσότερον ἢ ἐπιθυμία νὰ κατασκευάσω καὶ ὑποδήματα. Δέρμα ἐκ τοῦ τράγου εἶχεν ἱκανὴν περισσεύσει καὶ μόνη ἐνταῦθα στενοχωρία ἦτο, πῶς νὰ ποιήσω ὑποδήματα, τὰ ὁποῖα ἐν τῇ πατρίδι μου ἔμαθον νὰ φορῶ, οὐχὶ ὅμως καὶ πῶς γίνονται. Μετὰ πολλὰς δὲ σκέψεις καὶ ἀποπειράς ἐπενόησα ἐν σχέδιον ὑποδήματος, ὅπερ διὰ τῶν ἀπλουστάτων ἐργαλείων παρασκευάζεται. Ἐκοψα δηλαδή δύο τεμάχια δέρματος καλῶς μετρήτας πρότερον, ὥστε νὰ εἶναι ἐκάτερον ὀλίγον τι μακρότερον καὶ πλατύτερον τοῦ ποδός μου. Ἐπειτα κύκλω ἕκαμα διὰ τοῦ σουβλίου ὀπάς. Μετὰ τοῦτο ἐδίπλωσα εἰς τὸ ἐν μέρος τοῦ τεμαχίου τὰς δύο ἄκρας καὶ συνέρραφα ταύτας διὰ λωρίων, τὰ ὁποῖα εἶχον παρασκευάσει ἐκ τῶν τεμαχίων τοῦ δέρματος. Οὕτως ἀπετελέσθη κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τοῦ πεδίλου μου τρίγωνόν τι. Καὶ τοῦτο ἦτο ἡ μύτη τοῦ

ὑποδήματός μου, εἰς τὴν ὁποίαν ἠδύναντο πάντες οἱ δάκτυλοι τοῦ ποδός μου νὰ κρυφθῶσιν. Ὅπως δὲ τὸ ὑπόδημα μένη στερεὸν καὶ προσηρμοσμένον εἰς τὸν πόδα μου, συνέδεσα κατὰ τὸ μέσον τῶν πεδίλων μου λωρία, τὰ ὁποῖα ἔφερον ἄνω τοῦ ποδός μου εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον καὶ οὕτως ἀπετελεῖτο πλέγμα.

Ὑπὸ τὸ πλέγμα δὲ τοῦτο, ὅπως προφυλάττηται ὁ πούς μου ἀπὸ κακώσεις, ἔβηλον καὶ σκέπασμα τεμάχιον δέρματος. Ἐπίσης ἔδεσα λωρία καὶ κατὰ τὴν πτέρναν, δι' ὧν συνέσφιγγον εἰς τὸν πόδα μου τὸ πέδιλόν μου, ὥστε ἦτο ἐντελῶς ἀδύνατον νὰ ἐκπέσῃ ἐκ τοῦ ποδός μου.

54.

Ἄφ' οὗ δὲ ἐτελείωσα τὰ ὑποδήματά μου, ἐπεδέσθην εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ πῖλου. Ἡ κατασκευὴ δὲ τούτου οὐδεμίαν δυσκολίαν μοῦ ἔκαμε, πρῶτον μὲν, διότι αἱ χεῖρες μου εἶχον συνηθίσει εἰς τοιοῦτου εἶδους ἐργασίαν, ἔπειτα δέ, διότι εἶχον δώσει καὶ εἰς τὸν πῖλόν μου ἀπλούστατον σχῆμα. Ἐτυχεν ἐν τῇ σκηνῇ μου νὰ εὕρισκται δέρμα λαγοῦ, τοῦ ἀγοῦτι. Τοῦτο, ἀφ' οὗ τὸ ἐπλυνα καὶ τὸ ἐκαθάρισα, τὸ ἔκψα καὶ τὸ ἔρραψα τοιοτοτρόπως, ὥστε ἐσχημάτισα κωνοειδῆ πῖλον ὑψηλόν. Ὁ πῖλος ἦτο εὐρύχωρος καὶ ἡ κεφαλή μου, βαθέως εἰς αὐτὸν εἰσερχομένη, προεφυλάσσετο ἀπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας. Ἀλλὰ τόσον ἡ νέα ἐνδυμασία μου, μάλιστα δὲ ὁ πῖλός μου, εἶχε μεταβάλει τὴν ὄψιν μου, ὥστε αἱ αἰγές μου, αἵτινες εἶχον ἐντελῶς ἡμερωθῆ καὶ ἤρχοντο πάντοτε πλησίον μου, ὡς μὲ εἶδον μὲ τὴν νέαν στολήν,

περίτρομοι ἔφρουγον περίξ τοῦ σπηλαίου. Καί ἐδέησε πολὺς χρόνος νὰ παρέλθῃ καὶ πολλὰ μέσα νὰ μεταχειρισθῶ, διὰ νὰ ἀποδείξω εἰς τὰ ζῶα ταῦτα, ὅτι εἶμαι ἐγὼ ὁ ἴδιος ὁ αὐθέντης των.

55.

Αἱ πρῶταί μου ἀνάγκαι ὠκονομήθησαν, τροφήν εἶχον ἱκανὴν καὶ μετὰ τὴν μίαν, ἀλλὰ στερεὰν ἐνδυμασίαν μου θὰ ἐπέρνων τοῦλάχιστον τὸν πλησιάζοντα χειμῶνα. Τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος μὲ ἐτρόμαζε, διότι ὑπέθετον αὐτὸν δριμύν, ὅπως εἶναι ὁ χειμῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Καὶ δίκαιον εἶχον νὰ φοβῶμαι, καθ' ὅσον ἡ μὲν κατοικία μου ἦτο ἐλεεινή, μου ἔλειπε δὲ καὶ τὸ πῦρ, οὗ τὴν ἀνάγκην πολλάκις εἶχον αἰσθανθῆ, μάλιστα δὲ ὅτε ἤμην ἡναγκασμένος νὰ τρώγω ὠμὴν τὴν τροφήν μου. Ἐν τῇ πατρίδι μου, ὅπου ἡ πρόοδος τῆς ἀνθρωπότητος ἔχει τὰ μέγιστα ἀγαθὰ καταστήσει κοινὸν κτήμα παντὸς ἀνθρώπου, οὐδέποτε ἐσκέφθην περὶ τῆς σπουδαιότητος καὶ χρησιμότητος τοῦ πυρός. Ἄν εἶχον πῦρ, τὰ τρώγμά μου θὰ ἐγίνοντο περισσότερα· διότι δὲν θὰ περιωριζόμην νὰ τρώγω μόνον καρπούς καὶ κρέας, ἀλλὰ καὶ παντοῖα λάχανα, μάλιστα δὲ γεώμηλα, τὰ ὁποῖα ἀφθονα ἐκεῖ ἀγρίως φύονται, καὶ τὰ ὁποῖα δύναται τις νὰ φάγῃ ψήνων ἢ βράζων. Καὶ πολλάκις ἐβασάνιζον ἑμαυτὸν νὰ ἐξεύρω τρόπον νὰ ἀνάψω πῦρ, ἀλλὰ μετὰ παντοίας σκέψεις δὲν ἠδυνάμην νὰ πεισθῶ, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ἀνάψῃ τις πυρὰν ἀνευ πυρείων (α). Καὶ διὰ τοῦτο ἀφῆκα ὡς ἀνωφελὲς νὰ σκέ-

(α) Σπίρτων.

πτωμαι πλέον περί τούτου καὶ ἐπορεύθην νὰ συλλέξω χόρτα ἄφθονα, ἵνα σκεπάζωμαι διὰ περισσοτέρων ἐν καιρῷ χειμῶνος. Ἐν ᾧ δὲ ἀπέκοπτον τοιαῦτα καλαμῶδη χόρτα, βλέπω εἰς βαλτώδη τόπον πλήθος βουτόμων, μετὰ τὰ ὅποια παρ' ἡμῖν κατασκευάζουσι ψιάθους, ὡς καὶ ἄλλα χόρτα, διὰ τῶν ὁποίων πλέκουσι τὰς ἐδρας τῶν καθεκλῶν.

56.

Τότε παρήτησα διὰ παντός τὰ ἄλλα χόρτα καὶ πορευθεὶς ἐκεῖ ἀπέκοψα πλήθος τοιούτων καὶ ἤλθον φέρων ταῦτα εἰς τὸ σπήλαιόν μου, τῇ δὲ ἐπομένη ἡμέρᾳ ἔφερον πάλιν καὶ ἄλλα. Διὰ τῶν βουτόμων τούτων κατεσκεύασα ψιάθους δέκα. Κατεσκεύαζον δὲ ταύτας ὡς ἐξῆς· Κατὰ πρῶτον ἔστρωνον κατὰ γῆς βούτομα περισσότερα ἢ ὀλιγώτερα κατὰ τὸ μέγεθος, ὅπερ ἤθελον νὰ δώσω εἰς τὴν ψιάθόν μου, ἔστρωνον ὅμως ταῦτα πάντοτε παραλλήλως καὶ πλησιέστατα τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο. Ἐπειτα διὰ σχοινίων ἐκ τοῦ ἄλλου εἶδους τῶν βουτόμων σχηματισθέντων, τὰ ὅποια διεπέρων ἐγκαρσίως, συνύφαινον ταῦτα τοιούτοτρόπως, ὥστε ἡδυνάμην νὰ μεταχειρίζωμαι ταῦτα καὶ ὡς στρώματα καὶ ὡς σκεπάσματα, χωρὶς καθόλου νὰ λύωνται. Ἡ δὲ χαρά, ἣ ἠσθάνθην, ὅτε ἐτελείωσα τὴν πρώτην μου ψιάθον, ἦτο ἀπερίγραπτος καὶ μὴ ἔχων ἄλλον, πρὸς ὃν νὰ ἀνακοινώσω αὐτήν, ὠμίλουν μόνος μου, θαυμάζων αὐτὸς ἑμαυτὸν διὰ τὴν ἐπιμονὴν καὶ τὴν τέχνην μου. Ἀπὸ τὴν πλέξιν τῆς ψιάθου ὠδηγήθην κατόπιν καὶ κατεσκεύασα καὶ πῖλους ψιαθίνους, καὶ ἐνδυμασίαν

ἐν εἶδει φουστανέλλας, τὴν ὁποῖαν ἔδενον περὶ τὴν ὀσφύν μου, καὶ παραπετάσματα εἰς τὸ σπήλαιόν μου καὶ σακκούλια καὶ τόσα ἄλλα πράγματα, ὡς καὶ μίαν ὀμβρέλλαν διὰ τὸν ἥλιον, ἧτις ὁμως ἔμενε πάντοτε ἀνοικτή, διότι δὲν ἤξευρον νὰ κατασκευάσω αὐτὴν οὕτως, ὥστε νὰ ἀνοίγῃ καὶ νὰ κλείῃ κατὰ τὴν ἀνάγκην.

57.

Τόσον δὲ ἀφωσιωμένος ἤμην εἰς τὴν ἐργασίαν μου, ὥστε μόλις, ὅτε μετέβην νὰ σημειώσω εἰς τὸ δένδρον μου λίχν πρῶτῃ, ὡς συνήθιζον πάντοτε, τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός, εἶδον ὅτι ἦτο ἡ 13 Νοεμβρίου, ἡμέρα γενέθλιός μου. Ἡ καρδιά μου ἤρχισε νὰ πάλληται σφοδρότατα. καὶ ἐν ᾧ αἱ ἐργασίαι μου ἔβαινον κάλλιστα ἐν τῇ νήσῳ, ἐξεργάγην εὐθύς εἰς θρήνους καὶ δάκρυα, καὶ κλαίων ἐνεθυμήθην τοὺς δυστυχεῖς γονεῖς μου καὶ τὴν χαρὰν, ἧς ἐπληροῦτο ἡ οἰκία μας κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην. Οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι ἡμῶν ἤρχοντο καὶ συμμετεῖχον τῆς χαρᾶς. Ἡ δὲ μήτηρ μου ἐδεικνύετο ἀκαταπόνητος κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, καὶ δὲν ἠδύνατο, πῶς νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν χαρὰν τῆς. Ἄλλ' ἤδη ἀπώλεσα πάντα ταῦτα. Ἐνταῦθα, εἶπον, οὔτε πατέρα ἔχω, οὔτε μητέρα, οὔτε φίλους, οὔτε συγγενεῖς. Τὰ πάντα εἰς ἐμὲ εἶναι ξένα καὶ μόνος φίλος εἶναι ὁ βράχος ἐκεῖνος. Οὐδένα ἔχω, πρὸς ὃν νὰ ἀνακοινώσω τὴν λύπην μου καὶ τὴν χαρὰν μου. Δι' ἐμὲ ὅλος ὁ κόσμος περιωρίσθη εἰς τὴν ἔρημον ταύτην νῆσον καὶ οὐδὲν λέγεται ἢ ἀκούεται περὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. ὦ ! νὰ μὴ παραταθῇ πλέον ἡ ζωὴ αὕτη. Θεέ μου

φέρει με ταχέως εἰς τὴν πατρίδα μου, εἰς τοὺς γονεῖς καὶ συμπολίτας μου. Ταῦτα ἔλεγον κλαίων ἔτι περισσότερον.

58.

Ἄφ' οὗ δὲ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔκλαυσα, ἐπέστρεψα εἰς τὸ σπήλαιόν μου καὶ ἀπεφάσισα νὰ ἑορτάσω τὴν ἡμέραν ταύτην, καθ' ἣν ὁ θεὸς μοῦ ἔδωκε τὴν ζωὴν. Εὐθὺς ὡς ἔφθασα εἰς τὸ σπήλαιόν μου, ἠτοιμάσθην καὶ ἀνέβην εἰς λοφίσκον, ὅπου ἴστατο μεγαλοπρεπῆς φοῖνιξ καὶ κάτωθεν αὐτοῦ ἐτέλεσα πρὸς τὸν θεὸν τὴν προσευχὴν μου, εὐχαριστῶν μὲν αὐτὸν διὰ τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα μοῦ παρεῖχε, παρακαλῶν ὅμως θερμῶς νὰ μὲ συνδράμη διὰ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου. Μετὰ τὴν ἱεροτελεστείαν ταύτην ἐπανῆλθον εἰς τὸ σπήλαιόν μου. Ἐπειτα ἔκαμα μικρὰν ἐκδρομὴν ἄνευ κοφινίου μὲ τὸ δόρυ μου μόνον ἀνὰ χεῖρας κατὰ τὸ ἀντίθετον μέρος τῆς παραλίας, ὅπως γνωρίσω καὶ τὰ μέρη ταῦτα. Τὴν ἡμέραν ταύτην διῆλθον ἐν μεγάλῃ μελαγχολίᾳ, εἰ καὶ προσεπάθουν παντὶ τρόπῳ, στρέφων τὴν προσοχὴν μου εἰς τὴν φύσιν, νὰ μετριάσω τὴν θλιψίμην μου. Ἴκ τῆς ὁδοιπορίας ἐπέστρεψα περὶ τὴν ἑσπέραν καὶ ἐκοιμήθην, χωρὶς νὰ φάγω τίποτε, διότι ἕνεκα τῆς πολλῆς λύπης δὲν εἶχον καμμίαν ὄρεξιν νὰ γευθῶ τι.

59.

Τῇ ἐπομένῃ δὲ ἡμέρᾳ ἦλθον εἰς τὰ ἀγγεῖα, τὰ ὁποῖα εἶχον θέσει μὲ ὕδωρ θαλάσσιον εἰς τὸν ἥλιον, διὰ νὰ πορισθῶ ἄλας. Καὶ ὄντως τὸ ὕδωρ εἶχεν ἐξατμισθῆ καὶ ἐναπέμεινεν εἰς ὄλα ἄλας, ὅπερ περισυνήγαγον καὶ ἔφερον εἰς τὸ σπήλαιόν μου. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῶν ἀγγείων τούτων εἶχον ὠραῖον κατασκευάσει, συμπαρέλαβον τοῦτο μετ' ἑμαυτοῦ εἰς τὸ σπήλαιον. Τὰ δὲ ἄλλα ἀφῆκα ἐκεῖ, ῥίψας πάλιν ἐντὸς αὐτῶν θαλάσσιον ὕδωρ. Τοῦτο ἐξηκολούθουν καθ' ὅλην τὴν διατριβὴν μου ἐν τῇ νήσῳ

νὰ πράττω, ὥστε τὰ ἀγγεῖα ταῦτα ἦσαν τὰ ἀλοπήγιά μου. Ἄν
καὶ ἤδη εἶχον τὰς τροφὰς ἀφθόνους καὶ ἐνδυμασίαν στέρεάν καὶ
σκεπάσματα πολλά, ἐν τούτοις οὐδέποτε ἔμεινον ἀργός. Τοσοῦ-
τον συνήθισα εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ τοσοῦτον αὐτὴ μὲ ἠὺχαρί-
σται, ὥστε δὲν ἐνθυμοῦμαι μηδεμίαν ἡμέραν μηδὲ ὥραν νὰ μείνω
ἀργός καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ἐν τῇ νήσῳ διαμονῆς μου.
Ἄφ' οὗ δὲ ἐξοικονόμησα τὰς πρώτας μου χρεῖας, δὲν ἠὺχαρι-
στούμην πλέον νὰ ζῶ ἐν τοιαύτῃ ἀθλιότητι ἐντὸς τοῦ σπηλαίου.
Συνέλαβον λοιπὸν τὴν τολμηρὰν ἰδέαν νὰ κατασκευάσω οἰκίαν.
Λίθοι πρὸς τοῦτο ἦσαν ἄφθονοι καὶ εὐθὺς ἤρχισα νὰ μετακο-
μίζω τοιοῦτους. Ἐπειτα ἔκοψα ξύλα, ὅπως μοῦ χρησιμεύσωσιν
ὡς δοκοὶ εἰς τὴν στέγην. Ἡ ἐργασία μου ἤρξατο ἀπὸ τῆς 25
Νοεμβρίου καὶ εἰργαζόμενην ἀποκλειστικῶς ἤδη πρὸς τοιοῦτον
σκοπὸν, νὰ κτίσω οἰκίαν. Μόνον μικρὰς διακοπὰς ἔκαμνον, διὰ
νὰ φροντίζω περὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ ἐμοῦ ὡς καὶ τῶν αἰγῶν
μου. Ἄλλ' εἰ καὶ εἶχεν ὅλος ὁ Δεκέμβριος παρέλθει, ὅμως οὐδα-
μόθεν ἠδύνατο νὰ συμπεράνη τις ὅτι εἶναι χειμῶν. Τὰ δένδρα
ὅλα ἦσαν θαλαρρά, τὰ κελαδῆματα τῶν πτηνῶν ἐμήνυσον τὴν
ἔλευσιν τῆς ἀνοίξεως, καὶ ὁ καιρὸς ἐξηκολούθει νὰ εἶναι καλός,
ὡς καὶ κατὰ τὸν Ὀκτώβριον. Τοῦτο μὲ ἠὺχαρίστησε, διότι δὲν
ἤμην φίλος καθόλου τοῦ πολλοῦ φύχους. Ἐξηκολούθησα ὅμως
εἰς τὴν ἀποτελεῖωσιν τῆς οἰκίας μου, διότι ἔκτιζον ταύτην ὄχι
τόσον διὰ τὸ φύχος, ὅσον διότι ἡ ζωὴ ἐν τῷ σπηλαίῳ μοὶ ἐφαί-
νετο κτηνώδης.

60.

Ἄφ' οὗ δὲ ἱκανὸν ὕλικόν καὶ λίθων καὶ ξύλων συνεσώ-
ρευσα πέριξ τοῦ σπηλαίου μου, ἐπεχείρησα ἔπειτα νὰ διοχε-
τεύσω καὶ τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς πλησίον τοῦ σπηλαίου μου εἰς
τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅπου ἔμελλον νὰ κτίσω τὴν οἰκίαν μου· διότι
ἐσκέφθην ὅτι, ὅπως γίνῃ ἡ οἰκία στερεωτέρα, ἔπρεπεν οἱ λίθοι

νά κτισθῶσι διὰ πηλοῦ. Ἄλλ' ὅπως γίνῃ πηλός, εἶχον ἀνάγκην ἐκτὸς τοῦ χώματος καὶ ὕδατος. Νά μεταφέρω δὲ δι' ἀγγείου ὕδωρ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον θὰ ἦτο λίαν ὀχληρὸν καὶ θὰ ἐδυσκόλευε πολὺ τὴν ἐργασίαν. Ἐπειτα μὲ ἐχαροποίει καὶ ἡ ἰδέα νά ἔχω βρύσιν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς οἰκίας μου, ὅπου ἠδυνάμην νά κατασκευάσω κήπον καὶ νά φυτεύσω τὰ ἐκλεκτότερα τοῦ δάσους δένδρα. Αἱ σκέψεις αὗται μὲ ἔκαμον ταχύτερον καὶ προθυμότερον νά ἐπιχειρήσω τὴν διοχέτευσιν τοῦ ἐδάφους. Ἐσοκαφαιλοῦν διὰ ξύλου μυτεροῦ αὐλακα ὀλίγον τι βαθεῖαν, διότι δὲν εἶχον οὔτε ἀξίνην οὔτε ἄλλα ἐργαλεῖα νά σκάψω βαθυτέραν, ἔπειτα ἔθεσα ἐντὸς τῆς αὐλακος φλοιούς δένδρων μεγάλους οὔτως, ὥστε ἡ ἐσωτερικὴ καὶ κοίλη ἐπιφάνεια τοῦ φλοιοῦ ἔβλεπε πρὸς τὰ ἄνω. Ἐκείντο δὲ οἱ φλοιοὶ οὗτοι ὁ εἰς κατὰ τὴν τελευταίαν ἄκραν ἐπὶ τοῦ ἄλλου καὶ ἦσαν οὔτω συνηρμοσμένοι, ὥστε ἦτο ἀδύνατον δι' αὐτῶν νά χυθῆ οὐδὲ σταγῶν ὕδατος κατὰ γῆς. Ἀφ' οὗ δὲ ἐτελείωσεν οὔτως ἡ ἐπίστρωσις τῆς αὐλακός μου, διωχέτευσα εἰς ταύτην τὸ ὕδωρ, ὅπερ ἄφθονον ἔρρευσε πλησίον τοῦ σπηλαίου μου. Ἐπειτα ἐκάλυφα τὴν αὐλακα διὰ λίθων μεγάλων ἐπιρρίψας εἰς αὐτοὺς καὶ πτέρεις, ἵνα μὴ ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου θερμαίνῃ τὸ ὕδωρ καὶ οὔτω νά πίνω καὶ πλησίον τοῦ σπηλαίου μου ὕδωρ ὑροσερὸν καὶ διαυγές, ὡς ἦτο καὶ εἰς τὴν πηγὴν. Μετὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην ἤρχισα νά συσσωρεύω χῶμα καὶ χόρτα, τὰ ὅποια ἐσκοπέυον νά ἐγκαταμιξῶ μὲ τὸν πηλόν, ὅπως τοιοῦτοτρόπως γίνῃ συνεκτικώτερος, μάλιστα δὲ ἀφ' οὗ δὲν εἶχον καὶ ἄσβεστον. Διὰ πάσας τὰς ἐργασίας ταύτας ἐργαζόμην μέχρι τέλους Φεβρουαρίου. Ἀλλὰ περίεργον ὅτι οὐδὲ ἔχνος χειμῶνος ἠσθάνθην ἕως τῶρα, ἐκ δὲ τοῦ γενομένου καιροῦ ἠδύνατό τις νά συμπεράνῃ ὅτι μόνον καλοκαιρία ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἐπικρατεῖ, ἣτις διακόπτεται ὑπὸ πολλῶν συνεχῶν βροχῶν, αἵτινες ἄρχονται, ὡς ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα παρατηρήσεών μου ἐπέισθην, ἀπὸ τῶν μέσων Ἀπριλίου καὶ τελειώθουν κατὰ τὸ πρῶτον ἢ δευτέρον δεκαήμερον τοῦ Ἰουνίου.

61.

Ἄφ' οὗ δὲ εἶχον τὰ πάντα ἔτοιμα εἰς τὴν οἰκοδομίαν, ἔσκαψα τὰ θεμέλια τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔδωκα μῆκος μὲν ὀκτὼ πήχεων, πλάτος δὲ τεσσάρων. Ὅτε δὲ τὰ θεμέλια ἦσαν ἔτοιμα, ἐπεχείρησα κατὰ τὴν ὁγδόην Μαρτίου τὴν οἰκοδομίην. Πρὶν δὲ θέσω τὸν πρῶτον λίθον, προσηυχήθην εἰς τὸν θεὸν νὰ μὲ συνδράμῃ εἰς τὴν κτίσιν καὶ νὰ μὲ διαφυλάξῃ ὑγιᾶ μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως αὐτῆς. Ἄφ' οὗ δὲ κατέθηκα εἰς τὰ θεμέλια τοὺς μεγαλητέρους λίθους, ἤρχισα νὰ οἰκοδομῶ. Τόσον δὲ σφοδρὰν ἐπιθυμίαν ἤσθανόμην νὰ ἴδω, ἔσον ἦτο δυνατόν, πρωϊότερον τὸ ἔργον μου τετελεσμένον, ὥστε εἰργαζόμενην οὐ μόνον ἀπὸ βαθέος ὄρθρου μέχρι τῆς νυκτός, ἀλλὰ καὶ τὴν νύκτα αὐτὴν κατεγινόμενην νὰ παρασκευάσω πηλόν. Δὲν εἶχον δὲ παρέλθει δέκα ἡμέραι καὶ τὸ ἔργον μου εἶχεν ὑψωθῆ ἱκανοὺς πόδας ἀπὸ τῆς γῆς. Ἴνα δὲ ἡ οἰκία μου γίνῃ ἔσον τὸ δυνατόν ἀσφαλεστέρα καὶ ὀχυρωτέρα, κατεσκευάσα αὐτὴν ὑψηλὴν μέχρι τριῶν μόνον μέτρων, ἀνοίξας θύραν ἐν τῷ μέσῳ μικρὰν καὶ δύο πλατέα παράθυρα, διὰ νὰ φέγγωσιν. Ἄφ' οὗ δ' ἐπερατώθη ἡ οἰκοδομία, ἔθεσα ἐπὶ τῶν τεσσάρων τοίχων τὰς δοκοὺς μου καὶ ἐπ' αὐτῶν ἱκανὸν στρώμα πτέρεων, σκεπάσας ταύτας διὰ πλακῶν, ἵνα μὴ τὰς ἀπομακρύνῃ ὁ ἄνεμος. Ἡ οἰκία μου εἶχε κτισθῆ ἱκανῶς στερεὰ καὶ οἱ τοῖχοι ἦσαν ἐντελῶς κάθετοι. Εἰς τοῦτο μὲ ἐβόηθησεν ἡ στάθμη, τῆς ὁποίας ἔκαμα χρῆσιν εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς οἰκοδομῆς. Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶχον σανίδας διὰ νὰ κατασκευάσω θύραν, κατεσκευάσα τοιαύτην διὰ λεπτῶν ξύλων, τὰ ὁποία συνέδεσα τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου καὶ οὕτως ἀπετελέσθη εἰδὸς τι καλαμωτῆς. Τὴν καλαμωτὴν ταύτην ἐστερέωσα διὰ ξυλίνων καρφίων εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς θύρας. Ἡ θύρα μου δὲ αὕτη εἶχε τοῦτο τὸ ἀλλόκοτον, ὅτι ἠνοιγέτο, ἀναρτωμένης τῆς καλαμωτῆς, καὶ ἐκλείετο, καταβιβαζομένης. Μὲ ξύλα ἔστρωσα καὶ τὸ πάτωμά μου δι' ἔλλειψιν σανίδων.

62.

Ἄλλ' εἰ καὶ ἡ οἰκία μου δὲν ἦτο ἐντελῶς ἕτοιμος εἰς κατοικίαν, διότι οὔτε μεσότοιχα εἶχον ἀκόμη κατασκευάσει οὔτε παραθυρόφυλλα, ἐκτὸς δὲ τούτου ἦτο ἀκόμη καὶ ὑγρὰ, ἐν τούτοις ἐκ τοῦ σπηλαιίου μετεκόμεσα τὰ πράγματά μου εἰς τὴν νέαν κατοικίαν, κατὰ νοῦν ἔχων κατόπιν νὰ διακοσμήσω αὐτήν. Ὅτε δὲ ἐτελείωσα τὸ ἔργον μου τοῦτο, ἦτο ἡ ἐνδεκάτη Ἀπριλίου. Ὁ καιρὸς ἦτο καθ' ὅλον τὸν χρόνον τοῦτον ἐξαιρετος καὶ οὐδόλως ὑπὸ τούτου διεκόπην εἰς τὴν ἐργασίαν. Ὅτε ὅμως ἦλθεν ἡ δεκάτη ἐβδόμη Ἀπριλίου, ζοφερὰ νέφη ἐκάλυψαν τὸν οὐρανὸν καὶ μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν ἤρχισε νὰ καταπίπτῃ βραγδαία βροχή. Ἡ στέγη τῆς οἰκίας μου ἐπὶ δύο μὲν ἡμέρας ἀντεῖχεν εἰς τὸ ὕδωρ, τὴν τρίτην ὅμως ἡμέραν ἤρχισε πανταχόθεν νὰ στάζῃ, ὥστε μοὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ μένω περισσότερον καιρὸν ἐντὸς τοῦ μεγάρου μου καὶ ἠναγκάσθην πάλιν νὰ ἐπιστρέψω μὲ ὄλα τὰ πράγματά μου εἰς τὸ σπήλαιόν μου. Ἐπειδὴ δὲ ἀπαύστως ἔβρεχε, δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐκτελῶ ἐργασίας σπουδαίας τώρα. Μόνον κατὰ τὰς ὀλίγας ὥρας τῆς διακοπῆς τῆς βροχῆς ἐξηρχόμην καὶ ἔφερον τροφήν εἰς τὰς αἰγὰς μου. Ἐπειδὴ δὲ αἱ βροχαὶ παρετείνοντο καὶ ἕνεκα τῶν βροχῶν μοὶ ἦτο δύσκολον νὰ προμηθεύωμαι τροφάς, ἠλάττωσα τὴν καθημερινὴν τροφήν μου, ὅπως ἐξαρκέσω, τοῦλάχιστον μέχρι τέλους Μαΐου, ὅτε ἤλπιζον ὅτι θὰ ἔπαυον τέλος αἱ βροχαί. Κατὰ τὸν καιρὸν δὲ τοῦτον τῆς βροχῆς μου ἐπήλθε νὰ κατασκευάσω καὶ μίαν καθέκλαν, οὐχὶ βεβαίως διότι ἠσθανόμην, ἐντὸς τοῦ σπηλαιίου καθήμενος, ἀνάγκην αὐτῆς, ἀλλὰ μόνον πρὸς διασκέδασιν διότι δὲν εἶχον, τί νὰ κάμω. Ἐκοψα λοιπὸν ἀπὸ δοκάριά τινα, τὰ ὁποῖα μοῦ εἶχον περισεύσει ἐκ τῆς κατοικίας μου, κατὰ πρῶτον μὲν δύο μεγάλα, ἔπειτα δὲ καὶ δύο μικρότερα κομμάτια. Καὶ τὰ μὲν μεγάλα θὰ ἐχρησίμευον διὰ τὸ ὄπισθεν μέρος τῆς καθέκλας, τὰ δὲ μικρότερα διὰ τὸ ἔμπροσθεν. Ἐπειτα ἔκοψα καὶ ἄλλα λε-

πτότερα κομμάτια, ἵνα θέσω ταῦτα ἐγκαρσίως, ὅπως ἔχουσιν ὄλαι αἱ καθέκλαι. Ἐφ' οὗ δ' ἠτοιμάσα ὄλα ταῦτα, ἔπρεπε νὰ συναρμολογήσω τὰ ξύλα ταῦτα πρὸς ἄλληλα. Ἄλλὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔπρεπε τὰ τέσσαρα μεγαλήτερα ξύλα νὰ ἔχωσι μεγάλας ὀπὰς, εἰς ἃς νὰ εἰσχωρῶσιν, ὅσα ἔμελλον νὰ τεθῶσιν ἐγκαρσίως. Καὶ ἡ μεγάλη δυσκολία καὶ ἀπορία τῶρα ἦτο, πῶς νὰ ἀνοίξω ὀπὰς ἄνευ τρυπάνου. Κατὰ πολλοὺς τρόπους βρασάνισας τὸ πρᾶγμα ἐπενόησα ἐργαλεῖον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξετέλεσα, ὅτι ἐπεθύμουν. Ἐστερέωσα δηλ. εἰς τὸ ἄκρον ξύλου τινὸς μύτερον τεμάχιον λίθου ἀχάτου καὶ δι' αὐτοῦ ὡς τρυπάνου ἤνοιξα, ὅσας ὀπὰς ἐχρειαζέμην. Ἄλλ' ἡ ἐργασία μου αὕτη ἀντημείφθη καὶ διὰ μεγάλης ἀνακαλύψεως, ἦτις μὲ κατέστησεν ἐξαλλον ὑπὸ χαρᾶς καὶ ἐφώναξα πῦρ, πῦρ. Ἐν ᾧ δηλ. περιέστρεφον τὸ τρυπάνιον εἰς τὸ ξηρὸν ξύλον διὰ νὰ ἀνοίξω ὀπήν, αἴφνης βλέπω τὸ ξύλον νὰ καπνίζῃ. Ἐξακολουθήσας δὲ ἐντονώτερον τὴν περιστροφὴν εἶδον τὸ ξύλον, νὰ ἀνάπτῃ. Εἰς τὴν ὀπήν ταύτην ἔθεσα πέριξ φρύγανα καὶ ἤρχισα νὰ κινῶ τὸ ξύλον. Τὰ δὲ φρύγανα μετ' ὀλίγον καιρὸν ἤναψαν καὶ οὕτως εἶχον ἤδη τὸ περιπόθητον πῦρ.

63.

Εἶχον ὑπολογίσει ὅτι αἱ βροχαὶ θὰ ἔπαυον περὶ τὰ τέλη Μαΐου καὶ κατὰ τὸν ὑπολογισμόν μου τοῦτον ἐκανόνισα τὴν τροφήν μου. Ἄλλ' ὁ Μάιος ὄλος παρήλθε καὶ εὐρισκόμην ἤδη εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἰουνίου καὶ οὐδὲν ἐδείκνυεν ὅτι θὰ μετεβάλλετο ὁ καιρὸς. Αἱ τροφαὶ μου εἶχον ἐντελῶς ἐξαντληθῆ, ἄλλὰς δὲ τοιαύτας νὰ πορισθῶ ἐκ τοῦ δάσους μοὶ ἦτο δύσκολον. Εἰς τοιαύτην στενόχωρον θέσιν εὐρισκόμενος ἀπεφάσισα νὰ σφάξω καὶ νὰ φάγω τὸ αἰγίδιον μου. Εἰς στιγμὰς εὐτυχίας μου εἶχον νομίσει ὅτι ἠδυνάμην νὰ σχηματίσω διὰ τῶν αἰγῶν μου, προϊόντος τοῦ χρόνου, δλόκληρον ποίμνιον καὶ τότε ἀνετώτερον θὰ ἐπορίζομην τὴν τροφήν μου. Ἐπειτα εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἤμην μόνος

άνευ ούδεμιᾶς συντροφίας, αἱ αἰγές μου ἀπετέλουν τὴν συνανα-
 στροφίην μου καὶ ἠγάπων αὐτάς, ὡς νὰ ἦσαν ἄνθρωποι μᾶλλον
 ἢ ζῷα. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀπόφασίς μου, νὰ σφάξω μίαν ἐξ αὐτῶν,
 μοὶ ἐφάνη τρομερά. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, δι' ὃν ἀνέβαλον τὴν
 σφαγίην, προτιμῶν ἐγὼ μᾶλλον νὰ πεινῶ ἢ νὰ στερηθῶ τοῦ φιλ-
 τάτου μου αἰγιδίου. Ἄλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐγὼ δὲν ἤθελον νὰ
 πράξω, ἠναγκάσθην νὰ πράξω ὑπὸ τῶν περιστάσεων. Εἴτε ὑπὸ
 τῆς ὑπερβολικῆς πείνης καὶ τῆς λύπης διὰ τὴν στέρησιν τῶν ἀπο-
 λύτως ἀναγκαίων, εἴτε ὑπὸ τῆς μεταβολῆς τοῦ καιροῦ, μίαν ἡμέ-
 ραν ἠσθάνθην κεφαλαλγίαν, ἣτις κατὰ τὴν νύκτα ἐγένετο σφο-
 δροτάτη. Εἶχον ἀπελπισθῆ πλέον περὶ τῆς υγείας μου καὶ ἐν τῷ
 σπηλαίῳ μου ὕπτιος κατακείμενος περιέμενον τὸν θάνατόν μου.
 Ὁ θάνατος πάντοτε εἶναι πικρὸς, ἀλλὰ τὸ νὰ ἀποθάνῃ τις ἐστε-
 ρημένος φίλων, συγγενῶν καὶ καθόλου παντὸς ἀνθρώπου, νὰ μὴ
 ἔχῃ δὲ κανένα, ὅστις τοιλάχιστον νὰ τοῦ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλ-
 μούς, ὅταν ἡ ψυχὴ ἀποχωρισθῇ τοῦ σώματος, οὐδὲ νὰ ἐν-
 ταφιάσῃ αὐτόν, εἶναι τὸ μέγιστον τῶν δυστυχημάτων, ὅσα δύναν-
 ται νὰ συμβῶσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ γῆς. Ἄλλὰ τί ἠδυνάμην
 νὰ πράξω; Ἐν ὅσῳ ἤμην υγιής, ἐπάλαισα κατὰ τῆς τύχης.
 Ἄλλὰ τώρα εἶχον νὰ παλαίσω πρὸς φοβερὸν ἐχθρόν, τὴν
 ἀσθένειαν, καὶ εἰς τὴν κατάστασιν, ποῦ ἤμην, χωρὶς νὰ ἔχω
 μήτε φάρμακα μήτε περιποίησιν, οὐδεμίᾳ ὑπῆρχεν ἀμφιβολία ὅτι
 θὰ μὲ ἠφάνιζεν ἡ νόσος. Καὶ διὰ τοῦτο, μὴ δυνάμενος τίποτε νὰ
 πράξω, παρεδόθην εἰς τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ καὶ περιέμενον ἀπὸ ὥρας
 εἰς ὥραν τὸν θάνατόν μου. Παρῆλθε δὲ καὶ ἡ τρίτη ἡμέρα χωρὶς
 νὰ μοὶ ἐπέλθῃ καλλιτέρευσις. Αἱ δυστυχεῖς αἰγές μου ἤρχοντο
 εἰς τὸ σπήλαιον καὶ μὲ ἔλειχον, οἰκτίρουνσαι τρόπον τινὰ καὶ αὐ-
 ταὶ τὴν κατάστασίν μου. Ἄλλὰ κατὰ τὴν νύκτα τῆς τετάρτης
 ἡμέρας ἔπαυσε μὲν ἡ κεφαλαλγία, ἀφθονος δὲ ἰδρῶς ἔρρεεν
 ἀπὸ τὸ σῶμά μου. Ἐπειτα μὲ κατέλαβε βαθὺς ὕπνος μέχρι
 τῆς μεσημβρίας τῆς ἐπομένῃς ἡμέρας, ὅστις μὲ κατέστησεν ἐντε-
 λῶς υγιᾶ. Ἡ δὲ πείνα, τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς υγείας, ἐπανῆλθε

μεγάλη εἰς ἐμέ. Ἐπειδὴ δὲ αἱ βροχαὶ ἐξηκολούθουν ἀκόμη, καὶ ἐπειδὴ οὐδεμίαν εἶχον τροφήν, ἀπεφάσισα νὰ ἐκτελέσω ὅ,τι πρότερον προσεπάθουν νὰ ἀποφύγω. Ὅτε ἐπανῆλθον αἱ αἰγές μου ἐκ τῆς βοσκῆς, συνέλαβον τὸ αἰγίδιον καὶ κλαίων ἔσφαξα αὐτό. Ἐπειτα ἤναψα πῦρ καὶ ἔψησα ἐν τεμάχιον κρέατος καὶ ἔφαγον. Ἦξευρον ὅτι τὸν ἄρρωστον τὸν ὠφελεῖ πολὺ ὁ ζωμός καὶ ἡ καρδία μου ἐπεθύμει τοιοῦτον, ἀλλὰ πῶς νὰ κάμω ζωμὸν ἄγευ χύτρας;

64.

Ἦτο ἡ δωδεκάτη Ἰουνίου, ὅτε ἔπαυσαν αἱ βροχαὶ καὶ ὁ καιρὸς εἶχεν ἐντελῶς καλλιτερεύσει. Ἡ φύσις τοσοῦτον ἀφθόνως ποτισθεῖσα ἀνέθαλλε σφριγῶσα καὶ τὰ ἄσματα τῶν πτηνῶν καὶ αἱ φωναὶ τῶν ζώων ἠκούοντο ἤδη μετὰ πολλῆς ἐντάσεως. Ἐξῆλθον ἐκ τοῦ σπηλαίου μου καὶ ἐπιθυμῶν νὰ φάγω καὶ βραστὸν κρέας, τώρα μάλιστα, ὅτε εἶχον πῦρ καὶ κρέας, ἀπεφάσισα νὰ κατασκευάσω μίαν χύτραν. Εἶχον καλάθια κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν μὲ πηλὸν ἠλειμμένα, μάλιστα δὲ ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐγένετο ἡ ἐξάτμισις τοῦ θαλασσοῦ ὕδατος. Ἐσκέφθην λοιπὸν ὅτι, ἂν ἠλείφον ἐν τούτων καὶ ἔξωθεν μὲ πηλόν, ἠδυνάμην νὰ ἔχω τότε μίαν πλήρη χύτραν, τὴν ὁποῖαν ἠδυνάμην νὰ θέσω ἄνωθεν πυρᾶς καὶ νὰ βράσω ἐντὸς αὐτῆς κρέας. Δὲν παρήλθε δὲ πολὺς καιρὸς καὶ ἡ χύτρα ἦτο ἕτοιμος. Ἐπειδὴ ὁμως ἔπρεπε νὸς πηλὸς νὰ ξηρανθῆ εἰς τὸν ἥλιον, ἀνέβαλον τὴν βράσιν τοῦ κρέατος διὰ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν. Τῇ ἐπομένῃ δὲ ἡμέρᾳ λίαν πρωτὶ ἐγερθεὶς ἐνησχολήθην νὰ ἀνάψω πυρᾶν. Ἐπειτα ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἔθεσα δύο μεγάλας πέτρας, τὴν μίαν πλησίον τῆς ἄλλης, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔθεσα τὴν χύτραν μου πλήρη κρέατος καὶ ὕδατος, διὰ νὰ μαγειρεύσω κρέας βραστὸν. Ἡ πυρὰ ἦτο μεγάλη καὶ ἐφρόντιζον νὰ διατηρῶ πάντοτε τοιαύτην, ῥίπτων εἰς αὐτὴν ξύλα. Ἄλλ' ἡ βράσις ἐβράδυνε νὰ γίνῃ καὶ μόλις κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐπίστευον τὸ ἐν τῇ χύτρᾳ νερὸν ὅτι ἐγένε ζωμός. Θέλων νὰ φάγω τὸν ζωμὸν τοῦτον ἠσθάνθην τὴν ἀνάγκην κο-

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

χλιαρίου. Σκεπτόμενος δέ, πῶς εὐκολώτερον ἠδυνάμην νὰ κατασκευάσω τοιοῦτο, ἔλαβον κόγχην μεγάλην ὀστρέου καὶ προσήρμωσα ταύτην εἰς ἓν μικρὸν ξύλον καὶ οὕτως εἶχον λαμπρότατον κοχλιαρίον. Ὡσαύτως ἐκ ξύλου κατασκεύασα καὶ πηροῦνιον. Ἄλλ' εἰ καὶ πολὺν χρόνον εἶχον νὰ φάγω ζωμόν, ἐν τούτοις ἐσιχαινόμην νὰ πῶ τὸ ὕδωρ τοῦτο, ὅπερ εἶχε γίνεи θολὸν ἀπὸ τὸ χῶμα τῆς ἀφήτου χύτρας. Καὶ διὰ τοῦτο κατεβίβασα τὴν χύτραν ἐκ τῶν πετρῶν, ἵνα χύσω τὸν ζωμόν. Ἄλλ' ἐν ᾧ ἔπραττον τοῦτο, αἴφνης βλέπω τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν τῆς χύτρας μου νὰ ἀποχωρισθῆ καὶ ὀλόκληρος νὰ πέσῃ κατὰ γῆς καὶ νὰ θραυσθῆ. Τοῦτο μὲ ἐλύπησε μὲν, διότι ἐφθάρῃ ἡ χύτρα μου καὶ ἀπητεῖτο ἄλλος κόπος εἰς ἐπισκευήν, ἐχάρην ὅμως, διότι ἔμαθον τὴν τέχνην νὰ κατασκευάζω χύτρας.

65.

Διδαχθεὶς, πῶς ἠδυνάμην μόνον διὰ χῶματος νὰ πλάττω χύτρας, ἀπεφάσισα τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ νὰ κάμω ἀπόπειραν πρὸς κατασκευὴν τοιαύτης. Εὐθὺς ἔφερον χῶμα λευκόν, τὸ ἐξέμωσα μετὰ μεγάλης φιλοπονίας καὶ ἔπειτα ἤρχισα νὰ πλάττω ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν χύτραν μου, καὶ μετὰ τινα χρόνον ἦτο τὸ ἔργον μου τετελεσμένον. Βεβαίως ἡ μορφή αὐτοῦ δὲν ἦτο κανονικὴ καὶ ἐφαίνετο ὅτι ἦτο τὸ πρῶτον ἔργον ἀπείρου τεχνίτου. Εἰς ἐμὲ ὅμως τὸ κακόμορφον τοῦτο σκευὸς ἐφαίνετο κειμήλιον. Ἐπειδὴ δὲ εἶχον πολὺν πηλὸν παρασκευάσει, ἔπλασα δι' αὐτοῦ τρεῖς ἀκόμη χύτρας καὶ δύο πιάτα, τὰ ὅποια ἔθεσα εἰς τὸν ἥλιον νὰ ξηρανθῶσιν. Ὅπως δὲ στερεοποιήσω ἔτι μᾶλλον τὰ σκεύη μου ταῦτα, ἔπρεπε νὰ τὰ ψήσω εἰς κάμινον. Ἐξησηκημένος ἐκ τῆς οἰκοδομίας τῆς οἰκίας μου εὐκόλως κατασκεύασα διὰ πηλοῦ καὶ μικρῶν πετρῶν κάμινον, τὴν ὁποίαν, ἀφ' οὗ ἐπύρρωσα μέχρι μεγάλου βαθμοῦ διὰ μεγάλων ξύλων, ἔπειτα ἔθηκα ἐντὸς αὐτῆς τὰ ἀγγεῖά μου καὶ ἔφραξα ἐπιμελῶς τὸ στόμιον τῆς καμίνου. Ἐπειδὴ δὲ εἶχε παρέλθει ὁ καιρὸς, ἐγὼ ἐπορεύθην νὰ

κοιμηθῶ. Τῇ δὲ πρωΐᾳ ἀναστὰς ἦλθον εἰς τὴν κάμινον καὶ ἀνοίξας αὐτὴν ἐξήγαγον τὰ ἀγγεῖα πάντα σφᾶ καὶ καλῶς ἐψημένα πλὴν μιᾶς χύτρας, ἣν εὔρον τεθραυσμένην. Εὐθὺς ἤναψα πυρὰν εἰς δύο μέρη πλησίον καὶ ἐπὶ πετρῶν ἐτοποθέτησα τὰς χύτρας μου καὶ τὰς δύο νὰ βράσουν μὲ νερόν, θέσας εἰς μὲν τὴν μίαν κρέας, εἰς δὲ τὴν ἄλλην γεώμηλα. Παρατήρησα ὅμως μετὰ λύπης μου ὅτι αἱ δύο χύτραι, ἂν καὶ οὐδαμοῦ παρουσίαζον βράγισμά τι, ἔσταζον καὶ ὁ ζωμός ἐχύνετο. Τὸ φαινόμενον τοῦτο μὲ ἔπεισεν ὅτι, διὰ νὰ καταστήσω τὰς χύτρας μου στεγανὰς, ἀπητέιτο πλὴν τῆς ψήσεως τῆς καλῆς καὶ ἄλλο τι, τὸ ὅποιον ἐγὼ δυστυχῶς δὲν ἐγνώριζον. Ἀνεκάλυφα δὲ τοῦτο κατὰ τύχην μετὰ τρία ἔτη καὶ ἰδοὺ πῶς.

66.

Ὅτε ἐκτιζον τὴν κάμινον, διὰ νὰ ψήσω τὸ πρῶτον τὰς χύτρας μου, πλὴν τῶν ἄλλων λίθων, τοὺς ὁποίους μετεχειρίσθην, εἶχον μεταχειρισθῆ καὶ τεμάχια χύτρας θραυσθείσης ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας ἐπλήρουν θαλασσίου ὕδατος, διὰ νὰ πορίζωμαι ἄλας. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου εἶχε κρημνισθῆ ἡ κάμινός μου, καὶ, ἐπειδὴ εἶχον λάβει ἀνάγκην κατασκευῆς καὶ ἄλλων χυτρῶν, ἤρχισα νὰ ἀφαιρῶ τὰ χῶματα καὶ ἐκλέγω τοὺς λίθους, ἵνα πάλιν τὴν ἀνοικοδομήσω. Ἄλλ' ἐν ᾧ ἀπεμάκρυνον τὰ χῶματα καὶ ἔθετον εἰς ἴδιον μέρος τοὺς λίθους, παρατήρησα μετὰ μεγάλης ἐκπλήξεως ὅτι πάντα τὰ τεμάχια τῆς χύτρας, τὰ ὅποια εἶχον κτίσει εἰς τὴν κάμινόν μου, ὑάλιζον κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν. Σκεπτόμενος δὲ νὰ εὔρω, πόθεν ἐγεννήθη ἡ ὑάλωσις αὕτη, ἤικασα ὅτι προήρχετο ἐκ τοῦ ἄλατος, διότι ἄλας μόνον τὰ τεμάχια ταῦτα εἶχον περισσότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας χύτρας, τὰς ὁποίας κατεσκεύαζον ἐκ τοῦ ἰδίου πάντοτε χῶματος. Εὐθὺς κατεσκεύασα πρὸς δοκιμὴν μίαν χύτραν καὶ ἤλειψα αὐτῆς τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν μὲ λεπτὸν στρώμα λεπτῶς τετριμμένου

ἄλατος, ἔπειτα ἔκτισα ἐπιμελῶς πάλιν τὴν κάμινον καὶ ἔφησα τὴν χύτραν, ἣτις πρὸς μεγίστην μου χαρὰν εἶχεν, ὅπως ἐπεθύμουν, τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν ὑαλωμένην καὶ ἦτο ἐπιτηδειοτάτη πρὸς βράσιν φαγητῶν. Τελειοποιήσας οὕτω τὴν τέχνην μου κατεσκευάσα κατόπιν πολλὰς καὶ χύτρας καὶ στάμνας καὶ πιάτα καὶ κανάτια, διὰ νὰ πίνω ὕδωρ.

67.

Ἡ οἰκία μου ἐκ τῶν πολλῶν συνεχῶν βροχῶν δὲν ἐφαίνετο πολὺ βεβλαμμένη, ὕδατα ὅμως εἶχον εἰσέλθει εἰς αὐτὴν πολλὰ διὰ τῆς στέγης. Ἐσκέφθην λοιπὸν νὰ θέσω ἐπὶ τῆς στέγης πρῶτον μὲν περισσοτέρας πτέρεις καὶ ἄλλα χόρτα, ἔπειτα δὲ καὶ πλάκας λιθίνας. Ἄφ' οὗ δὲ ἐτελείωσα τοῦτο, ἐσκέφθην διὰ καθέτων δοκῶν νὰ χωρίσω τὴν κατοικίαν μου εἰς τέσσαρα δωμάτια. Καὶ εἰς μὲν τὸ ἐν τούτων νὰ εἶναι ὁ κοιτῶν μου, εἰς δὲ τὸ ἄλλο τὸ μαγειρεῖόν μου, εἰς δὲ τὸ τρίτον ἡ ἀποθήκη μου καὶ εἰς τὸ τέταρτον ἡ καλὴ αἴθουσά μου. Ἀλλὰ διὰ τὰ χωρίσματα ταῦτα ἐχρειαζόντο καὶ ἄλλαι δοκοὶ καὶ εὐθὺς ἤρχισα νὰ κόπτω καὶ φέρω τριαύτας ἐκ τοῦ δάσους. Εἶχον φέρει ἀρκετάς καὶ ἐσκόπευον τὴν ἐπομένην ἡμέραν νὰ ἀρχίσω τὴν ἐργασίαν, ὅτε περὶ τὴν μεσημβρίαν ἠσθάνθην τρομερὸν κλονισμόν τοῦ ἐδάφους. Μὴ γνωρίζων, τί συμβαίνει, χωρὶς νὰ λάβω καιρὸν νὰ σκεφθῶ, τί ἔπρεπε νὰ πράξω, κάτωχρος ὑπὸ φόβου ἤρχισα νὰ φεύγω κατὰ τὴν παραλίαν. Δὲν εἶχον δὲ ἀπομακρυνθῆ πολὺ ἀκόμη, ὅτε βλέπω πυκνότατον καπνὸν ἀναφερόμενον ἐκ τοῦ παρακειμένου λόφου καὶ πῦρ φλέγον καὶ λίθους καὶ ἄλλας ὕλας νὰ ἐξερευγῆται τὸ ὄρος. Πολλὰς συμφορὰς εἶδον ἐν τῇ ζωῇ μου, ἀλλὰ τὸν τρόπον τοῦτον δὲν θὰ λησμονήσω ποτέ. Δὲν ἤξευρον, ποῦ νὰ σωθῶ, ἀπὸ στιγμῆς δὲ εἰς στιγμὴν ἐπερίμενον τὸ σειόμενον ἔδαφος νὰ ἀνοίξῃ καὶ νὰ μὲ καταπίῃ. Καὶ ἔτρεχον μακρὰν τοῦ ὄρους, συχνάκις ὀπίσω μου βλέπων καὶ ἐπικαλούμενος τὴν βοή-

θειαν τοῦ θεοῦ. Εὐτυχῶς ὅμως ἡ ἔκρηξις τοῦ ὄρους δὲν διήρκεσε πολὺν χρόνον. Ἐπειδὴ δὲ ἐπλησίαζεν ὁ ἥλιος εἰς τὴν δύσιν, ἠναγκάσθην ἐκὼν ἄκων νὰ ἔλθω εἰς τὸ σπήλαιόν μου, ὅπου ἐθρήνησα τὴν οἰκίαν μου κατακρημνισθεῖσαν.

68.

Τὴν νύκτα ταύτην δὲν ἠδυνήθην καθ' ὁλοκληρίαν νὰ κοιμηθῶ, διότι ἐφοβούμην, μήπως κατὰ τὴν νύκτα πάλιν, σεισμοῦ γενομένου, κρημνισθῇ τὸ σπήλαιον καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ κοιμώμενος εὕρω τὸν θάνατόν μου. Εὐτυχῶς ὅμως σὺδεμίαν τοῦ ἐδάφους δόνησιν ἠσθάνθην καθ' ὅλην τὴν νύκτα. Τῇ δὲ πρωτῆ ἐγερθεὶς παρατήρησα τὴν οἰκίαν μου, διὰ τὴν οἰκοδομὴν τῆς ὁποίας τόσους μῆνας ἐτυραννούμην, μεταβληθεῖσαν εἰς σωρὸν ἐρειπίων. Καὶ ἐλυπούμην βεβαίως καὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς οἰκίας μου, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον, διότι εἰς τὸ ἐξῆς δὲν ἤξευρον, ποῦ νὰ εὕρω μέρος ἀσφαλὲς νὰ κατοικήσω. Εἰς τὸ σπήλαιον νὰ ἐξακολουθῶ νὰ κοιμῶμαι ἐφοβούμην τώρα, διότι ἠδύνατο νὰ συμβῇ πάλιν σεισμὸς σφοδρὸς καὶ νὰ κρημνισθῇ καὶ τὸ σπήλαιόν μου. Εἰς τοιαύτην στενόχωρον θέσιν εὐρισκόμενος, εἰς ἣν εὐρίσκεται πᾶς ἄνθρωπος ἄστεγος, καὶ σκεπτόμενος, τί νὰ πράξω, ἐπενόησα ἄλλο εἶδος οἰκοδομίας, παντελῶς ἐξησφαλισμένον ἀπὸ σεισμούς. Ἐσκέφθην δηλαδὴ νὰ ἐμπήξω ἐν ὁμαλῷ τόπῳ μεγάλους σκόλοπας καὶ νὰ ἀποτελέσω σχῆμα ὀρθογώνιον. Ἐπειτα εἰς τοὺς σκόλοπας τούτους ἀντὶ λιθοκτίστου τοίχου νὰ πλέξω διὰ ῥαβδίων πλεκτοὺς τοίχους, τοὺς ὁποίους ἠδυνάμην ἔξωθεν, ἂν παρουσιάζετο καμμία ἀνάγκη, νὰ ἀλείψω μὲ λεπτὸν χρῖσμα πηλοῦ. Εἰς τὴν στέγγην δὲ ἠδυνάμην νὰ μεταχειρισθῶ καλαμωτάς, τῶν ὁποίων ἠδυνάμην πλείστας νὰ κατασκευάσω ἐκ τῶν καλάμων τῶν ἀφθόνως ἐκεῖ φυομένων. Ἡ σκέψις μου αὕτη μοὶ ἐφάνη ἀρίστη καί, ἵνα μὴ πολυλογῶ, μετὰ τινος ἑβδομάδας εἶχον κατασκευάσει κομφὴν κατοικίαν καὶ ἱκανῶς εὐρύχωρον, τὴν ὁποίαν εἶχον διαιρέσει

καὶ ταύτην εἰς τέσσαρα μέρη. Ὅτε εἶχεν ἐντελῶς ἐτοιμασθῆ, εἰσφκίσθη εἰς αὐτὴν καὶ μετέφερον ἐκ τοῦ σπηλαίου μου καὶ ὄλα τὰ πράγματα μου. Καθὼς δὲ κατόκησα εἰς τὴν κατοικίαν μου, μοὶ ἐγεννήθη σφοδροτάτη ἐπιθυμία νὰ ἀποκτήσω καὶ ὄλα τὰ πράγματα, ὅσα ἐξευγενίζουσι τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν πρώτοις κατεσκεύασα ἀπλουστάτην κλίνην ὀλίγον τι τοῦ ἐδάφους ὑπερέχουσαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἰς τὸ ἐξῆς ἐκοιμώμην, διότι ἤξευρον ὅτι τοῦτο εἶναι καὶ ὑγιεινότερον καὶ τὰς ψιάθους μου προεφύλαττεν ἀπὸ ἀκαθαρσίας. Ἐπειδὴ δέ, ὁσάκις ἐμαγαίρευον ἐντὸς τῆς οἰκίας μου, ἐκάπνιζε, κατεσκεύασα καὶ καπνοδόχην, δι' ἧς ὁ καπνὸς ἐξήρχετο ἐκτός. Ἐπειτα ἐνησχολήθη νὰ κατασκευάσω καὶ κτένιον, διὰ νὰ κτενίζω τὴν κόμην, ἣτις ἀκούρευτος ἐπὶ πολὺν χρόνον μείνασα εἶχε γίνει μακρὰ καὶ εἶχεν ἀνάγκην διευθετήσεως. Ἐπειτα ἐκ τῶν ἰνῶν διαφόρων φύλλων σεσηπότων, τὰ ὁποῖα εἶχον κοπανίσει, ἐξήγαγον εἶδος μαλλίου, τὸ ὁποῖον ἐνησα καὶ κατώρθωσα μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας, ὀδηγούμενος ἐκ τῆς πλέξεως τῶν ψιάθων, νὰ ὑφάνω πανίον τι, μὲ τὸ ὁποῖον κατεσκεύασα καὶ ὑποκάμισα καὶ χειρόμακτρα, Ἐπειτα κατεσκεύασα καὶ κανάτια ξύλινα διάφορα ὡς καὶ βαρέλια, εἰς τὰ ὁποῖα ἔθετον τὸν γλυκὺν καὶ ἄφθονον χυμὸν ἐκ τοῦ δένδρου, περὶ τοῦ ὁποίου καὶ ἀνωτέρω ἔκαμα λόγον. Ἐν ᾧ δ' ἐνησχολούμην εἰς τοιοῦτου εἶδους ἐργασίας, ἐσκέφθη ὅτι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλισθῶ ἀπὸ τροφάς. Εἶχον γνωρίσει τὸ ἀλλόκοτον κλίμα τῆς νήσου καὶ τὰς βροχάς, αἵτινες ἐπὶ μῆνας ἐκεῖ γίνονται. Οὐδεμίαν δ' ἄλλην πρόχειρον λύσιν εὑρισκον ἢ νὰ ἐξέρχωμαι τότε, ὅτε ἦτο ὁ καιρὸς καλός, εἰς κυνηγεσίαν, τὰ δὲ φονευόμενα ζῷα νὰ ἀλατιζῶ καὶ νὰ φυλάττω διὰ πᾶσαν ἀνάγκην. Καὶ κατ' ἀρχάς περιωρίζετο τὸ κυνήγιόν μου εἰς ζῷα ἀποκλειστικῶς τοῦ δάσους. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ζῷα εἶχον ἐξαγριωθῆ ἐκ τῆς συχνῆς καταδιώξεως καὶ μακρόθεν ἔφευγον, ὡς μὲ ἔδλεπον, ἐνίοτε δὲ καὶ χωρὶς νὰ μὲ βλέπωσιν, ὁσμώμενα εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, ὅταν ὁ ἄνεμος ἔπνεεν ἀπὸ τοῦ μέρους,

ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἠρχόμενη, εἶχον βαρυνθῆ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐργασίας, ἀπὸ τὸ ὅποιον ὀλίγιστα κέρδη ἐπορίζομένη καὶ ταῦτα οὐχὶ τακτικὰ καὶ βέβαια, ἀλλ' ἐξαρτώμενα μᾶλλον ἀπὸ τὰς περιστάσεις, καὶ διὰ τοῦτο ἐπεδόθη ἐν τὴν ἀλυσίαν.

Κατεσκευάσα κοφίνιον ὄρειδές μέγα μὲ μακρὰν εἰς τὰ ἄνω ὀπήν, τὸ ὅποιον δέσας διὰ χονδροῦ σχοινοῦ ἔρριψα εἰς τὴν θάλασσαν. Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ πορίζεσθαι τὰ πρὸς τὸ ζῆν δὲν ἦτο μὲν κοπιαστικόν, ὅπως ἢ θήρα, οὐχ ἦτον ὅμως καὶ τοῦτο δὲν μοι ἔδιδε μεγάλα εἰσοδήματα, ἐγὼ δὲ ἄνθρωπος τῆς ἀνάγκης ἔπρεπε νὰ φροντίζω, ὥστε νὰ μὴ ἀπολλύηται οὐδεμία μου ἐργασία. Καὶ διὰ τοῦτο ἐσκέφθην νὰ ἐπιδοθῶ εἰς τὴν γεωργικὴν, διὰ τῆς ὁποίας ἐνόμιζον ὅτι ἡδυνάμην νὰ ἐξασφαλισθῶ ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς -παίτης. Καὶ εὐθύς ἠθέλησα νὰ θέσω τοῦτο εἰς ἐνέργειαν. Κατ' ἀρχὰς μετεφύτευσα ἐκ τοῦ δάσους πλείστα μικρὰ ὀπωροφόρα δένδρα, ὥστε ἀπετέλεσα καλὸν πλησίον τοῦ σπηλαίου μου περιβόλιον. Ἦλπίζον δὲ ὅτι διὰ τοῦ ποτισμοῦ δι' ἀφθόνου ὕδατος, ὅπερ εἶχον διοχετεύσει πλησίον τῆς κατοικίας μου, οἱ καρποὶ τῶν δένδρων τούτων θὰ ἐγίνοντο καὶ μεγαλύτεροι καὶ ἀφθονώτεροι.

69.

Ἐπειτα ἐκαλλιέργησα καὶ ὀλίγον τόπον δι' ἀξιναρίου ἐκ τοῦ ἀχάτου λίθου κατασκευασθέντος, καὶ ἔσπειρα πρὸς δοκιμὴν ἀραβόσιτον, διὰ νὰ ἴδω, ἂν οὗτος θὰ φυτρώσῃ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἦρχισαν αἱ μεγάλαι βροχαὶ πάλιν, αἴτινες διήρκεσαν πλεόν τῶν τριῶν μηνῶν, εἴτε παρέσυρον αὐταὶ τὸν σπόρον, εἴτε οὗτος ἐσάπη ὑπὸ τῆς βροχῆς, δὲν εἶδον τίποτε νὰ ἀναβλαστήσῃ. Καὶ διὰ τοῦτο, ὅτε ἔληξαν αἱ βροχαί, ἔσπειρα πάλιν καὶ ἄλλον ἀραβόσιτον εἰς αὐτὸ τὸ μέρος, ὅστις ἤδη ἐφύτρωσε καὶ μετ' ὀλίγους μῆνας ἐκαρποφόρησεν ἀφθονὸν καρπὸν. Ἡ ἐπιτυχία μου μὲ ἐθάρρυνε, καί, ἀφ' οὗ ἐκαλλιέργησα ἱκανὸν τόπον, ἔσπειρα ἕλον τὸν ἀραβόσιτον, ὅσον εἶχον ἐν τῇ οἰκίᾳ μου. Ἀλλὰ, περίεργον ! ὁ ἀραβόσιτος

αὐτός δὲν ἐφύτρωνεν. Ἄνυπόμονος δὲ νὰ μάθω τὸν λόγον, εὖρον ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ φυτρώσῃ, διότι τὸ ἔδαφος ἕνεκα τῆς διαρκοῦς ξηρασίας, ἣτις ἐπηκολούθησε μετὰ τὰς βροχάς, εἶχεν ἐντελῶς στεγνώσει καὶ ἔλειπεν ἀπ' αὐτοῦ ἢ ἱκμάς, ἣτις εἶναι ἀναγκαῖα εἰς πᾶσαν βλάστησιν. Διὰ τοῦτο ἤρχισα νὰ ποτίζω ἐκ τῆς παρακειμένης πηγῆς τὸν ἀγρόν μου καὶ μετ' ἀγαλλιᾶσεως παρετήρησα τὰ πρῶτα φύτρα, ἅτινα παρουσιάσθησαν ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸν ποτισμὸν. Τὸν ἀγρόν μου τοῦτον ἐξηκολούθουν ἐκ διαλειμμάτων νὰ ποτίζω καί, ὅτε ἦλθεν ὁ καιρὸς τοῦ θερισμοῦ, ἡ συγκομιδῆ μου ἦτο ἀφθονωτάτη. Ἐν τῇ ὑπερβολικῇ ταύτῃ χαρᾷ μου, ἀφ' οὗ ἐσώρευσα τὸν καρπὸν μου ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, ἐπορεύθην εἰς τὴν ἐκκλησίαν μου καὶ πεσὼν εἰς τὰ γόνατα ἠὺχαρίστησα ἐκ βάθους ψυχῆς τὸν κύριον καὶ θεὸν μου διὰ τὴν ἀπειρον αὐτοῦ εὐσπλαγχίαν καὶ μέριμναν πρὸς ἐμέ. Ἄναλογιζόμενος δέ, πῶς ἀπέβην εἰς τὴν νῆσον μόνος, ἐστερημένος τῶν πάντων, καὶ πῶς τῆρα ἠδυνήθην ν' ἀποκτήσω μικράν τινα περιουσίαν καὶ βίον ὀπωσοῦν ἄνετον, ἔπειτα ἀποβλέπων εἰς τὴν μεγάλην μου ἱκανότητα, ἣτις παρουσιάσθη εἰς ἐμέ, ἀφ' ὅτου ἐπάτησα εἰς τὴν νῆσον ταύτην, οὐ μόνον νὰ ἐπινοῶ ἀνακαλύψεις μεγάλας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἔχω τὴν ἐπιδεξιότητα νὰ πραγματοποιῶ αὐτάς, ἐπείσθην ἀδιστακτικῶς ὅτι ὁ θεὸς μὲ εἶχε λάβει ὑπὸ τὴν προστασίαν του καὶ μὲ ὠδήγει εἰς τὰ ἔργα ταῦτα. Τοσοῦτον δὲ ζωνηρὰ μοι ἐγένετο ἡ ἰδέα αὕτη, ὥστε πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἠσθανόμην πλησίον μου τὴν παρουσίαν τοῦ θεοῦ.

70.

Ὅλιγας ἡμέρας μετὰ τὸν θερισμὸν μου ἤρχισαν πάλιν αἱ διαρκεῖς βροχαί, καὶ περίεργον, πάλιν κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα δύο ἡμέρας πρωτύτερα ἢ ὅτε ἤρχισαν τὸ παρελθὸν ἔτος. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ἤκασα ὅτι καὶ τώρα θὰ διαρκέσωσι πολλὸν χρόνον καὶ ὅτι πιθανὸν αἱ βροχαὶ αὗται νὰ ἦσαν περιοδι-

καί. Καί πραγματικῶς ἡ εἰκασία μου αὕτη ἦτο ὀρθή· διότι αἱ βροχαὶ αὗται ἤρχιζον κατ' ἔτος καὶ ἔπαυον σχεδὸν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. Κατὰ τὰς βροχὰς ταύτας δὲν ἐστενοχωρήθην καθόλου ἀπὸ τροφήν, καθ' ὅσον εἶχον ἄφθονον ἀραβόσιτον, ὃν ἤδη ἔτρωγον, ἀφ' οὗ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἔβραζον τοῦτον πρότερον ἐπὶ τῆς πυρᾶς μου. Ἐπειδὴ δὲ δὲν μοι ἦτο δυνατόν νὰ ἐξέρχωμαι, συνηθισμένος εἰς τὴν ἐργασίαν, κατεγινόμενην ὅλην τὴν ἡμέραν νὰ κατασκευάζω διάφορα πράγματα. Κατεσκεύασα μίαν τράπεζαν, τέσσαρας καθέκλας, ἐν κλωδίον, διὰ νὰ θέσω ἕνα ψιττακόν, ὅστις στενοχωρηθεῖς, φαίνεται, ὑπὸ τῶν βροχῶν ἐζήτησεν ἐν τῇ οἰκίᾳ μου φιλοξενίαν, ὅπου ἐγὼ τὸν συνέλαβον, ἔπειτα μίαν καρδάραν ἐκ μικρῶν σανιδίων, τὰ ὅποια μετὰ κόπου πολλοῦ κατεσκεύασα. Τὴν ἐργασίαν ταύτην ἐκτελῶν ἠσθάνθην καὶ τὴν ἀνάγκην πριονίου, ὅπερ μετ' ὀλίγας ἡμέρας καὶ τοῦτο κατώρθωσα, κατασκευάσας μέγα πριόνιον ἐκ μεγάλης πλακῆς ἀγάτου λίθου, εἰς τὴν ὅποιαν μετὰ δυσκολίας ἀπέξυσα λεπτοῦς ὀδόντας, ἀπαράλλακτα, ὅπως εἶναι τὰ πριόνια. Τὴν πλάκα ταύτην ἐστερέωσα εἰς ξύλον καὶ οὕτω διὰ τοῦ πριονίου μου τούτου ἠδυνάμην νὰ σχίζω ἐκ ξύλων καὶ σανίδας καὶ ἄλλα ξύλα διὰ διαφόρους μου ἀνάγκας νὰ κόπτω. Τώρα δὲ ἐπίσθην ὅτι ὁ ἄνθρωπος, διὰ νὰ κανονίσῃ τὰ τοῦ βίου του ἐπὶ τὸ ἀνθρωπινώτερον, πρέπει νὰ ἔχη τὸ φωμί του ἐξησφαλισμένον. Καὶ διὰ τοῦτο μοι ἐφάνη ἀρίστη ἐπινόησις, ὅτι ἠσχολήθην εἰς τὴν γεωργικὴν, καὶ ἐλυπούμην ὅτι δὲν ἐσκέφθην τοῦτο πρότερον, ἵνα μὴ διέλθω ἐν τόσῃ πικρίᾳ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς διατριβῆς μου ἐν τῇ νήσῳ. Ἐσκέφθην δὲ ὅτι ἡ ζωὴ μου θὰ ἐγίνετο καλλιτέρα, ἂν κατώρθωνον νὰ συστήσω καὶ ποιμίον. Καὶ εἶχον μὲν μίαν αἶγα, ἀλλὰ μοι ἔλειπεν ὁ τράγοσ. Καὶ ἂν κατώρθωνον νὰ συλλάβω ἕνα ζῶντα, οὕτω θὰ ἐσχηματίζετο τὸ ποιμνιόν μου προϊόντος τοῦ χρόνου. Τοσοῦτον δὲ ὠραία μοι ἐφαίνετο ἡ σκέψις αὕτη, ὥστε ἐπερίμενον ἀνυπομόνως νὰ παύσωσιν αἱ βροχαὶ καὶ νὰ κάμω τὸ πᾶν, διὰ νὰ συλλάβω ἕνα τράγον.

71.

Ἄφ' οὗ δὲ ἐτελείωσαν αἱ βροχαί, πρῶτον μὲν ἔσπειρα εἰς τὸν ἀγρὸν μου ἀραβόσιτον, ἔπειτα δ' ἐπορεύθην εἰς τὸ δάσος, λαθῶν καὶ τὸ δόρυ μου, ἵνα φονεύσω κυνηγέσιόν τι. Καὶ τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν δὲν ἐπέτυχον τίποτε, καθ' ὅσον τὰ ζῆα εἶχον ἐξαγριωθῆ, διότι συχνάκις τὰ ἐκυνήγουν, ὥστε μοὶ ἦτο δύσκολον πολὺ νὰ τὰ πλησιάσω. Καὶ ἂν ἐφόνευόν τι, κατώρθουν τοῦτο μετὰ πολλῆς προφυλάξεως, πορευόμενος πάντοτε κατ' αὐτῶν καὶ ἐναντίον τῆς διευθύνσεως τοῦ ἀνέμου. Διότι παρατήρησα, ὅτι, ὡσάκις δὲν ἐφύλαττον τοῦτο, τὰ ζῆα ὠρμῶντο μακρόθεν καὶ ἔφευγον. Ἀλλὰ μίαν ἡμέραν συνέβη ἀφ' ἑαυτοῦ ὅτι ἐγὼ μάτην πρότερον καὶ διὰ τόσων κόπων προσεπάθουν νὰ κατορθώσω. Ἐν ᾧ δηλαδὴ ἤμην εἰς τὸ δάσος, ἡ αἴξ μου, ἣτις πάντοτε μὲ παρηκολούθει εἰς ὅλας μου τὰς ἐκδρομάς, ἀκούσασα μακρόθεν φωνὰς ἀγρίων αἰγῶν ἔδραμε καὶ ἠνώθη μὲ αὐτάς, χωρὶς νὰ δυνηθῶ νὰ τὴν ἐμποδίσω. Ἄφ' οὗ δὲ προσεπάθησα παντοιοτρόπως νὰ τὴν ἀποχωρίσω καὶ δὲν ἠδυνήθην, ἐκίνησα νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν κατοικίαν μου, ἀπηλπισμένος σφόδρα διὰ τὴν μεγάλην συμφορὰν μου καὶ κατὰ νοῦν ἔχων νὰ ἐπανέλθω τὴν ἐπομένῃν ἡμέραν πρὸς ἀναζήτησίν της. Ἀλλὰ δὲν εἶχον πολὺ ἀπομακρυνθῆ, ὅτε εἶδον τὴν αἰγά μου δραμοῦσαν κατόπιν μου, συνάμα δὲ καὶ μέγιστον τράγον συντροφεύοντα αὐτήν. Ἐγὼ δέ, ὡς εἶδον τοῦτον, ἐχάρην ὑπερβαλλόντως, καὶ ἐν ᾧ πρὸ ὀλίγων στιγμῶν ἐθεώρουν ἑμαυτὸν δυστυχῆ, ἤδη ἐνόμιζον ἑμαυτὸν ἐν τῇ ἀκμῇ ὄντα τῆς εὐδαιμονίας μου. Καὶ διὰ τοῦτο μὲ θαρραλεώτερον βῆμα ἐπροχώρουν συχνάκις ὀπίσω μου στρέφων, ἕως ὅτου ἔφθασα εἰς τὴν κατοικίαν μου, ὅπου ἦνοιξα τὸν πόρον τῆς αὐλῆς μου καὶ ἐκρύφθην εἰς μέρος τι πλησίον. Δὲν παρήλθε δὲ πολὺς χρόνος, καὶ ἦλθε καὶ ἡ αἴξ καὶ ὁ τράγος ἐντὸς τῆς αὐλῆς, χωρὶς νὰ ὑποπτεῦσῃ ὁ δυστυχῆς κακὸν τι. Ἀλλ' ὡς εἰσῆλθον

τὰ ζῆα ταῦτα, ἐγὼ εὐθὺς ἔφραξα τὸν πόρον τῆς αὐλῆς, καὶ οὕτως ὁ τράγος ἐγένετο αἰχμάλωτός μου. Ὁ τράγος οὗτος ἔτυχε μεγίστης περιποιήσεως παρ' ἐμοῦ καὶ ἡμερωθεὶς ἦτο πάντοτε ἔμοῦ μετὰ τῆς αἰγός. Δὲν παρήλθε δὲ πολὺς χρόνος καὶ ἡ αἶψ μου ἐγέννησε δύο αἰγίδια εὐτυχῶς θήλεα. Ταῦτα ἐνωρὶς ἠδέχθησαν, καὶ τώρα εἶχον, ὅτι τασάκις ἐπεθύμησα, διότι ἡμῖν κύριος ἐνὸς ποιμνίου, μικροῦ μὲν με τέσσαρα μόνον ἄτομα, ἀλλ' εἶχον ἐλπίδα νὰ ἀξήθη τοῦτο ταχέως.

72.

Οἱ πόθοι μου ὅλοι εἶχον ἤδη καὶ μετὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ποιμνίου ἐκπληρωθῆ καὶ δὲν ἀπέμεινεν ἄλλο τι εἰς ἐμὲ ἐν τῇ ἐρημίᾳ καταδικασθέντα νὰ ζήσω ἢ νὰ ἐργάζωμαι καὶ πορίζωμαι ἐπωσδήποτε ἀνετώτερον τὰ μέσα τῆς ζωῆς μου. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἐπεξέτεινα τὸν ἀγρόν μου εἰς ἰκανὴν ἀπόστασιν, εἰς τὸν ὁποῖον διωχέτευον, ὅτε ἦτο ἀνάγκη, καὶ τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς μου, διὰ νὰ ποτίζω τὰ σπαρτά μου. Ὁ ἀγρός μου μοὶ παρήγε κατ' ἔτος ἀφθόνους καρπούς, ἰκανοὺς νὰ διαθρέψωσιν οὐχὶ μόνον ἐμέ, ἀλλὰ καὶ δέκα ἀκόμη ἄλλους ἀνθρώπους. Τὸν ἀραβόσιτον δὲ ἤλεθον διὰ μεγίστου κυλινδρικοῦ λίθου, ὃν εὔρον ἐν τῇ νήσῳ καὶ τὸν ὁποῖον ἐκύλιον ἐπὶ μεγάλης λιθίνης πλακός, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐρριπτον ἐκ διαλειμμάτων ὀλίγον ἐκ τοῦ καρποῦ, ὃν ἤθελον νὰ ἀλέσω. Τὸ ἄλευρον ἐζύμωνον ἐντὸς σκαφιδίου, ὅπερ κατεσκευάσα ἐκ κορμοῦ δένδρου, κοιλάνας τοῦτο διὰ τοῦ πυρός. Ἐφηνον δὲ τὸν ἄρτον εἰς τὸν φούρνον, ὃν εἶχον ἐπὶ τοῦ βράχου πλησίον τοῦ σπηλαίου μου τεχνικώτατα κατασκευάσει. Καὶ οὐ μόνον ἄρτον εἶχον ἀφθονον τώρα ἐν τῇ νήσῳ, ἀλλὰ καὶ τυρὸν καὶ βούτυρον ἐπορίζομένην ἐκ τοῦ ποιμνίου μου κατ' ἀρχὰς μὲν ὀλίγιστον, μετὰ τὸν καιρὸν ὅμως, πολλαπλασιαζομένου τοῦ ποιμνίου μου, εἶχον ταῦτα ὡς καὶ τὸ κρέας ἀφθονώτατα. Ἐχων λοιπὸν πάντα, ὅσα μοὶ ἐχρειάζοντο εἰς τὴν διατροφήν μου, ἐνησχολούμην εἰς τὴν

διακόσμησιν τῆς οἰκίας μου, εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῆς αὐτῆς μου κόπτων τὰ περίξ φυτά, εἰς τὴν κατασκευὴν μαγειρικῶν σκευῶν καὶ ἐπίπλων. Ἄν τις εἰσῆρχετο εἰς τὴν νῆσόν μου καὶ μὲ ἐπεσκέπτετο κατ' οἶκον, δὲν θὰ εὔρισκε μὲν πολυτελεῖ καὶ τεχνικὰ σκευὴ καὶ ἐπιπλα, θὰ εὔρισκεν ὅμως πάντα ἀπὸ τοῦ μικροτάτου μέχρι τοῦ μεγίστου κατασκευασθέντα τῇ ἀνευδότῳ ἐπιμονῇ ἑνὸς ἀνθρώπου. Τὰ πάντα ἦσαν καὶ ἐντὸς τῆς οἰκίας μου καὶ ἐκτὸς εἰς τάξιν καὶ τὰ πάντα ἐγίνοντο καθ' ἑκάστην μετ' ἀκριβείας. Ἴνα δὲ μὴ λησιμονῶ τίποτε, ἐκανόνιζον τὰς ἐργασίας τῆς ἐπομένης ἡμέρας ἤδη ἀπὸ τῆς προτεραίας, ὀρίζων καὶ πόσον χρόνον ἑκάστη ἔπρεπε νὰ διαρκέσῃ.

73.

Ἐπειδὴ δὲ ἐπλανώμην πολλάκις εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς ὥρας, ἐπενόησα ἕν ἀπλουστάτον ὠρολόγιον, ὅπερ μοῦ διηυκόλυνε πολὺ τὰς ἐργασίας.

Παρατήρησα ὅτι ἡ σκιά δένδρου πλησίον τῆς σκηνῆς μου δὲν ἔμενε πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, ἀλλ' ὅτι μετεκινεῖτο ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὸ ἀντίθετον, καθ' ὅσον ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς δυσμάς. Ἐσκέφθην λοιπὸν ὅτι ἡδυνάμην νὰ σημειώσω τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου μετεκινεῖτο ἡ σκιά τοῦ δένδρου, τοῦτον νὰ διαιρέσω εἰς δώδεκα ἴσα μέρη, ὅσας ὥρας ἔχει ἡ ἡμέρα κατὰ τὸν Μάρτιον ἢ Σεπτέμβριον, καὶ τότε, ἔτε ἡ σκιά θὰ μετεκινεῖτο ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὸ ἄλλο, θὰ παρήρχετο καὶ μία ὥρα. Τὴν σκέψιν ταύτην ἔθεσα εὐθὺς εἰς ἔργον καὶ παρατήρησα ὅτι ὁπωσδήποτε εἶχον ἐπιτύχει. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ κλάδοι τοῦ δένδρου ἠϋξάνον κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, μοῦ μετέβαλον τὴν σκιάν τοῦ δένδρου καὶ μοῦ ἔφερον σύγχυσιν εἰς τὰς ὥρας. Διὰ τοῦτο ἐτελειοποίησα τὸ ὠρολόγιόν μου ἐμπήξας εἰς ἐπίπεδον καὶ προσήλιον τόπον σκόλοπα δξύν, περίξ τοῦ ὁποίου ἐσημείωσα, ὡς ἔπραξα καὶ ἐπὶ τοῦ δένδρου,

τὰς δώδεκα ὥρας τῆς ἡμέρας. Κατόπιν δὲ ἐβελτίωσα οὐσιωδῶς τὴν τέχνην μου χαράξας ἐπὶ λίθου λευκοῦ οὐ μόνον τὰς ὥρας, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡμισείας ὥρας ὡς καὶ τὰ τέταρτα αὐτῆς. Μετὰ τὸ ἐπίπεδον δὲ τοῦτο ὠρολόγιον κατεσκεύασα καὶ ἄλλο καθέτως στηγνόμενον, τὸ ὁποῖον ἔστησα ἐξῶθεν τοῦ σπηλαίου μου, ὡς καὶ ἕτερον λίαν μικρὸν, ὅπερ ἔφερον μετὰ προσοχῆς μετ' ἐμαυτοῦ, ὁσάκις ἐπεχείρουν ἐκδρομὰς εἰς τὸ δάσος, ἵνα γνωρίζω καὶ ἐκεῖ τὰς ὥρας. Τόσον δὲ τακτικὸς ἦμην εἰς τὰς ἐργασίας μου καὶ ἀκριβής, ὥστε ἠδυνάμην μᾶλλον ἐγὼ νὰ καταργήσω τὸ ὠρολόγιόν μου δι' ἀνακρίβειαν ἢ τὸ ὠρολόγιόν μου ἐμέ.

74.

Κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη κατεσκεύασα καὶ λύχνον ὡς καὶ κρησάραν, διὰ νὰ χωρίζω τὰ πίτυρα ἀπὸ τὸ κυρίως ἄλευρον. Καὶ τὸν μὲν λύχνον δὲν ἐκοπίασα καθόλου νὰ κατασκευάσω, καθ' ὅσον εὗρον ἐν τῇ ἀκτῇ τῆς θαλάσσης πλῆθος κοχλιῶν μὲ πόδας, ὡσὰν νὰ ἦσαν ἐπίτηδες κατεσκευασμένοι διὰ λύχνους. Ἐντὶ δὲ ἐλαίου μετεχειριζόμενῃ λίπος ζῶων καὶ αἰγῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τώρα, ὅτε ἐπολλαπλασιάσθη τὸ ποίμνιόν μου, ἔσφαζον ἐνίοτε καὶ ἔτρωγον. Ὡς θρυαλλίδα (1) δὲ μετεχειρίσθη ἐστρημμένας ἵνας ἐκ φύλλων. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἠδυνάμην νὰ ἐργάζωμαι καὶ κατὰ τὴν νύκτα πρὸς τὸ φῶς δύο ἢ τριῶν λύχνων.

Τὴν δὲ κρησάραν μου κατεσκεύασα ἀπὸ δέρμα αἰγιδίου. Ἐφ' οὗ δηλ. ἐμάδησα καλῶς τὰς τρίχας, ἐτρύπησα εἰς τὸ δέρμα δι' ὄξυτάτου ἀχάτου λίθου μικροτάτας ὁπὰς καὶ ἔπειτα ἐστέρησα διὰ ξυλίνων καρφίδων τὸ δέρμα τοῦτο εἰς ξυλίνην στεφάνην, τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος εἶχον τεχνικῶς κατασκευάσει.

(1) Φυ. ἡλι.

75.

Εἶχε δὲ παρέλθει τὸ δέκατον ἔτος τῆς ἐν τῇ νήσῳ διαμονῆς μου, ὅτε τῇ 4ῃ Ὀκτωβρίου περὶ τὸ μεσονύκτιον ἤκουσα πυροβολισμοὺς ἐν τῇ θαλάσῃ. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν νύκτα ταύτην ἐπεκράτει φοβερὰ λαίλαψ, ἐσκέφθην ὅτι πλείον θὰ διατρέχη τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Εὐθὺς ἀνεπήδησα ἐκ τῆς κλίνης μου καὶ ἔδραμον ἐκτὸς τῆς σκηνῆς μου, ἵνα βοηθήσω τοὺς κινδυνεύοντας εἰς ὅ,τι ἠδυνάμην. Καὶ ἤρχισα νὰ ἐκπέμπω μεγάλα φωνάς, καλῶν τοὺς κινδυνεύοντας νὰ διευθύνωσι τὸ πλοῖόν των εἰς τὸν ἰδικόν μου λιμένα, ὅστις ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἄλλους λιμένας τῆς νήσου, ὡς εἶχον ἄλλοτε παρατηρήσει, ἦτο ὁ ἀσφαλέστατος. Ἐπειδὴ ὅμως ἤκουον πυροβολισμοὺς μακρὰν τοῦ λιμένος μου, καὶ ἐπειδὴ ἐσκέφθην ὅτι αἱ φωναί μου, ὅσον δυναταὶ καὶ ἂν ἦσαν, ἔνεκα τοῦ μεγάλου πατάγου τῆς θαλάσσης ἦτο ἀδύνατον νὰ γίνωσιν ἀκουσταί, ἔλαβον ἀνημμένον δαυλὸν ἀνὰ χεῖρας καὶ ὑπεράνω τοῦ βράχου τοῦ ἐπὶ τοῦ σπηλαίου μου σταθεῖς ἐκίνουν αὐτὸν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Οἱ πυροβολισμοὶ ἐξηκολούθουν, μετὰ παρέλευσιν δὲ χρόνου τινὸς ἤκουσα κωδωνοκρουσίαν καὶ κατόπιν φωνάς ἀνθρώπων ἐν ἀπελπισίᾳ εὐρισκομένων. Ὡς δὲ ἤκουσα τὰς φωνάς, ἤρχισα γοερῶς νὰ κλαίω καὶ γονατίσας κατὰ γῆς ὕψωσα τὰς χεῖρας πρὸς τὸν θεὸν καὶ παρεκάλουν νὰ εὐσπλαγχνισθῇ καὶ σώσῃ τοὺς δυστυχεῖς ἀνθρώπους, ἂν τις κατώρθωνε νὰ σωθῇ. Ἡ νύξ ἦτο ἀσέληνος καὶ βαθύτατον σκότος ἐκάλυπτε τὴν γῆν. Ἄλλ' ὅτε ἔφθασα εἰς τὴν παραλίαν, διέκρινα τὰς φωνάς εἰς ἓν μέρος τῆς νήσου λίαν κινδυνῶδες. Εὐθὺς ἔδραμον ἐκεῖ φωνάζων νὰ μὴ διευθύνωσιν εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος τὸ πλοῖον. Ἄλλὰ τίς μὲ ἤκουε; Μετ' οὐ πολλὸν χρόνον, ὅτε ἔφθασα εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, μοὶ ἐφάνη ὅτι ἤκουσα φωνάς κατὰ τὸν λιμένα μου. Εὐθὺς ἐπέστρεψα ὀπίσω. Ἄλλ' ὅτε ἔφθασα ἐκεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἠκούετο ἢ ἡ μεγάλη βοή τῆς ἐξηγριωμένης θαλάσσης.

76.

Ἄφ' οὗ δὲ μάτην ἐφώνησα καὶ οὐδεμία φωνὴ ἤκουετο, ἐνόησα ὅτι ἐπνίγησαν καὶ ἤρχισα νὰ κλαίω καὶ νὰ θρηνηῶ τὴν συμφορὰν των. Ἐν τούτοις δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὴν παραλίαν, διότι ἠλπίζον ὅτι θὰ ἐσφίζετο κἀναίς. Καὶ οὕτως ἄγρυπνος ἔμεινα μέχρι τῆς πρωίας. Ὅτε δὲ ἐγένετο φῶς, διέκρινα εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν μέγαν ὠραῖον σκύλον. Ἐλθὼν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, εἶδον ἐπὶ τῆς παραλίας ἓνα ἄνδρα ἐπὶ τῆς ἄμμου νεώτατον κείμενον νεκρόν. Εἰς τὸ θέαμα τοῦτο ἐξεργάγην εἰς δάκρυα καὶ ἔδραμον νὰ τρίψω τὰς χεῖρας ὡς καὶ τὸν κορμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα ἴσως ἐπαναφέρω αὐτὸν εἰς τὴν ζωὴν. Ἄλλ' ὁ σκύλος, φύλαξ πιστὸς τοῦ κυρίου του, δὲν μὲ ἄφινε νὰ πλησιάσω, καὶ μόλις μετὰ πολλῆς δυσκολίας ἔτριψα τὸν ἀποθανόντα, ἀλλὰ μάτην, διότι ἡ ψυχὴ του εἶχε παραδοθῆ ἤδη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ πλάστου. Εὐθὺς ἔδραμον εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἔλαβον ἓν τεμάχιον ἄρτου καὶ ἐπανελθὼν ἔτριψα εἰς τὸν σκύλον, ὅστις εὐθὺς ἤρχισε νὰ ἐνασχολῆται μὲ τὸ φαγητὸν καὶ εἶδεν ὅτι ἐγὼ δὲν ἤμην ἀνθρώπος κακός. Ἄλλὰ δὲν μὲ ἄφινε νὰ σηκώσω ἐκεῖθεν τὸν κύριόν του. Μὴ ἠξέυρων, τί νὰ μεταχειρισθῶ, μὴ θέλων δὲ καὶ νὰ κακοποιήσω τὸ ταλαίπωρον ζῷον, ὅπερ τόσον ἠγάπησε τὸν κύριόν του, οὐ μόνον ὅτε ἠτύχει οὗτος, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ δυστυχίᾳ, ἀφήκα ἐκεῖ καὶ ἐπορευθῆν περαιτέρω ἀναζητῶν ἄλλους ναυαγούς. Καὶ τοιούτους μὲν δὲν εὔρον, διέκρινα ὅμως εἰς τὸ μέρος τῆς νήσου οὐχὲ μακρὰν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς πλοῖόν τι σαλευθόν. Εὐθὺς ἔδραμον εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, καὶ ἐκδυθεὶς τὰ φορέματά μου ἐφθασα κολυμβῶν εἰς τὸ πλοῖον. Ἄφ' οὗ δὲ διὰ σχοινίου ἀνέβην ἐπάνω, παρήρησα ὅτι τὸ πλοῖον ἦτο ἔρημον ἀνθρώπων καὶ ὅτι βήγματα σπουδαῖα λαθὼν ἐπληροῦτο ὕδατος καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον θὰ κατεποντίζετο. Εὐθὺς ἐγὼ, χωρὶς νὰ χάσω καιρὸν, ἔλυσα μὴ κρὰν τινα λέμβον, ἣτις ἔμεινεν ἀκόμη ἀβλαβῆς εἰς τὸ πλοῖον

κρεμαμένη, καὶ ἀφ' οὗ ἔρριψα εἰς τὴν θάλασσαν, ἔθηκα εἰς αὐτὴν ἕξ ξίφη, ὀκτὼ πιστόλια, δύο τουφέκια, τέσσαρας σάκκους πυρίτιδος, ὀκτὼ σάκκους μολυβδίνων σφαιριδίων, ἕν κιβώτιον, τρεῖς πελέκεις σιδηροῦς, τέσσαρας χαλκᾶς χύτρας, ἕν μικρὸν βαρέλιον ρούμης, περὶ τὰ εἴκοσι μαχαίρια, πηρούνια, ὀκτὼ σάκκους παξιμαδίων καὶ διὰ τῶν κωπῶν ἔφερον τὴν λέμβον εἰς τὴν ξηράν.

77.

Τὸ δυσάρεστον εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ἦτο, ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐκεῖ πλησίον μέρος, εἰς ὃ ἠδυνάμην νὰ προσορμισθῶ, καὶ ἠναγκάσθην νὰ διευθύνω τὴν λέμβον μου μακρὰν εἰς τὸν λιμένα τὸν πλησίον τοῦ σπηλαίου μου. Εἶ καὶ ἐκωπηλάτησα μὲ ὄλας τὰς δυνάμεις μου, διὰ νὰ φθάσω ταχύτερον εἰς τὴν ξηράν καὶ νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ πλοῖον, διὰ νὰ φορτώσω καὶ ἄλλα πράγματα, ἕν τούτοις δὲν ἠδυνήθην νὰ τὸ κατορθώσω. Διότι, ὅτε ἐπανερχόμενος εἶχον ἔλθει ἱκανῶς πλησίον τοῦ πλοίου, εἶδον τοῦτο καταποντιζόμενον καὶ ἠναγκάσθην νὰ ἐπιστρέψω πάλιν μετὰ τῆς κενῆς ἤδη λέμβου εἰς τὴν ξηράν. Ἐπειδὴ δὲ ἐφοβούμην τὴν θύελλαν, ἔσυρα τὴν λέμβον εἰς τὴν ξηράν καὶ ἔδεσα ταύτην στερεῶς. Ἐπειτα μετεκόμισα τὰ πράγματα ὄλα εἰς τὴν κατοικίαν μου. Ἐφαγον ὀλίγα παξιμαδάκια καὶ ἔπιον ὀλίγον ρούμιον. Ἐπειτα ἔσκαψα τάφον καὶ ἔθαψα τὸν νεκρόν. Ἐκτίσα δὲ τὸν τάφον τεχνικῶς μὲ λίθους καὶ ἐπὶ τῶν λίθων ἐστερέωσα σταυρὸν ἐκ ξύλου. Πλησίον τούτου ἔθαψα καὶ ἄλλους τρεῖς ἐκ τῶν πνιγέντων, οὓς μετὰ τινος ἡμέρας ἐξέβαλεν ἡ θάλασσα. Οἱ δυστυχεῖς, φαίνεται, κατὰ τὴν ὀλεθρίαν ἐκείνην νύκτα τῆς ναυαγίας εἶδον τὸ πῦρ, ὅπερ ἐγὼ ἔδειξα εἰς αὐτούς, καὶ ἐνόησαν ὅτι ἐκεῖ ἠδύναντο νὰ σωθῶσιν. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ πλοῖόν των εἶχε πάθει σπουδαίως καὶ δὲν ἠδύναντο ἴσως ἐκεῖ νὰ τὸ διευθύνωσιν, ἠθέλησαν νὰ σωθῶσιν ἐπὶ μιᾶς λέμβου. Ἄλλ' ἡ λέμβος κατεποντίσθη αὐταν-

δρος. Ἄν ἔμενον εἰς τὸ πλοῖον, θὰ ἐσφίζοντο πάντες. Αἱ σκέψεις αὐται μὲ ἐλύπησαν κατάκαρδα, πρῶτον μὲν διότι ἀπωλέσθησαν τόσοι ἄνθρωποι, οἵτινες ἠδύναντο νὰ σωθῶσιν ἐπὶ τοῦ πλοίου μένοντες, ἔπειτα δέ, διότι ἐστερήθην καὶ ἐγὼ τῆς μετ' αὐτῶν συναναστροφῆς. Ἄλλὰ τί νὰ γίνῃ ! Ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δὲν ἐπιτυγχάνει εὐκόλως ὅ,τι ἐλπίζει καὶ ἀποθνήσκει φέρων εἰς τὸν τάφον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄχι μόνον τὰ σῶμά του, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐλπίδα του. Καὶ οἱ δυστυχεῖς οὗτοι ἄνθρωποι ἠλπίσαν ὅτι ἐμβαίνοντες εἰς τὴν λέμβον θὰ ἐξήρχοντο εἰς τὴν ξηρὰν καὶ θὰ ἐσφίζοντο, ἐν ᾧ τοῦτο ἦτο δι' αὐτοὺς ἡ καταστροφή των. Ἐπιχειροῦμεν οἱ ἄνθρωποι καθ' ἡμέραν ἔργα ἐλπίζοντες ὅτι θὰ ἀποδῶσιν ἡμῖν εἰς καλόν. Ἄλλ' ὁ θεὸς μόνον ἠξεύρει εἰς τί θὰ ἀποδῶσι. Μόνον τοῦ θεοῦ ἡ σοφία εἶναι ἄπειρος. Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ ἐπιτυγχάνομεν, ἄνευ τῆς συνδρομῆς τοῦ θεοῦ δυστυχοῦμεν. Καὶ τὴν βοήθειαν ταύτην πρέπει νὰ ζητῶμεν μὲ καρδίαν ταπεινὴν παρὰ τοῦ ἐπουρανοῦ ἡμῶν πατρός. Παρὰ τοῦ κυρίου ἡ βοήθεια, τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Εἰς τοῦτον ἄς ἔχωμεν τὰς ἐλπίδας ἡμῶν καὶ μεγάλοι καὶ μικροί. Ἄς ζῶμεν καὶ ἄς ἐλπίζωμεν ! Τὸ δέκατον ἔτος διάγω ἤδη ἐν τῇ νήσῳ. Ὁ μόνος μου δὲ πόθος εἶναι νὰ ἔλθω εἰς τὴν πατρίδα μου. Τοῦτο ὑπερβαίνει βεβαίως τὰς δυνάμεις τὰς ἰδικάς μου. Οὐδέποτε ὅμως δύναμαι νὰ ἀποβάλω τὴν ἐλπίδα ὅτι δὲν θὰ ἐπιτύχω τούτου. Καὶ τὴν ἐλπίδα μου ταύτην στηρίζω εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ θεοῦ. Ταῦτα ἔλεγον τότε κατ' ἑμαυτόν.

78.

Ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἦμην μελαγχολικός. Δὲν ἦμην εὐχαριστημένος μὲ τὸν βίον μου, ὅστις μοι ἐφαίνετο μακρὰν τῶν ἀνθρώπων κτηνώδης. Ἐν τούτοις ἡ μελαγχολία αὕτη παρήλθε καὶ ἤρχισα νὰ καλλιεργῶ τὸν ἀγρόν μου, νὰ ποιμαίνω τὸ ποίμνιόν μου, νὰ ἐξέρχωμαι εἰς κυνήγιον, τὸ ὁποῖον ἤδη μετηρηχόμην μὲ

εὐχαρίστησιν· διότι ὠπλισμένος μὲ πυροβόλον ὄπλον, τὸ ὁποῖον πάντοτε ἔφερον, δσάκις ἐξηρχόμην εἰς κυνήγιον, ἀπεκόμιζε καὶ κᾶτι τι, εἴτε λαγὸν εἴτε πτηνόν." Ἐπειτα ἔκαμνον καὶ μὲ τὴν λέμβον μου μικρὰς ἐκδρομὰς πέριξ τῆς νήσου μας. Μεγαλητέρας νὰ ἐπιχειρήσω, διὰ νὰ μεταβῶ εἰς ξένους τόπους, δὲν ἐτόλμων, καθ' ὅσον ἡ μὲν λέμβος μου ἦτο μικρά, ἡ δὲ ἦπειρος, ἣτις διεκρίνετο ἐκ τῆς νήσου, ἐφαίνετο λίαν μακρὰν οὖσα. Μὲ τοιαύτας ἀσχολίας ἐξηκολούθησα ἐπὶ πέντε κατὰ συνέχειαν ἔτη νὰ καταγίνωμαι, ὅτε μίαν ἡμέραν κατὰ τὸ 16ον ἔτος τῆς ἐν τῇ νήσῳ διατριβῆς μου διέκρινα μακρόθεν δύο μικρὰς λέμβους πρὸς τὴν νήσον διευθυνομένας. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἠπόρουν, ὁποῖαί τινες ἦσαν αἱ λέμβοι αὗται καὶ τίνες οἱ ἐπ' αὐτῶν ἄνθρωποι. Ὅτε ὅμως ἤλθον πλησιέστερον, ἐπέισθην ἐκ τοῦ σχήματος τῶν λέμβων καὶ τῆς ὕψεως τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἦσαν εἰς αὐτάς, ὅτι ἦσαν λέμβοι ἀνθρώπων βαρβάρων τῆς παρακειμένης γῆς. Ἡ θεὰ τούτων μοὶ ἐπροξένησε ταραχὴν, διότι οἱ βάρβαροι οὔτοι, εἰς τοὺς ὁποίους οὔτε νόμοι ὑπάρχουσιν οὔτε δικαιοσύνη οὔτε ἀγάπη πρὸς ἄλλους, ἀναμφιβόλως θὰ μὲ ἐκακοποιούν. Καὶ διὰ τοῦτο παρεσκευάσθην διὰ τοῦ πυροβόλου καὶ τῆς σπάθης μου νὰ ὑπερασπίσω καὶ ἐμαυτὸν καὶ τὰ κτήματά μου. Ἐγέμισα λοιπὸν τὰ πυροβόλα μου, ἔλα τὰ πιστόλιά μου, ἐφόρεσα τὸ ξίφος μου, καὶ λαθῶν φυσίγγια πλεῖστα, τὰ ὁποῖα εἶχον παρεσκευάσει, διὰ νὰ εἶμαι εἰς πᾶσαν περίστασιν ἔτοιμος, ἀνέβην εἰς τὸν παρακείμενον λόφον κρυφῶ, χωρὶς νὰ μὲ νοήσωσιν οἱ βάρβαροι. Ἐνταῦθα δχυρωθεὶς ὀπισθεν πετρῶν, τῶν ὁποίων τινὲς μὲν μεγάλαι ὑπῆρχον ἐκεῖ, ἀλλὰς δὲ μετὰ σπουδῆς ἔφερον καὶ ἔκτισα ἐγὼ τῶρα ἐκ τοῦ προχείρου, ἐκάθισα καὶ περιέμενον νὰ ἴδω, τί θέλουσιν οὔτοι εἰς τὴν νῆσόν μου.

79.

Ὡς δὲ οὔτοι ἤραξαν, ἔδεσαν τὰς δύο λέμβους των ἐπὶ τῶν

πετρῶν καὶ ἀπεβιδάσθησαν εἰς τὴν παραλίαν. Καὶ ἐκεῖ εἶδον τρομερὸν πρᾶγμα ! Πάντες μὲ μίαν ὀρμὴν διὰ πελέκειον ἐπέπεσον κατὰ δύο ἀνθρώπων, καὶ ἀφ' οὗ τοὺς ἐθανάτωσαν, ἤρχισαν νὰ κόπτωσιν ἐκ τούτων τεμάχια κρέατος καὶ νὰ τρώγωσιν. Ἄλλ' ἐν ᾧ ἐφόνευσον τοὺς δύο, ὁ τρίτος, ὅστις ἔμελλεν ἐπίσης νὰ θανατωθῆ, ἐτράπη εἰς φυγὴν ὑπὸ τρόμου κρραυγάζων καὶ ζητῶν βοήθειαν. Καὶ πρότερον μὲν εἶχον ἀγανακτήσει κατὰ τῆς θηριωδίας ταύτης τῶν βαρβάρων, καὶ πολλάκις εἶχον ἀποφασίσει νὰ πυροβολήσω κατ' αὐτῶν καὶ ἄλλους μὲν διὰ τῶν πυροβόλων, ἄλλους δὲ διὰ τοῦ ξίφους νὰ φονεύσω. Ἄλλ' ἠναγκάσθη νὰ καταπραῦνω τὴν ἀγανάκτησίν μου, διότι ἐσκέφθη ὅτι δὲν ἦτο φρόνιμον νὰ ἔλθω εἰς ἀνισὸν ἀγῶνα, εἰς πρὸς πέντε πελωρίους ἀνθρώπους. Ἄλλὰ τώρα, ὅτε ἤκουσα τὰς γοερὰς φωνὰς τοῦ ἐνὸς τούτων ζητοῦντος συνδρομὴν, καὶ εἶδον τρεῖς τοῦτον διώκοντας, ἀνέριψα τὸν κύβον καὶ ἐπυροβόλησα καθ' ἐνὸς τούτων καὶ ἔριψα αὐτὸν κατὰ γῆς. Οἱ βάρβαροι, ὡς ἤκουσαν τὸν κρότον τοῦ πυροβόλου, ἴσταντο ἐκπεπληγμένοι, διότι ἠγνόουν, τί συμβαίνει. Ὡς ὁμως διέκριναν ἐμέ, μετ' ὀργῆς ἔλαβον τὰ δόρατά των καὶ τὰς ἀσπίδας των καὶ συνεπαιραμένοι, ἤρχοντο ἐναντίον μου. Ἄλλ' ἐγὼ, χωρὶς νὰ τοὺς ἀφήσω νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὸ φρούριόν μου, ἐξεκένωσα καὶ τὰ δύο πυροβόλα μου κατ' αὐτῶν καὶ ἐφόνευσά πάλιν ἓνα, τὸν ἀνδρειότατον.

80.

Ὡς δὲ εἶδον τοῦτο οἱ βάρβαροι, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, ἐγὼ δὲ ἐσηκώθην ὀρθὸς καὶ μὲ τὰ πιστόλιά μου γεμάτα ἤρχισα νὰ διώκω αὐτούς. Οἱ δὲ βάρβαροι ὑπὸ φόβου, μόνον τὴν μίαν λέμβον των λύσαντες, ἐπέβησαν καὶ οἱ τρεῖς ἐπ' αὐτῆς καὶ ἔφυγον δραμαίως, διὰ νὰ σωθῶσιν. Ἀφ' οὗ δὲ οὕτω κακῶς τοὺς ἐξεδίωξα, ἐπανῆλθον νὰ ἴδω, τί γίνεται ὁ ἄλλος, ὅστις εἶχε τραπῆ εἰς φυγὴν, διὰ νὰ σωθῆ ἐκ τοῦ θανάτου. Ἄλλὰ καὶ

οὗτος φοβούμενος ἐμέ, ὃν ἐξελάμβανεν ὡς τι ὃν φύσεως ἐκτάκτου, εἶχεν ἐντὸς τοῦ δάσους κρυφθῆ. Μετὰ πολλὰς δὲ δυσκολίας μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ σκύλου μου ἀνεκάλυφα τούτον ἐντὸς θάμνων πυκνῶν κεκρυμμένον καὶ τὸν διέταξα ἀγγλιστὶ νὰ ἐξέλθῃ. Δὲν τὸν ἐπλησίαζον δὲ ἐγὼ, διότι ἐφοβούμην μήπως, ὑπολαμβάνων με ὡς ἐχθρόν, μὲ τραυματίσῃ διὰ δηλητηριώδους τινὸς ὄπλου, τὰ ὅποια μεταχειρίζονται συνήθως οἱ βάρβαροι. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος δὲν ἐξήρχετο ἐκ τοῦ θάμνου μὲ ὄλας τὰς ἀπειλάς, ἄς ἔκαμνον πρὸς αὐτόν, ἀπεφάσισα νὰ τὸν φοβίσω διὰ τοῦ πυροβόλου, καὶ διὰ τούτου ἐξεκένωσα ἐν τούτων εἰς τὸν ἀέρα. Ἡ σκέψις αὕτη ἐπέτυχε, διότι, ὡς ἤκουσε τὸν κρότον τοῦ πυροβόλου, ἐξελθὼν ἐκ τοῦ θάμνου, ἤρχετο πρὸς ἐμὲ περίτρομος καὶ μὲ ἐσταυρωμένας χεῖρας. Ὅτε δὲ ἤλθε πλησίον μου, ἔπεσε πρηνῆς κατὰ γῆς καὶ ἠσπάζετο τοὺς πόδας μου. Ἀλλ' ἐγὼ εὐθὺς τὸν ἐσήκωσα ὀρθὸν καὶ διὰ τοῦ τρόπου μου, διὰ θωπειῶν καὶ μειδιάματος, τοῦ ἔδειξα νὰ νοήσῃ ὅτι οὐδὲν κακὸν σκέπτομαι κατ' αὐτοῦ. Καὶ ἔλαβε μὲν ὅπως δὴποτε θάρρος, ἀλλὰ πάντοτε δυσπίστως ἔβλεπε πρὸς ἐμέ. Μάλιστα δὲ μετὰ τρόμου ἔβλεπε τὸ πυροβόλον μου, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξήρχετο κρότος, καὶ τὸ ὅποιον εἶχε τοιαύτην δύναμιν, νὰ θανατώνῃ ἀμέσως ἀνθρώπους. Καὶ διὰ μυρίων χειρονομιῶν καὶ μορφασμῶν μοὶ ἔδιδε νὰ νοήσω, ὅπως ρίψω μακρὰν τὸν κακὸν τούτον δαίμονα. Ὁ δυστυχὴς βάρβαρος, μὴ δυνάμενος νὰ νοήσῃ πῶς σχηματίζεται ὁ τρομερὸς τοῦ πυροβόλου κρότος, καὶ πῶς αὐτὸς ὁ κρότος φονεῦει ἀνθρώπον, ἐθεώρει τὸ πυροβόλον ὡς ἔμφυχόν τι, τὸ ὅποιον ἔπνιγεν, ὅποιον ἤθελεν αὐτὸ ἢ ἐγὼ ὁ κύριός του. Καὶ ἵνα ἀποκτήσῃ φίλον τὸ πυροβόλον μου καὶ μὴ συμβῆ εἰς αὐτὸν κακόν, ἔπεσε καὶ ἐπροσκύνησε τούτο, ἔπειτα ἀνέβη εἰς δένδρον τι καὶ κόψας καρποὺς ἐκρέμασε τούτους εἰς τὸ πυροβόλον μου, διαθεβαιῶν τούτο, διὰ λέξεων ἀκατανοήτων εἰς ἐμέ, διὰ χειρονομιῶν, ὅτι ἐτάσσετο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τούτου καὶ ἐμοῦ, καὶ ἰκέτευσεν τούτο νὰ τὸν

εὐσπλαγχνισθῆ καὶ νὰ μὴ τὸν φάγη. Αἱ γελοῖαι αὐταὶ σκέψεις τοῦ βαρβάρου ἀνθρώπου μὲ ἕκαμαν νὰ γελάσω, χωρὶς νὰ ἔχω ὄρεξιν πρὸς τοῦτο, ἔπειτα λαβὼν αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς ἔφερον εἰς τὸ σπήλαιόν μου. Ἐνταῦθα παρέθηκα αὐτῷ τροφήν, ἄρτον καὶ κρέας καὶ καρπούς. Καὶ τοὺς μὲν καρπούς καὶ τὸ κρέας ἔφαγε, τὸν ἄρτον ὅμως ἀγνοῶν, τί πρᾶγμα εἶναι τοῦτο, ἀπέφυγε νὰ φάγη. Ἐγὼ ὅμως τὸν παρεκίνησα νὰ φάγη καὶ ἐκ τοῦ ἄρτου, δεικνύων διὰ τῶν δακτύλων μου, ὅτι εἶναι οὗτος ὡραῖον πρᾶγμα. Ὁ βάρβαρος σύντροφός μου εἴτε θέλων νὰ μὲ εὐχαριστήσῃ, εἴτε καὶ φοβούμενος ἐμέ, ἔλαβε προθύμως τὸ προσφερόμενον τεμάχιον ἄρτου καὶ τὸ ἔφαγεν ὅλον. Μοὶ ἔδειξε δὲ διὰ χειρονομιῶν ὅτι καὶ αὐτὸς εὐρίσκει τὸ φαγητὸν τοῦτο νόστιμον.

81.

Ἄφ' οὗ δὲ καὶ ἐγὼ ἔφαγον, ἐξ ὅσων ὑπῆρχον ἐν τῇ σκηνῇ μου, ἐσκέφθην ὅτι ἔπρεπε νὰ λάβω προφυλακτικὰ μέτρα κατὰ τῶν βαρβάρων, οἵτινες θὰ ἐπέστρεφον, οὕτως ἐνόμιζον, πάλιν ὀπίσω, πρῶτον μὲν διὰ νὰ τιμωρήσωσιν ἐμὲ διὰ τὸν φόνον τῶν συντρόφων των, ἔπειτα δὲ διὰ νὰ λάβωσι καὶ τὴν λέμβον των, τὴν ὁποίαν εἶχον ὑπὸ φόβου φεύγοντες ἐγκαταλίπει. Ἐφοβούμην δέ, μὴ ἔλθωσι πλείονες, καὶ ἡ θέσις μου θὰ ἦτο πολὺ δύσκολος μὲ ὅλα τὰ πυροβόλα, τὰ ὁποῖα εἶχον. Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισα πρῶτον μὲν νὰ σύρωμεν καὶ τὰς δύο λέμβους μου εἰς τὴν ξηρὰν καὶ νὰ κρύψωμεν ταύτας εἰς λάκκους, οὓς ἠδυνάμεθα νὰ ἀνοίξωμεν εἰς τὴν παραλίαν. Ἐπειτα δὲ νὰ κατασκευάσωμεν ὀχύρωμά τι πλησίον τῆς κατοικίας μου, εἰς τὸ ὁποῖον ν' ἀποθέσωμεν καὶ τροφάς, διὰ νὰ τρώγωμεν, ἂν ἠθέλομεν πολιορκηθῆ ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Πλὴν δὲ τοῦ φρουρίου μου τούτου ἔπρεπε νὰ περιτειχίσωμεν πέριξ διὰ λίθων καὶ τὴν κατοικίαν μου, ἥτις θὰ ἐχρησίμευεν ἡμῖν ἐν ἀνάγκῃ ὡς τελευταῖον καταφύγιον. Ἐπειδὴ ἔφο-

βούμην, μήπως αποβιθασθῶσιν εἰς ἄλλο μέρος τῆς νήσου καὶ ἀρπάσωσι τὰς αἰγὰς μου, ἐσκέφθην ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐμποδίσω, τοῦλάχιστον κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, νὰ ἀπομακρυνθῶσιν αἱ αἰγές μου. Ὡς δ' ἐσκέφθην ταῦτα, εὐθὺς ἀπεφάσισα πρῶτον μὲν νὰ κρύψω ἐντὸς ἄμμου τὰς λέμβους μου, χύσας ἐντὸς αὐτῶν καὶ ὕδωρ, διὰ νὰ μὴ ἀνοιξοῦν, ἔπειτα νὰ ἐγείρω εἰς λοφίσκον τινὰ πλησίον τῆς κατοικίας μου περίφραγμα διὰ λίθων μεγάλων. Ὁ βάρβαρος, ὃν ὠνόμασα Παρασκευᾶν, διότι κατὰ Παρασκευὴν ἔφθασεν εἰς τὴν νήσόν μου καὶ ἠλευθερώθη, διὰ νὰ μὲ εὐχαριστήσῃ, πολὺ προθύμως ἐκόμιζε λίθους. Καὶ οὕτω τὸ ἔργον τοῦτο κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἦτο τετελεσμένον.

82.

Τῇ δ' ἐπομένῃ ἡμέρᾳ ἐνησυχολήθην νὰ κτίσω καὶ ἄλλο τεῖχος μὲ λίθους περίξ τοῦ φράκτου μου, ὃν εἶχον σχηματίσει πρὸ πολλῶν ἐτῶν, φυτεύσας περίξ εἰδὸς τι φυτοῦ μὲ σαρκώδη ἀκανθωτὰ φύλλα, τῶν ὁποίων τὸ ἐν ἐφύτρωνεν ἐπάνω εἰς τὸ ἄλλο φύλλον (1). Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐδοκίμασα πολλὰς δυσκολίας καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐπομένην ἡμέραν, εἰ καὶ ἀκαμάτως εἰργάσθην μετὰ τοῦ Παρασκευᾶ μου, δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ὑψώσωμεν τοῦτο καὶ πολὺ. Ἄλλ' εὐτυχῶς οὐδὲ κατὰ τὴν νύκτα ταύτην ἤλθον οἱ βάρβαροι. Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἐπερατώσαμεν τοῦτο καὶ ἡμεθα ἔτοιμοι ν' ἀποκρούσωμεν κατὰ δύναμιν τὸν κίνδυνον. Ἐν μόνον πρᾶγμα μὲ ἐστενοχώρει, ὅτι ὁ Παρασκευᾶς δὲν ἤξευρε νὰ πυροβολῇ. Οὗτος ἐφοβεῖτο καὶ ἔτρεμεν, ὅσάκις ἐβλεπε τὸ πυροβόλον. Καὶ ὅμως μοὶ ἦτο ἡ βοήθεια τοῦ Παρασκευᾶ ἀναγκασιότατη, ἂν ἤρχοντο περισσότεροι βάρβαροι. Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισα νὰ τὸν ἐξοικειώσω μὲ τὸ πυροβόλον, ὅσον καὶ ἂν οὗτος ἐδυστρέπει. Καὶ τέλος τὸ κατώρθωσα καὶ ἰδοὺ πῶς. Ἐσκέπασα

(1) Κάκτος, φραγκοσυκῆ, καὶ παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει εἰς φράκτας.

τὸ πυροβόλον καὶ ἐκάλεσα τὸν Παρασκευᾶν νὰ ἔλθῃ πλησίον μου, ὅπου εἶχον ἀνάψει καὶ πυρᾶν. Ὡς δὲ οὗτος ἦλθεν, ἔδωκα αὐτῷ ὀλίγους κόκκους πυρίτιδος καὶ τὸν διέταξα νὰ τοὺς ρίψῃ εἰς τὸ πῦρ. Ἡ χαρὰ του ἦτο μεγάλη, ὅτε εἶδε τὴν πυρίτιδα ταύτην νὰ ἀνάπτῃ καὶ κροτῆ ὀλίγον, καὶ μοῦ ἐζήτηε νὰ τοῦ δώσω καὶ ἄλλην, διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ παιγνίδιον τοῦτο. Ἐγὼ τοῦ ἔδιδον κατ' ἀρχὰς ὀλίγην, ἔπειτα δὲ περισσοτέραν καὶ εἶπον αὐτῷ νὰ ρίψῃ ταύτην διὰ μιᾶς. Ὁ Παρασκευᾶς ὑπήκουσεν. Ἐπειδὴ ὅμως ρίπτων ταύτην εἰς τὸ πῦρ εἶχε κύψει περισσότερον, ἢ ἀναφλεχθεῖσα πυρίτις τοῦ ἔκαυσεν ὀλίγον τὸ πρόσωπον. Καὶ ἤρχισε νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ νομίζῃ ὅτι θὰ ἀποθάνῃ. Μάτην δὲ ἐγὼ ἐζήτηον νὰ τὸν καταπραῦνω. Ἀφ' οὗ ὅμως παρήλθεν ὀλίγος χρόνος καὶ δὲν ἀπέθανε, τότε ἀνεπαύθη ἡ ψυχὴ του. Εἰς τὴν πυρᾶν ἔρριψα καὶ ἐγὼ ὀλίγην πυρίτιδα καὶ ἔδειξα ὅτι τὸ παιγνίδιον τοῦτο εἶναι ἀκίνδυνον, ὅταν ἴσταται τις μακρὰν. Ἐπειτα ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ Παρασκευᾶ ἐγέμισα τὸ πιστόλιόν μου καὶ τοῦ ἔδωκα νὰ τὸ λάβῃ εἰς χεῖράς του. Ὁ Παρασκευᾶς τρέμων τὸ ἐδέχθη. Ἐπειτα τὸν παρεκίνησα νὰ ἐλκύσῃ πρὸς ἑαυτὸν τὸ ὑπὸ τὸ πιστόλιον μικρὸν σιδηροῦν ῥαβδίον, τὸ σκανδάλιον. Ὁ Παρασκευᾶς οὐδὲν κακὸν ὑποπτεύων ἐδέχθη τὸ πιστόλιον καὶ κρατῶν αὐτό, ὅπως τὸν εἶχον ὀδηγήσει, ἔσυρε τὸ σκανδάλιον. Ἐννοεῖται ὅτι εὐθὺς ἐπυρσοκρότησε τὸ πιστόλιον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Παρασκευᾶ, ὅστις ὑπὸ τοῦ τρόμου ἔπεσε λιπόθυμος κατὰ γῆς καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ τὸ πιστόλιον.

83.

Εἰς τοιοῦτο θέαμα δὲν ἠδυνάμην νὰ μὴ γελάσω καὶ ἐγείρας τὸν Παρασκευᾶν προσεπάθουν νὰ τὸν παρηγορήσω, ὅτι οὐδὲν κακὸν εἰς αὐτὸν συνέβη καὶ οὐδεὶς κίνδυνος ἦτο διὰ τὴν ζωὴν του. Ὁ Παρασκευᾶς ὅμως, διὰ νὰ μοῦ κινήσῃ τὴν συμπάθειαν, μοῦ ἐδείκνυε πότε εἰς τοῦτο, πότε εἰς ἄλλο μέρος τοῦ

σώματός του, ὅτι ἠσθάνετο πόνους, οὓς δῆθεν ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸν τὸ πυρσοκροτήσαν πιστόλιον καὶ διὰ μυρίων τρόπων μὲ ἐκέλευε νὰ ρίψω μακρὰν τὰ τρομερὰ ταῦτα δαιμόνια, τὰ ὅποια τὸν ἐφοβέριζον νὰ τὸν φάγωσιν.

"Ὀλην αὐτὴν τὴν ἡμέραν κατέτριψα, διὰ νὰ ἐξοικειώσω τὸν Παρασκευᾶν μὲ τὰ ὄπλα. Εἰς ἄλλην περίστασιν δὲν θὰ ἐπέμενον τοσοῦτον, διὰ νὰ κάμω τὸν σύντροφόν μου νὰ μὴ φοβῆται τὰ ὄπλα. Τώρα ὅμως ἦσαν οἱ καιροὶ δεινοί. "Ἄν ὀλόκληρον στίφες βαρβάρων ἀπεπιθάζετο εἰς τὴν νῆσον, ὅσον ἀνδρείως καὶ ἂν ἐμαχόμεν ἐγὼ, πάντοτε ἤμην εἰς πρὸς πολλούς. Ἡ ἐπικουρία λοιπὸν τοῦ Παρασκευᾶ μου ἦτο καὶ ἀναγκαία καὶ πολύτιμος. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἤρχισα τὸ αὐτὸ γυμνάσιον. Καὶ ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ὁ Παρασκευᾶς ἐλάμβανεν ἀφόβως ἤδη τὸ ὄπλον, μάλιστα κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἔρριψε καὶ ἐν πιστόλιον, χωρὶς νὰ δείξῃ ἐκείνην τὴν γελοίαν ταραχὴν, ἣν ἔδειξε κατὰ τὴν προτεραίαν. Ἐγὼ δὲ πλήρης χαρᾶς διὰ τὴν πρόδοον ταύτην ἤδη ἤρχισα νὰ διδάσκω αὐτὸν καὶ εἰς τὴν σκυποβολήν. Ὀλος ὁ προηγούμενος φόβος μετεβλήθη παρὰ τῷ Παρασκευᾶ εἰς πάθος νὰ ρίπτῃ διὰ τοῦ τουφεκίου εἰς τὸ σημάδι, καὶ ἡ πρόδοός του εἰς τοῦτο ἐγένετο μεγάλη καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

84.

"Ἢδη τὰ ὀχυρώματά μας ἦσαν ἔτοιμα, τροφὰς εἶχομεν ἐπίσης ἀφθόνους καὶ ὁ στρατός μας, εἰς ἀξιώματικὸς καὶ εἰς στρατιώτης, ἐγὼ δηλαδὴ καὶ ὁ Παρασκευᾶς, πρόθυμοι νὰ πολεμήσωμεν. Ἄλλ' οἱ βάρβαροι οὐδαμοῦ ἐφαίνοντο. Καὶ ἀφ' οὗ παρήλθον ἡμέραι τινές, ἐπεισθημεν ὅτι αἱ πρῶται ἐντυπώσεις τῶν βαρβάρων εἰς τὴν νῆσόν μου δὲν ἦσαν τόσοσιν εὐχάριστοι, διὰ νὰ κάμωσι καὶ δευτέραν ἐπίσκεψιν.

"Ἀφ' οὗ δὲ οὕτως ἀπηλλάγημεν τῆς φροντίδος, ἐκαθήμεθα ἐν τῇ οἰκίᾳ μου καὶ συνδιελεγόμεθα, ὅπως ἠδυνάμεθα, μὲ τὸν

Παρασκευᾶν, ὅτε ἠσθάνθηεν δυσωδίαν πτώματος φερομένην πρὸς ἡμᾶς διὰ τοῦ ἀνέμου. Καὶ εὐθὺς ἐνεθυμήθηεν τοὺς φονευθέντας βαρβάρους, ὧν τὰ σώματα ἐλησημονήσαμεν νὰ ἐνταφιάσωμεν, ἀπασχολούμενοι εἰς ἄλλα ἀναγκαιότερα. Ἐπειδὴ δὲ ἤξευρον ὅτι αἱ δυσωδίαὶ καὶ αἱ ἀναθυμιάσεις γεννῶσι θανατηφόρα νοσήματα, ἐσκέφθηεν ὅτι ἔπρεπε νὰ σπεύσω εὐθὺς νὰ τοὺς θάψω εἰς τὴν γῆν. Διὰ χειρονομιῶν εἶπον εἰς τὸν Παρασκευᾶν νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ, δώσας εἰς αὐτὸν νὰ φέρῃ ἀξίνην καὶ πτυάριον. Ὁ Παρασκευᾶς, ὡς ἐνόησεν ὅτι ἐμέλλομεν νὰ ἐξέλθωμεν ἐκ τῆς οἰκίας, εὐθὺς ἐκρέμασε τὰ ὄπλα του, τὸ ξίφος του καὶ τὸ τουφέκι του, καὶ μίαν πιστόλαν, ἣν διεπέρα εἰς τὸ ζωνάρι του ἐκ χονδροῦ σχοινίου κατασκευασθὲν χάριν τοῦ πιστολίου. Σημειώσατε δὲ ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτο ὀλόγυμνος, οὐδέποτε δέ, ἀφ' ὅτου ἐγεννήθη, ἐφόρεσε φόρεμά τι, οὐδὲ ἠσθάνθη ποτὲ τὴν ἀνάγκην τούτου. Τὸ χρῶμά του ἦτο μαυροκίτρινον, κόμην εἶχε μακράν, περιέργον ὅμως ὅτι δὲν εἶχεν ἢ μικρότατον μύστακα, εἰ καὶ ἐφαίνετο πλεόντων 25 ἐτῶν. Τὸ γένειόν του ἦτο ἀρκετὰ μακρὸν καὶ περιωρίζετο μόνον εἰς τὸ σιαγόγιον. Εἶχε δὲ ὄλον τὸ σῶμά του μὲ ζωηρὰ χρώματα, κόκκινα καὶ κίτρινα ὡς καὶ μαῦρα χρωματίσει, ὥστε ἢ γυμνότης του δὲν ἀπῆρεσκε τόσον, ὅσον ἀπαρῆσκει, ὅταν ἴδῃ τις γυμνὸν ἄνθρωπον λευκόν. Ὅπως δὲ μὴ ἐξαλείφονται τὰ χρώματα, διὰ μωτεροῦ ὄργάνου εἶχε τρυπήσει ἐλαφρῶς τὸ σῶμα, ὥστε ἢ βαφή εἰσῆλθεν ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα καὶ οὕτω πλεόν διετηρεῖτο ἀνεξάλειπτος.

85.

Τοιοῦτος ἦτο ὁ Παρασκευᾶς, ὅστις ἤδη μὲ τὰ ὄπλα του καὶ μὲ τὸ πτυάρι καὶ τὴν ἀξίνην φορτωμένος ἐπορεύθη μετ' ἐμοῦ, διὰ νὰ θάψωμεν τοὺς νεκρούς. Ὡς δὲ ἐφθάσαμεν εἰς ἓνα τούτων καὶ ὁ Παρασκευᾶς εἶδε τὸν ἐχθρόν του, εὐθὺς ῥίπτει κατὰ γῆς τὸ πτυάριον καὶ τὴν ἀξίνην καὶ σκοπεύσας ἐκκενώνει κατ' αὐ-

τοῦ τὸ τουφέκιόν του καὶ σύρας τὸ ξίφος του ὄρμα εἰς τὸν νεκρὸν πλήρης θηριώδους ὀργῆς, διὰ νὰ τὸν διαμελίσῃ. Ἐγὼ ὅμως τὸν ἠμπόδισα εἰπὼν, ὅτι οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται νὰ ἀτιμάζωμεν τὸν νεκρὸν, ὅσον καὶ ἂν οὗτος πρὸς ἡμᾶς εἶχε δειχθῆ ζῶν πολέμιος. Ἀπὸ τοιούτους λόγους δὲν ἐνδοίει τίποτε ὁ Παρασκευᾶς καὶ ἤθελε νὰ κτυπήσῃ διὰ τοῦ ξίφους τὸν νεκρὸν. Τότε ἐγὼ τὸν διέταξα σοβαρώτερον νὰ θέσῃ τὸ ξίφος εἰς τὴν θήκην καὶ νὰ ἡσυχάσῃ εὐθύς. Ὁ Παρασκευᾶς ὑπήκουσε προθύμως, ἀλλ' ἠπόρει, διὰ τί φέρομαι πρὸς αὐτὸν σκληρῶς, ἐν ᾧ ἤθελε μόνον νὰ κακομεταχειρισθῇ τὸν νεκρὸν, ὅστις ἐδείχθη καὶ πρὸς τοὺς δύο ἡμᾶς πολέμιος. Ἐπειτα ἐσκάψαμεν βαθὺν τάφον καὶ εἰς αὐτὸν ἐρρίψαμεν ὀμοῦ καὶ τοὺς δύο νεκρούς, τοὺς ὁποίους ἐκαλύψαμεν μὲ πέτρας καὶ χῶμα. Ἐπειτα ἦλθομεν εἰς τὴν κατοικίαν μας καὶ νιφθέντες ἐπιμελῶς τὴν κεφαλὴν, τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας, ἐφαγόμεν ἐκ τῶν παρασκευασθέντων φαγητῶν.

86.

Ἔνεκα τῶν κινδύνων τῶν ἐκ τῶν βαρβάρων, εἰς οὓς ἡμεθα ἐκτεθειμένοι, ἡμεῖς ἐσκεπτόμεθα μᾶλλον περὶ ἡμῶν αὐτῶν ἢ περὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων μας. Αἱ αἰγές μου μόναι τῶν ἀφεθεισῶν εἶχον εἰσχωρήσει βαθέως εἰς τὸ δάσος. Καὶ ἡμεῖς οὐδὲν κακὸν ὑποπτεύοντες ἀφήκαμεν ταύτας ἐκεῖ νὰ βόσκωσιν ἐπὶ δύο ὀλοκλήρους ἡμέρας καὶ νύκτας. Τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐξήλθομεν εἰς ἀναζήτησίν των. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἐπορευόμεθα διὰ τοῦ δάσους ὀπλισμένοι, βλέπομεν τεράστιον ὄφιν τρώγοντα μίαν ἐκ τῶν αἰγῶν μου καὶ μάλιστα ἐκείνην, ἣν πρώτην πάντων εἶχον συλλάβει. Ὡς δὲ εἶδον τοῦτο, ἐλυπήθην σφόδρα, βεβαίως καὶ διότι ἤλαττοῦτο τὸ ποίμνιόν μου, ἀλλὰ καὶ διότι τοιοῦτον τρομερὸν θάνατον εὔρεν ἢ αἶψ μου, ἥτις μοὶ ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος σύντροφός μου ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἥτις διὰ τοῦ γάλακτός της καὶ διὰ τῶν αἰγι-

δίωκων, τὰ ὅποια ἐγέννησε, μοῦ διηκούλυνε πολὺ τὴν ζωὴν. Δι' εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸ ζῷον τοῦτο εἶχον ἀποφασίσει νὰ μὴ τὴν σφάξω, εἰ καὶ ἤδη ἦτο πολὺ γραία. Τὴν ἐπεριποιούμην δὲ ἰδιαζόντως δίδων εἰς αὐτὴν καὶ τροφὴν καλλιτέραν καὶ ἀφίνων αὐτὴν πρῶτην εἰς τὸν ποτισμὸν νὰ πίνη ὕδωρ. Καὶ διὰ τοῦτο πλήρης ἀγανακτήσεως ἐπυροβόλησα κατὰ τοῦ θηρίου καὶ ἐφόνευσα τοῦτο διαπεράσας τὴν σφαῖραν κάτωθεν τῆς κοιλίας. Ἐπειδὴ δὲ ἀκόμη ἐκινεῖτο κάμνον πολλὰς ζωηρὰς συστροφάς, διέταξα καὶ τὸν Παρασκευᾶν νὰ πυροβολήσῃ.

87.

Ἄλλ' ὁ Παρασκευᾶς μοῦ ἔκαμνε νεύματα ἰκετευτικά νὰ μὴ τὸν ρίψω εἰς τοιαύτην συμφορὰν. Τὸν ὄφιν ἐθεώρει θεὸν καὶ ἔπρεπε νὰ τὸν περιποιηθῆ καὶ οὐχὶ νὰ τὸν λυπήσῃ. Μάλιστα δὲ ἤθελε νὰ δράμῃ ἐκεῖ καὶ νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του. Ἄλλ' ἐγὼ ἀπειλητικῶς τὸν ἠμπόδισα καὶ οἰκτίρας τὴν μωρίαν τῶν βαρβάρων, οἵτινες θεοποιοῦσιν ὅ,τι δὲν καταλαμβάνουσιν ἢ ὅ,τι φοβοῦνται, ἤρπασα ἐκ τῶν ὤμων αὐτοῦ τὸ ὄπλον καὶ διεπέρασα εἰς τὸ σῶμα τοῦ θηρίου καὶ δευτέραν σφαῖραν. Ὅτε δὲ ἔπαυσε πᾶσα τοῦ ὄφεως κίνησις, ἐξήγαγον τὸ ξίφος καὶ ἐλθὼν πλησίον κατεμέλισα τοῦτον. Ὁ Παρασκευᾶς ἵστατο φοβούμενος νὰ ἐγγίσῃ τὸ θηρίον καὶ ἐπερίμενεν ἀφεύκτως κακὸν εἰς ἐμέ, διότι ἐκακοποίησα τὸν ὄφιν. Τοιοῦτοτρόπως, ἀφ' οὗ ἱκανοποίησα τὴν αἰγᾶ μου, ἐγέμισα πάλιν τὰ πυροβόλα μας, καὶ ἐπροχωρήσαμεν νὰ εὕρωμεν τὸ ποίμνιόν μας. Ὅτε δὲ ἤλθομεν πλησίον, ὁ σκύλος, ὅστις πάντοτε παρηκολούθει τὸ ποίμνιον, ὡς μᾶς εἶδεν, ἔτρεξε πρὸς ἡμᾶς καὶ κλαυθυμρίζων ἐφάνέρωνε τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην του. Ὁ δυστυχὴς ἦτο δύο ἡμέρας νῆστις καὶ ἠπόρουν διὰ τὴν πίστιν τοῦ ζώου, νὰ ἐκπληροῖ τὸ ἔργον του μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του. Εὐθὺς ἐξήγαγον ἐκ τῆς πήρας μου τεμάχιον ἄρτου

καὶ ἔδωκα νὰ φάγη. Ἐπειτα ἤμελξα ὀλίγας αἰγας ἐντὸς τῆς καρδάρας, ἣν εἶχον λάβει ἐκ τῆς σκηνῆς μου, διὰ νὰ θέσωμεν ἐντὸς αὐτῆς γάλα καὶ πίωμεν. Ἐκ τοῦ γάλακτος τούτου, τὸ ὅποιον ἦτο εἰς τοὺς μαστοὺς τῶν αἰγῶν μου ἀφθονώτατον, ἀφ' οὗ ἐφάγομεν ἡμεῖς ἰκανόν, ἐδώκαμεν νὰ πῆν καὶ ὁ σκύλος, ὅστις μετὰ πολλῆς ὀρέξεως κατέπινε τοῦτο. Ἐπειτα ἐμαζεύσαμεν τὸ ποίμνιον καὶ ἀριθμήσαντες εὔρομεν τοῦτο κατὰ τρεῖς αἰγας ὀλιγώτερον. Ἡ λύπη μου εἶχε γίνει ἤδη ἔτι μεγαλητέρα καὶ ἤρχισα νὰ ὀργίζωμαι κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου ὅτι ἀφήκα τὰς αἰγας μόνας ἐντὸς τοῦ δάσους, ὅπου ἐνδiciaitῶνται ἄγρια θηρία. Ἀλλὰ τὸ κακὸν τῶρα εἶχε γίνει καὶ ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην ἄλλο νὰ πράξω ἢ νὰ παραλάβω τὰ ὑπολειφθέντα πράγματά μου καὶ νὰ φέρω ταῦτα εἰς τὴν κατοικίαν μου, ὅπερ καὶ ἔπραξα. Ὁρκίσθην ὁμως ἔτι ἤθελον ἐξολοθρεῦσαι ἐκ τῆς νήσου μου πᾶν θηρίον, ὅπερ ἠδύνατο νὰ βλάψῃ τὰς αἰγὰς μου. Καὶ τὸν ὄρκον μου τοῦτον ἐξεπλήρωσα, διότι μετὰ δύο ἔτη οὐδὲν ἄγριον θηρίον μέγα ὑπῆρχεν εἰς τὴν νήσον μου καὶ αἱ αἰγῆς μου ἠδύναντο ἀκινδύνως μόναι τῶν ἄνευ βοσκῶν νὰ βόσκωσιν.

88.

Ὅτε δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν σκηνὴν μου, ἐπειδὴ ἡ ἡμέρα ἐκλινε πρὸς τὴν δύσιν, ἐκλείσαμεν τὰς αἰγας ἐντὸς τῆς μάνδρας ἀμέλξαντες ὄλας. Ἐπειτα ἐπορεύθημεν εἰς τὴν οἰκίαν μας, ὅπου ἐκαθίσταμεν νὰ δειπνήσωμεν. Μετὰ τὸ φαγητὸν ἤρχισα νὰ κάμω πρὸς τὸν δυστυχῆ σύντροφόν μου λόγον περὶ τῶν γελοίων ἰδεῶν, ἃς εἶχε περὶ τῶν πραγμάτων. Ἀληθῶς ἡ κατάστασις αὕτη τοῦ ἀνθρώπου μὲ συνεκίνει βαθέως. Ὅλα τὰ πράγματα ἐφοβεῖτο καὶ ὅσα ἐφοβεῖτο τὰ ἐπροσκύνει. Πανταχοῦ ἐνόμιζεν ὅτι βλέπει ἐχθρούς, οὓς εἰργάζετο παντοιοτρόπως νὰ περιποιοθῆ. Καὶ αὐτὸν τὸν ἥλιον ἐφοβεῖτο μήπως τὸν βλάψῃ. Διότι, ὅτε μίαν ἡμέραν εἶπον πρὸς αὐτόν, πόσον ὁ ἥλιος καίει, δὲν δύναμαι νὰ τὸν ὑπο-

φέρω καὶ θὰ μεταβῶ ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ δένδρου, σιώπα, μοι εἶπεν ὁ Παρασκευᾶς, τεταραγμένος, μὴ λέγε τοιαῦτα. Διότι θὰ ὀργισθῆ ὁ ἥλιος, ἂν τὸ ἀκούσῃ. Ἐσκέφθη ὅτι τοιαύτη ζωὴ νὰ φοβῆται ὅλα, νὰ νομίζῃ πανταχοῦ ὅτι ὑπάρχουσι κακοὶ δαίμονες καὶ εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰ δένδρα καὶ εἰς τὰ ρεύματα καὶ εἰς τὸν ἀέρα καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ κατὰ τὴν νύκτα, καὶ ὅτι οἱ κακοὶ οὗτοι δαίμονες θὰ τὸν φάγωσι, τοιαύτη ζωὴ εἶναι βᾶρος εἰς τὸν ἄνθρωπον τοῦτον. Καὶ ἀπὸ ἀγάπην πρὸς αὐτὸν ἤθελον νὰ τοῦ παραστήσω τὴν ἀλήθειαν, ὅτι τοιαῦτα πράγματα δὲν ὑπάρχουσι, καὶ ὅτι ἄρα καὶ οὐδεὶς κίνδυνος ἐκ τούτων ὑπάρχει. Ἄλλ' ὁ Παρασκευᾶς δὲν ἐνόει τὴν γλῶσσάν μου οὐδὲ ἐγὼ τὴν ἰδικήν του. Διὰ τοῦτο ἐνόμισα καλὸν πρῶτον νὰ μάθω τὴν γλῶσσαν τοῦ Παρασκευᾶ καὶ ἔπειτα νὰ ἀναλάβω νὰ τὸν φωτίσω καὶ νὰ τὸν διδάξω νὰ γίνῃ χριστιανός.

89.

Κατὰ τὴν παροῦσαν ἐσπέραν ἕκαμα λόγον περὶ τοῦ φονευθέντος ὄφως καὶ διὰ τῶν χειρονομιῶν μου καὶ φωνῶν μου προσεπάθουν νὰ τὸν πείσω νὰ μὴ φοβῆται αὐτόν, ὅστις ἤδη ἠφανίσθη διὰ παντός. Ὡς δὲ ὁ Παρασκευᾶς ἐνεθυμήθη τὸν ὄφιν, περίτρομος ἔλαθε τὰ ὄπλα του καὶ τὰ ἔθηκε πλησίον τοῦ στρώματός του, ἔπειτα ἔκλεισε στερεῶς τὴν θύραν, ἤθελε δὲ νὰ κλείσῃ καὶ τὰ παράθυρα, ἀλλὰ δὲν εἶχε μὲ τί νὰ κλείσῃ αὐτά. Καὶ τεθορυθημένος ἔπεσε νὰ κοιμηθῆ. Ἐνῶ δὲ καλῶς ἐκοιμώμεθα, αἴφνης περὶ τὸ μεσονύκτιον ἀκούω ἀγρίας φωνᾶς καὶ τὸν Παρασκευᾶν ὀρθὸν ἰστάμενον μὲ τὸ ξίφος γυμνὸν ἀνὰ χεῖρας. Ἐγὼ δὲ μὴ ἠξεύρων τί συμβαίνει, φοβηθεὶς δὲ μὴ παρεφρόνησεν, ἐξηγέρθη ὀρθὸς καὶ λαθὼν τὸ ὄπλον μου ἔστρεψα τοῦτο κατὰ τοῦ Παρασκευᾶ, προστάσων αὐτόν νὰ ἀφήσῃ κατὰ γῆς τὸ ξίφος. Ὁ Παρασκευᾶς περίτρομος οὐ μόνον τὸ ξίφος κατέθηκεν, ἀλλὰ καὶ πεσὼν εἰς τὰ γόνατα μὲ παρεκάλει νὰ τὸν σώσω

ἐκ τοῦ ὄφους. Ἠρώτησα αὐτὸν νὰ μοῦ εἶπῃ, ποῦ εἶναι ὁ ὄφης. Ἄλλ' αὐτὸς μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι τώρα δὲν ὑπάρχει καὶ ὅτι πρὸ ὀλίγου, ὅτε ἐκοιμᾶτο, εἶχεν ἔλθει νὰ τὸν φάγῃ, διότι τὸν εἶχον φονεύσει. Ἦδη ἐνόησα καλῶς, τί συνέβαιναν. Ὁ Παρασκευᾶς μου κατὰ τὴν ἡμέραν εἶχεν αἰσθανθῆ τρόμον διὰ τὸν φόνον τοῦ ὄφους, ὃν αὐτὸς ἐθεώρει θεόν, καὶ ἐπερίμενε τιμωρίαν διὰ τοῦτο. Καθὼς δὲ ἀπεκοιμήθη, ὠνειρεύθη ὅτι ἦλθεν ὁ ὄφης, διὰ νὰ τὸν φάγῃ. Καὶ υποθέσας τοῦτο ὡς πραγματικόν, ἐξέβαλε τὰς κραυγὰς καὶ ἔλαβε τὰ ὄπλα, ἵνα σώσῃ τὴν ζωὴν του. Τί δυστυχῆ πλάσματα εἶναι αὐτοὶ οἱ ἄγριοι! Δὲν ἔχουσιν οἱ κακόμοιροι οὐδ' εἰς τὸν ὕπνον των ἡσυχίαν. Ὅ,τι μωρίαν ἢ ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸν ὕπνον γεννήσῃ, ταύτην πιστεύουσιν ὡς ἀληθινὴν καὶ τρέμουν εἰς τὸν ὕπνον των. Ἦδη ἤρχισα παραβάλλων τὸν ἑαυτὸν μου πρὸς τὸν Παρασκευᾶν νὰ πείθωμαι ὅτι ἐγὼ μὲ ὄλην τὴν δυστυχίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εὗρισκόμην, εἶχον μεγίστην εὐδαιμονίαν, νὰ ἴσταμαι ἀτάραχος ἀπέναντι πραγμάτων, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι φοβερά.

90.

Ὅπωςδήποτε ὁμως ἔπρεπε νὰ ληφθῆ πρόνοια νὰ διορθωθῆ ὁ Παρασκευᾶς, διότι ἄλλως μὲ ἐτάραττε κάθε στιγμὴν μὲ τὰς ἀνοήτους ιδέας του. Ἐπειτα ἐλυπούμην καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον διὰ τὴν δυστυχίαν του ταύτην. Ἐξηκολουθοῦμεν ἑμοῦ μετὰ τοῦ Παρασκευᾶ νὰ φροντίζωμεν καὶ περὶ τοῦ ἀγροῦ μας καὶ περὶ τοῦ ποιμνίου μας. Πλὴν δὲ τούτων ἐδίδαξα αὐτὸν καὶ πάσας τὰς τέχνας, ἃς ἐγὼ ἐν τῇ νήσῳ μου εἶχον ἐπινοήσει. Τόσον δὲ εὐμαθῆς ἐδεικνύετο ὁ Παρασκευᾶς εἰς ὅλας τὰς τέχνας, ὥστε τὰ ἔργα αὐτοῦ ὑπερέβαινον πολλάκις τὰ ἰδικά μου. Κατὰ τὴν ἐνασχόλησίν μας δὲ ἡρώτων αὐτὸν, πῶς λέγεται τοῦτο, πῶς λέγεται τὸ ἄλλο πράγμα, διὰ νὰ μάθω τὴν γλῶσσάν του. Ἀλλὰ περίεργον μοὶ ἐφάνη ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ Παρασκευᾶ εἶχεν ὡς 40 λέ-

ξεις μόνον. Πολλὰ πράγματα ἐξέφραζε διὰ χειρονομιῶν καὶ μορφασμῶν. Μοὶ ἔλεγε δὲ ὅτι καὶ οἱ ἰδικοὶ του ἀνθρωποι ὅλοι ὁμιλοῦσι τοιουτοτρόπως. Διὰ τοιαύτης τόσοσ πτωχῆς γλώσσης ἦτο ἀδύνατον νὰ κάμω διδασκαλίαν καλὴν εἰς τὸν Παρασκευᾶν καὶ διὰ τοῦτο ἀπεφάσισα νὰ διδάξω αὐτὸν τὴν ἰδικὴν μου γλῶσσαν, τὴν Ἀγγλικὴν. Ὁ δυστυχὴς μαθητὴς μου, ἀνθρωπος πλήρης ἀθωότητος καὶ εὐπειθείας, κατέβαλε πλείστας προσπάθειας διὰ νὰ ἐνθυμῆται τὰς λέξεις, διότι ἔβλεπεν ὅτι τοῦτο μὲ εὐχαριστεῖ. Τόσῃν δὲ ἀφοσίωσιν εἶχε πρὸς ἐμέ, ὥστε μὲ ἔβλεπε πάντοτε εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, διὰ νὰ μαντεύσῃ τί θέλω, ὅπως τὸ ἐκτελέσῃ προθύμως.

91.

Ὁ Παρασκευᾶς μου εἶχε γίνεῖ καλὸς κυνηγὸς καὶ μετ' αὐτοῦ ἐφόνευσάμεν ὅλα τὰ ἄγρια θηρία, τὰ ὅποια ἦσαν ἐπὶ τῆς νήσου καὶ ἔβλαπτον τὸ ποίμνιόν μου. Δὲν ἦσαν δὲ καὶ πολλά, διότι ἐνταῦθα τὸ κλίμα εἶναι μᾶλλον διὰ φυτὰ ἢ διὰ ζῷα. Βλέπων τὸν ἀνθρωπον τοῦτον πρόθυμον εἰς ὅλα καὶ θέλων νὰ τὸν μορφώσω, ἐδίδαξα αὐτὸν πρῶτον μὲν τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν ὥστε μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς ἔτους ἠδυνάμην νὰ ὁμιλῶ πρὸς αὐτὸν Ἀγγλιστὶ περὶ οἰουδὴποτε πράγματος. Ἐπειτα ἔκαμα πρὸς αὐτὸν διδασκαλίαν περὶ τοῦ κόσμου, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ περὶ τούτου τὴν ἀληθῆ ἰδέαν καὶ οὕτω νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὸν εἰς τὸν χριστιανισμόν. Ἐνθυμοῦμαι καὶ ἄλλας τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἀρετάς, ἀλλὰ τοῦτο δὲν θὰ λησμονήσω οὐδέποτε. Ἀφ' οὗ εἶπον πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πῶς ὅλον τὸν βίον του κατέτριψε περιερχόμενος τὴν Παλαιστίνην καὶ συμβουλευὼν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ καλόν, καὶ ὅτι οἱ ἀνθρωποι τὸν ἐφόνευσαν σταυρώσαντες αὐτόν, συνεκινήθη ὁ Παρασκευᾶς, ὥστε ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ μοὶ εἶπε, πῶς σὺ δὲν τὸν ἐβοήθεις; Ἐγὼ ὁμως τοῦ ἀπεκρίθην ὅτι τοῦτο δὲν ἔγινε τώρα, ἀλλὰ πρὸ πολλῶν ἐτῶν. Τί δὲ

συνεβούλευεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὁ Χριστός, τὰ ἔχουσι γράψει εἰς ἓν βιβλίον, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Εὐαγγέλιον.

*Ἐπειδὴ δὲ ὁ Παρασκευᾶς δὲν εἶχε καθόλου εἰδησιν, τί εἶναι ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ γραφή, ἔλαβον ἐκ τούτου ἀφορμὴν καὶ ἐδίδαξα αὐτὸν τὰ μαθήματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐμάνθανε μετὰ πολλῆς εὐκολίας. Ἄλλὰ δὲν εἶχομεν βιβλίον οὐδέν, καὶ διὰ τοῦτο ἐδίδασκον αὐτόν, γράφων ἐπὶ λιθίνης μαύρης πλακῶς διὰ κονδυλίου γράμματα, τὰ ὁποῖα πρῶτον μὲν ἀνεγίνωσκεν, ἔπειτα δὲ καὶ ἔγραφεν αὐτά. Ὅτε δὲ ἔμαθε νὰ ἀναγνώσκη, μὲ παρεκάλεσε μίαν ἡμέραν νὰ τοῦ δώσω νὰ ἀναγνώσῃ καὶ αὐτὸς τὸ βιβλίον τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον εὕρισκοντο οἱ καλοὶ λόγοι. Ἐγὼ τότε τοῦ εἶπον ὅτι τοιοῦτο βιβλίον δὲν ἔχω μαζί μου καὶ ἀφορμὴν ἐκ τούτου λαθῶν διηγῆθην τὴν ναυαγίαν μου καὶ τὸν ἐν τῇ νήσῳ βίον μου. Ἐπειδὴ δὲ μὲ εἶδε δακρύσαντα, ὅτε ἀνέφερον περὶ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ πατρὸς μου, ἐδάκρυσε καὶ αὐτὸς καὶ μὲ παρεκάλει νὰ τοῦ εἶπω, εἰς ποῖον μέρος κατοικοῦσιν οἱ γονεῖς μου καὶ αὐτὸς θὰ ἐπήγαινε μὲ τὴν λέμβον μας ταχέως καὶ θὰ ἔφερεν αὐτούς. Ἐγὼ ὅμως τὸν ἀπέτρεφα ἀπὸ τὸ σχέδιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀδύνατον νὰ γίνῃ μὲ λέμβον, τοῦ εἶπον δὲ ὅτι ὁ θεὸς μόνον ἠδύνατο νὰ μᾶς μεταφέρῃ ἐκεῖ. Ὁ Παρασκευᾶς, ὡς καλῶς χριστιανὸς ποῦ εἶχε γίνῃ, παρεκάλει τὸν θεὸν πάντοτε εἰς τὴν προσευχὴν του νὰ μᾶς συνδράμῃ εἰς τοῦτο.

92.

Ὑπὸ τοῦ Παρασκευᾶ μου εἶχον μάθει ὅτι πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τῆς νήσου μου ὑπῆρχε μακρὰν νήσός τις, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν αὐτὸς γεννηθῆ καὶ εἰς τὴν ὁποίαν κατοικοῦσιν οἱ γονεῖς καὶ οἱ συγγενεῖς του. Εἰς ταύτην τὴν νήσον μοῦ εἶπεν ὅτι ἠδυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εὐκολώτατα, ἐὰν ἐπλέομεν καθ' ὃν χρόνον μόνον τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης διηυθύνοντο πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος. Ἡ εἰδησις αὕτη, ὅτι ὑπάρχει τόπος πλησίον, μὲ εὐχαρίστησε μὲν

πολύ, ἀλλ' ἐθαύμαζον τὸν λόγον τοῦ Παρασκευᾶ, ὅτι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης καθ' ὄρισμένον χρόνον λαμβάνουσιν ἄλλην διεύθυνσιν. Εἰς τὴν αὐτὴν μὲ ἐμὲ θέσιν θὰ εὕρισκετο, νομίζω, καὶ πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις δὲν ἔχει ἀκούσει τίποτε, οὐδὲ ἔχει ἶδει παλίρροϊαν. Ἐν τούτοις ἐπέβημεν καὶ ἐπὶ τῶν δύο λέμβων μας, τὰς ὁποίας ὀλίγας ἡμέρας φυλάξαντες κεχωσμένας διὰ τὸν φόβον τῶν βαρβάρων εἶχομεν πάλιν ἐλκύσει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μὲ τὰς ὁποίας συχνάκις ἐκάμνομεν θαλασσίας ἐκδρομάς καὶ πρὸς ἀλιεΐαν καὶ πρὸς διασκέδασιν. Ὁ σημερινὸς μας πλοῦς ἐγένετο πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐξακριβώσω, ἂν εἶναι ἀληθῆ ὅσα περὶ τῆς θαλάσσης ἔλεγεν ὁ Παρασκευᾶς. Δὲν παρήλθον δὲ δύο ὥραι καὶ ἡμεῖς εἶχομεν φθάσει εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος τῆς νήσου ἀκριβῶς πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἀπέβημεν εἰς τὴν ξηράν. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο μεσημβρία καὶ ἠσθάνομεθα ἀμφοτέρωι μεγάλην πείναν, ἣν εἶχε σήμερον ἀυξήσει καὶ ὁ κόπος τῆς κωπηλασίας, ἐφάγομεν μετὰ πλείστης ὀρέξεως ἐκ τῆς τροφῆς, ἣν εἶχομεν μεθ' ἡμῶν αὐτῶν συμπαραλάβει. Παρατηρῶν δὲ τὴν θάλασσαν μᾶλλον πρὸς τὴν ξηρὰν ἀνερχομένην ἢ πρὸς τὸ μέρος, πρὸς ὃ μοὶ ἔλεγεν ὁ Παρασκευᾶς ὅτι κινεῖται, ἤρχισα νὰ γελῶ καὶ ἔλεγον πρὸς τὸν σύντροφόν μου ὅτι τοιοῦτόν τι θὰ ἐπεφάνη αὐτῷ καθ' ὕπνον, ὅτι δηλ. ἡ θάλασσα κινεῖται πρὸς τὴν πατρίδα του. Ὁ Παρασκευᾶς ἤρχισε νὰ διαβεβαιώνη ὅτι ἄλλοτε συνέβαινε τοιοῦτό τι, καὶ ὅτι καὶ τώρα ἐλπίζει μετὰ τινος ὥρας πάλιν τοῦτο νὰ συμβῆ. Καὶ εἶχε πλῆρες δίκαιον· διότι δύο ὥρας μετὰ μεσημβρίαν παρατηρήσαμεν τὴν κατὰ τὴν πατρίδα τοῦ Παρασκευᾶ ὑποχώρησιν τῆς θαλάσσης. Τὸ θέαμα τοῦτο μὲ ἐξέπληξε καὶ ἐπέισθην ὅτι ἦτο μέσον ἄριστον νὰ ἔλθῃ τις ἄνευ δυσκολίας διὰ λέμβου εἰς ἄλλους ἀνθρώπους. Περιχαρῆς ἐπέστρεψα μετὰ τοῦ Παρασκευᾶ εἰς τὴν κατοικίαν μου, ἀπόφασιν ἔχων νὰ ἐτοιμασθῶ μὲ ζωοτροφίας καὶ νὰ μεταβῶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, μάλιστα ἀφ' οὗ ἔβλεπον ὅτι πολὺν πόθον εἶχεν ὁ σύντροφός μου νὰ ἴδῃ τοὺς γονεῖς του.

93.

Τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸ ταξιδιὸν μας τοῦτο, ἀφ' οὗ ἠτοιμάσαμεν πολλὰς ζωοτροφίας, ἐπέβημεν εἰς τὰς λέμβους μας καὶ ἐλθόντες πάλιν εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος τῆς νήσου περιεμένομεν τὴν ὥραν νὰ ἀρχίσῃ ἡ κίνησις τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν πατρίδα τοῦ Παρασκευᾶ. Ὁ πλοῦς μας ἦτο ἐξαίρετος καὶ αἱ λέμβοι μας ἀνευ κωπῶν ἐφέροντο ταχέως ἐκεῖ, ὅπου ἡμεῖς ἐπεθυμοῦμεν νὰ φθάσωμεν. Καὶ ἐπὶ τέσσαρας μὲν ὥρας ἐπλέομεν ἀκριβῶς, διευθυνόμενοι εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Παρασκευᾶ. Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἐκλίνε πρὸς τὴν δύσιν, εἶχομεν φθάσει πλησίον καὶ διεκρίναμεν καπνὸν ἀνερχόμενον. Ὁ Παρασκευᾶς, ὡς ἀνεγνώρισε τὴν πατρίδα του, ἤρξατο νὰ χαίρῃ καὶ νὰ πηδᾷ ἐντὸς τῆς λέμβου. Δὲν παρήλθε δὲ οὐδὲ μία ὥρα καὶ ἤδη ἡμεῖθα εἰς τὸ τέλος τοῦ ταξιδίου μας. Ἀπέβημεν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἐκ πετρῶν ἐδέσαμεν τὰς λέμβους. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς παραλίας οὐδεμίαν κατοικίαν διεκρίναμεν. Ἐκάλοντο ὅμως ἐπὶ παρακειμένου λόφου πυραί, ἐξ ὧν ὑπέθεσα ὅτι ἐκεῖ θὰ ἦσαν αἱ κατοικίαι τῶν ἀνθρώπων. Ἐγὼ ἐφοβούμην νὰ ἔλθω πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τούτους καὶ μάλιστα κατὰ τὴν νύκτα. Ὁ Παρασκευᾶς ὅμως μὲ ἐθάρρυνε λέγων ὅτι οὐδὲν κακὸν ἔπρεπε νὰ φοβῶμαι καὶ ὅτι θὰ εὔρω εἰς τὴν κατοικίαν τῶν γονέων του πᾶσαν περιποίησιν καὶ προστασίαν. Οἱ λόγοι οὗτοι μὲ ἐπεισαν μὲν νὰ ἔλθω ἐκεῖ, ἀλλὰ φοβούμενος, μὴ βάρβαροι ἄγνωστοι ἐλθόντες κλέψωσι τὰς λέμβους μας, εὔρον συμφορώτερον τὸν μὲν Παρασκευᾶν νὰ σταίλω εἰς τὸ χωρίον, ἐγὼ δὲ νὰ μείνω καὶ νὰ φυλάττω τὰς λέμβους. Καὶ οὕτως ἐγένεον. Ἄλλ' ἐν ᾧ εἶχεν ἀπομακρυνθῆ ὁ Παρασκευᾶς, διεκρίνα πλησίον ἐρχομένην ἐπάνω μου λέμβον τινὰ μὲ ἀνθρώπους. Ἐγὼ δὲ εὐθὺς τότε ἐπέβην εἰς τὴν λέμβον μου καὶ παρεσκευάσα τὰ ὄπλα μου, ὥστε ἐν ἀνάγκῃ νὰ πολεμήσω. Ὡς δὲ οὗτοι ἤλθον εἰς 10 βημάτων ἀπόστασιν, διεκρίνα ὅτι ἦσαν βάρβαροι ἄνθρωποι καὶ διὰ

τοῦτο, ἵνα μὴ ἔλθωσι πλησιέστερον, διέταξα αὐτοὺς μὲ βρον-
τώδη φωνὴν νὰ φύγωσι μακρὰν. Ἐπειδὴ δὲ ὠμίλησα εἰς τὴν
γλῶσσάν των, ἐνόησαν τί εἶπον καὶ σταματήσαντες ἠρώτων ἐμέ,
τίς εἶμαι. Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην ὅτι εἶμαι ξένος καὶ ἦλθον εἰς τὸν
τόπον των κομίζων τὸν Παρασκευᾶν. Αὐτοὶ δὲ μὴ γνωρίζοντες,
τίς εἶναι ὁ Παρασκευᾶς, ἐνόμισαν ὅτι εἶμαι πολέμιος ἐλθὼν εἰς
τὴν χώραν των μὲ κακὸν σκοπὸν. Τότε ἐνέτειναν τὰ τόξα των
καὶ ἠτοιμάζοντο νὰ μὲ φονεύσωσιν. Ἐγὼ ὅμως τοὺς παρεκά-
λεσα νὰ περιμένουν ὀλίγον χρόνον, ἕως ὅτου ἔλθῃ ὁ Παρασκευᾶς
ἐκ τοῦ χωρίου, καὶ θὰ πεισθῶσιν ὅτι δὲν εἶμαι ἄνθρωπος κακός.
Ἄλλ' ἐνῶ ἔλεγον ταῦτα, ἀκούω ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου τόξον
συρίζον, οἱ δὲ βάρβαροι μετὰ φωνῶν καὶ θορύβου ἔπλεον δρο-
μαῖοι νὰ μὲ φονεύσωσι. Τότε ἐγὼ χωρὶς νὰ χάσω καιρὸν ἐπυ-
ροβόλησα κατ' αὐτῶν καὶ ἐφόνευσα ἕνα. Ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ λοι-
ποὶ τὸν κρότον τοῦ πυροβόλου, τοὺς κατέλαβε πανικὸς φόβος καὶ
στρέψαντες τὴν λέμβον των ἔφευγον μακρὰν.

94.

Ὁ Παρασκευᾶς ἤρχετο μετὰ τῆς μητρός του, τοῦ γέροντος
πατρός του καὶ τῶν μικροτέρων αὐτοῦ ἀδελφῶν πρὸς ἐμέ, ὅτε
ἤκουσε τὸν κρότον τοῦ πυροβόλου. Εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο ὁ Πα-
ρασκευᾶς ἐταράχθη, διότι ἐνόησεν ὅτι μάχη θὰ ἤρξατο μεταξὺ
ἐμοῦ καὶ τῶν βαρβάρων καὶ φοβούμενος μὴ φονευθῶ μετεχει-
ρίσθη ὄσπην ταχύτητα εἶχον οἱ πόδες του, διὰ νὰ φθάσῃ νὰ μὲ
βοηθήσῃ. Καὶ δὲν παρήλθον ὀλίγαι στιγμαί, ὅτε ὁ Παρασκευᾶς
μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν του ἦλθεν ἀσθμαίνων εἰς τὸ πλοῖον καὶ
μὲ ἠρώτα, τί κακὸν ἔπαθον. Ἡ μήτηρ του καὶ ὁ πατήρ του
δὲν ἠδύναντο νὰ τρέχωσι τόσον ταχέως, διότι ἦσαν γέροντες
καὶ ἦλθον κατόπιν. Καὶ οἱ γονεῖς καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Παρα-
σκευᾶ ἔπεσον κατὰ γῆς καὶ μὲ προσεκύνησαν, μοὶ εἶπον δὲ εἰς τὴν
ἐξῆς νὰ θεωρῶ αὐτοὺς δούλους διὰ τὸ καλὸν τὸ μέγα, τὸ ὁποῖον

ἔκαμα πρὸς αὐτούς. Ἄλλ' ἐγὼ ἐσήκωσα αὐτούς ἐκ τοῦ ἐδάφους καὶ εἶπον ὅτι δὲν θέλω πληρωμὴν, διότι ἔσωσα τὸν Παρασκευᾶν. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, εἶπεν, εἴμεθα ἀδελφοί, ὁ δὲ πατήρ ἡμῶν εἶναι ὁ θεός, ὅστις δὲν κατοικεῖ εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ὁ θεός μας δὲ οὗτος μᾶς συνεβούλευσε νὰ κάμνωμεν τὸ καλὸν καὶ νὰ μὴ ζητῶμεν τίποτε ὡς ἀμοιβήν. Τοιαῦτα καλὰ ἔργα εἶναι τόσο πολὺ ἀκριθὰ, ὥστε δὲν ἀγοράζονται μὲ ὄλον τὸ χρυσίον τοῦ κόσμου. Καὶ ὅστις δέχεται ἀμοιβήν, ἀτιμάζει καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ καλὰ ἔργα. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ σᾶς ὅχι μόνον δὲν θὰ σᾶς ἔχω δούλους, ἀλλὰ θὰ σᾶς θεωρῶ ὡς ἰδικούς μου ἀνθρώπους, καί, ἂν ἔλθητε εἰς τὴν νῆσόν μου, θὰ σᾶς δώσω ἀπὸ ἔλα τὰ ἀγαθὰ, ἵνα ἴζητε καὶ σεῖς, ὅπως ζῶμεν καὶ ἡμεῖς. Ἡ οἰκογένεια ὅλη, ὡς ἤκουσε ταῦτα, ἔπεσε πάλιν κατὰ γῆς καὶ μὲ προσεκύνησε. Μοὶ εἶπον δὲ ὅτι, ὅπου θὰ εἶμαι ἐγὼ καὶ ὁ Παρασκευᾶς, ἐπεθύμουν νὰ εἶναι καὶ αὐτοί. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους μὲ ἠρώτησεν ὁ Παρασκευᾶς, διὰ τί πρὸ ὀλίγου εἶχον πυροβολήσει. Ἐγὼ δὲ διηγήθημι πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅπως ἐγένοντο. Τότε ὁ μὲν Παρασκευᾶς ἔλυπεῖτο, διότι δὲν ἦτο ἐκεῖ νὰ φονεύσῃ ἐκεῖνον, ὅστις ἀπεπειράθη νὰ φονεύσῃ τὸν κύριόν του. Οἱ γονεῖς ὁμοῦς τοῦ Παρασκευᾶ, ἀκούσαντες τί συνέβη, συνεβούλευον ἡμῖς νὰ φύγωμεν εὐθύς εἰς ἄλλο μέρος, διότι θὰ ἐπάσχομεν κακὸν ἀπὸ τοὺς βαρβάρους τούτους.

95.

Ὁ πατήρ τοῦ Παρασκευᾶ ἐνόμιζεν ὅτι ἦσαν οἱ βάρβαροι οὗτοι οἱ Καραῖθαι, πειραταὶ ἐκ τῆς παρακειμένης ἠπείρου, οἵτινες πολλὰς καταστροφὰς πολλάκις εἰς τὴν νῆσον ταύτην ἐπροξένησαν. Τώρα δὲ ἐφοβεῖτο πολὺ χειρότερα, διότι εἶχε φονευθῆ εἰς τῶν συντρόφων των. Ἡ γνώμη τοῦ γέροντος νὰ μετασταθμεύσωμεν εἰς ἄλλον τόπον καὶ νὰ παρασκευασθῶμεν εἰς ἄμυναν

μοι ἐφάνη ὀρθή. Καὶ διὰ τοῦτο μετέβημεν εἰς ἄλλον τόπον. Οἱ γονεῖς τοῦ Παρασκευᾶ ἐπανήλθον εἰς τὴν κατοικίαν των, ἵνα παραλάβωσιν ὅτι σκευὴ εἶχον καὶ νὰ πλεύσωσι μεθ' ἡμῶν αὖριον, ὅτε τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης θὰ ἀλλάξωσι διεύθυνσιν πρὸς τὴν νῆσόν μου. Ἦτο ἤδη περὶ τὸ μεσονύκτιον, ὅτε ἐπανήλθον ἐκ τῆς καλύβης των οἱ γονεῖς τοῦ Παρασκευᾶ καὶ οἱ ἀδελφοὶ του φέροντες μεθ' ἑαυτῶν βέλη τινὰ καὶ τόξα, πρὸς δὲ τούτοις καὶ εἰδωλά τινα καὶ λίθους, οὓς οὗτοι ἐλάτρευον ὡς θεοῦς. Μᾶς ἀνήγγειλαν δὲ ὅτι ὁ φονευθεὶς δὲν ἦτο Καραΐδης, ἀλλὰ συμπολίτης των καὶ ὅτι οἱ συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος ἐτοιμάζονται ὅλοι νὰ ἀναζητήσωσι τὸν φονέα καὶ λάβωσι πάλιν ὀπίσω τὸ χυθὲν αἷμά των. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ τηρηθῇ ὁ φόνος μυστικός· διότι ἄλλως ἐκινδύνευον οἱ συγγενεῖς των νὰ πάθωσιν, ἂν ἐγίνετο γνωστὸν ὅτι ὁ σύντροφος τοῦ Παρασκευᾶ ἦτο ὁ φονεύσας τὸν συμπολίτην των. Ὅτε δὲ ἐγὼ παρετήρησα εἰς τὸν γέροντα ὅτι δὲν ἦτο δίκαιον νὰ πάθῃ κακὸν οὐδεὶς τῶν συγγενῶν τοῦ Παρασκευᾶ, ἀφ' οὗ οὐδεὶς τούτων ὑπῆρξε συνένοχος εἰς τὸν φόνον, ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ φόνος ἐγένετο κατ' ἀνάγκην πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ζωῆς μου καὶ ἀφ' οὗ μάλιστα αὐτοὶ ἤρξαν πρῶτοι χειρῶν ἀδίκων, μοι ἀπεκρίθη ὁ γέρων ὅτι ἐν τῇ χωρίῳ δίκαιον θεωρεῖται ἢ ἐκδίκησις, ἣτις τελεῖται εἴτε εἰς τὸν φονέα αὐτόν, εἴτε ἐν ἐλλείψει τούτου εἰς ἓνα τῶν στενῶν συγγενῶν του. Καὶ ὁ φόβος τῆς ἐκδικήσεως συγκρατεῖ τοὺς ἀνθρώπους ἐνταῦθα ἀπὸ τοὺς φόνους, οἵτινες γίνονται σπανιώτατα. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους εἶδον ὅτι ἔπρεπε νὰ ζητήσωμεν ἀσφάλειαν, μέχρις ὅτου ἀναχωρήσωμεν εἰς τὴν νῆσόν μας. Καὶ διὰ τοῦτο εἰσῆλθομεν εἰς τὰ πλοιάρια πάντες καὶ περιεμένομεν τὴν πρῶταν, διὰ νὰ ἀναχωρήσωμεν.

96.

Ὅτε δὲ ἐφάνη τὸ λαμπρότερον ἄστρον τῆς γῆς εἰς τὴν ἀνα-

τολήν, ὁ ἑωσφόρος, ἡ κίνησις τῆς θαλάσσης ἤρχισε νὰ γίνεται κατὰ τὴν νῆσόν μας. Ἐδῶς τότε ἐλύσαμεν τὰ σχοινία τῶν πλοίων καὶ ἐπλέομεν ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν ποθητὴν μας κατοικίαν. Εἶχομεν δὲ ἱκανῶς ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἀπομακρυνθῆ, ἔφεγγε δὲ τώρα καὶ ἡ ἡμέρα, ὅτε εἶδομεν ὀλόκληρον στίφος βαρβάρων εἰς τὴν παραλίαν, τὸ ὅποιον, φαίνεται, ἦλθεν ἐκεῖ, ὅπως μᾶς τιμωρήσῃ. Ἄλλ' ἦτο ἤδη πολὺ ἀργὰ καὶ μεγάλως ἐχάρην ὅτι δὲν εὐρισκόμεθα πλησίον των, διότι τότε φονικὴ μάχη θὰ ἦτο ἀφευκτος. Τὸ ταξιδιὸν μας ὑπῆρξε καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐξαίρετον καὶ περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κατοικίαν μας. Ὁ ψιττακὸς μου, ὃν εἶχον συνηθίσει νὰ λέγῃ λέξεις τινάς, ὡς μὲ εἶδεν, ἐπέτασεν ἐπὶ τῶν ὤμων μου καὶ ἐφώναζεν ἀδιακόπως «Κάλ' ἡμέρα, κάλ' ἡμέρα». Τοῦτον ἔλαβον εἰς τὰς χεῖράς μου καὶ ἦλθον καὶ ἐγὼ ὡς καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι εἰς τὴν κατοικίαν μου. Ὁ Παρασκευᾶς συνῆθροισε τὰς αἰγας, ὧν οἱ μαστοὶ ἦσαν πλήρεις γάλακτος, καὶ ἀμέλξας τὸ γάλα ἔφερε καὶ παρέθηκεν ἡμῖν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐδειπνήσαμεν κουρασμένοι ἤδη ὑπὸ τοῦ πλοῦ, ἐκοιμήθημεν ὀλίγον. Ἐπειτα ἐξηγέρθημεν καὶ ἤρχισα νὰ ὀρίζω εἰς τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Παρασκευᾶ ἐργασίας. Τὸν ἓνα ἐξ αὐτῶν ἐκαλέσαμεν Πέτρον, τὸν δὲ ἄλλον Παῦλον. Καὶ εἰς μὲν τὸν Πέτρον ἀνετέθη ἡ ἐργασία νὰ ποιμαίνῃ τὰς αἰγας, εἰς δὲ τὸν Παῦλον νὰ γεωργῇ καὶ νὰ ἀλιεύῃ. Οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἀνελάβομεν νὰ κτίσωμεν καὶ ἄλλην οἰκίαν, ὅπερ ἤδη ἐντὸς ὀλίγου χρόνου κατωρθώσαμεν, διότι ἡμεθα πολλοὶ οἱ ἐργαζόμενοι. Εἰ καὶ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἦσαν βάρβαροι, τσαύτην ὁμως ὑπακοήν καὶ τοιοῦτον σεβασμὸν πρὸς ἐμὲ ἐδείκνυσαν, ὥστε τοὺς ἠγάπων ἐκ καρδίας. Καὶ ἐγὼ καὶ ὁ Παρασκευᾶς ἐδιδάξαμεν αὐτοὺς πρῶτον νὰ φορῶσιν ἐνδύματα ἐξ ὑφάσματος, τὸ ὅποιον ἡ μήτηρ τοῦ Παρασκευᾶ, ἣν ὠνομάσαμεν Μαγδαληνίνην, ἔμαθε νὰ ὑφαίνῃ ἀπὸ κάρναβιν καὶ ἄλλα ἐριουχα φυτὰ τῆς νήσου μου· ἔπειτα δὲ νὰ νίπτωνται καλῶς καὶ κατὰ πᾶσαν πρωΐαν,

νά ἔχωσι τάξιν εἰς τὴν ἐργασίαν των, εἰς τὸ φαγητόν των, εἰς τὸν ὕπνον των.

97.

Ἐπειτα ἤρχισαμεν νὰ διδάσκωμεν αὐτοὺς καὶ τὰ περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἦτοι τὸν βίον, τὰς πράξεις του ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς συμβουλὰς, τὰς ὁποίας μας ἔδωκε περὶ τῶν καθηκόντων, τὰ ὁποῖα ἔχομεν πρὸς τὸν Θεὸν νὰ ἐκτελῶμεν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι ἄνθρωποι μετὰ κατανύξεως ἤκουον ὅλα ταῦτα καὶ κατὰ Κυριακὴν ὅλοι, ἐνδυσόμενοι τὴν ἑορτινὴν μας ἐνδυμασίαν, ἐπορευόμεθα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν ὑποκάτω τοῦ φοίνικος, καὶ ἠὺχαριστοῦμεν τὸν θεόν. Ἐπειδὴ δὲ τάξις καὶ ἀκρίβεια ἐβασίλευε πανταχοῦ καὶ ἐν τῇ κατοικίᾳ μας καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκανονίσαμεν τὴν λειτουργίαν ὡς ἑξῆς· πρῶτον ἐψάλλομεν ἓνα ὕμνον εἰς τὸν θεόν, ἔπειτα πότε ἐγώ, πότε ὁ Παρασκευᾶς, διηγοῦμεθα ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ἢ μίαν παραβολὴν ἢ μίαν περικοπήν, τὴν ὁποίαν ἤρμηνεύομεν, καὶ ἔπειτα ἐψάλλομεν ἀκόμη ἄλλον ὕμνον καὶ ἐπεστρέφομεν εἰς τὴν κατοικίαν μας. Ἐκ τῶν ὕμνων, οὓς ἐψάλλομεν, γράφω ἐνταῦθα δύο μόνον.

1. ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

Μὲ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τὸν θεὸν εὐχαριστῶ,
εἰς αὐτὸν ζωὴν, ὑγείαν καὶ τὰ πάντα χρεωστῶ.

Τῶν καλῶν εἶν' ἡ πηγὴ,
χάριτας μᾶς χορηγεῖ.

Εἰς τὸν οὐρανὸν θαυμάζω τόσα σώματα λαμπρά !
Πάλιν εἰς τὴν γῆν κυττάζω, βλέπω ἔργα θαντασιατά.

Τί σοφός, τί ἀγαθὸς
εἰς ἡμᾶς εἶν' ὁ θεός !

ὦ θεέ μου, φώτιζέ με ν' ἀγαπῶ τὰς ἀρετάς,
ὦ θεέ, ὁδήγησέ με εἰς τὰς πράξεις τὰς καίας.

Δίδε μου, θεέ, χαρὸν
καὶ καρδίαν καθαρὰν.

2. Η ΠΙΣΤΙΣ

Ἀκρόπολις μας ὁ θεὸς ὁ μέγας ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις, καὶ σιδηροῦς
μας θυρεὸς ἢ πρὸς αὐτὸν θερμὴ μας πίστις. Αὐτὸς ἡμῶν πατήρ, ὁ
τῆς ζωῆς δοτήρ, καὶ φῶς ἡμῶν αὐτός, ὁ πλάστης τοῦ φωτός, ὁ μέ-
γας τοῦ ἡλίου κτίστης.

Πᾶς ὁ πιστεύων εἰς θεὸν ἀήττητον φορεῖ ἀσπίδα, φύλακα ἔχει
κραταιὸν τὴν πίστιν του καὶ τὴν ἐλπίδα. Ἄν πάσῃ, δὲν πονεῖ, δὲν
κλαίει, δὲν θρηνεῖ, οὐδ' ἢ ψυχρὰ πνοὴ τοῦ τάφου τὸν πτοεῖ! Ζῆ ἄλλην
προσδοκῶν πατρίδα.

98.

Δύο παρήλθον ἔτη καὶ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶχον γίνεαι ἀλη-
θινοὶ χριστιανοί. Τότε προέτεινα εἰς αὐτοὺς νὰ βαπτισθῶσι καὶ
ἐβαπτίσθησαν ὅλοι. Ὅτε δὲ μιᾷ ἡμέρᾳ τοῖς εἶπον ὅτι ἔπρεπε
νὰ διδάξωμεν τοὺς βαρβάρους λαοὺς, οἵτινες ἔζων εἰς τὰς ἄλλας
νῆσους, τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ νὰ κάμωμεν αὐτοὺς
χριστιανούς, τότε ὅλοι παρεδέχθησαν νὰ μεταβῶσιν ἐκεῖ νὰ διδά-
ξωσιν αὐτούς. Ἐγὼ ὅμως εἶπον νὰ μεταβῶσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος
μόνον ὁ γέρων, τὸν ὁποῖον ὠνομάζομεν Ἀβραάμ, καὶ ὁ Πέτρος.
Καὶ πραγματικῶς μετὰ δύο ἡμέρας, ἀφ' οὗ παρεσκευάσθησαν,
ἀνεχώρησαν ἐπὶ ἑνὸς ἀκατίου εἰς μίαν τῶν παρακειμένων νή-
σων. Ἡμεῖς ὅλοι τοὺς συνωδεύσαμεν μέχρι τῆς παραλίας καὶ
ἀνῆλθον εἰς τὸν θεὸν νὰ τοὺς προστατεύσῃ, διὰ νὰ γίνῃ τὸ
ἔλεημά του. Καὶ ἐπὶ τρεῖς μὲν μῆνας δὲν εἶχομεν ἀκούσει τί-
ποτε περὶ αὐτῶν καὶ διὰ τοῦτο ἐφοβούμεθα, μήπως ἔπαθον κακὸν
εἴτε ἐν τῇ θαλάσῃ εἴτε ἐν τῇ ξηρᾷ ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Ὅτε

ἤρχιζεν ὁ τέταρτος μῆν, βλέπομεν κατὰ μίαν Κυριακὴν, ἐν ᾗ ἡμεθα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐν τῇ θαλάσῃ περὶ τὰ δέκα ἀκάτια διευθυνόμενα εἰς τὴν νῆσόν μας. Εὐθὺς ὑπωπτεύσαμεν ὅτι βάρβαροι λαοὶ θὰ ἤρχοντο νὰ μᾶς βλάβουν καὶ διὰ τοῦτο ἐσπεύσαμεν νὰ ἐπλισθῶμεν, διὰ νὰ ἀποκρούσωμεν τὸν κίνδυνον. Ἄλλ' ἐνῶ ἡμεθα ὠχρωμένοι, τὰ ὅπλα κατὰ τῶν ἐρχομένων ἀνθρώπων ἔχοντες ἐστραμμένα, βλέπομεν νὰ ἀποθιβάξῃται εἰς τὴν παραλίαν ὁ γέρον Ἀβραὰμ πρῶτος, ἔπειτα ὁ Πέτρος καὶ πλῆθος ἄλλο ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Μεγάλῃ χαρᾷ κατέλαβε πάντας ἡμᾶς, εἰ καὶ δὲν ἠξεύρομεν ἀκόμη, τί συμβαίνει. Πάντες ἡμεῖς ἐνηγκαλισθῆμεν καὶ ἠσπάσθημεν τοὺς δύο μας ἀποστόλους, οὓς ἐθεωροῦμεν ἀποθαμμένους. Ἡ χαρὰ μας ὅμως ὑπῆρξε μεγίστη, ὅτε ἐμάθωμεν ὅτι ὅλοι οὗτοι οἱ προσερχόμενοι ἦσαν νεοφώτιστοι, οἵτινες ἤρχοντο νὰ βαπτισθῶσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ κατοικήσωσιν εἰς τὸ ἐξῆς μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ νήσῳ. Εὐθὺς ἐδεξιώθημεν καὶ τούτους καὶ σφάξαντες τρεῖς τράγους ἐκ τοῦ ποιμνίου ἐψήσαμεν εἰς τὴν σούβλαν καὶ παρεσκευάσαμεν τὸ γεῦμά μας. Ἐπειτα ἐκαθίσσαμεν εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν ὅλοι, καὶ ἀφοῦ ἠὲχαριστήσαμεν τὸν θεόν, ἐφάγομεν ἐκ τοῦ νοστιμωτάτου κρέατος. Μετὰ τοῦτο κατεσκευάσαμεν προχείρους σκηνάς, ἵνα ἐκεῖ διανυκτερεύσωσιν οἱ νέοι συμπολιταὶ μας.

99.

Τῇ δὲ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ ὤρισα τὸ μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον ἔμελλον νὰ κτισθῶσιν αἱ νέοι κατοικίαι. Κατατάξας δὲ τοὺς ἀνθρώπους τούτους εἰς οἰκογενεῖας, εἶδον ὅτι ἔπρεπε νὰ κτισθῶσι δέκα ἕξ οἰκίαι· διότι δέκα ἕξ ἦσαν καὶ αἱ οἰκογένειαι. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο πολὺ πιθανὸν νὰ ἔλθωσι καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ αἱ οἰκίαι πολλὰπλασιαζόμεναι νὰ ἀποτελέσουν πόλιν, ἐνόμισα ὅτι ἔπρεπεν ἀπὸ τοῦδε νὰ προδιαγράψω τὸ σχέδιον τῆς πόλεως, ὥστε αὐτὴ νὰ λάβῃ κανονικὸν σχῆμα. Εὐθὺς λοιπὸν ἐχάραξα τὰς ὁδοὺς τῆς

πόλεως και ὤρισα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ποῦ ἕκαστος νὰ κτίσῃ οἰκίαν. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως ἐχώρισα εὐρύχωρον οἰκόπεδον, ὅπου ἐκεῖ ἔμελλε νὰ ἰδρυθῇ τὸ σχολεῖον τοῦ λαοῦ μὲ μεγάλην τριγύρω αὐλὴν καὶ μὲ μέγαν δενδρώδη κήπον. Ἐπειτα ἐκτίσαμεν ὑπὸ τὸν φοῖνικα καὶ ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν πάντοτε κατὰ Κυριακὴν συνηθροίζόμεθα καὶ ἀπετείνομεν πάντες ὁμοῦ εἰς τὸν οὐράνιον πατέρα μας τὴν προσευχὴν μας. Ἐπειδὴ δὲ ἤδη ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως μας ἠῤῥξησεν, ὤρισα εἰς ἕκαστον τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας του. Ἐγὼ εἶχον ἀναλάβει τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως, διότι ὡς ἱερεὺς ἐνόμισα ὅτι ἠδυνάμην καλλίτερον καὶ τοὺς ἀνθρώπους μου νὰ ὠφελήσω καὶ πρὸς τὸν θεὸν καθ' ἑκάστην νὰ ἐκφράζω τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν πατρικὴν ὑπὲρ ἐμοῦ μέριμναν. Τὸν Παρασκευᾶν ἐξέλεξα διδάσκαλον, διότι εἶδον ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὄχι μόνον εἶχε μεγάλην νοημοσύνην, ἀλλ' ὁ θεὸς εἶχεν αὐτὸν καὶ μὲ μέγα διδασκαλικὸν χάρισμα προικίσει, νὰ ἀγαπᾷ ἐκ καρδίας ὡς ἄλλη μήτηρ τὰ μικρὰ παιδιά. Καὶ ὡς διδάσκαλος ὁ Παρασκευᾶς εἶχε κατορθώσει μεγάλα. Οἱ μαθηταὶ ἐφοίτων μετ' εὐχαριστήσεως εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τὰς συμβουλὰς τοῦ διδασκάλου των ἐτήρου εὐγνωμονοῦντες μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας. Ὁ Πέτρος ἐξηκολούθει νὰ εἶναι ποιμὴν, προσλαβὼν καὶ ἕνα ἄλλον βοηθὸν ἐκ τῶν νέων ἀνθρώπων. Ὁ Παῦλος καὶ ὁ Ἀβραὰμ ἀφιερῶθησαν ὅλως εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἔργον, καὶ οἱ δύο οὗτοι συνετέλεσαν, ὥστε πολλοὶ λαοὶ νὰ δεχθῶσι τὸν χριστιανισμὸν καὶ νὰ δοθῇ οὕτως εἰς αὐτοὺς ἡ εὐλογία τοῦ θεοῦ. Ἐκ τῶν νέων ἀνθρώπων ἕνα μὲν ἕκαμα ἀλιέα, ἄλλον δὲ ξυλουργὸν καὶ τρίτον ἀγγειοπλάστην, οἵτινες τακτικῶς ἤσκουν ἀποκλειστικῶς ἕκαστος τὸ ἔργον του. Οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἠσχολοῦντο μὲ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν δενδροκομίαν.

100.

Περὶ τῆς παρασκευῆς τοῦ ἄρτου, τῶν ἐνδυμάτων, τῆς μαγειρικῆς ἐφφρόντιζον αἱ γυναῖκες. Τόσον καλῶς εἶχον τὰ πάντα τακτοποιήσει, ὥστε οὐδέποτε ἠκούσθη παράπονον, οὐδὲ συνέβη ἕρις τις μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἤλθον καὶ ἄλλοι καὶ ἀπετελέσθη κώμη μεγάλη μὲ 120 οἰκίας. Ἐφέραμεν καὶ ἄλλο ὕδωρ εἰς τὴν πόλιν καὶ ἰδρύσαμεν βρύσεις ἀφθότους, ἐσυστήσαμεν δὲ καὶ δικαστήριον ἐκ τῶν γερόντων, ἵνα λύῃ τὰς διαφορὰς τῶν ἀνθρώπων. Πολλὰ δὲ μέρη τῆς νήσου μετεβάλομεν εἰς ἀγρούς, ἐπόθεν κατεσκευάσαμεν ὁδοὺς μέχρι τῆς κατοικίας μας. Ὅλα δὲ προώδευον μετὰ θαυμαστῆς ταχύτητος καὶ ὁ θεὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἠλόγει τοὺς κόπους μας. Ὁ χριστιανισμὸς εἶχε διαδοθῆ ὄχι μόνον εἰς τὴν νήσον ταύτην, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας παρακειμένας, ὧν τρεῖς ἔστειλαν πρέσβεις καὶ ἐζήτησαν νὰ μὲ ἀναγνωρίσουν ἡγεμόνα. Οἱ γέροντες τῆς νήσου μου, μὲ τοὺς ὁποίους πάντοτε συνεσκεπτόμην, μὲ προέτρεψαν νὰ δεχθῶ τοῦτο καὶ οὕτω κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀποβιβάσεώς μου εἰς τὴν νήσον ἐγένετο ἡ στέφισ μου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, παρόντος ὅλου τοῦ λαοῦ μου καὶ ἀναπέμποντος εὐχὰς εἰς τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς υγείας καὶ εὐτυχίας μου. Ἡ συγκοινωνία μετὰ τῶν νήσων διὰ μικρῶν λέμβων δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνηται τακτικῶς. Νὰ ναυπηγήσωμεν δὲ μέγα πλοῖον μᾶς ἦτο πολὺ δύσκολον, διότι δὲν εἶχομεν κανὲν ἐργαλεῖον, πλὴν ἐκείνων, τὰ ὅποια ἐξ ἀχάτου λίθου κατεσκευάσα, καὶ μὲ τὰ ὅποια δὲν ἠδυνάμεθα νὰ κατορθώσωμέν τι γενναῖον. Πολλάκις ἐσυλλογίσθην τὸν σίδηρον καὶ τὰ κατασκευαζόμενα ἐξ αὐτοῦ ἐργαλεῖα, καὶ ἐθαύμαζον ποίας ὑπηρεσίας τὸ μέταλλον τοῦτο προσέφερεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ἀλλὰ δυστυχῶς εἰς τὴν νήσόν μου δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνακαλύψω οὔτε τοιοῦτον οὔτε ἄλλο τι μέταλλον. Καὶ σκεπτόμενος, πῶς νὰ ἐπαρκέσω εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ἀνθρώπων μου,

εὔρισκον ὅτι ἔπρεπε νὰ μεταφέρωμεν ἀλλαχόθεν ἐνταῦθα καὶ ἵππους καὶ βουὸς καὶ πρόβατα, ἔπειτα δὲ καὶ διάφορα τοῦ πολιτισμοῦ πράγματα, πρὸ πάντων δὲ ἐργαλεῖα τῆς τέχνης. Καὶ διὰ τοῦτο ἠρεῦνων νὰ μάθω εἰς ποῖον μέρος τοῦ κόσμου κεῖται ἡ νῆσός μου, καὶ ἂν ἐκεῖ πλησίον κατοικοῦσιν ἄνθρωποι πεπολιτισμένοι.

101.

Μετὰ μακρὰς ἐρεύνας ἔμαθον ὅτι εἰς νῆσόν τινα Κοῦθαν ὀνομαζομένην, πολὺ μεμακρυσμένην, κατῴκουν ἄνθρωποι λευκοὶ μὲ μακρὸν πώγωνα, οἵτινες ἦλθον ἐξ ἀνατολῶν, ἔχοντες μεγάλα πλοῖα καὶ φοινικᾶ ὄπλα. Ἡ εἰδήσις αὕτη μὲ ἐχαροποίησε καὶ ἠλπισα ὅτι θὰ κατορθώσω νὰ ἔλθω εἰς σχέσεις μὲ λαοὺς πεπολιτισμένους. Καὶ διὰ τοῦτο παρεσκευάσα πλοῦν καὶ ἀφ' οὗ ἐξώπλισα τρεῖς λέμβους μὲ ἀφθόνους τροφάς, ἔστειλα δὲ ἕκ τῶν ἀνθρώπων μου νὰ ἔλθωσιν εἰς ἀναζήτησιν τῆς νήσου ταύτης καὶ νὰ κομίσωσιν ἐπιστολήν μου, διὰ τῆς ὁποίας ἀνήγγελλον εἰς αὐτοὺς ὅτι εἶμαι ἡγεμῶν 4 νήσων ἐξ Ἀγγλίας καταγόμενος καὶ ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ ἔλθω εἰς σχέσεις μὲ τὴν νῆσον Κοῦθαν, ὅπου ἐπληροφορήθην ὅτι βασιλεύει ἡγεμῶν Εὐρωπαϊός. Ἐγγραφον δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι ἐπεθύμουν νὰ ἀγοράσωμεν ἐν πλοῖον καὶ ἐργαλεῖα τῶν τεχνῶν, τὰ ὁποῖα ὄλα μέχρι τῆς ὥρας στερούμεθα. Εὐτυχῶς δὲ πλοῦς τῶν ἀνθρώπων μου ἐπέτυχε καὶ μετὰ τρεῖς μῆνας ἐπανῆλθον μὲ τρία μεγάλα ἰσπανικὰ πλοῖα καὶ μὲ τὸν ναύαρχον τῶν Ἰσπανῶν, ὅστις ἦλθεν ὁ ἴδιος νὰ μάθῃ, τί συμβαίνει· διότι ἕκ τῶν ἀνθρώπων μου δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ τί ἀληθῶς ὑπάρχει. Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ ναυάρχου ὑπῆρξε λαμπρά, τὸν ἐφιλοξένησα δὲ εἰς τὴν κατοικίαν μου ἐπὶ ὀκλήρον ἑβδομάδα. Ἐγὼ διηγήθην τὰς ταλαιπωρίας μου καὶ μετὰ προσοχῆς ἐνίστε καὶ δακρῦων μὲ ἠκροῶτο. Ὅτε δὲ ἐτελείωσεν ἡ ὀγδόη ἡμέρα, ὁ γέρων Ἰσπανὸς ναύαρχος μοὶ ἐπρότεινε νὰ

μὲ κάμῃ γαμβρὸν εἰς τὴν θυγατέρα του, ἣτις ἔμενον εἰς τὴν Κοῦθαν. Τοσοῦτον εὐγενῆς μοὶ ἐφάνη ἡ ψυχὴ τοῦ γέροντος Ἰσπανοῦ, ὥστε δὲν ἐδίστασα νὰ πιστεύσω ὅτι καὶ ἡ κόρη του θὰ ἦτο τοιαύτη καὶ διὰ τοῦτο ἐδέχθη προθύμως τὴν πρότασίν του. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν τὸ μὲν ἐν πλοῖον νὰ μένη μὲ τοὺς ἀξιωματικούς εἰς τὸν λιμένα, φυλάττον τὴν νήσόν μου, ὁ δὲ γέροντων Ἀβραὰμ νὰ μὲ ἀναπληρώσῃ ἐν τῇ νήσῳ μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς μου. Οὕτω λοιπὸν ἀπεχαιρέτισα τὸν λαόν μου, ὅστις περιχαρῆς μοὶ ἤϋχετο καλὸν ταξίδιον καὶ ταχεῖαν ἐπιστροφὴν καὶ ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὴν Κοῦθαν. Ἐκ τῶν ἀνθρώπων εἶχον παραλάβει τὸν Παρασκευᾶν, ὅστις δὲν ἐνόει κατ' οὐδένα τρόπον ν' ἀπομακρυνθῆ ἀπ' ἐμοῦ. Τὸ ταξιδίον μας ἦτο λίαν εὐχάριστον καὶ μετ' ὀλίγον προσωρμίσθημεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀβάννης. Ὁ ναύαρχος μὲ παρέλαβεν εἰς τὸν οἶκόν του καὶ μὲ ἐφιλοξένει.

102.

Ἡ κόρη του ὠνομάζετο Μαριάννα. Καὶ ἂν τις μόνον τὴν φυσιογνωμίαν αὐτῆς ἔδλεπεν, ἐπέιθετο εὐθὺς περὶ τῆς εὐγενείας τῆς ψυχῆς της. Ἐφόρει μέλαιναν ἐνδυμασίαν, διότι πρὸ ἐνὸς ἔτους εἶχε τὴν ἀτυχίαν νὰ χάσῃ τὴν μητέρα της. Τὸ ὠχρὸν πρόσωπόν της καὶ τὰ μαραμμένα χεῖλη της ἐφανέρωνον ὅτι ὁ θάνατος τῆς μητρὸς της ἐπλήγωσε βαθέως τὴν καρδίαν της. Ὁ πατήρ της διηγῆθη τὰς περιπετείας μου πάσας, αὕτη δὲ ἀπεκρίθη βαρυστενάζουσα ὅτι, ὅσον φοβερὰ καὶ ἂν εἶναι τὰ δυστυχήματα αὐτά, τώρα ὅλα ἐθεραπεύθησαν, τὸ ἰδικόν της ὁμως δυστύχημα, τὸν θάνατον τῆς μητρὸς της, τίς θὰ δυνηθῆ νὰ θεραπεύσῃ; Ἀλλὰ τότε ὁ πατήρ της εἶπεν· «Ὁ κύριος οὗτος, κόρη μου, ὅστις εἶναι ἤδη ἡγεμῶν εἰς 4 νήσους. Γνωρίζω σε, τέκνον μου, καὶ νομίζω ὅτι ἐγνώρισα καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ Ῥοδινῶνος. Τόσην δὲ συμφωνίαν εὔρον εἰς τὰς σκέψεις τούτου πρὸς τὰς ἰδικάς σου, ὥστε δὲν ἐδίστασα νὰ τὸν παρα-

καλέσω νὰ δεχθῆ νὰ γίνῃ γαμβρὸς εἰς τὴν Μαριάνναν μου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν ἀγαπῶ κἀνὲν ἄλλο πρᾶγμα περισσότερον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον. Σοὶ εὐχομαι, Μαριάννα μου, νὰ ζήσης ἐν χαρᾷ διαρκεῖ καὶ εὐτυχίᾳ καὶ ὁ θεὸς νὰ σὰς ἔχη ὑπὸ τὴν σκέπην του». Ταῦτα εἶπε συγκεινημένος ὁ γέρον καὶ λαβῶν ἤνωσε τὰς χεῖράς μας. Ἐπειτα παρετέθη τράπεζα καὶ ἐφάγομεν καὶ ἐπίομεν μετὰ πολλῆς ἐπιθυμίας. Τῇ δὲ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ ἐτελέσθη ἡ στέψις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ τῆς Μαριάννας μου, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐπανήλθον μετὰ τῆς συζύγου μου καὶ τοῦ πενθεροῦ μου εἰς τὴν νῆσόν μου.

Ὁ λαὸς μου περιχαρῆς μὲ ὑπεδέχθη καὶ πυραὶ ἐκαίοντο ἐπὶ τρεῖς κατὰ συνέχειαν νύκτας πρὸς τιμὴν μας. Οἱ τεχνῖται καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι, οὓς ἔφερον μετ' ἑμαυτοῦ ἐκ τῆς Κούδας, εἰσήγαγον διαφόρους τέχνας τελειοποιημένας, ὡς εἶναι ἐν Εὐρώπῃ. Ἐπειτα ἐδίδαξαν τὴν καλλιέργειαν τοῦ βάμβακος, τοῦ ζαχαροκαλάμου, τοῦ καφέ. Εἰσηγάγομεν διάφορα κτήνη, τὸν βοῦν, τὸν ἵππον, τὸ πρόβατον. Τὰ τελευταῖα μάλιστα τοσοῦτον πολὺ εὐδοκίμουν, ὥστε προϊόντος τοῦ χρόνου ἐξεποιήσαμεν τὰς αἰγας, αἵτινες ἔβλαπτον πολὺ τὰ δένδρα, καὶ ἀνεπληρώσαμεν ταύτας διὰ προβάτων. Εἰσηγάγομεν δὲ ὡς νόμισμα τὰ Ἰσπανικὰ τάλληρα καὶ οὕτω διευκολύνθη ἡ ἐμπορία, ἥτις πρότερον δι' ἔλλειψιν νομισμάτων ἐγένετο δι' ἀνταλλαγῆς. Ἐπειτα μᾶς ἐστάλησαν διάφορα σκεύη καὶ ἐργαλεῖα ἐκ τῆς Ἰσπανίας, βιβλία ἐντυπα, χάρτης, πένναι. Καὶ τώρα βλέπων πάντα ταῦτα ἐνόησα, ὁποῖα διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ πεπολιτισμένου τόπου καὶ βαρβάρου καὶ πόσον δυστυχεῖς εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες μένουσιν ἐστερημένοι τῶν ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ πόλις ὅλον ἐν ἐλάμβανεν εὐρωπαϊκὸν χαρακτῆρα, χιλιάδες δὲ Ἰσπανικῶν ταλλήρων εἰσήρχοντο εἰς τὸ κοινόν μας ταμεῖον ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν προϊόντων τῶν νήσων μας. Ἠγοράσαμεν ἐκ τῆς Ἰσπανίας τρία ἰστιοφόρα πλοῖα, διὰ τῶν ὁποίων ἐγένετο ἡ συγκοινωνία τῶν νήσων μου.

103.

Ἐν τῇ νήσῳ εἶχον τὰ πάντα ἐν ἀφθονίᾳ, καὶ κτήματα καὶ χρήματα καὶ τιμὰς, ἀφ' οὗ ἤμην ἡγεμὼν οὐχὶ μιᾶς, ἀλλὰ πολλῶν νήσων, ὁ δὲ λαὸς μὲ ἐλάτρευεν ὡς πατέρα. Καὶ ὅμως δὲν ἤμην ἐν τῇ ξένη μένων εὐτυχής. Ἐπόθουν διαρκῶς νὰ ἴδω τὴν πατρίδα μου, νὰ ἴδω τοὺς γονεῖς μου καὶ συγγενεῖς μου, νὰ ἴδω τοὺς φίλους μου καὶ τοὺς συμπολίτας μου. Καὶ ὁ πόθος οὗτος τώρα ἔγινε σφοδρότερος, διότι εἶχον τὰ μέσα νὰ φθάσω ἐκεῖ. Διὸ ἐκάλεσα τὸν λαόν μου εἰς συνέλευσιν, ἵνα ἀνακοινώσω εἰς αὐτὸν τὴν ἀπόφασίν μου, νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πατρίδα μου. Καὶ πάντες ἔσπευσαν νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸν προσδιορισθέντα τόπον, ἔνθα ἐκάθισαν ἀναμένοντές με. Κατόπιν μετέβην καὶ ἐγὼ συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ πενθεροῦ μου καὶ τοῦ πιστοῦ μου πάντοτε Παρασκευᾶ. Ὡς δὲ ἔφθασα ἐκεῖ, ἐσηκώθησαν πάντες καὶ μᾶς ἔχαιρέτισαν. Ἐγὼ δὲ, ἀφ' οὗ εἶπον εἰς αὐτοὺς νὰ καθίσωσιν, ὀρθὸς ἰστάμενος ὠμίλησα τὰ ἑξῆς:

Ἐν πρώτοις ἔχω καθήκον νὰ εὐχαριστήσω, ἀγαπητοί μου πολῖται, τὸν θεόν, ὅστις ἐπὶ τριάκοντα ἔτη μὲ ἐπροστάτευσεν ὡς πατὴρ ἐλεήμων καὶ ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ ἀπὸ ἓνα ἀπλοῦν ναυαγὸν μὲ ἀνέδειξεν ἡγεμόνα οὐχὶ μιᾶς, ἀλλὰ πολλῶν νήσων καὶ μοὶ ἐχάρισεν ὑπηκόους εὐπειθεῖς καὶ καλοὺς, ὥστε ἡ χώρα ἡμῶν ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος νὰ προσδεύῃ, καὶ εὐτυχία νὰ βρασιλεύῃ πανταχοῦ. Τοῦτο εἶναι τοῦ θεοῦ δῶρημα καὶ τοῦ θεοῦ τὸ ὄνομα ἔστω εὐλογημένον καὶ νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἐπειτα ἔχω καθήκον νὰ εὐχαριστήσω καὶ σᾶς, ἀγαπητοί μου ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ὑπακούετε εἰς ὅ,τι διέτασσον καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἐπιμελείας σας τώρα, αἰσθάνεσθε καὶ σεῖ, ἐγίνατε ἄλλοι ἄνθρωποι. Ἐκαστος γνωρίζει νὰ ἐκτελῇ καλῶς τὸ ἔργον του, ἕκαστος ἀγαπᾷ τὸν ἄλλον, ὡς ἀγαπᾷ τὸν ἑαυτὸν του, ἕκαστος αἰσθάνεται ὅτι ὑπεράνω πάντων ἡμῶν βασιλεύει ὁ πατὴρ ὁ ἐπουράνιος, ὅστις

θέλει νὰ ἐπικρατῆ πανταχοῦ ἡ ὁμόνοια καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη. Ἐξακολουθήσατε νὰ ζῆτε οὕτω, καὶ ὁ θεὸς θὰ σᾶς εὐλογῆ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

104.

Σὰς συνεκάλεσα σήμερον ἐνταῦθα, ἀγαπητοί μου πολῖται, ἵνα σᾶς εἶπω τὴν ἀπόφασίν μου, νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς μου. Ὁ ἄνθρωπος, ὅσοι μεγάλα καλὰ καὶ ἂν ἔχῃ, ὅταν ζῆ μακρὰν τῆς πατρίδος του, εἶναι δυστυχῆς. Θέλω νὰ ἴδω τὸν πατρικὸν οἶκον, τὸν πατρικὸν ἀγρόν, τὴν πατρικὴν ἄμπελον, τὰς κρήνας τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐξοχῆς, τὰ ὄρη, τοὺς λόφους, τὰς κοιλάδας, τὰ δένδρα, τοὺς ποταμούς, τὰς ἀκτὰς τῆς θαλάσσης τῆς πατρίδος, νὰ ἀκούσω τὴν προσφιλεῖ μητρικὴν γλῶσσαν ἀπὸ τὰ στόματα τὰ περιπέθητα τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς, νὰ ἴδω τὴν ἀγαπητὴν τῶν συμπολιτῶν μου ἐνδυμασίαν, νὰ προσευχηθῶ μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ναῶ τῶν παιδικῶν μου χρόνων, νὰ χαρῶ μετὰ τῶν καλῶν μου συμπολιτῶν, νὰ συμπενθῶ μετ' αὐτῶν, καὶ τότε ἄς ἀποθάνω. Ἀγαπητοί μου πολῖται, δυστυχεῖς οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι φεύγουσιν εἰς τὰ ξένα. Σὰς συμβουλεύω νὰ μὴ ἐπιθυμήσητέ ποτε νὰ φύγητε ἀπὸ τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς σας. Τὰ μέσα, ἵνα ζήσῃ ὁ ἄνθρωπος, ἔχει ὁ θεὸς ἐν τῇ πατρίδι του δι' ἕκαστον διεσκορπισμένα, ἀρκεῖ νὰ εἶναι οὗτος φιλόπονος καὶ οἰκονόμος καὶ νὰ ἠξεύρῃ, πῶς νὰ ἐργασθῇ. Ὅπως τὸ δένδρον διὰ νὰ γίνῃ μέγα ἔχει ἀνάγκη νὰ στηρίζεται εἰς τὴν γῆν καὶ ἐκ τῆς γῆς νὰ μύζῃ τὴν τροφήν του, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ ζήσῃ βίον μακρὸν καὶ εὐτυχῆ πρέπει νὰ μένῃ ἐν τῇ πατρίδι, ἣν προώρισε δι' αὐτὸν ὁ θεός. Ἐπικατάρaton νὰ εἶναι τὸ χρυσίον, ὅπερ μαραίνει τὸν κόσμον νὰ φεύγῃ εἰς τὰ ξένα καὶ νὰ ἀποχωρίζεται γονέων καὶ ἀδελφῶν, συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ νὰ μαραίνεται μακρὰν μεταξὺ ἀλλογλώσσων ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων πάντα φαίνονται εἰς ἡμᾶς

φυγρά, διότι εἴμεθα εἰς ἄλλα ἐκ μικρᾶς ἡλικίας συνηθισμένοι.

Ἡ νῆσος αὕτη, ἀγαπητοί μου πολῖται, ὑπῆρξε δι' ἐμὲ δευτέρα μου πατρίς, ἀφ' οὗ ἐν αὐτῇ τριάκοντα ἔτη ἔζησα. Ὅσα βλέπετε τριγύρω εἶναι ἔργα τῶν χειρῶν μου καὶ σκέψεις ἰδικαί μου. Καὶ πᾶς φρόνιμος ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν του καὶ δυσκόλως ἀποχωρίζεται αὐτῶν. Ὡσαύτως ὀδυνηρὸς εἶναι καὶ ὁ ἀποχωρισμὸς μου ἀπὸ τοῦς καλοῦς μου ὑπηκόους, οἵτινες ἐξετέλουν προθύμως τὰ διατασσόμενα, καὶ μὲ ἐβοήθησαν νὰ γίνῃ ἡ νῆσος αὕτη κατοικία ἡμέρων καὶ εὐγενῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ τὴν λύπην μου ταύτην μετριάξει ἡ ἰδέα ὅτι διάδοχόν μου ἀφίνω ἄνδρα εὐγενῆ καὶ φίλον τῶν ἀνθρώπων, τὸν πενθερόν μου, εἰς ὃν θὰ ὑπακούητε τοῦ λοιποῦ, ὡς ὑπηκούετε καὶ εἰς ἐμὲ μέχρι τοῦδε. Ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἅς διαφυλάττῃ τὸν λαόν μου τοῦτον καὶ νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

105.

Τοιαῦτα ὠμίλησεν ὁ Ῥοβινσὼν καὶ ἐκάθισεν. Οἱ ἄνθρωποι πάντες ἦσαν περίλυποι διὰ τὸν ἀποχωρισμὸν ἀπὸ ἀνδρός, ὅστις ἠγάπησε καὶ ἐπροστάτευσεν αὐτοὺς ὡς τέκνα του, τινὲς δὲ τούτων καὶ ἔκλαιον. Ἀπαρηγόρητος ὅμως ἐξ ὅλων ἦτο ὁ Παρασκευᾶς, ὅστις ἐγερθεὶς ἐκ τῆς θέσεώς του ἔδραμε πρὸς τὸν Ῥοβινσὼνα καὶ πεσὼν εἰς τὰ γόνατα κατησπάζετο τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας καὶ κράζων ἔλεγεν· «Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποχωρισθῶ τοῦ ἐπιγείου τούτου ἀγγέλου, τὸν ὁποῖον ἔστειλεν ὁ θεός, ἵνα μεταδώσῃ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς σωτηρίας εἰς ἡμᾶς τοὺς δυστυχεῖς βαρβάρους. Ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἴσταντο ὀλίγον ἀπωτέρω τῆς συνελεύσεως, ἤρξαν κοπετῶν καὶ θρήνων καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ μείνῃ τις ἀπαθής εἰς τὸ θέαμα τοῦτο. Καὶ αὐτὸς ὁ Ῥοβινσὼν ἔκλαυσεν, ἔκλαιε δὲ καὶ ὁ πενθερὸς αὐτοῦ, ὅστις τῶρα ἀνεκηρύχθη ἡγεμὼν τῆς νήσου. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον ἔκλαυσαν, τότε ὁ Ῥοβινσὼν πάλιν ἀνα-

στάς εἶπε· «Παύσατε νὰ κλαίητε πλέον, ἀγαπητοί μου πολῖται. Τὰ δάκρυά σας φανερώνουν τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς σας. Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὰ αἰσθήματα τῆς εὐσεβείας καὶ ἀγάπης, τὰ ὅποια δεικνύετε πρὸς ἐμέ. Τὰ αὐτὰ αἰσθήματα σᾶς συμβουλεύω νὰ δεικνύητε καὶ πρὸς τὸν διάδοχόν μου, τὸν προσφιλέ μου πενθερόν. Ἐγέρθητε πάντες καὶ βεβαιώσατε τὴν πίστιν καὶ ἀφοσίωσίν σας πρὸς τὸν νέον ἡγεμόνα σας ὑψοῦντες τὴν δεξιὰν χεῖρά σας εἰς τὸν οὐρανόν.

Πάντες ἠγέρθησαν καὶ ὑψώσαντες τὴν δεξιὰν χεῖρα ὠρκίσθησαν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὸν νέον ἡγεμόνα, ὅστις ἔλαβε τὸ ὄνομα Ῥοβινσῶν ὁ δεύτερος.

Ταῦτα ἐγένοντο κατὰ τὴν συνέλευσιν, ἣτις κατόπιν διελύθη καὶ ἕκαστος ἐπορεύθη εἰς τὴν κατοικίαν του.

106.

Τὴν δ' ἐπομένην ἡμέραν ἤρχισεν ἡ ἐτοιμασία διὰ τὸ μέγα ταξίδιον εἰς τὴν πατρίδα μου Ἰόρκην. Πλοῖον μέγα Ἰσπανικὸν ἐξωπλίσθη, ἵνα μεταφέρῃ ἐμὲ καὶ τὴν οἰκογένειάν μου ὅλην εἰς Ἀγγλίαν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐτοποθετήσαμεν πάντα τὰ σκευὴ ἡμῶν ὡς καὶ ἐκεῖνα, ὅσα εἶχον κατασκευάσει κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀποβάσεώς μου εἰς τὴν νῆσον, ἣτοι τὸν πέλεκυν, τὸ δόρυ, τὴν ἀσπίδα, ἓν κοφίνιον, μίαν ὑδρίαν, τὴν κλίνην μου, τὸν λύχνον μου καὶ ὅτι ἄλλο εἶχον κατασκευάσει, τὰ ὅποια παρέλαβον μετ' ἐμαυτοῦ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ταλαιπώρου ζωῆς μου ἐν τῇ νήσῳ, ἐπεδιδάσθημεν μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν δύο μου τέκνων ὡς καὶ τοῦ Παρασκευᾶ, ὅστις ἦτο ἀδύνατον νὰ μένῃ ἐν τῇ νήσῳ ἄνευ ἐμοῦ, καὶ ἀπεπλεύσαμεν τῇ 21 Μαΐου. Ὁ λαός μου αὐθόρμητος ἦλθε σύμπας, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, εἰς τὸν λιμένα καὶ μᾶς προέπεμψαν κατασπαζόμενοι τὴν χεῖρά μου καὶ παρακαλοῦντες τὸν θεὸν νὰ μᾶς κατευδῶσῃ εἰς τὴν πατρίδα. Καὶ ὄντως τὸ μακρὸν τοῦτο ταξίδιον ὑπῆρξεν εὐχάριστον.

Ἐπλέομεν ἀδιακόπως καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν ἐν τῷ Ὠκεανῷ τῷ Ἀτλαντικῷ, ὅτε μετὰ εἴκοσιν ἡμερῶν πλοῦν διεκρίναμεν μακρὰν τὰ ὄρη τῆς Ἀγγλίας. Δάκρυα χαρᾶς ἔρρευσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐπὶ τῇ θεᾷ τῆς πατρίδος, καὶ ὅσον τὸ πλοῖον προσήγγιζεν εἰς τὸν ἀγαπητὸν μου τόπον, τόσον ἠΰξανε καὶ ἡ χαρὰ μου. Τέλος ἐφθάσαμεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Χούλης καὶ ἀποβιβάσθέντες διηυθύνθημεν εὐθὺς εἰς τὴν ἰδιαιτέραν μου πατρίδα, τὴν Ὑόρκην.

Ὁ κόσμος δὲν ἤξευρε, τίνες εἴμεθα, ἐθαύμαζε δὲ βλέπων τὸν Παρασκευᾶν μὲ τὴν ἀλλόκοτον φυσιογνωμίαν του ὀμιλοῦντα τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς εἰς οὐδένα εἴπομεν, τίνες εἴμεθα, οὐδὲ ποῦ πηγαίνομεν, καὶ οὕτως ἀγνώριστοι ἐφθάσαμεν εἰς Ὑόρκην καὶ διηυθύνθημεν κατ' εὐθείαν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν. Ἐγὼ δὲ προπορευθεὶς εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν καὶ αἰφνης εὐρέθην ἀπέναντι τοῦ πατρὸς μου. Ἐκάθητο ἐπὶ καθέκλας πολιδὸς τὴν κόμην καὶ ἀνεγίνωσκε τὴν ἀγίαν Γραφήν. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἶχε παραλλάξει, ἦτο πλήρες ρυτίδων τοῦτο μὲν ὑπὸ τοῦ γήρατος, τοῦτο δὲ καὶ ὑπὸ τῆς βαθείας λύπης ὅτι ἀπώλεσε τὸν μονογενῆ του υἱόν. Μόλις κρατῶν τὰ δάκρυα ἐπλησίασα αὐτὸν καὶ εἶπον·

Χαῖρε, γέρον, φέρω σοι καλὴν ἀγγελίαν, ὁ υἱός σου Ῥοβινσῶν ταύτην τὴν στιγμήν εἶναι ἐδῶ μετὰ τῆς γυναικὸς του καὶ τῶν τέκνων του.

Δὲν εἶχον τελειώσει τὸν λόγον τοῦτον, ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἡ σύζυγός μου καὶ τὰ τέκνα μου καὶ ὁ Παρασκευᾶς. Ὁ γέρον πατήρ μου ἐσηκώθη εὐθὺς καὶ παράφορος ὑπὸ χαρᾶς ἠρώτησε·

Ποῦ εἶναι, Κύριε, ὁ Ῥοβινσῶν; ζῆ; πότε θὰ ἔλθῃ; Ποῦ εἶδετε σεῖς τὸν Ῥοβινσῶνα;

Ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην τότε περισσότερο καιρὸν νὰ κρατηθῶ καὶ ἐρρίφθην εἰς τὰς ἀγκάλας του ἀσπαζόμενος τὰς χεῖράς του καὶ λέγων·

Ἦλθον, πάτερ μου, σὰς ἐπέκρανα τὴν ζωὴν, συγχώρησόν με.

Ὁ πατήρ μου ὑπὸ τῆς μεγάλης χαρᾶς εἶχεν ἐπὶ τινὰ χρόνον μείναι ἔκπληκτος. Ἐπειτα δέ, ἀφ' οὗ συνήλθεν, ἐγνώρισε καὶ τὴν σύζυγόν μου καὶ τὰ τέκνα μου, τὰ ὅποια δὲν ἄφινε καθόλου ἐκ τῆς ἀγκάλης του συμπαίζων καὶ διηγούμενος διαφορὰς πρὸς αὐτὰ ἱστορίας.

107.

Ἡ ἀπουσία τῆς μητρός μου ἐκ τῆς οἰκίας μου ἔκαμιν αἰσθησιν καὶ διὰ τοῦτο ἠρώτησα τὸν πατέρα, ποῦ εἶναι ἡ μήτηρ μου. Ἡ ἐρώτησις αὕτη διήγειρεν εἰς τὸν γέροντα δάκρυα, ἐκ τῶν ὁποίων ἐνόησαμεν ὅτι εἶχεν ἀποθάνει. Τότε ἐξερράγη καὶ ἐγὼ εἰς θρήνους καὶ ἤμην ἀπαρηγόρητος διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς μητρός μου. Ἀφ' οὗ δὲ ἐθρήνησα ἱκανὸν χρόνον, ἔπειτα ἠρώτησα τὸν πατέρα μου, πότε ἀπέθανε καὶ ὑπὸ τίνος ἀσθενείας.

Μετὰ δακρύων ὁ γέρον πατήρ μου διηγήθη τότε τὰ ἑξῆς.

Ὅτε ἔφυγες, τέκνον μου, ἐκ τῆς πατρίδος, φῆμαι παντοῖαι διεδόθησαν. Ἄλλοι μὲν ἔλεγον ὅτι ἐφονεύθης ὑπὸ κακούργων καὶ ἐρρίφθης εἰς τὴν θάλασσαν, ἄλλοι δὲ ὅτι ἀνεχώρησες μακρὰν εἰς ξένην χώραν καὶ ὅτι δὲν θὰ ἐπανέλθης πλέον. Τοῦτο μᾶς ἐλύπει καὶ ἡμεθα ἀπαρηγόρητοι. Μάλιστα ἡ μήτηρ σου ἐνδουθεῖσα μαῦρα ἔκλαιε νύκτα καὶ ἡμέραν. Οἱ δὲ θρήνοι αὐτῆς καὶ οἱ ἄπανστοι στεναγμοὶ διετάραξαν αὐτῆς τὴν υγείαν καὶ μετὰ τρεῖς μῆνας ἀπέθανε. Καὶ ἔμεινα μόνος ἐν ἐγὼ τῇ οἰκίᾳ προσμένων τὸν θάνατον ὡς ἀνακούφισιν τῶν δεινῶν μου. Ἄλλ' ὁ θεὸς εἶναι μέγας καὶ μὲ ἀφῆκε νὰ ζήσω, ἵνα ἀπολαύσω τοσαύτης χαρᾶς, νὰ ἴδω τὸν υἱόν μου καὶ ὅλην τὴν οἰκογένειάν του ἐπανελθόντα εἰς τὴν πατρικὴν του στέγην. Δυστυχῆς γύναι, πόσην χαρὰν θὰ ἠσθάνεσο, εἰάν ἔβλεπες τὸν

πολυαγάπητον υἱόν σου ζῶντα καὶ τὴν καλὴν σου νύμφην καὶ τοὺς ἐγγόνους σου, ἀλλ' ὁ θάνατος σὲ ἐστέρησε ταιαύτης χαρᾶς!

Ταῦτα εἶπεν ὁ γέρον κλαίων, καὶ ἡμεῖς πάντες ἐκλαίομεν, μάλιστα δὲ ἐγώ, ὅστις ὑπῆρξα καὶ αἰτία τοῦ θανάτου της. Διὰ τοῦτο εὐθὺς μετέβην εἰς τὸ νεκροταφεῖον καὶ γονατίσας ἐπὶ τοῦ τάφου της εἶπον ταῦτα:

Ψυχὴ τῆς μητρός μου, ἐλθὲ καὶ ἰδὲ τὸν υἱόν σου ἀπαρηγόρητον. ἤξεύρω ὅτι ἐγὼ ἔγινα ἢ αἰτία τοῦ πρόωρου θανάτου σου. Συγχώρησον τὸ σφάλμα μου, διὰ τὸ ὅποιον μετανοῶ. Ὁρκίζομαι, μητέρα μου, ἐπὶ τοῦ τάφου σου, ὅτι θὰ γράψω βιβλίον νὰ στείλω εἰς ὅλον τὸν κόσμον, διὰ νὰ ἀναγινώσκουν οἱ παῖδες, διὰ νὰ μὴ λυπήσουν τοὺς γονεῖς των, μάλιστα δὲ τὴν μητέρα των. Μητέρα μου, ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἢ γλυκειᾷ σου φωνῇ, τὴν ὁποίαν ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον, τὸ φαιδρὸν πρόσωπόν σου, τὸ ὅποιον ἐνόμιζον ὅτι ἔβλεπον, ἦσαν δι' ἐμὲ καθ' ἡμέραν μέσα παρηγορίας καὶ ἐλπίδος. Καὶ ἀπεφάσισα νὰ ἔλθω, ἀφήσας πάντα τὰ ἀγαθὰ, ἵνα ἀσπασθῶ τὴν δεξιάν σου καὶ ζητήσω τὴν εὐχὴν σου καὶ τὴν εὐλογίαν σου. Ἄλλ' ἀντὶ τῆς δεξιᾶς ἀσπάζομαι, φεῦ, τώρα τὸ ψυχρὸν χῶμα τοῦ τάφου σου! Ἡ λύπη μου διὰ τὸν θάνατόν σου τὸν πρόωρον εἶναι πολὺ πικρά. Κλαίω καὶ θὰ κλαίω πάντοτε διὰ τὸν ἀποχωρισμόν σου καὶ δὲν θὰ εὐρίσκω οὐδεμίαν παρηγορίαν.

108.

Ταῦτα ἔλεγον κλαίων καὶ γονυκλινῆς ἐπὶ τοῦ τάφου της μητρός μου. Ἐπειτα ἠσπάσθην τὸ χῶμα τοῦ τάφου καὶ ἀναστάς ἀπέματτον τὰ ἄφθονα δάκρυα, τὰ ὅποια ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἔρρεον, σημεῖον τῆς μεγάλης μου θλίψεως. Κατόπιν ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν, ἔνθα εὗρον τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους συνηγμένους, ἵνα ἑορτάσωσι τὴν ἔλευσίν μου. Ἐγὼ δὲ διηγούμην εἰς αὐτοὺς τὰ συμβάντα καθ' ὅλην τὴν ἀποδημίαν μου,

πάντες δὲ ἐδόξαζον τὸν θεὸν ὅτι αὐτὸς διεφύλαξέ με ὕγια καὶ αὐτὸς ὠδήγησέ με εἰς τὴν πατρίδα πάλιν.

Καθ' ἡμέραν ἤρχοντο συμπολιταί μου Ἄγγλοι, ἵνα μὲ ἴδωσι, τὸν ζήσαντα ἐπὶ τριάκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρημίᾳ. Τὸ ὄνομά μου εἶχε γίνει γνωστὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ πάντες μὲ παρεκίνουν νὰ γράψω τὸν ἐν τῇ ἐρημίᾳ βίον μου. Ἡμῖν εὐτυχῶν μεταξὺ τῶν συγγενῶν μου, μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν μου Ποία διαφορά μεταξὺ τοῦ βίου τοῦ ἐν τῇ ἐρημίᾳ καὶ τοῦ βίου τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ! Ἐδῶ τὰ πάντα δύναμαι νὰ πληροφοροῦμαι διὰ τῶν καθ' ἡμέραν ἀναχωρούντων καὶ ἐρχομένων ταχυδρομείων. Ἐδῶ καὶ εἰς τὰ μᾶλλον μεμακρυσμένα μέρη δύναμαι νὰ δίδω καὶ νὰ λαμβάνω ἐκεῖθεν εὐθὺς εἰδήσεις διὰ τοῦ τηλεγράφου. Ἐδῶ δύναμι νὰ γίνωμαι σοφώτερος ἀναγινώσκων βιβλία, τὰ ὅποια καθ' ἡμέραν νέα ἐκδίδονται. Ἐδῶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ὑπάρχουσι πάντα τὰ μέσα τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς ἀπολαύσεως τῆς ζωῆς, ἐν ᾧ ἐκεῖ οὐδὲν τούτων ὑπάρχει, ὁ δὲ ἄνθρωπος κατατήκεται καθ' ἡμέραν ἀγωνιζόμενος διὰ τὴν ζωὴν. Ἐδῶ εἶναι ὁ ἀληθινὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾧ ἐκεῖ εἶναι ἡ κατάρα τοῦ θεοῦ. Ὅτι ἐγὼ ὑπέμεινα ἐν τῇ ξένη, δὲν θέλω νὰ ὑπομείνωσι καὶ ἄλλοι. Τοὺς ἀνθρώπους ἀγαπῶ πάντας καὶ ἐπιθυμῶ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς αὐτοὺς τὰ ἰδικά μου παθήματα ὡς μαθήματα. Εἶμαι τώρα ὀγδοήκοντα ἐτῶν, ὁ θεὸς δὲ ἠξεύρει πόσον χρόνον ἀκόμη θὰ μὲ ἀρήσῃ νὰ ζήσω. Ἐσκέφθην ὅτι γέροντος λόγοι, πολλὰ παθόντος καὶ ζήσαντος ὡς ἐκ θαύματος διὰ τῆς καρτερίας αὐτοῦ καὶ τῆς βοηθείας τοῦ θεοῦ, θὰ ἀκουσθῶσι μετὰ προσοχῆς ὑπὸ τῶν τολμηρῶν καὶ ἀπερισκέπτων νέων καὶ θὰ ἀφήσωσι τὸν βίον τὸν τυχοδιωκτικὸν καὶ θὰ ἀποφασίσωσι νὰ ζήσωσιν ἐν τῇ τόπῳ τῆς γεννήσεώς των μεταξὺ συγγενῶν καὶ φίλων, μεταξὺ προσφιλῶν ὀμηλικῶν καὶ συμπολιτῶν.

109.

Ἡ χώρα, ἣν κατοικοῦμεν, εἶναι ἡ ὠραιότατη τῆς γῆς χώρα, εἶναι ὁ ἐπίγειος παράδεισος. Αὕτη εἶναι ἱκανὴ νὰ διαθρέψῃ

καὶ διπλασίους καὶ τριπλασίους κατοίκους καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς εὐτυχεῖς. Ἄλλὰ πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ καλλιεργηθῇ. Ἡ ὀκνηρία, ἢ κακία καὶ τὰς ἀρίστας χώρας μεταβάλλει εἰς κόλασιν. Ἐὰν θέλωμεν ἢ χώρα ἡμῶν νὰ εἶναι παράδεισος, πρέπει ἡμεῖς νὰ γίνωμεν ἄγγελοι. Ἄγγελοι δὲ τότε γίνονται οἱ ἄνθρωποι, ὅταν μάθωσι γράμματα καὶ γίνωσιν ὅσον δύνανται σοφώτεροι· ὅταν ἀγαπῶσι τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ δὲν ἀδικῶσι, ἀλλὰ τοῦναντίον ὠφελῶσιν αὐτούς· ὅταν εἶναι ἐργατικοὶ καὶ πάσας τὰς ἡμέρας, ὡς ἔταξεν ὁ θεός, ἐργάζωνται πάντες, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιά. Τὴν εὐτυχίαν ὁ θεὸς ἔχει σκορπίσει εἰς τὴν γῆν. Ἐκεῖ προσπαθήσατε νὰ εὔρητε αὐτὴν καλλιεργοῦντες. Ταύτην σπείρατε, δένδροφυτεύσατε. Εἰς ταύτην βροσκήσατε ποίμνια, διαθρέψατε κτήνη. Περιτειχίσατε τοὺς ποταμούς, ἵνα μὴ ἐξέρχωνται τῆς κοίτης καὶ καταστρέφωσι τοὺς ἀγρούς σας καὶ τὰς κατοικίας σας. Κατασκευάσατε ἐπὶ τῶν ποταμῶν γεφύρας, κατασκευάσατε ἑδούς ἀμαξιτούς, ἵνα εὐκόλως καὶ ἀκινδύνως συγκοινωνήτε πρὸς ἀλλήλους. Ἀποξηράνατε τὰ ἔλη, ἵνα μὴ καταστρέφηται ἡ υγεία σας. Κατασκευάσατε τὰς οἰκίας σας εὐαέρους καὶ εὐηλίους, ἵνα προφυλάττησθε ἀπὸ νόσους. Ταῦτα πάντα μὴ περιμένετε νὰ σᾶς δώσῃ κἀνεὶς δῶρον. Ἐργάσθητε μόνοι καὶ ὁ θεὸς ἄνευ ἄλλου θὰ σᾶς βοηθήσῃ· διότι καὶ ὁ θεὸς συντρέχει μόνον τοὺς ἐργαζομένους. Οἱ δὲ τελευταῖοί μου λόγοι πρὸς πάντα ἄνθρωπον εἶναι·

Ἀγάπα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου καὶ μηδέποτε λυπήσῃς αὐτοὺς μήτε διὰ λόγων μήτε δι' ἔργων. Ἐπειτα ἀγάπα τὴν πατρίδα σου, ἣν ἔχεις δευτέραν μητέρα, καὶ μηδέποτε βλάβῃς αὐτήν, μάλιστα διὰ τῆς ἐγκρατιστασίας σου εἰς ξένην γῆν. Καὶ τελευταῖον μάθε νὰ ἐργάζῃσαι τυχτικῶς καὶ ἐπιμελῶς καὶ νὰ μὴ ἔχῃς μηδενὸς τὴν ἀνάγκην. Πρὸ παντός ὅμως ἔχε τὴν ἐλπίδα σου εἰς τὸν θεὸν καὶ μηδέποτε ἀποβάλλῃς αὐτήν μηδὲ ἐν ταῖς δειναῖς συμφοραῖς.

ΤΕΛΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΡΟΒΙΝΣΩΝΟΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Τὸ ναυτόπουλο.

1

Μὲ καρὰβι ἔς τὰ ταξίδια
τὸ ναυτόπουλο γυρνᾷ,
μὲ τῆς θάλασσης τὰ φεΐδια
τὰ μικράτα του περνᾷ.

2

Ὁ βοριάς δὲν τὸ τρομάζει
οὔτ' ἢ ἄπιστη νοτιά,
οὔτε χιόνι οὔτε χαλάζι
οὔτε κύματα πλατιά.

3

Ἐς τῆ δουλειᾷ πουργὸ καὶ βράδυ
μὲ τὸ στρόμπο ἔς τὸ πλευρὸ
ξερὸ τρώγει παξιμάδι,
πίν' ἀκάθαρτο νερό.

4

Πεταχτὸ ὅταν τὸ ξεφτέρει
ἀναβαίνει ἔς τὰ πανιά,
καὶ μὲ ῥόξους εἰς τὸ χέρι
λύνει, δένει τὰ σχοινιά.

5

Ἐς τοῦ κινδύνου τὴν τρομάρα
τὸ φυλάγει μοναχῆ
τῆς μαννούλας του ἢ λαχτάρα,
τῆς μαννούλας του ἢ εὐχή.

❧

Ποῦ ἐλπίζει παλληκάρι
 νὰ τὸ ᾄδῃ καμμιὰ φορὰ,
 νὰ τὸ ποῦν μικρὸ Κανάρη
 μέσ' ᾠς τὰ θάνατα Ψαρά.

Ἡλ. Τανταλίδης.

Ἀποχαιρετισμός.

■

Ἀπὸ τὸ κλουβί σου πέταξε, πουλί,
 τὸ παληὸ κλαδί σου πάλι σὲ καλεῖ !
 Καὶ ἡ γῆ ντυμένη χλόης φορεσιά
 Πάλιν σὲ προσμένει ἔξω ᾠς τὴ δροσιά.

-2-

Πέταξε, πουλάκι, πειὰ δὲν σὲ κρατῶ.
 μ' ἓνα μου φιλάκι σ' ἀποχαιρετῶ !
 Ἀλευθεριᾶς ἀγέρι σὲ γλυκοφιλεῖ,
 τὸ πιστό σου ταῖρι ἔξω σὲ καλεῖ.

-3-

Σὲ ζητεῖ ἡ μαμμά σου πέρα ᾠς τὸ κλαδί,
 τὴν ἐλευθεριά σου γλυκοκελαδεῖ !
 Μὲ χαρὰ ἀνοίγεις τὰ φτερά, τρελλό,
 μακρὰ νὰ φύγῃς. Χαῖρε ! ᾠς τὸ καλό. .

I. K. Πολέμης.

Τὸ χελιδόνι.

1

Τί χαρά μου ! τί χαρά !
ἦλθες, χελιδόνι,
μὲ τὰ μαῦρά σου φτερά.
Ἡ λευκὴ ἀμυγδαλιὰ
πάλιν σοῦ ἀπλώνει
τὴν κατάλευκὴ ἀγκαλιά.

2

Ἐς τὴ μικρὴ μας τὴ σκεπὴ
κτίσε τὴ φωλιά σου !
σὲ προσμένει χαροπὴ
Σὲ προσμένει μὲ χαρὰ
καὶ ἡ πασχαλιὰ σου
μὲ λουλούδια δροσερά.

3

ἦλθες καὶ ἔφερες μαζί
λούλουδα καὶ κρίνα,
καὶ ἡ φύσις ἀναζῆ.
Ὅταν φεύγῃς, συμφορὰ !
φεύγουνε κ' ἐκεῖνα
μὲ τὰ μαῦρά σου φτερά.

4

Τί ώραῖα ! τί καλά !
ἔλα νὰ σὲ πιάσω.
Μὴ πετᾶς τόσο ἕψηλά.
Ἐς τὴ θερμὴ μου ἀγκαλιὰ
θὲ νὰ σὲ χορτάσω
ἀπ' ἀγάπη καὶ φιλιὰ.

I. K. Πολέμης.

Τὸ ἀρνάκι.

■

Ἄρνάκι ἄσπρο καὶ παχύ,
τῆς μάννας του καμάρι,
ἔβγῆκε εἰς τὴν ἔξοχὴ
κ' εἰς τὸ γλωρὸ χορτάρι.

❧

Ἄπ' τὴ χαρὰ του τὴν πολλὴ
ἀπρόσεκτα ἴπιδουσε,
τῆς μάννας του τὴ συμβουλή
καθόλου δὲν ἴψηφουσε.

❧

Καθὼς, παιδί μου, προχωρεῖς
καὶ ὄσον ἐλάφι τρέχεις,
νὰ κακοπάθῃς ἤμπορεῖς,
καὶ πρέπει νὰ προσέχῃς.

■

Χανδάκι βρέθῃκε βαθύ,
ὄρμα ὄσον παλληκάρι,
νὰ τὸ πηδήσῃ προσπαθεῖ
καὶ σπάξει τὸ ποδάρι.

A. Κατακουζηνός.

Πουλί καὶ παιδιά.

■

Στάσου, πιάσθηκες, πουλί,
δὲν θὰ μᾶς πετάξῃς !
Δὲν σ' ἀκοῦμ', ὅσον πολὺ,
φίλε, κὶ ἂν φωνάξῃς.
— ὦ ! ἀφήστε νὰ πετῶ,
λύστε τὰ δεσμά μου !
Ὁ θεός μου δι' αὐτὸ
μ' ἔκαμε, παιδιά μου.

2

— Δὲν σ' ἀφίνομε στιγμή!
μείνε μεταξύ μας.

Καὶ θὰ τρῶς ἀπ' τὸ ψωμί
κι ἀπὸ τὸ φαγεῖ μας.

— Τὸ ψωμί σας καὶ φαγεῖ
δὲν σᾶς τὸ γυρεύω,
ἐγὼ σπόρους ἀπ' τὴ γῆ
κ' ἔντομα μαζεύω.

3

— Τὸ χειμῶνα πλὴν ἴμπορεῖς
ἔξω νὰ παγώσης,

ἀλλ' ἐδῶ θὰ τὸν χαρῆς
δίχως νὰ τὸν νοιώσης.

— Ἐννοια σας καὶ ἔς τὰ ζεστά
τότ' ἐγὼ πηγαίνω!

Κάλλιο, φίλοι, χωριστὰ
πάρα σκλαβωμένο.

4

— Δὲν ἤξεύρεις πλὴν, πουλί,
πῶς θὰ σ' ἀγαποῦμε,

μὲ τὰ χάρδια μας πολὺ
θὰ σ' εὐχαριστοῦμε.

— Τὸ πιστεύω, πλὴν αὐτὸ
ποῦ τρομάζω καθ' αὐτό,

εἶναι ἴσια ἴσια,
χάρδια παιδικίσια.

5

— Εἶν' ἀλήθεια, τὰ κλουβιά
εἶν' ἡ φυλακὴ σου.

Φύγε κι ἄφες τὴ σκλαβιά
κι ὁ θεὸς μαζί σου.

Ἡλίας Τανταλίδης.

Ἡ πρωτοχρονιά.

I

Ἄκουσ ! Τὰ παιδιὰ καλανδίζου !
 Χαραὶς καὶ φωναὶς εἰς τὴ γειτονιά,
 Ἡ πῆτταις ἔς τὰ σπίτια μυρίζου.
 Μᾶς ἦλθε λοιπὸν ἡ πρωτοχρονιά.

2

ὦ ! πόσα θὰ μ' ἐρθοῦν παιγνίδια
 καὶ ζαχαρωτὰ μὲ τὴ θημωνιά !
 Καινούργια θὰ λάβω στολίδια !
 Πῶς τὴν ἀγαπῶ τὴν πρωτοχρονιά !

3

Πλὴν βλέπει μὲ ζούλι' ἀπὸ τὸ πλάγι
 παιδι νηστικό, μὲ ἄχ τί ἀπονιά !
 Ἐγὼ θὰ τοῦ δώσω νὰ φάγη,
 κι αὐτὸ νὰ χαρῆ τὴν πρωτοχρονιά.

*Ἡλίας Τανταλίδης.***Ὁ μικρὸς ἱππεύς.**

Ἐ τᾶλογοῦ σας, παιδιὰ,
 νὰ σᾶς ἴδῃ μὲ καρδιά !
 Τὰ ποδάρια σφικτά !
 τὰ λωριὰ τεντωτά !
 Τᾶλογοῦ μου τρελλό,
 δὲν πειράζει, γελῶ.
 Σᾶς ξιπάζει ; χὰ ! χὰ !
 Πῶς φοβεῖσθε πτωχὰ ;
 Καμαρῶστέ μ', ἐγὼ
 μοναχὸς τ' ὄδηγῶ.

Μιὰ κ' ἐπάνω λαμπρός!
 κ' ἓνα κτύπο κ' ἐμπρός!
 ὕς τὴ φωτιά μὲ καιρὸ
 νὰ σᾶς γίν' ὁδηγός,
 ἵππικοῦ λοχαγός!

Ἡλίας Τανταλίδης.

Ἑσπέρα.

■

Ἡ ἡμέρα ἠώθη ἴσῳ ὕς τὸ βουνό,
 καὶ ἡ νύξ ἀπλώθη εἰς τὸν οὐρανό.
 Ἡ φωναὶς ἐσβῆσαν, ἔπαυσ' ἡ δουλειά,
 ὕς ταῖς φωλιαῖς κινῆσαν τὰ μικρὰ πουλιά.

•

Σκότος εἰς τὴν πόλι κ' εἰς τὴν ἐξοχή,
 εἰς τὴν πλάσιν ὅλη δὲν ἀκουῖς ψυχή.
 Μὴ φοβεῖσθε, πάλιν αὔριο πρωτὶ
 θάρθ' ἡμέρα ἄλλη, ἥλιος καὶ ζωή.

•

Ἡ ἡμέρα ἠώθη ἴσῳ ὕς τὸ βουνό
 καὶ ἡ νύξ ἀπλώθη εἰς τὸν οὐρανό!
 Ἔτσι ὅσαν ἡμέρα κ' ἡ ζωὴ περνᾷ,
 καὶ εἰς ἄλλη σφαῖρα ὕστερα ἔξυπνᾷ.

Ἄγγελος Βλάχος.

Ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν Πατρίδα.**1**

Νὰ σ' ἀφήσω λοιπὸν πρέπει,
 ὦ γενέθλιός μου γῆ!
 Κλαῖον τόμμα μου σὲ βλέπει
 κ' ἡ καρδιά μου ἀλγεῖ!
 Πλήν, ἂν φεύγω καὶ σ' ἀφίνω,
 δὲν φοβοῦμαι, μὴ φοβοῦ!
 Τέκνον σου παντοῦ θὰ μείνω,
 καὶ σὺ μήτηρ μου παντοῦ.

2

Τῶν ὀρέων σου ἡ θεά
 ὄνειρόν μου θὰ γενῆ,
 καὶ παρήγορος ἰδέα
 οἱ γλαυκοὶ σου οὐρανοί.
 Τὴν ψυχὴν μου θὰ θερμαίνῃ
 τοῦ ἡλίου σου τὸ φῶς,
 καὶ ἡ μνήμη σου θὰ μένη
 τῆς χαρᾶς μου ἡ τροφός.

Ἄγγελος Βλάχος,

Φθινόπωρον.**1**

Τὸ βουρκαωμένο σύννεφο
 τὸν οὐρανὸ μαυρίζει,
 ψιλή, ψιλή ἀρχίνησε
 βροχὴ νὰ ψιχαλίζῃ.
 Εἶναι ἡ φύσις ποῦ θρηνηεῖ!

2

Τὰ δάκρυά της εἶν' αὐτά,
 ὅποῦ πικροσταλάζουν,
 τὰ σύννεφα, ὅποῦ βογγοῦν
 καὶ βαριαναστενάζουν,
 εἶν' ἡ θλιμμένη της φωνή.

3

Καὶ τὸ ξερὸ ἐβράχηκε
 τῆς ἐρημιᾶς ποτάμι.
 Ἄκουῤ; τί κρότο τὸ νερὸ
 μέσ' ἔς τὰ χαλίγια κάμει!
 Βλέπεις τὸν ἄσπρο τὸν ἀφρό;

4

Ἐσ ταῖς λυγαριαῖς ἀνάμεσα
 ἦσαν πουλιὰ κρυμμένα.
 Τὸν κρότο μόλις ἄκουσαν
 ἔφυγαν τρομαγμένα,
 μ' ἓνα τους πέταγμ' ἔλαφρό.

I. Καρασούτσας.

Τὸ ρυάκι.

I

Τρέχα, φίλεργον ρυάκι,
 τρέχα, πήγαινε ταχύ.
 Τὸ μικρὸ τριανταφυλλάκι
 σὲ ζητεῖ ἔς τὴν ἔξοχή.
 Τρέχα, τρέχα, ρυάκι.

2

Τρέχ', ὁ μύλος ἐκεῖ κάτω
 σὲ ζητεῖ τοῦ μυλωνᾶ.
 Ἡ βαρεῖα μυλόπετρόα του
 θέλει ὄλο νὰ γυρνᾶ.
 Τρέχα, τρέχα, ῥυάκι.

3

Τρέχα, τρέχα, διψασμένα
 μπε μπε μπε βραχνά, βραχνά
 τὰ ἀρνάκια τὰ καῦμένα
 κατεβαίνουν τὰ βουνά.
 Τρέχα, τρέχα, ῥυάκι.

4

Τρέχα, φίλεργον ῥυάκι,
 τσίου, τσίου κελαῖδεῖ,
 μέσ' ᾗς τὸ φράκτη τὸ πουλάκι
 τὰ ηδονάκι ᾗς τὸ ἄλαδι.
 Τρέχα, τρέχα, ῥυάκι.

5

Τρέχα, καὶ τὴν ἐργασίαν
 ὁ Θεὸς τὴν εὐλογεῖ.
 Φέρει πλοῦτον κ' εὐτυχίαν
 ἀληθῶς χαρᾶς πηγὴ.
 Τρέχα, τρέχα, ῥυάκι.

N Ἰγγλέσης.

Τὸ πρωῖνὸν ἄσμα.

1

Ἡ χρυσομέν' ἀνατολή μαγευτικά ῥοδίξει,
ὁ ἥλιος φωτοβολεῖ καὶ ἡ ἡμέρ' ἀρχίζει.

2

Σκορπάει μύρο κ' εὐωδιὰ τὸ κάθε λουλουδάκι,
καὶ παίζει μέσα 'ς τὰ κλαδιὰ τὸ ἥσυχ' ἀεράκι.

3

Καὶ τὰ πουλιὰ φαιδρὰ πετοῦν 'ς τὰ δένδρ' ἀπ' τὴ
[φωλιά τους,
καὶ τὴν αὐγοῦλα χαιρετοῦν μὲ τὸ κελαΐδημά τους.

4

Κ' ἐγώ, ὡσάν παιδί καλό, μὲ τὴν ἀγνή ψυχή μου,
ἀντὶ τραγοῦδι πρωῖνὸ θὰ 'πῶ τὴν προσευχή μου.

Τὸ χωράφι.

1

Ἐμπρὸς τὸ χωράφι μᾶς κρᾶζει, παιδιὰ,
ἔδῳ 'σάν χρυσάφι γυαλίζ' ἡ καρυδιά !
'Ἰδέτ' ἐκεῖ πέρα ! καλοὶ γεωργοί,
'ς τὸν κόπ' ὅλη 'μέρα, κάνεις δὲν ἀργεῖ.

2

Παρέκει λυμένα τὰ βώδι' ἀφριστά,
μασοῦν ὀλοένα μὲ 'μάτια κλειστά·
ὁ τσίτσικας τρίζει παντοῦ τσιριχτός,
κι ὁ σκύλος γαυγίζει 'ς τὴ μάνδρα κλειστός.

3

Τὰ χόρτα μετάξι, τὸ χρῶμα φλωρί,
πολλά τις νὰ πράξῃ ἔδῳ ἡμπορεῖ.
Πῶς θέλω νὰ τρέχω μαζί σας ἔδῳ,
σκλαβάκια νὰ παίζω, ταῖς τρεῖς νὰ πηδῶ !

4

Πλὴν πέρα ποῦ πῆγα, ἔς τὸ δάκτυλο μιὰ
μὲ κέντησε μυῖγα ὅσ' ἂν μιὰ βελονιά !

ὦ, μὴ ἐκδικήσεις, ἀδέρφια μου, μὴ !
θὰ σφάλλωμ' ἐπίσης καὶ ἡμεῖς μιὰ στιγμή.

Ἡλίας Τανταλίδης.

Ἡ βάτος.

1

Ἐ τὴν ἀνθισμένη βάτο, ἔς τὴν πράσινη φραγῆ
λουλουῦδι μυρωδάτο ἐστόλιζε τὴ γῆ !

Ἐ πλησίασα καὶ τόσο μ' ἐφάνη θαύμαστο
ποῦ θέλησα ν' ἀπλώσω καὶ νὰ τὸ μυρισθῶ.

2

Μοῦ εἶπ', ἔχω ἀγκάθι, μόν' πέρινα ἔς τὰ νοικιὰ-
κάποιος ἔμπορεῖ νὰ πάθῃ καὶ θὰ πονῆ φρικτὰ.
Τὸ ἔλεγε κ' ἐγέλα κ' ὡς εἶχε μοῦ φανῆ,
τὸ νεῦμα ἔλεγ' ἔλα καὶ φεύγα ἢ φωνή.

3

Τὸ δρόμο μου δὲν πῆρα, μόν' ἔρχομαι κοντὰ,
καὶ γιὰ κακὴ μου μοῖρα φαρμάκι μὲ κεντᾶ.

Ἄνθος κακό, ἔς τὰ βάρη τσιμπᾶς τὰ σωθικά !

Ἡ πέταξε τὰγκάθι, ἢ μὴ γελᾶς γλυκά.

Ἄλ. Ραγκαβῆς.

Ὁ ἐπαίτης.

1

Γιὰ τὸ Θεό, ἄλλο ψωμάκι,
ἀδέρφια μου, γιὰ τὴν πεινῶ !

Πτωχὸ φωνάζει γεροντάκι
μὲ δάκρυα ἔς τὸν οὐρανό.

2

Πολλοὶ περνοῦν ἔμπρὸς χορτᾶτοι,
καλοντυμένοι κ' εὐγενεῖς.

Ἄχ! ὅλοι τοῦ γυρνοῦν τὴν πλάτη,
δὲν τὸ πονεῖ κάνεις, κάνεις!..,

3

Πλὴν ἄλλος νὰ πτωχὸς μὲ ῥάκη
μοιράζεται μ' αὐτὸν ἐκεῖ
ἓνα ξερὸ φελὶ ψωμάκι,
ποῦγε κρυμμένο 'ς τὸ σακκί.

Ἡλ. Τανταλίδης.

Ἢ πρωῖα.

1

Ὁ ἥλιος τὰ βουνὰ χρυσώνει,
ἡμέρα λάμπει εὐειδής!
Ἦμνεῖ τὰ κάλλη της τᾶηδόνι·
σὴκω, παιδί μου, νὰ ἰδῆς.

2

Μὲ στόματ' ἄπειρα ἢ φύσις
τὸν Πλάστην της δοξολογεῖ.
ὦ! σὴκω νὰ εὐχαριστήσης
ἐκεῖνον ποῦ μᾶς εὐλογεῖ.

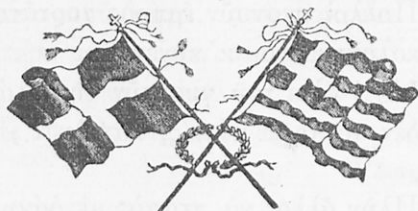
3

Σὴκω νὰκούσης μελωδίας,
σὴκω τὴν φύσιν νὰ χαρῆς
καὶ νὰναπνεύσης εὐωδίας,
σὴκω, παιδί μου ἐνωρίς.

4

Ἢ ὥρα εἶν' εὐλογημένη·
ὅστις σηκώνεται πρωῖ,
ἐκεῖνον ἢ ζωὴ εὐφραίνει,
ἐκεῖνος κόσμον ἐννοεῖ.

Ἡλ. Τανταλίδης.

Ἡ σημαία.

Πάντα κι ὄπου σ' ἀντικρύζω
 Μὲ λαχτάρα σταματῶ
 Καὶ περήφανα δακρύζω,
 Ταπεινὰ σὲ χαιρετῶ.

Δόξα ἀθάνατη στολίξει
 Κάθε θεία σου πτυχὴ
 Καὶ μαζί σου φτερουγίζει
 Τῆς πατρίδος ἡ ψυχὴ.

Ὅταν ἔξάφνου σὲ χαϊδεύη
 Τάγεράκι τάλαφρὸ
 Ἐμοιάζει κύμα ποῦ σαλεύει
 Μὲ χιονόλευκο ἀφρό.

Κι ὁ σταυρὸς ποῦ λαμπυρίζει
 Ἐσὲ τὴν ἠψηλὴ σου κορυφή,
 Εἶναι φάρος ποῦ φωτίζει
 Μιὰ ἐλπίδα μας κορυφή.

Σὲ θωρῶ κι ἀναθαρορεύω
 Καὶ τὰ χέρια μου κτυπῶ,
 Ἐσὲν ἀγία σὲ λατρεύω,
 Ἐσὲν μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι ἀπ' τὰ στήθη ἀναβαίνει
Μιά χαρούμενη φωνή·
Νᾶσαι πάντα δοξασμένη,
ὦ σημαία γαλανή!

Ι. Πολέμης.

Ἡ Πατρίς μας.

—Ἐένε, ποῦ μόνος κ' ἔρημος σὲ ξένους τόπους τρέχεις,
ἴπες μου, ποιὸς εἶν' ὁ τόπος σου καὶ ποιά πατρίδα ἔχεις ;
—Τὴ μακρινὴ πατρίδα μου πάντα ποθῶ ἔς τὰ ξένα.
Ἐκεῖ τὰ χρόνια τῆς ζωῆς περνοῦν εὐλογημένα.
Ἐκεῖ κι ὁ θάνατος γλυκός, κι ἀφοῦ γάνεις πεθάνη
ἔχει ἔς τὸ μνήμά του σταυρό, κανδήλι καὶ λιβάνι.
Ἐτάγαπημένο μου χωριὸ πάντα χαρὸς καὶ γέλια,
ἔς τ' ἀλώνια τραγουδιῶν φωνές, ξεφάντωμα ἔς τ' ἀμπέλια.
Κι ὅταν χορεύη ἢ λεβεντιά τῆς Πασχαλιᾶς τὴ ἴμερα
βροντοκυτῶ τὸ τύμπανο καὶ κελαῖδεῖ ἢ φλογέρα.
Ἐτὴ μακρινὴ πατρίδα μου ἔχει εὐωδιὰ καὶ χάρι
τὸ ταπεινότερο δενδρί, τὸ πειὸ φτωχὸ χορτάρι.
Ἐτοὺς κλώνους τῆς ἀμυγδαλιᾶς σμίγουν ἀνθοὶ καὶ χιόνια
καὶ φέρνουνε τὴν ἀνοιξι γοργὰ τὰ χελιδόνια ...
Ἡ ἀσημένια θάλασσα μ' ἀφροὺς τὴν περιζώνει
κι ὁ οὐρανὸς μὲ τᾶστρά του τὴ χρυσοστεφανώνει.
Τὴ μακρινὴ πατρίδα μου πρὶν ἢ σκλαβιὰ πλακώση
τὴ δόξαζε ἢ παλληκαριά, τὴ φώτιζεν ἢ γνῶσι
καὶ τῶρ' ἀπὸ τὴ μαύρη γῆ, τὴ γῆ τὴ ματωμένη
πρόβαλε πάλι ἢ λευθεριά ἴσαν πρῶτα ἀνδρειωμένη.
—Φτάνει ! τὴ χώρα, ποῦ μοῦ λές, τὴ γνῶρισα, τὴν εἶδα·
τὴ μακρινὴ πατρίδα σου ἔχω κ' ἐγὼ πατρίδα.

Γεώργιος Δροσίνης,

**Πρὸς τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων
Κωνσταντῖνον τὸν Β΄.**

Ποιά καρδιά δὲν Σὲ λατρεύει !
ποιά ψυχὴ δὲν Σὲ ζηλεύει !
Βασιλέα μου χρυσέ !
Ποῖος Ἕλληνα τὸν πατέρα
δὲν δοξάζει, τὴν μητέρα,
Ποῦ ἐγέννησαν Ἑσέ !

—
Ὅ,τι πρόσμενε τὸ γένος,
τώδωκες ὁ ἀνδρειωμένος
εἰς αὐτὸ σὲ μιὰ στιγμή !
Κ' ἔπαυσε τὸ τόσο δάχρυ !
κ' ἔπαυσαν ἀπ' ἄκρη ἔς ἄκρη
τῆς σκλαβιάς οἱ στεναγμοί !

—
Καὶ ὁ Ὀλυμπος *κεῖ πέρα
χαιρετάει τὴν ἡμέρα,
ποῦ ἀνέτειλε σὲ μᾶς,
καὶ τὰ χιόνια ξετινάζει
καὶ ὀλόχαρος μᾶς κοράζει·
Ζήτ' ὁ Μέγας Βασιλιάς !

—
Εἶδες ἔκθαμβος, Βαροδάρη,
Βασιλέα ὅταν τὸν Ἄρη
τὰ νερά σου νὰ περνᾷ !
Καὶ μὲ ἴματα βουρκομένα
ἐνθυμήθης περασμένα
μεγαλειὰ σου ξανά.

Καὶ ὁ Νέστος καὶ ὁ Στρομόνας,
 ποῦδαν εὐκλεεῖς αἰῶνας
 ἄλλοτε ἑλληνικούς,
 σκύφτουν καὶ φιλοῦν τὸ χέρι,
 ποῦ ἑλευθέρωσε τὰ μέρη
 ἀπ' ἐχθρούς πειὸ μισητούς !

Μοῦσαι αἱ ξενιτεμέναι
 στήνουν τὸ χορὸν καὶ λένε
 ὕμνους εἰς τὸν ἐκλεκτό·
 Τί χαρὰ ν' ἀνταμωθοῦμε,
 ὄλαις ἔπισω νὰ ἐλθοῦμε
 ἔς τὸ βουνὸ τὸ λατρευτό !

Κ' ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου
 ἐξεκλέφθη ἐκ τοῦ Ἄδου
 καὶ ἦλθ' ἐπάνω μὲ καυμό !
 Καὶ μὲ γέλιο εἰς τὸ στόμα
 ἔσφιχταγκάλιασε τὸ χῶμα,
 ποῦ τὸ εἶδ' ἑλληνικό.

Καὶ τὸ κῆμα τοῦ Αἰγαίου,
 φέρον μήνυμα ἐνθέου
 νέας δόξης ναυτικῆς,
 μυριόστομον φωνάζει·
 Ζήτ' ὁ Βασιλιάς μας, κράζει,
 τῶν νησιῶν ὁ λυτρωτής !

Καὶ ἡ Ἕπειρος κλαυμένη!
 Ἄχ! ἀζωωτηριασμένη!
 χαιρετᾷ τὸν λυτρωτή.
 Καὶ μὲ πόθο καὶ μὲ γέλιο
 καμαρώνει σὲ τὸν τέλειο
 Βασιλιά ἐκδικητή.

Χίλια χρόνια νὰ μᾶς ζήσης
 καὶ ἐχθρὸν νὰ μὴν ἀφήσης
 ὁ μέγας μαχητής!
 Καὶ μὲ σπάθη γυμνωμένη
 εἰς τὴν Πόλι, ποῦ προσμένει,
 νὰ εἰσέλθῃς νικητής.

Π. Π. Οἰκονόμος.

0020561104
 ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ἄριθ. $\frac{\text{Πρωτ. 6893}}{\text{Διεκπ. 7029}}$ }

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Π. Π. Οἰκονόμου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν Νόμον ΒΤΓ' τῆς 13 Ἰουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα τῆς 28 Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρύξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδακτικῶν βιβλίων τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας Ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὸ ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθὲν Ἀγαγνοσματοάριον (**Ροδινσῶν Κροῦσος**) ὅπως εἰσαχθῆ ἐπὶ πενταετίαν ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Β' τάξεως τῶν Δημοτικῶν σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρητῶν καὶ ἰδιωτικῶν.

Καλεῖσθε δ', ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου Νόμου κλπ. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρατηρήσεις.

Ὁ Ὑπουργὸς
Κ. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Στέφ. Μ. Παρίσης

